2819 / 2849

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Ամերիկա՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1 ՅՈՒԼԻՍ ★ JEUDI 1 JUILLET 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7408 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2819

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԻՐՈՒՑԱՆ

●

Ամէնքէն քահանայ մը վերջերս այցէ – լելով Հին Ճունաստանի քաղաքները եւ կղզիները, վճռակատրութիւն մը կատմեր է հայկական ցիրուցան համրանքներու մասին :

Կը կարդաք այսօր եւ վաղը, ամփոփ – ուած՝ (Ազատ Օր»էն :

Իր քաղած տեղեկութեանց հետ, չրջուն հովիւը կ'ընէ նաեւ կարգ մը խորհրդա – ծութիւններ :

Այս առթիւ, ուշադրութեան կը յանձնէ ընկերային հարց մը եւս.—

Երիտասարդները կը խուսափին ամուս – նութենէ, տնտեսական հաշիւներով : Աղ – ջիկները տունը կը մնան, եւ սերունդ չի հասնիր :

Տակաւին կրնար ըսել թէ չատերն ալ տեղացի աղջիկներու հետ կ'ամուսնանան, ինչպէս ամէն տեղ : Մանաւանդ արեւմտեան Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ :

Ուրիշ հոդ մը :

Ընթալով ցիրուցան եւ սակաւաթիւ, չունին դպրոց կամ որեւէ ազգ. կազմա – կերպութիւն, որպէսզի կարենան անա – զարտ պահել իրենց դիմագիծը :

Շատերը կորսնցուցած են մայրենի լե – զուն : Ուրիշներ ալ հետզհետէ պիտի հա – լին, եթէ արթուն աչքեր չհսկեն Աթէն – քէն եւ Սելանիկէն :

Ուրեմն, անհրաժեշտ է հովուական այ – ցելութիւններ սարքել պարբերաբար : Ոչ միայն Հին Ճունաստանի, այլ եւ Մակե – դոնիոյ եւ Թրակիոյ մէջ, ուր չէն գա – դութներ ունէինք երբեմն, իսկ այսօր՝ ժամդոյն յիշատակները :

Միայն Սելանիկն է որ կանգուն կը մնայ 1200 – 1500 հոգիանոց համրանքով մը. բայց ան ալ զգրոց չունի տարիներէ ի վեր, հակառակ բոլոր դիմումներուն :

Կարդալով Աթէնքի քահանային վիճա – կագրութիւնը, պիտի հարցնէք .

— Մենք ալ չունի՞նք ցիրուցան համ – րանքներ, Ֆրանսայէն մինչեւ Հիւս. Ափ – րիկէ :

Անշուշտ ունինք : Շատ աւելի բազմա – թիւ եւ իսկապէս ցիրուցան՝ անծայրա – ծիր տարածութեանց վրայ :

Հայրենի կեդրոնները ծանօթ են եւ ա – մէն օր բան մը կը կարդաք մէկուն – միւ – սին վրայ, իբրեւ «Ձայներ Գաւառէն» :

Իսկ միւսնի՞ը : Ոչ իրենք ձայն կը հա – նեն, ոչ ալ պաշտօնական այցելու մը կը տեսնեն :

Քիչ – շատ բախտաւոր են անոնք որ հա – յերէն թերթ կը առնան :

Այսպէս, համրանքներ կան որոնք ի – րենք իրենց գլխուն մնալով, դատապար – տուած են հալելու, եթէ արդէն իսկ հա – լած չեն :

Մեծ մասով բարդաւաճ վիճակ ունին այս ցիրուցան համրանքները : Միլիոնա – տէրներ ալ կան աննշան դիւղերու կամ Ալժերիոյ եւ Մարոկի մէջ : Փարթամ դիր – քերու հասած՝ առեւտուրով կամ կալ – ուածներով :

Իսկ որեւէ կա՞յ՝ «ազգութեան հետ»— Թերեւս մոռցած չեն խաչ հանել եւ «Հայր Մեր»ը հայերէն արտասանել ...

Հարց է այժմ, — երկու գլխաւոր կեդ – րոնները, Փարիզ եւ Մարսէյլ չե՞ն կրնար չրջուն քահանաներ դրկել պարբերաբար, հեռաւորութեամբ Աթէնքի առաջնորդա – րանին եւ մանաւանդ Պոլսոյ պատրիար – քարանին, որ երբեմն քահանաներ եւ վարդապետներ կը ղրկէ Անատոլուի խա – րերը, հոգեւորապէս մխիթարելու հա – մար կորուսեալ բեկորները :

Այստեղ ալ ճրագով պիտի փնտռենք ցիրուցան համրանքները :

Այդ ճրագներուն մէկ մասը կրնան տրա – մադրել Համազգայինը կամ Հայր. Միու – թիւնները, միւսն ալ՝ Եկեղեցին :

Կարելի՞ է համրանք փրկել, կծկուելով կեդրոն քաղաքներու մէջ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

●

ՓԱՐԻԶԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ ԿՐ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԻ ՎԱԻԵՐԱՑՆԵԼ ԴԱՇԻՆՔԸ

Փարիզի ամերիկեան դեսպանը, Պ. Տիլըս, առջի օր ճառ խօսելով Անգլեա – մերիկեան ընկերակցութեան Ակումբին մէջ, ազդարարեց թէ Մ. Նահանգները պիտի չպահեն իրենց նոր եւրաչխիքները Եւրոպայի պաշտպանութեան մասին, մինչեւ որ Ֆրանսա չվաւերացնէ միացեալ բանակի դաշինքը :

Դեսպանին այս ազդարարութիւնը կապ ունէր երկու ամիս առաջ եղած յայտա – րարութեան մը հետ որով Այզընհաուըր կը խոստանար «իր զօրքի բաժինը պահել» Գերմանիոյ եւ Եւրոպայի միւս մասերուն մէջ, եթէ վաւերացուէր միացեալ բանա – կի դաշինքը : Ամերիկեան թերթերը այս առթիւ կը բացատրեն թէ նոյնիսկ եթէ Ֆրանսա մերժէ հաւաքական պաշտպա – նութեան դաշինքը, Մ. Նահանգները հա – ւատարիմ պիտի մնան Ատլանտեան ուխ – տով իրենց ստանձնած յանձնառութեանց, բայց այս յանձնառութիւնը չատ վար կը մնայ Այզընհաուըրի խոստացած երաշ – խիքէն :

Դեսպանը այս յայտարարութենէն ա – ռաջ տեսակցութիւն մը ունեցած էր Ֆը – րանսայի վարչապետին հետ, բացատրե – լով թէ ինչ ըսել կ'ուզէին Այզընհաուըր եւ Ջըրչիլ, Ուոշինկթընի մէջ հրատա – րակուած յայտարարութեամբ : Ինչպէս դիտել կուտան տեղական թերթերը, դես – պանը իր յայտարարութեամբ որոշապէս կը յայտնէր թէ Մ. Նահանգները եւ Անգ – լիա կ'ուզեն որ Ֆրանսա վերջ տայ ձգձ – գումներուն արեւմտեան Գերմանիոյ զե – րիչխանութեան եւ վերազինման մասին : Ամերիկեան դեսպանը մասնաւորապէս ծանրացաւ հետեւեալ կէտերուն վրայ.

— Մ. Նահանգները պաշտպանած են եւ կը չարունակեն պաշտպանել միացեալ բանակի ծրագիրը, վասն զի 1. Այդ ծրա – գրին չնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ կերտել այն զինուորական ուժը որ անհրաժեշտ է արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան համար.— 2. Ուժերու այդ միացեալ կազ – մակերպութիւնը լաւագոյն միջոցն է եւ – րաչխաւորելու Գերմանիոյ վերազինման դէմ պաշտպանողական հանդամանքը : Քանի՜ հինգ տարուան մէջ երկու անգամ մենք ստիպուեցանք կռուիլ գերմանական նախայարձակման դէմ : Ուրեմն կը մաղ – թենք որ Գերմանիան այնքան սէրտօրէն կապուի արեւմտեան միացեալ ճակատին որ պատմութիւնը չկրկնուի : Վստահ եմ թէ դուք ալ համոզուած էք որ եթէ այսօր նորէն բանակ դնինք արեւմտեան Գերմա – նիոյ հետ հաշտութեան դաշնագիր մը կնքելու համար, պիտի չկրնայինք ստա – նալ այն առաւելութիւնները որ կը ներ – յացնեն միացեալ բանակի դաշինքը եւ երկու տարի առաջ կնքուած պայմանա – գիրները : Կ'ուզէի որ բացորոշապէս ըմ – բռնէիք թէ՝ ինչպէս որ Գերմանիոյ ուժը անհրաժեշտ է լրացնելու համար Ատլան – եան կազմակերպութեամբ նախատեսուած պաշտպանութիւնը, նոյնպէս չենք կրնար յուսալ թէ ՀՄԿ (Հիւս. Ատլանտեան դա – շինք) միւս անդամները պիտի չարունա – կեն պաշտպանել Գերմանիան առանց ա – նոր համեմատական աջակցութեան : Այժմ Ֆրանսա ստիպուած է պատասխա – նել հետեւեալ հարցումին, ինքն իրեն հա – մար եւ պատմութեան առջեւ , — Գեր – մանիոյ անխուսափելի վերազինումը հա – կակշռի տակ պիտի առնուի՞ միացեալ բանակի ծրագրով, թէ անդամ մը եւս գերմանական ազգային անկախ բանակ մը պիտի կազմուի » :

Դեսպանը այս առթիւ յիշեց կարդ մը ականաւոր Ֆրանսացիներու յայտարա – րութիւնը, որով կ'ըսեն թէ Ֆրանսան « ոչ » ըսելով չի կրնար արգիլել Գեր – մանիոյ վերազինումը :

× Պ. Մենդէս Ֆրանս իր խոստումին համաձայն առջի օր դէմ դիմաց հանդիպում մը ունեցաւ Պոնի Ափոլէոնի հետ : Ինչպէս կը հաղորդուի, Մենդէս Ֆրանս ներկայացուցած է Պոնի Ափոլէոնի իր ծրագիրը Ֆրանսայի տնտեսական վերանորոգման համար : Ծրագիրը կը նախատեսէ 12 միլիառ տոլարի ներդրում մը, որ պիտի կատարուի 4 տարուան ընթացքին : Ծրագրին համաձայն, ներդրումին 40 առ հարիւրը պիտի տրամադրուի Ամերիկայի կողմէ, իսկ մնացեալ 60 առ հարիւրը՝ Ֆրանսայի կողմէ : Ծրագրին համաձայն, Ֆրանսա պիտի ներդնէ 7 միլիառ տոլար, որ պիտի ստացուի ներքին փոխառութենէ, ինչպէս նաեւ Ամերիկայէն ստացուելիք 5 միլիառ տոլարի վարկէն : Ծրագրին համաձայն, Ֆրանսա պիտի ներդնէ 7 միլիառ տոլար, որ պիտի ստացուի ներքին փոխառութենէ, ինչպէս նաեւ Ամերիկայէն ստացուելիք 5 միլիառ տոլարի վարկէն : Ծրագրին համաձայն, Ֆրանսա պիտի ներդնէ 7 միլիառ տոլար, որ պիտի ստացուի ներքին փոխառութենէ, ինչպէս նաեւ Ամերիկայէն ստացուելիք 5 միլիառ տոլարի վարկէն :

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

●

ԴԻՏՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Մեր աշխատակիցը, *Եւրոպացի*, վեր – ջերս ջերմօրէն գովելով ամիատական Մատենադարան մը, որ կը գտնուի Պոս – թըն, հետեւեալ բաղդատութիւնը կատա – րած էր .

— « Կարծեմ Բարեպործականին Փարի – զի Ազգ. Մատենադարանը կրնայ բարեւ կենալ Թոփալեան Մատենադարանին առ – ջեւ» : (Յառաջ, 20 Ցունիս).

Այս միջամկեալ դիտողութիւնը տիա – ճութիւն պատճառած է ամոնց որ ծանօթ են Փարիզի Նուպարեան Մատենադարա – նին եւ ամոր ներքին կարգուսարքին :

Այդ իրագեկներէն միւն, խորապէս ազ – դուած, դիտել կուտայ թէ Փարիզի պե – տական Մատենադարանին ներկայացու – ցիչներն ամգամ, որոնք ընդհանրապէս դժուարահաճ են , իրենց հիացումը յայտնած են :

— « Եւրոպացի»ն հիացումով կ'արտա – յայտուի Թոփալեան Մատենադարանի 25 հազար հատորներուն վրայ, չքեղօրէն կազմուած : Մենք ալ ունինք նոյնքան հա – տորներ, մեծ մասով կազմուած եւ մօտ 800 հայ եւ օտար թերթերու եւ պարբե – րականներու հաւաքածոներ, ինչպէս եւ հազարաւոր թղթածրարներ, ձեռագիր – ներ, լուսանկարներ, քարտէզներ, եւն. : Իր յիշատակած հաղուագիւտ գիրքերը բոլորը ունինք եւ թերեւս ալ աւելին :

Գալով մաքրութեան, դասաւորման, կարգ – կանոնի, բազդատութիւնը կը ձգեմ անոնց որ առիթ ունեցած են եւ ու – նին Մատենադարանը այցելելու » :

Անմիջապէս ըսեմ որ «Եւրոպացի»ն չորս – հինգ տարիէ ի վեր հեռացած է Փարիզէն :

Մնաց որ, իր դիտողութիւնն ալ եղ – բադրական է,— «կարծեմ», թերեւս հե – տեւանք պատահական այցելութեան մը կամ թերի տեղեկութեանց :

Ամէն պարագայի մէջ, «բարեւի կենա – լու» պարագան ըսելու ձեւ մըն է եւ չունի որեւէ վարկաբեկիչ հանգամանք :

Այս տողերը գրողը, որ յաճախ պրպր – տումներ կատարած է Նուպարեան Մա – տենադարանին մէջ, պատերազմի ընթաց – քին եւ որ դեռ վերջերս առիթ ունեցաւ բանի մը անգամ հանդիպելու, միշտ գոհ մնացած է ամոր ներքին կարգուսարքէն , հաւաքածոներու ճոխութենէն , նիւթերու դասաւորումէն եւ վարիչներու բարեա – ցակամութենէն :

Այս հաստատութիւնը օրհնութիւն մըն է գաղութին համար, ինչպէս Հ. Յ. Դ. բանգարանը՝ ուրիշ տեսակէտով :

Դժբախտութիւնը այն է որ մեր ու – սանողները եւ գոյնզգոյն ուսումնական – ները տակաւին վարժուած չեն ու – սումնասիրութիւններ կատարելու հայ – կական Մատենադարանի մը մէջ, իրենց իսկ օգտին համար ... Վ.Ա.Էֆ

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆԳԼՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ հրատարակուեցաւ անգլեամե – րիկեան երկրորդ յայտարարութիւնը, Այզընհաուըր – Ջըրչիլ տեսակցութեան առթիւ :

Ահաւասիկ ամփոփումը .—

1. Մտերիմ ընկերականութեամբ, մենք պիտի չարունակենք միացնել մեր ջանքե – րը, համաշխարհային խաղաղութիւն ըս – տանալու համար հաճոյ Ատլանտեան ուխտին զոր կը հաստատենք այս առթիւ ալ :

2. Միասին եւ անհատապէս մենք պիտի չարունակենք բարեկամական ձեռք երկա – րել ամէն ազգի, բոլոր այն ազգերուն ո – րոնք հանդիսաւոր յանձնառութեամբ եւ դործքով կ'ուզեն մասնակցիլ արդար եւ ուեւական խաղաղութեան մը :

3. Մենք կը պահենք ժողովուրդներու ինքնորոշման սկզբունքը եւ լրջօրէն , բո – լոր խաղաղ միջոցներով պիտի ջանանք ապահովել անկախութիւնը այն բոլոր ե – կիրներուն որոնց ժողովուրդները կ'ուզեն եւ կրնան պահել անկախ գոյութիւն մը : Մենք չերմապէս պիտի ողջունենք զար – գացման այն հոլովոյթը որ կ'առաջնոր – դէ այդ նպատակին : Գալով նախապէս գերիչխան եւ այժմ գերութեան մատ – նուած պետութեանց, մենք պիտի չմաս – նակցինք որեւէ համաձայնութեան կամ դաշնագրի որ պիտի հաստատէր կամ եր – կարաձգէր ուրապետութեան ենթար – մանիոյ վերազինումը :

× Պ. Մենդէս Ֆրանս իր խոստումին համաձայն առջի օր դէմ դիմաց հանդիպում մը ունեցաւ Պոնի Ափոլէոնի հետ : Ինչպէս կը հաղորդուի, Մենդէս Ֆրանս ներկայացուցած է Պոնի Ափոլէոնի իր ծրագիրը Ֆրանսայի տնտեսական վերանորոգման համար : Ծրագիրը կը նախատեսէ 12 միլիառ տոլարի ներդրում մը, որ պիտի կատարուի 4 տարուան ընթացքին : Ծրագրին համաձայն, ներդրումին 40 առ հարիւրը պիտի տրամադրուի Ամերիկայի կողմէ, իսկ մնացեալ 60 առ հարիւրը՝ Ֆրանսայի կողմէ : Ծրագրին համաձայն, Ֆրանսա պիտի ներդնէ 7 միլիառ տոլար, որ պիտի ստացուի ներքին փոխառութենէ, ինչպէս նաեւ Ամերիկայէն ստացուելիք 5 միլիառ տոլարի վարկէն : Ծրագրին համաձայն, Ֆրանսա պիտի ներդնէ 7 միլիառ տոլար, որ պիտի ստացուի ներքին փոխառութենէ, ինչպէս նաեւ Ամերիկայէն ստացուելիք 5 միլիառ տոլարի վարկէն :

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ. ՀՐԱԺԱՐԱ՞Ծ Է

ԿԱԹՈՂ. ՏԵՂԱՊԱՀՈՒԹԵՆԷ

«Ճուսաբեր»ի երուսաղէմի թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է եղիշէ արք. Տէրտէրեանի հետ : Հնդկաստանի մասին տեղեկութիւններ քաղելէ ետք , թղթակիցը հարցուցեր է .

— Ի՞նչ կը մտածէք ձեր կաթող. տե – ղապահ ընտրուելուն եւ էջմիածին մեկ – նելու մասին :

Պատասխան .— Իմ ուսերուս համար շատ ծանր կշռող պարտականութիւն մըն է յանձնարարուածը. այնպէս որ ընտ – րութեան լուրը ստանալուս պէս հեռա – գրեցի արդէն հրաժարականս :

— Տեղե՞կ էիք հոգեւոր կաթողիկո – սի բազձանքին :

= Ոչ մէկ տեղեկութիւն ունէի այդ մա – սին. այնպէս որ անակնկալի եկայ , երբ Պոմպէյի մէջ առացայ տեղապահ նչա – նակուելս հաստատող հեռագիրը :

ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ՏԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿԵՑԸ

Առջի օր թղթակցութիւն մը առացանք Լիոնէն, Ազգ. Տան եւ Եկեղեցւոյ հիմ – նարկէքի մասին. իսկ երկի՝ մեր մասնա – ւոր թղթակցին նամակը :

Ինչպէս գիտեն ընթերցողները, Գէ. օր հրատարակած էինք այս բացառիկ հան – դիսութեան նկարագրութիւնը, քաղելով «Լը Փրոկրէ »եւ « Լը Տոֆինէ Լիբէռէ » թերթերէն : Շարաթ օր պիտի հրատարա – կենք լրացուցիչ մանրամասնութիւններ , վերոյիչեալ երկու նամակներէն :

ԵՐԵՔ ՀԱԶԱՐ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ Գէ. օր ուրախութեան ցոյց մը կազմակերպեցին տարեշրջանի փակման եւ պաքալօրէայի քննութեանց ուարտման առթիւ , Քառ – թիէ Լաթէնի մէջ : Կանղնած ինքնաշարժ – ները քչեցին, անցորդներուն վրայ ալիւր ցանեցին եւ քանի մը կառքերու ապա – կիները խորտակեցին : Ի վերջոյ ուսի – կանութիւնը մէջամտեց եւ ցրուեց ուսա – նողները : Փլաս Սէն Միշէլի վրայ, ուր կեդրոնացած էր ուսանողութիւնը՝ երթե – ւեկը կանգ առաւ : Ապահովութեան պա – հակները ստիպուեցան ջուր սրսկել մե – քենայով : Այս անկարգութիւնները մօտ 3 ժամ տեւեցին : Երկի փակուեցան դպ – րոցները, սովորականէն 15 օր կանուխ՝ համաձայն կառավարութեան հրամանա – գրին :

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷԻՆ 1952Ի՞Ն Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԱՅՍՕՐ

•

Ռամկավար – բոլշեւիկ ճակատը , Հա – լեպի ազգ· իշխանութեան ղէմ իր անողոք « պայքարը » կը հիմնաւորէ այն չոխ – ջախիչ փաստին վրայ , թէ՝

1·— Ազգ· գաւառական ժողովի վերջին երկու ընտրութիւնները կատարուած են « երկու բռնատէրներ՝ Զայիմի եւ Շի – շեխլիի օրերուն » (այս տողը կարդացէք երիցս) :

2·— Այդ ընտրութիւնները ազատ ու անկաշկանդ պիտի ըլլային 1950 – 1951 տարիներուն՝ երբ սահմանադրական կար– գեր կը տիրէին ու ժողովուրդը ի վիճակի էր իր կամքը յայտնելու անկաշկանդ կերպով (այս տողը կարդացէք չորս ան – գամ) :

Այսպէս կը գրեն այսօր , 1954 Յունիսին :

Հապա ի՞նչ կ'ըսէին ու ի՞նչ կը գրէին երէկ , 1952 Նոյեմբերին , երբ Սուրիոյ մէջ գոյութիւն ունէր Շիշեքլիի իշխանու– թիւնը , եւ իրենք , ոամկավար – բոլշե – ւիկ եւ յառաջդիմական թափթփուքներու խայտաբղէտ բանակը , կը մօտենային առ ոտս «բռնատէր Շիշեքլիի» , ներքին նա – խարարութեան եւ նոյն նախարարա – րութեան ենթակայ Հալեպի նա– հանգապետութեան , այս երկու պետական հաստատութեանց միջամտութիւնը խնդ – րելու համար հալեպահայ ազգային կեանքին ու մեր սահմանադրական կար – գուսարքին :

Հարցը հոն չէ առ այժմ , թէ գաւադիր– ներու եւ «ժուռնալճի»ներու այդ խմբակը անպատասխանատու եւ ազգատաս ինչ քայլ կ'առնէր այս ձեւով : Այլ այն՝ որ

1·— Բոլշեւիկ – ռամկավար – յառաջ – ղիմական այդ փաղանգը կուգար դատա – պարտել նախ քան Շիշեքլի գոյութիւն ունեցող « կուսակցական կառավարու – թիւնները » (այսինքն այն իշխանութիւ – նը , որուն օրով «սահմանադրական կար – գեր կը տիրէին , եւ ժողովուրդը ի վիճա– կի էր իր կամքը անկաշկանդ կերպով յայտնելու ...) :

2·— Կ'ապաւինէր օժանդակութեան եւ միջամտութեան «երկրին ղեկը ոտանձնող ժողովրդավարական ոգիով օժտուած եւ արդարութեան պաշտպան ղեկավարնե – րու » (այսինքն՝ Շիշեքլիի եւ իր գործա– կիցներուն , «սուրիացի ժողովուրդի ա – տելութեան ենթակայ բռնատէր»ի մը եւ իր իշխանութեան ...) :

Կ'ուզէինք , որ հալեպահայ ժողովուրդի եւ բովանդակ զաղթաշխարհի սեփակա – նութիւնը դառնար պատմական այն «ժուռնալ»ը , զոր 1952 Նոյեմբերին Շի – շեխլիի ներքին նախարարութեան եւ Հա – լեպի նահանգապետութեան ուղղեց ոամ– կավար – Բարեգործական – բոլշեւիկ – յառաջդիմական խայտաբղէտ փոքրա – մասնութիւնը՝ չեղեալ նկատելու համար Հալեպի Ազգ· Գաւառականի ընտրու – թիւնները եւ խնդրելու պետութեան (Շի– շեխլիի իշխանութեան) միջամտութիւնը՝ նոր ընտրութեանց համար :

Բառ առ բառ կ'արտագրենք այդ ըն – դարձակ «ժուռնալ»ի վերջին հատուածը եւ պատրաստ ենք ամբողջութեամբ մա – մուլին յանձնելու զայն եթէ անոր հեղի – նակները (դէմաւորութեամբ «Զարթօնք » յորջորջեալ քսութեան տոպրակին) խոս – տանան նաեւ յայտնել , թէ ով խմբագրած է զայն եւ որու մելքենայով բազմագրը – ուած է :

Ահաւասիկ այդ հատուածը·

— ... « Արդ , նկատելով որ տարիներ շարունակ այս սակաւաթիւ խմբակցու – թեան (կ'ակնարկէ Դաշնակցութեան , Ա·) թեւ ու թիկունք կանգնող կուսակցական կառավարութիւնները (կ'ակնարկէ Շի – շեքլիի իշխանութենէն առաջ գոյութիւն ունեցող Վաթանի եւ Շեհապիստ կառա – վարութիւններուն , որոնց կ'ուզէ ապաւի– նիլ այսօր , անորակելի պատեհապաշտու– թեամբ եւ բախտախնդրութեամբ , Ա·) քշուած են հրապարակէն եւ երկրին ղեկը ոտանձնած են ժողովրդավարական ոգիով օժտուած եւ արդարութեան պաշտպան ղեկավարներ (կ'ակնարկէ Շիշեքլիի ու իր գործակիցներուն , զորս այսօր միայն կը հռչակէ «բռնատէր» եւ «տեւլի» , Ա·)՝ մենք , հայ առաքելական եկեղեցւոյ պատ– կանող սուրիացիներս , կուգանք խնդրելու որ մեր բարեխնամ կառավարութիւնը (չէ՞ք անդրադառնար՝ որ սուլթանական կառավարութեանց ուղղուած «ժուռնալ»– ներն ալ այս քծինքով ու չողիքով կը խմ – բագրուէին ... , Ա·) , իր վերին հսկողու– թեամբ հնարաւորութիւն տայ մեզի ա – պատ ընտրութիւններու , որպէսզի միան – գամընդմիշտ վերջ դնեն հեզհեզակ խո – բացող ազգային ներքին պատակառումները եւ վերահաստատուի պետութեան համար այնքան անհրաժեշտ անդորրութիւնը հայ համայնքին» (տես Հալեպի նահանգապե– տութեան եւ Սուրիոյ ներքին նախարա – րութեան 1952 Նոյեմբերի թղթածրարնե– րը , եթէ անշուշտ պատկան իշխանու – թիւնները ուզած են այդ ... պատիւը ընել դարչելի այս փաստաթուղթին) :

Ո՞վ , ո՞ր կազմակերպութիւնը մերհան– րային կեանքին մէջ , այսքան վատ , եր – կերես , դաւադիր ու ստրուկ պիտի կա – րենար ըլլալ , բայց եթէ անգոյն – աննը– կարագիր «կուսակցութիւնը» եւ իր շուրջ խմբուած պնակի եւ փչրանքի ասպետնե – րը ...

Ո՞վ , ո՞ր մութ եւ նենգաւոր ուժը մեր հանրային կեանքին մէջ , այսքան այլա – սերած , ապազգայնացած ու ապաբարոյ պիտի ըլլար , բայց եթէ «համաչխարհա– յին յեղափոխութեան » արտասահմանեան գործակալներու քլիքը , գործակցու – թեամբ արհամարհուած ու հայ կեանքէն դուրս չպրտուած թափթփուքներու ...

Ո՞վ , հայ ժողովուրդի ո՞ր խաւը այս – քան վար պիտի իջնէր՝ 1952ին իր գովածը 1954ին տեղւոյ , իր երկուան թուքը այ– սօր լիզելու համար , բայց եթէ անսկզ – բունք եւ աննկարագիր «յառաջդիմակա– ն»ութիւնը ...

Ո՞վ , հայութեան ո՞ր բաժինը 1952ին ծափ պիտի զարնէր ու խունկ պիտի մա – տուցանէր Շիշեքլիի «ժողովրդավար եւ արդարասէր» իշխանութեան եւ պիտի հր– ճուէր , որ նախ քան Շիշեքլի գոյութիւն ունեցող «կուսակցական կառավարու – թիւնները քշուած են հրապարակէն» , իսկ 1954ի Յունիսին պիտի չհիմնէր՝ 1952ի «ժողովրդավար եւ արդարասէր » Շիշեք– լիի իշխանութիւնը երբեւ «բռնատիրական վարչակարգ» խարանելու համար , բայց եթէ ոամկավար յորջորջուած անգոյն – անողնաշար «կուսակցութիւն»ը , իր գոյ– նի – գոյնի հացկատակներով ...

Ո՞վ պիտի իջնէր հայ կեանքի ասպա – րէզ՝ իրենց իսկական անունով կոչելու համար այս անորակելի փերեզակները , պատմութեան ու հայ ժողովուրդի հաչ – ւոյն անարգանքի սիւնին գամելու համար այս «ժուռնալճի»ները :

Այդ պարտականութիւնը մենք կը փո – խանցենք հայ ժողովուրդին եւ կը խնդ – րենք , որ ան ճշդէ անունը իր այս անար– ժան զաւակներուն :

«ԱՐԵՒԵԼՔ»

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿՆՔՈՒԻԵՑԱԻ ՍԹԱԼԻՆ-ՀԻԹԼԷՐ ԴԱՇԻՆՔԸ

(ՌԻՊՊՐՆԹՐՈՓԻ ՑՈՒՇԵՐԸ)

Գ.

1939 Սեպտեմբերի վերջը , երբ Լեհաս – տանի պատերազմը կը վերջանար , օդա – նաւ նռուայ Մոսկուա երթալու համար , պէտք էր կարգադրել այն խնդիրները որ դրուած էին Լեհաստանի մէջ Ռուսիոյ մի– ջամտութեամբ : Սթալին եւ Մոլոթով մանաւանդ սիրալիր եւ սրտակից էին : Այս այցելութեան միջոցին հաստատուեցաւ սահմանագիծը ապագայ նահան – գապետութեան եւ Ռ· Միութեան միջեւ : Գերմանիան եւ Ռուսիան բարեկամական դաշինք մը կնքեցին եւ քննեցին առեւ – տրական համաձայնութիւնները որոնք ա– ւելի լայն փոխանակութիւններ կը նախա– տեսէին :

Դարձեալ ականատես եղայ Ռուսերու կատաղութեան , երբ կ'ուզէին հասնիլ ի – րենց դիւանագիտական նպատակներուն , հրաժարելով լեհական որոչ չրջաններէ եւ անցեալ Օգոստոսին ստորագրուած հա – մաձայնութիւնը խախտելով , Սթալին եւ Մոլոթով կը պահանջէին որ Լուպլէն (Լիթուանիա) խորհրդ· ազդեցութեան չրջանակին մէջ իյնայ : Ռուսերը կը մեր– ժէին տեղի տալ : Ես հեռաձայնեցի Հիթ– լերի որ պատասխանեց թէ կը հաւանէր— թէեւ ոչ սրտանց — որ Լիթուանիան ռու– սական ազդեցութեան չրջանակին մէջ մտնէ : Ան աւելցուց «ես աւելի սերտ յա– րաբերութիւններ կ'ուզեմ հաստատել Սո– վետներու հետ» : Երբ այս նախաղասու – թիւնը կը կրկնէի Սթալինի , ան պատաս– խանեց , «Ամէն պարագայի մէջ Հիթլերը պիտի դործերը կարգադրելու եղանակը » :

Պերլին վերադարձիս հետ Հիթլերը ըսաւ թէ Լիթուանիոյ հարցին մասին տեղի տա– լով , ուզած է Ռուսերուն ապացուցանել թէ «ինք որոշած էր ամէն բան ընել իրա– կանացնելու համար սերտ համաձայ– նութիւն մը մեր արեւելեան հարեւանին հետ եւ թէ սկիզբէն ի վեր կ'ուզէր վեր– ահութեան կլիմայ մը ստեղծել : «Ես համոզուած եմ որ այդ թուականին ան անկեղծ էր իր յայտարարութեան մէջ , Հիթլերը կը փափաքէր որ գերմանեւռուս համաձայնութիւն մը սերտ դառնայ : Հակառակ Լիթուանիոյ համար Ռուսիոյ կասկածելի չահագրգռութեան Հիթլէր կը մտածէր թէ Ռուսիոյ պահանջները Գեր – մանիային հակառակ չէին Ռ· Միութեան հետ մեր ստորագրած դաշնագրին : Իմ վերադարձիս Մոսկուա , իմ խմբագրած դեկուցումիս մէջ , քաջալերեցի զայն այս ուղղութեամբ :

Մոսկուայի մէջ իմ տեսակցութեանս ընթացքին , բանակցութիւնները կը կա – տարուէին Սթալինի կողմէ : Անոր երկու դիտողութիւնները զարմացուցին զիս :

Բարեկամական դաշնագրին ստորա – գրութենէն ետք ըսի Սթալինի թէ ասկէ ետք Ռուսերը եւ Գերմանացիները այլեւս իրարու դէմ պիտի չելլէին պատերազմի դաշտին վրայ : Վայրկեան մը մտածելէ ետք , պատասխանեց ·— «Մաղթենք որ այդպէս ըլլայ » : Այս բանաձեւը զարմա – նալի կը թուէր ինծի , եւ կրկնել տուի դեսպանատան խորհրդական Հիլկէռի , որ թարգմանի դեր կը կատարէր :

Երկրորդ այցելութենես Մոսկուա , Սթալինի պատասխանը կը չարունակէր մտատանջել զիս : Երբ իր միտքը կը չօշա– փէի դիտնալու համար թէ արդեօք բարե– կամական դաչինքէն դուրս , պիտի հաս– նէ՞ ճչմարիտ համաձայնութիւն մը կն – քել , ի նախատեսութիւն այն ընդհարման որ պիտի ունենայինք արեւմտ· պետու – թեանց դէմ , ինծի ըսաւ «պիտի չհան – դուրժեմ երբեք որ Գերմանիան տակը ըլ– լայ » :

Յետագային յաճախ մտածեցի Սթալի – նի այս երկու միտքերու մասին : Ի՞նչ ը – սել կ'ուզէր Սթալին այն ատեն : Ռ· Միու– թեան կատաղի հակառակորդներ , եւ ա – նոնց մէջ Պերլինի անգլիական նախկին դեսպան Սըր Նեվիլ Հէնդըսըն , կը մը – տածէին թէ Սթալին գերմանեւռուս դաշ– նագիրը ստորագրեց միայն որպէսզի Հիթլերը որոշում տայ յարձակելու Լե – հաստանի վրայ : Ան կը նախատեսէր թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա ատկէ ետք Գերմա – նիոյ դէմ պատերազմ պիտի յայտարա – րէին :

Անդամ մը որ Լեհաստան պարտուէր , Ռուսիա պիտի վերագրաւէր այն հողերը որ խլուած էին իրմէ առաջին աչխարհա – մարտէն ետք : Յետոյ , անտարբեր դիտե– լով Գերմանիոյ ատիճանական ուժաս – պահուն , հակառակ Օրջոնիկիձէի տուած խոստումին՝ որեւէ դինուորական գործո– ղութիւն չձեռնարկել Հայաստանի Հան – րապետութեան դէմ մինչեւ Մոսկուայի բանակցութիւնների վախճանը , պատե – րազմական գործողութիւններ էին սկս – ուած Մոսկուայի թոյլտուութեամբ Հա – յաստանի դէմ , Զանգեզուրն ու Նախիջե – ւանը գրաւելու նպատակով : Բազում դառնուղ բոլշեւիկեան 11րդ զօրարանա – կը , Աղբրէջանի Յեղկոմի պահանջով , Նախիջեւանի գրաւումը Հայերի կողմից կանխելու համար , մտնում է Զանգեզուր եւ , հայկական զօրամասերի հետ մի ա – միս տեւող չամառ կռիւներից յետոյ , յա– ջողում է գրաւել Զանգեզուրը եւ Նախի – ջեւանի չրջանը :

Լեգրանի Թիֆլիս ժամանումից յետոյ , հայ – բոլշեւիկեան կռիւներին վերջ է դրւում Օգոստոս 10ի համաձայնագրով :

Թիֆլիսում մեր պատուիրակութիւնը տեսակցութիւն ունեցաւ Լեգրանի հետ եւ տեղեկութիւն ուղեց , թէ կարո՞ղ է երև – ան մեկնել՝ Մոսկուայում ընդհատուած բանակցութիւնները վերսկսելու համար :

Լեգրանը մեզ յայտնեց , որ ինքը դրաղ– ուած է Ղարաբաղի եւ Զանգեզուրի հար – ցերի ուսումնասիրութեամբ եւ Բագու հանդիպելուց մի 15–20 օր յետոյ կը մեկ– նի Երեւան :

Սեպտեմբերի սկիզբներին մեր պատ – ուիրակութիւնը հասաւ Երեւան՝ այնտեղ վեհաներու հետ» : Երբ այս նախաղասու – թիւնը կը կրկնէի Սթալինի , ան պատաս– խանեց , «Ամէն պարագայի մէջ Հիթլերը պիտի դործերը կարգադրելու եղանակը » :

Պերլին վերադարձիս հետ Հիթլերը ըսաւ թէ Լիթուանիոյ հարցին մասին տեղի տա– լով , ուզած է Ռուսերուն ապացուցանել թէ «ինք որոշած էր ամէն բան ընել իրա– կանացնելու համար սերտ համաձայ– նութիւն մը մեր արեւելեան հարեւանին հետ եւ թէ սկիզբէն ի վեր կ'ուզէր վեր– ահութեան կլիմայ մը ստեղծել : «Ես համոզուած եմ որ այդ թուականին ան անկեղծ էր իր յայտարարութեան մէջ , Հիթլերը կը փափաքէր որ գերմանեւռուս համաձայնութիւն մը սերտ դառնայ : Հակառակ Լիթուանիոյ համար Ռուսիոյ կասկածելի չահագրգռութեան Հիթլէր կը մտածէր թէ Ռուսիոյ պահանջները Գեր – մանիային հակառակ չէին Ռ· Միութեան հետ մեր ստորագրած դաշնագրին : Իմ վերադարձիս Մոսկուա , իմ խմբագրած դեկուցումիս մէջ , քաջալերեցի զայն այս ուղղութեամբ :

Մոսկուայի մէջ իմ տեսակցութեանս ընթացքին , բանակցութիւնները կը կա – տարուէին Սթալինի կողմէ : Անոր երկու դիտողութիւնները զարմացուցին զիս :

Բարեկամական դաշնագրին ստորա – գրութենէն ետք ըսի Սթալինի թէ ասկէ ետք Ռուսերը եւ Գերմանացիները այլեւս իրարու դէմ պիտի չելլէին պատերազմի դաշտին վրայ : Վայրկեան մը մտածելէ ետք , պատասխանեց ·— «Մաղթենք որ այդպէս ըլլայ » : Այս բանաձեւը զարմա – նալի կը թուէր ինծի , եւ կրկնել տուի դեսպանատան խորհրդական Հիլկէռի , որ թարգմանի դեր կը կատարէր :

Երկրորդ այցելութենես Մոսկուա , Սթալինի պատասխանը կը չարունակէր մտատանջել զիս : Երբ իր միտքը կը չօշա– փէի դիտնալու համար թէ արդեօք բարե– կամական դաչինքէն դուրս , պիտի հաս– նէ՞ ճչմարիտ համաձայնութիւն մը կն – քել , ի նախատեսութիւն այն ընդհարման որ պիտի ունենայինք արեւմտ· պետու – թեանց դէմ , ինծի ըսաւ «պիտի չհան – դուրժեմ երբեք որ Գերմանիան տակը ըլ– լայ » :

Յետագային յաճախ մտածեցի Սթալի – նի այս երկու միտքերու մասին : Ի՞նչ ը – սել կ'ուզէր Սթալին այն ատեն : Ռ· Միու– թեան կատաղի հակառակորդներ , եւ ա – նոնց մէջ Պերլինի անգլիական նախկին դեսպան Սըր Նեվիլ Հէնդըսըն , կը մը – տածէին թէ Սթալին գերմանեւռուս դաշ– նագիրը ստորագրեց միայն որպէսզի Հիթլերը որոշում տայ յարձակելու Լե – հաստանի վրայ : Ան կը նախատեսէր թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա ատկէ ետք Գերմա – նիոյ դէմ պատերազմ պիտի յայտարա – րէին :

Անդամ մը որ Լեհաստան պարտուէր , Ռուսիա պիտի վերագրաւէր այն հողերը որ խլուած էին իրմէ առաջին աչխարհա – մարտէն ետք : Յետոյ , անտարբեր դիտե– լով Գերմանիոյ ատիճանական ուժաս –

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՄՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

•

Բ. ՄԱՄ

Բոլոր հարցերին բաւարար բացատրու– թիւններ տուինք : Մնացողները բարձր տրամադրութեամբ՝ « ցտեսութիւն Հա – յաստանում » բացագանչութիւններով եւ գոհ սրտով բաժանուեցին մեզանից :

Վերջապէս , հասանք Օրջոնիկիձէ քա – ղաքը (նախկին Վլադիկաւկազը) եւ իջե– ւանեցինք Հիւսիսային Կովկասի մեր Հանրապետութեան հիւպատոս Յակոբ քհնյ· Սահակեանի տանը :

Օրջոնիկիձէում մի քանի օր մնացինք , մինչեւ որ մեզ յաջողուեց բեռնատար մե– քենայ վարձել՝ ռազմա – վիրական ճա – նապարհով Թիֆլիս մեկնելու համար :

Առանց փորձանքի հասանք Թիֆլիս : Թիֆլիսում ծանօթացանք Օգոստոս 10ին կնքուած Լեգրան – Ջամալեան համաձայ– նագրի մանրամասնութիւնների հետ : Մեր պատուիրակութեան Մոսկուա դառնալու համար հարկաւոր էր ստանալ Թուրքիայի տուած թոյլտուութիւնը՝ չեզեալ նկատելու համար Թուրքիայի կողմից մեզ ուղղուած հրաւէրը : Ուստի դիմեցինք Թուրքիայի դեսպանատուն՝ Մոսկուայում : Մեր դիմումը ընդունուեց , եւ մեզ տրուեցաւ թոյլտուութիւն՝ Թուրքիայի տարածքով անցնելու համար :

*Մոսկուայում մեզ ընդունեցին Ռուսաս– տանի Խորհրդային Դաշնային Սոցիալիս– տական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահ Վ. Մոլո– տովը , Ռուսաստանի Խորհրդային Դաշնա– յին Սոցիալիստական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նա– խագահի տեղակալ Ա. Միկոյանը , Ռուսաս– տանի Խորհրդային Դաշնային Սոցիալիս– տական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահի տեղա– կալ Ա. Կոսիգինը , Ռուսաստանի Խորհրդա– յին Դաշնային Սոցիալիստական Հանրապե– տութեան Ժողովրդական Կոմիսարների Խոր– հրդի նախագահի տեղակալ Ա. Անդրեեւը , Ռուսաստանի Խորհրդային Դաշնային Սո– ցիալիստական Հանրապետութեան Ժողովր– դական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահի տեղակալ Ա. Միկոյանը , Ռուսաստանի Խոր– հրդային Դաշնային Սոցիալիստական Հան– րապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահի տեղակալ Ա. Կոսիգի– նը , Ռուսաստանի Խորհրդային Դաշնային Սոցիալիստական Հանրապետութեան Ժողո– վրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագա– հի տեղակալ Ա. Անդրեեւը , Ռուսաստանի Խորհրդային Դաշնային Սոցիալիստական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմի– սարների Խորհրդի նախագահի տեղակալ Ա. Միկոյանը , Ռուսաստանի Խորհրդային Դաշ– նային Սոցիալիստական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նա– խագահի տեղակալ Ա. Կոսիգինը , Ռուսաս– տանի Խորհրդային Դաշնային Սոցիալիս– տական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահի տեղա– կալ Ա. Անդրեեւը , Ռուսաստանի Խորհրդա– յին Դաշնային Սոցիալիստական Հանրապե– տութեան Ժողովրդական Կոմիսարների Խոր– հրդի նախագահի տեղակալ Ա. Միկոյանը , Ռուսաստանի Խորհրդային Դաշնային Սո– ցիալիստական Հանրապետութեան Ժողո– վրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագա– հի տեղակալ Ա. Կոսիգինը , Ռուսաստանի Խորհրդային Դաշնային Սոցիալիստական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմի– սարների Խորհրդի նախագահի տեղակալ Ա. Անդրեեւը , Ռուսաստանի Խորհրդային Դաշ– նային Սոցիալիստական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նա– խագահի տեղակալ Ա. Միկոյանը , Ռուսաս– տանի Խորհրդային Դաշնային Սոցիալիս– տական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահի տեղա– կալ Ա. Կոսիգինը , Ռուսաստանի Խորհրդա– յին Դաշնային Սոցիալիստական Հանրապե– տութեան Ժողովրդական Կոմիսարների Խոր– հրդի նախագահի տեղակալ Ա. Անդրեեւը , Ռուսաստանի Խորհրդային Դաշնային Սո– ցիալիստական Հանրապետութեան Ժողո– վրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագա– հի տեղակալ Ա. Միկոյանը , Ռուսաստանի Խորհրդային Դաշնային Սոցիալիստական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմի– սարների Խորհրդի նախագահի տեղակալ Ա. Կոսիգինը , Ռուսաստանի Խորհրդային Դաշ– նային Սոցիալիստական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նա– խագահի տեղակալ Ա. Անդրեեւը , Ռուսաս– տանի Խորհրդային Դաշնային Սոցիալիս– տական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահի տեղա– կալ Ա. Միկոյանը , Ռուսաստանի Խորհրդա– յին Դաշնային Սոցիալիստական Հանրապե– տութեան Ժողովրդական Կոմիսարների Խոր– հրդի նախագահի տեղակալ Ա. Կոսիգինը , Ռուսաստանի Խորհրդային Դաշնային Սո–

ՏՈՄՍԵՐ

ՄԵՐ ՋՐԱՅԻՆ ՌՈՒՄԲԸ

★

Գրաբարի դասը պաշտպանելով հան – դերձ, չեմ ուզեր ներշնչել այն տպաւո – րութիւնը թէ կ'առաջարկեմ նահանջ մը կատարել դէպի 19րդ դարու վերջերը ու վերակենդանացնել — մեր դիրքերուն եւ թերթերուն մէջ — այն զրաբարախառն աշխարհաբարը, զոր կը մշակէին մեր Պէրպէրեաններն ու Թերզեաններն: Կամ կը յանձնարարեմ երես տալ Աբշակ Սաֆ – րաստեանի մը լեզուական թանապուրին :

Ըսել կ'ուզեմ, պարզապէս, որ հայ ժո – ղովուրդը, ամէն բան ուրիշներու մատաղ ընելէ եւաք, չի կրնար, իր ձեռքով, դա – շոյնը խրել դրաբարի սրսին ու յետոյ Նիւ Եորքի կամ Փարիզի պողոտաներուն վը – րայ երգել :

— Հանգեաւ ի Տէր ... Աստուած հոգին լուսաւորէ ...

Մեր դրագէտ բարեկամը «Հուրանար» դրաբարի « գեղեցկութիւնը», բայց , իբ – րեւ գործնական մտքի տէր եւ իրատես մէկը, կը յանձնարարէ «հանդստեան կո – չել եւ դարակը դնել» մեր անչօշափելի — այսինքն տոլարով ծախու չառնուելիք — մեր գանձերուն ամէնէն թանկագինը :

Գրաբարը արդէն հանդստեան կոչուած է՝ հարիւր տարիէ ի վեր եւ իր ձայնը կը լսուի միայն մեր Առաքելականին կամար – ներուն տակ : Քանի՞ տարի եւս պիտի ապրի այնտեղ, մեր բուրվառին խունկով օծուած :

Այնքան տարի, որքան պիտի ապրի հայ ժողովուրդը : Այսինքն յաւիտեան : Պայ – մանաւ որ աչքին, ձախէն խաչակրութիւն –

պատումը արեւմտեան պետութեանց հար – ուածներէն, իր ուղած պահուն, Ռուսիան կ'ելնի դէպի նեառէր կարմիր բանա – կին ծանրութիւնը, որ պիտի դլուխ հա – նէր եւրոպական ազդերու համայնավա – րացումը :

Չեմ դիտեր թէ այս բացատրութիւնը որքան ճիշդ է : Կարելի է զանազան ձեւե – րով մեկնել Սթալինի մտածումները :

Առաջինը կը նշանակէ՞ր թէ՝ երբ ես անկեղծօրէն կ'ըսէի — «Այլեւս ոչ մէկ պատերազմ Գերմանիոյ եւ Ռուսիոյ մի – ջեւ», Սթալին կը մտածէր համայնավա – րացնել Գերմանիան եւ Եւրոպան, եւ հե – տեւաբար կը նախատեսէր դինեալ ընդհա – րում մը Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ միջեւ : Եւ կամ, համոզուած՝ իր պատմական ա – ռաքելութեան մասին, անյարմար կը դա – նէր ինծի պատասխանել դիւանագիտա – կան սովորական ձեւով մը: Կը մտածէ՞ր վերջապէս թէ կարելի չէր ջնջել գաղա – փարական երկու այնքան հակամարտ վարդապետութիւններ ինչպէս էին հա – մայնավարութիւնը եւ ացիականութիւ – նը — եւ կը կարծէր թէ ընդհարում մը անխուսափելի՞ է որեւէ պարագայի մէջ:

ՅԻՐՈՒՑԱՆ ՀԱՑԵՐ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

★

ՄՄԲ.— Մատթէոս Բահանայ Բաբա – դամեան, շրջուն հովիւ Հին Յունաստանի եւ կղզիներու, հետեւեալ տեղեկութիւ – ները կը հաղորդէ իր այցելած վայրերու մասին .—

ՓԱԹՐԱՍ .— Այս քաղաքը Յունաստա – նի երրորդ մեծ քաղաքն է, կանոնաւոր եւ մաքուր փողոցներով, եւ լայն ու գեղեցիկ պողոտաներով: Քաղաքին կեդրոնը , բարձրադիր եւ սիրուն պարտէզի մը մէջ, կ'իշխէ Յունաստանի անկախութեան մեծ առաջնորդներէն՝ Փալէոն Փաթրոն Եէր – մանոս եպիսկոպոսին պատկառելի պրոնզէ արձանը: Այս քաղաքը իր ծովային դիր – քին չնորհիւ թէեւ մեծ ապագայ կը խոս – տանայ , բայց այցելուին աչքին կը զարնէ հրապարակի կայտնութիւնը, հակառակ անոր որ ունի ընդարձակ չուկաներ մեծ ու ճոխ վաճառատուններով :

Այս մեծ քաղաքին մէջ, ներկայիս կ'ապրին 36 ընտանիքներ , 127 Հայեր , ըր –

ներ չսարքուին իրեն դէմ :

Մեր դրագէտ բարեկամը կ'ըսէ թէ աշ – խարհաբարը կատարելութեան մը հասած է եւ կրնայ փոխարինել դրաբարը :

Ոչ, աշխարհաբարը իր կատարելու – թեան բարձունքին հասած չէ : Ոչ տակա – ւին: Ոչ ամէնուն դրիչին տակ: Պիտի հասնի օր մը, պայմանաւ որ կիսակա – տար գրոց – բրոցներ եւ խմբագիրներ ջուրդուփչուր չընեն իր ոտքերը :

Կատարելութեան առաջնորդող ճամ – բան կը կարճնայ դրաբարին օժանդակու – թեամբ: Երբ այս վերջինը դարակը նե – տենք ու ալ երեսը չնայինք, աշխարհա – բարին բարդաւաճումը կանգ կ'առնէ :

Մեր դրագէտ բարեկամը կ'առաջարկէ որ աշխարհաբարով կարդանք «Ի Կորն – թացւոց Թղթոյն է ընթերցուածս»ը, որ – պէսզի բարեպաշտները բան մը հասկնան:

Անշուշտ , քանի մը ամիս եաքն ալ պի – տի առաջարկէ վերէն վար աշխարհաբա – րի վերածել մեր կրօնական երգերն ու չա – րականները: Այն ատեն, բարեպաշտները կը լսեն Տիրոջը խօսքը եւ Հայոց աղդը կը փրկուի . . . :

Բայց, այն ատեն կը պատահի նաեւ ու – րիշ բան մը — Հայաստանեայց Առաքեալ – կան եկեղեցիին պատերը կը փլչին եւ ազ – գը փոշիի կը վերածուի՝ փլատակներուն տակ: Այսինքն, այն ատեն, կը կղպենք մեր եկեղեցիին հաստատեստ դուռը ու բանալին կը յանձնենք ձեր մաքէն անցած օտարականին . . .

Կարճ: Փոխանակ դրաբարը մահուան դատապարտելու, մեր աչքերը չորս բա – նանք ու դրաբար սորվինք : Գրաբար սորվեցնենք նորահաս սերունդին :

Գրաբարը մեր ջրածին ռումբն է՝ մեր բարբառին սպառնացող վտանգին դէմ :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ջաններու մէջ ներկայացնելով մեծագոյն թիւը: Բայց հակառակ այս փաստին , ազդային դեռնի վրայ ուրախալի պարա – գայ մը չկայ : Ամէն Հայ ամփոփուած է ինքն իր մէջ: Աչխատանք չէ տարուած ստեղծելու ընկերային սերտ յարաբե – րութիւն իրարու հետ, հակառակ անոր՝ որ ամէն մէկուդ կայ ազդային դեռնի վր – րայ գործ մը իրականացնելու համար : Փաթրասի Հայերը ընդհանրապէս հայա – խօս են, բայց քանի մը բացառութիւննե – րէ : Փոքրիկներու թիւը աննչան է : Կայ նաեւ երկսեռ երիտասարդութիւն մը, որ մեծ մասով հայախօս է, եւ ի վիճակի ընտանեկան բոյն կազմելու: Նիւթական լաւ վիճակ ունի: Գործ մը ստեղծած է իրեն համար եւ ապահոված ապրուստի խնդիրը: Կան նաեւ բաւական թիւով խա – նութպաններ , որոնք հրապարակի վրայ ունին լաւ դիրք եւ կը վայելեն վստահու – թիւնը տիրող տարրին եւ իշխանութեանց: Հրապարակի վրայ խիստ ծանօթ դէմք է պ .Ճակոբ Զավուչեանը, եւ մեծ է իր օգ – տակարութիւնը Փաթրասի հայ գաղու – թին: Նախապատրաստական աչխատանք կը տարուի հոս ալ կազմելու Տիկնանց մխութիւն մը:

ՓԻՐՂՈՍ .—Պելոպոնէսի ներքին քա – ղաքներէն մէկն է Փիրղոս, ուր ներկայիս կ'ապրին 2 հայ ընտանիքներ , 10 անձ : Նիւթապէս լաւ վիճակ ունին: Միայն վախ կայ որ ժամանակի ընթացքին ենթար – կուին միջավայրի ազդեցութեան, իրենց շատ փոքր թիւին պատճառով :

(Շար.)

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԹԷՀՐԱՆի աղջկանց միջնակարդ դպը – րոցի դեռնինը, 1951 ք. մեթր գնուած է 160·000 թումանի: Շինութեան ծախքը պիտի ըլլայ կրկինը: Այս բոլոր ծախքերը կը կատարէ բարեգործը, ի յիչա – տակ իր վաղամեռիկ դստեր: Մանչերու դպրոցին շինութեան համար (Դաւթեան) Յանձնախումբին անդամներէն քանի մը հոգի տրամադրեցին 300·000 թուման , նախատեսուած ծախքի մէկ երրորդը : Ամբողջ ծախքը կը հաշուեն մէկ միլիոն թուման :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆի Հայերու մասին հետե – եալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ ե – րուսաղէմի Պատր. տեղապահը, եղիչէ արք. Տէրտէրեան, որ վերջերս հոն այ – ցելած էր.— «Ինծի համար անակնկալ մը եղաւ կաթող. տեղապահ նչանակուիլս : Կալկաթա կը դանուէի եւ կը պատրաս – տուէի Պոմպէյ մեկնիլ, կարգադրելու համար տասնըհինդ տարի առաջ ծագած վէճ մը: Հակառակ կամքիս չկրցայ էջ – միածին մեկնիլ, մասնակցելու կաթող – կոսին թագման: Հնդկաստան այցելեցի տեսնելու մեր ყիրուցան գաղութները եւ մխիթարելու Հայ. եկեղեցւոյ օրհնու – թեամբ: Մեր նպատակներէն մէկն էր հանգանակութիւն կատարել ի նպաստ ե – րուսաղէմի: Կալկաթայի մէջ ունինք կա –

ՆԱՄԱԿ ՄԸԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՎԱՐԶՈՒԹԵԱՆՑ

Նախ ըսեմ որ, ամէն Հայ չնորհապարտ է մեր այն հայրենակիցներուն, որոնք կը չարունակեն վառ պահելու երկու լը – սարանները :

Երկու դիտողութիւններ , այս առթիւ.

Առաջին.— Յաւելի է որ, սկիզբէն ի վեր դասախօսութիւնները սրճարանի մը վերնայարկը տեղի կ'ունենան մինչդեռ աւելի յարմար էր Ազգ. տունը :

Սրճարան փութացող մեր դրասէր հայ – րենակիցները, ստիպուած են բան մը խը – մել: Ներկաներուն թիւը 50էն 100 է մի – ջին հաչուով, եթէ 75 հոգի առնենք, 50 ֆրանքէն, չարաթական կ'ըլլայ, 3750 ֆրանք, տարեկան 180·000 ֆրանք: Իսկ եթէ ներկաներուն թիւը հաչուենք 50 հո – գի, չարաթական 2500 ֆրանքէն տարե – կան 130·000 ֆրանք: Արդ, եթէ հաւա – քօրթը տեղի ունենայ Ազգ. Տան մէջ, կը կարծեմ թէ դրասէր հայրենակիցները վե – րոյիչեալ դումարէն չատ աւելին կը վը – ճարեն լսարաններու վարչութեանց :

Այսպիսի դումար մը դանձելով, կարելի է հրատարակել ամսական տեղեկատու մը, որ պարունակէ երկու լսարաններուն դասախօսութեանց ամբողջական բնագիր – ները :

Այս մասնաւոր ամսաթերթը կարելի է ծախել չատ մատչելի գնով մը, պարզա – պէս թուղթին եւ տպագրութեան ծախքը հոգալու համար : Այս ձեռնարկին չնորհիւ բազմազան չինիչ դասախօսութիւններէն պիտի օգտուին ոչ միայն 50 , 75 կամ 100 հոգի, այլ հազարաւորներ : Եւ յետոյ , տպագրուած տարեկան հատաքածոն կը կազմէ թանկագին դանձարան մը :

Անշուշտ լսարաններու վարչութիւննե – րըն ալ կ'ընդունին թէ չատեր արուարձան կը բնակին եւ ստիպուած են գործի երթալ առտուան ժամը 5–6ին, իսկ իրիկունը յոգնած ըլլալով, ստիպուած են կանուխ պառկիլ , հետեւաբար չեն կրնար լսարան յաճախել, հակառակ իրենց կամքին:

Անշուշտ երկու լսարանները առանձնա – չնորհեալ ակումբներ չեն, ոչ ալ միայն Փարիզի յատուկ :

Հայրապետ Յ. Սարաֆեան

բեւոր գաղութ մը: Այցելեցի նաեւ Ռան – կուն, Տաքքա, Առանուլ, Մատրաս , Պոյպէյ եւ չրջակայքը: Գոյի ամէն տեղ ուր որ քանի մը Հայ կար: Զկրցայ մինչեւ Ճաւա եւ Սինկափուր երթալ: Հնդկահա – յութիւնը այժմ չունի իր երբեմնի դիրքն ու անտեսական վիճակը, որով կարելի չե – դաւ նիւթական սպասուած արդիւնքը ձեռք ձգել :

ՄԱՐԶԻԿ ՅՈՎՀ. ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ Հ. Մ. Ը. Մ.ական, Պէյրութ, մասնակցելով Տամուր – Զահլէ գծին վրայ կատարուած հետեւալ շաբաթին, ախոյեան հանդիսացած է փայլուն յաղթանակով մը :

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ՀԻՆԴԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Անոր բերնին մէջ հրաչքի պէս դեղեց – կացաւ, հզօր պատպամի մը պէս սահե – ցան իր շրթներէն, վասնզի՝ այդ բառերը ճիշդ կ'արտասանուէին ,վասնզի ամէն ան – դամէ աւելի , այդ օրերուն, խաչին օգնու – թեան պէտք կար . . . : Մատուռէն դուրս ելանք թեթեւացած ու զոհ, հոգ չէ թէ մեր ներսը կը նատէր անկարելի ցաւը . . . :

«Պատնուեցանք խումբին: Մեր մարմի – նին մէջ յոգնութիւն չկար , ոչ ալ երկիւղ մեր սիրտերուն խորը, եղանք օձ ու մո – դէս , սողալով մօտեցանք Կաչքարի բար – դէս, թշնամին տեսաւ մեր չարժու – ձունքին, թշնամին տեսաւ մեր չարժու – մը, կրակ բացաւ , բայց մենք կարեւորու – թիւն չտուինք, ատենցանք բլուրն ի վեր , մեր խիզախումէն ընկերկեցաւ թշնամին , փախուստի դիմեց . . . , սպաննիչ էին մեր հարուածները, ռազմազաչտին վրայ դը – ատնք լքուած թնդանօթ մը՝ քանի մը սր – կըզ ռումբերով, տոպրակներով փամ – փուչա, երկու կտոր դէնք, վիրակապ եւ դեղեր, ապա՝ տասնեակ մը աւտակներ , հաւաքեցինք ինչ որ դատնք մեզի համար օգտակար, վերադարձանք մեր մեկնակէ – տը, թնդանօթը հոն ձգեցինք »:

« Մեր վերադարձը յաղթական էր, մեր ժողովուրդը խանդավառօրէն ծափահա – րեց իր աներկիւղ զաւակները, դիրքերու մէջ պայթեցաւ ցնծութիւն: Մուրօն՝ « զուռնան» փչեց , Սահակը «դաւուլ» զար – կաւ , մենք պարելով տօնեցինք մեր երկ – րորդ յաղթանակը: Զինուորական Խոր – հուրդին յանձնուեցաւ մեր արշաւանքի մանրամասն տեղեկագիրը, որուն մէջ յի – շատակութիւն կար նաեւ լքուած թնդա – նօթի մասին, հոգ չէ թէ պիտի չկրնայինք զայն գործածել, քանի որ թնդանօթաձիգ չունէինք, բայց թնդանօթի դերի բռնուե – լըն ու դիւղ փոխադրուելը պիտի կոտրէր թշնամիի բարոյականը եւ ընդհակառակն պիտի աւելցնէր մեր մարտիկներու ոգե – մական կորովը, դիւղը ուրախութեան մէջ էր, երիտասարդները կը պարէին, երբ թնդանօթը քաչելով դիւղ բերինք »:

« Թնդանօթը կոչուեցաւ Զէնով Օհան , դետեղուեցաւ Արութենց տանիքին վրայ , մեր դիրքին չատ մօտիկ, միւս դիրքի տը – դաները այս կարգադրութենէն տեղեկու – թիւն չունէին, առտուն, վարժարանի եւ Մարգարենց տան դիրքերու տղաքը դար – մանքով տեսեր էին Զէնով Օհանը եւ կարծեր էին որ՝ առանց դիմադրութեան յանձնուեր էինք թշնամիին, որ՝ համար – ձակօրէն մտեր էր մեր դիրքի մօտիկ դա – նուող տունը եւ թնդանօթը դետեղեր էր անոր տանիքին վրայ . . . , բայց թնդա – նօթի երախը ինչո՞ւ ուղղուած չէր հայ –

կան միւս դիրքերուն վրայ, ինչո՞ւ մութ ու կրակ չէր տեղար . . . , հաճելի կատակ՝ խաղաղ պայմաններու մէջ, բայց հիմա՝ անախորժ: Պոռացինք. տղաք, մի վախնաք, թնդանօթը մերն է »:

« Զէնով Օհանը» ծանրօրէն նատեր . էր Արութենց տանիքին վրայ, կը նայէր հե – ռուն, կը զննէր ճամբաները եւ պատրաստ էր ծուխ եւ կրակ ժայթքելու . . .» :

« Դարձեալ ծափ ու կեցցէ: Երգ եւ կանչ՝ բոլոր դիրքերէն: Փարուանը փուռեր էր դիւղին մէջ: Դաղրեր էին վախ ու սարսափը , ժողովուրդը ինքզինքը յանձ – ներ էր յաղթանակի դինովութեան : Ա – տաուն՝ կանաչենց Հարսին պատմեցի թէ՝ թնդանօթը փոխադրեցինք դիւղը, տեղա – տորեցինք Արութենց տանիքը, ու ցոյց տուի զայն, սրանդեղցիս՝ որ իրեն լուր տուած չէինք, բայց յետոյ՝ հանդարտե – ցաւ: Արագիլները երեւցան Հորիզոնին վրայ, բայց դարձեալ երեք հատ էին, մէկ հատը չկար, Թռան Մարգարենց տանիքը, անկէ ելան, թեւածեցին դերեզմանատան վրայ, կանգ առին Արութենց կտուրը, Զէնով Օհանի չուրջը դարձան քանի մը անդամ, ցատկեցին անոր վրայ, կոցեցին կտուցնին անոր վրայ քսեցին, ապա՝ մը – տան իրեն ծանօթ բակը ու կերակրուե – ցան »:

«Կռիւ չկար: Սիրտերը հանգիստ էին: Ռազմիկները նոր դիրքեր կը փորէին կամ հինները կը նորոգէին, տուներու մէջ՝ հաց

ՅԻՇԱՏԱԿ

Ամէն մարդ ունի իր մայրը, ինչպէս ես ունիմ իմ մայրս, որ ինծի կեանք տուաւ, ինծի սիրեց, ինծի համար տառապեցաւ, ինծի համար աղօթեց, ինծի համար արտասուեց, ինծի համար ամէն բան ըրաւ, ինչ որ կրնայ ընել մայր մը իր զաւկին համար:

կուիլ հակառակ իրենց կամքին : Ինչ կը վերաբերի այն աղչերուն որ այժմ պահառուած են հակառակ իրենց կամքին , պիտի չարունակենք իրենց մխացումը ի – բականացնել ազատ ընտրութիւններով , ընդ հովանեաւ Ազգաժողովին , որպէսզի այդ ընտրութիւնները կատարուին արդարամտութեամբ :

4· Մենք այն տեսակէտն ունինք թէ ամէն տեսակ դէնքերու համաչափահային սպառազինութեանց ընդհանուր եւ տրա – կոնեան կրճատում մը, աղդու ելաչափիք – ներով, պիտի նպաստէ խաղաղութեան դատին : Մենք վճռած ենք չարունակել մեր ջանքերը ստեղծելու համար այնպիսի պայմաններ որոնց շնորհիւ հիւլէական հրաշագործ ուժերը պիտի կրնան օգտա – գործուիլ մարդկութիւնը հարստացնելու եւ ոչ թէ կործանելու համար :

5· Մենք պիտի չարունակենք մեր ա – ջակցութիւնն ընծայել Ազգաժողովին եւ միջազգային կազմակերպութեանց , որոնք հիմնուած են փոխադարձ պաշտպանու – թեան եւ ապահովութեան համար : Մենք կը պահանջենք ստեղծել եւ պահպանել բառասու ազգերու ընկերակցութիւններ որոնք իրենց սեփական շրջաններուն մէջ պիտի կրնան լաւագոյնս պաշտպանել ի – րենց ժողովուրդներուն խաղաղութիւնը եւ անկախութիւնը : Երբ չհակիկ եր – կիրներու ազգերը այդ որոշումը տան , մենք պատրաստ ենք կարելի աջակցու – թիւնն ընծայելու այդպիսի ընկերակցու – թեանց :

6· Մեր բարեկամներուն հետ , մենք պիտի զարգացնենք եւ պահպանենք այն հոգեկան , տնտեսական եւ զինուորական ուժերը որոնք անհրաժեշտ են մեր նպա – տակներուն արդիւնաւոր իրականացման համար :

Պ· Տիգրան Բարսեղեան եւ զաւակները, Ժէնիա եւ Ժօրժ , Տէր եւ Տիկին Ղազար Ներկարարեան եւ զաւակները, Սամուէլ, Վազգէն, Ալիս եւ Էլիզ , Տէր եւ Տիկին Փանոս Բարսեղեան եւ զաւակը, ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց հնոջ , մօր , քրոջ , քեռին , մօրաքրոջ եւ եղբօրհնոջ՝

ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԺԻՆԻ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆԻ

դառնադէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Յու – նիս 29ին Վերսայլի հիւանդանոցին մէջ :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատար – ուի Սարսէլի Ֆրանսական եկեղեցիին մէջ, վաղը, ուրբաթ, Յուլիս 2, ժամը 14·45ին, ուրկէ մարմինը պիտի ամփոփ – ուի Սարսէլի գերեզմանատան մէջ :

Հաղորդակից· միջոց·— Փոթթ որ լա Շափէլէն առնել 268 թիւ հանրակառքը :

ԱՅՑ ԹԻԷի ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Հ· Ց· Դ· Աղբիւր Սևբոր – Եօթնեղ – բայր խումբը կազմակերպած է այց մը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին , Արշակ Զամպեանի , Լեւոն Թադէոսեանի (Պապաշա) , Օհան Կարոյի եւ Պերճուհի Բարսեղեանի գերեզմանոցներուն : Կը հրա – ւիրուին ընկերները եւ համակիրները :

Ժամադրավայր ճիշդ 3·30ին հատա – ւել գերեզմանոցի մուտքին առջեւ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Խորին ցաւով կը ծանուցանենք Տիկին Կիւլիզար Քըչըզըրըքեանի ցաւալի մահը որ տեղի ունեցաւ Մոն – մորանսիի հիւանդանոցին մէջ, 23 Յու – նիսին եւ թաղումը կատարուեցաւ Յունիս 26ին , ի ներկայութեան իր ազգականնե – րուն եւ պարագաներուն :

Հայկական ծերանոցէն ներկայ էին այր եւ կին պատասպարեալներ : Այս առթիւ Տի – կինկիւլիզար Քըչըզըրըքեանի ազգական – ները փոխան ծաղկեպսակի 8100 ֆրանք հատաքելով յանձնած են ծերանոցին :

Նուիրատուները են .— Պ· Սերուէր Տա – բագեան հազար ֆրանք , Պ· Հայկազ Պո – յաճեան , Պ· Դաւիթ Զօլաքեան 500ական , Պ· Վահան Գասապեան 300 , Պ· Համբար – ձում Եափուճեան , Պ· Գրիգոր Պաղտասա – եան , Տիկին Ծաղիկ Գարիկեան 500ական , Պ· Ֆէլիքս Օթերս 200 , Պ· Ռէվէյթա հա – բիւբ , Տիկին Իպօ 500 , Տիկին Մարթիներ 300 , Պ· Յակոբ Պրլոչեան 500 , Պ· Յակոբ Արեւեան 200 , Պ· Առաքել Յարութիւնեան 500 , Պ· Հայրապետ Քառաճեան , Պ· Ա – դամ Ճանճիկեան հազարական : Գումար 8100 ֆրանք :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ – ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Փարիզի Ահարոնեան խումբի կողմէ ԷՔՈՒԱՆԻ անտառին մէջ, այս կիրակի

Կը մասնակցին բոլոր մասնաճիւղերը իրենց լաւագոյն ուժերով :

Երգ , արտասանութիւն , պար , զաւեշտ *ՎՕԼԼԻՈՒԻ մէջ մասնաճիւղային ախոյեանական մեծ մրցում*

Զանազան խաղեր ԶՈՒՏ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԹՆՈԼՈՐՏ : ՃՈԽ ՊԻԻՖԷ

Մասնաւոր Օթօքարեր կը մեկնին : (Երթ ու դարձ 250 ֆրանք) :

Կառ Մոնփարնասէն ժամը ճիշդ 9·30ին *Կառ տը Լիոնէն ժամը 9·45ին*

Փլաս Ժուռտէնէն ժամը 9·30ին Օթօպիւս Փորթ տը լա Շափէլէն

Օթօքարը կը մեկնի նաեւ Կառ տիւ Նորդէն, քաֆէ Լը Մառիլան ժամը 9·30ին

Այժմէն իսկ ապահովեցէք ձեր տեղերը Նոր Սերունդի անդամներէն :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ԴԱՒԱՐԱԳԵՂ ՊԱՐՏԷԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

26, Rue Troyon - Sèvres (S. et O.)

Կազմակերպուած վարժարանին Օժանդակ Տիկնանց կողմէ , ազգակցութեամբ նախկին աշակերտներուն :

Կիրակի 4 Յուլիս, ժամը 14էն մինչեւ կէս գիշեր :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին մը ապահովուած է , Փաթաշուի հանրածանօթ նուագախումբով :

Պիտի մասնակցին ՌՕԺԷ ՌԻՒԷԼ, ԺԱՆ ՔԼՕՏ ՊԱՐՆԱԼ *իր կիթառով , ԺԱԳ ՊՐԵԼ իր զուարճալի երգերով , ՊՈՒՏԷՐՍ երգիծաբան եղբայրները եւն· եւն· :*

Հայ լաւագոյն արուեստագէտներ եւս իրենց աջակցութեամբ պիտի ոգեւո – րեն ներկաները :

Երիտասարդներուն համար պարի տախտակամած , վիճակախաղ , թանկարժէք առարկաներ , առատ ու մատչելի դիներով պիւֆէ , ինչպէս նաեւ հաճելի անա – կնկալ մը պատրաստուած են հանդիսականներուն :

Ընտանիքով եւ բարեկամներով վերապահեցէք 4 Յուլիսի կիրակին :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԶՕՎԱՍՈՒՆ ՊԱՐՏԷԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ (Le Raincy)

4 Յուլիս, ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշեր

Առաջնակարգ նուագախումբ , ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ

Առաջին անգամ ըլլալով Փարիզի մէջ Ամերիկ· դաշտահանդէսներու օրինակով «Շիշ – էեպաշ» եւ հայկական լաւաշ (փիտէ)

Առատ ուտելիք , ընտանեկան եւ հայեցի զուարթ մթնոլորտ , մատչելի դիներ ,

Մարզական խաղեր , խրախճանք եւ անակնկալներ :

Անձրեւի պարագային ապահովուած է ընդարձակ սրահ մը

Հաղորդակց· միջոց·— Մէթրօ Էկլիզ Փանթէոնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Փավիյօն սու Պուա :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ· Կապ· Խաչի Լիոնի եւ Տէսինի քոյր մասնաճիւղերը՝ «Կապոյտ Խաչի Օր»ը կը տօնեն միասնաբար դաշտահանդէսով մը , այս կիրակի Քաֆէ Լամարկի մօտակայ անտառը՝ Տէսինէն վար :

Այ սառթիւ , վարձուած , օթօքարերէն առաջինը կը մեկնի առտուան ժամը 9ին : Բ·ը ժամը 10ին , Փլաս Կիշարէն :

Լիոնէն եւ Տէսինէն օթօքարով մեկնիլ , փափաքողներէն , կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Օթօքարերը պիտի սպասեն որոշ – եալ վայրերը, Փլաս Կիշար , Պուլվար Սէնթիւբ եւ Տէսին :

Ի դիտութիւն նաեւ Պրոնկիներ ուն , կը յայտնենք թէ օթօքարերը՝ Պուլվար Սէն – թիւբէն պիտի անցնին , առտուան ժամը 9·25ին , 10·25ին առեններէն :

ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբին տա – րեշրջանի փակման խնջոյքը 3 Յուլիս , շաբաթ պիշեր : Առիթ մը՝ հաճելի մթնո – լորտի մը մէջ հատաքելու համար մի – ութեան երգիչները, նախկին անդամները եւ Ս· Կ·ի համակիրները :

Ձաշին մասնակցիլ փափաքողները պէտք է արձանագրուին մինչեւ Յունիս 29 , Օր· Զահրէճեանի , հասցէ՝ 78 ռիւ Լա – ֆայէթ , կամ երգչախումբին վերջին փորձին , երեքշաբթի 29 Յունիս , 32 ռիւ տը Թրեվիզ :

ՇԱՒԻԼԻ ՀԱՑԵՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Շաւիլի բոլոր հայրենակիցները կը հր – աւիրուին այս կիրակի , եկեղեցիի օծ – ման տարեդարձին : Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Անուշեան արեղայ : Այս առթիւ Փարիզէն հրաւիրուած դպիրներ պիտի երգեն քառաձայն պատարագը :

Ժամերգութիւնը կը սկսի ժամը 9ին :

(ԿՆԻՔ)

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՐՔՆՈՊԼ·— Կապ· Խաչի դպրոցական տարեվերջի քննութիւնները տեղի կ'ու – նենան կիրակի , 4 Յուլիս , ժամը 8·30էն սկսած դպրոցին սրահին մէջ :

Քննութեան ներկայ կրնան ըլլալ բոլոր հայրենակիցները : Այս առթիւ սիրով կը հրաւիրենք մասնաւորաբար բոլոր կազ – մակերպութեանց ներկայացուցիչներուն :

Քննութենէն անմիջապէս վերջ , օթօ – քարով ձրի պատյ դպրոցի աշակերտնե – րուն համար — Այլեայ լէ Պէն :

Ծնողքները եւս կրնան ընկերանալ նա – խապէս արձանագրուելով : Օթօքարը կը մեկնի դպրոցին առջեւէն ժամը 13ին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ –

Հ· Ց· Դ· Ռոստոմ , Աղբիւր Սեւբոր – Մ· Եօթնեղբայրեան խումբերու դաշտահան – դէսը Յուլիս 11ի կիրակին :

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹՈՒԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԻՒՆԷՆ

Éts. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ , իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն արձակուրդէն առաջ փակել իրենց հաշիւ – ները :

Այս առթիւ կը յիշեցնենք նաեւ թէ արձակուրդի առթիւ հասցէի փոփոխութեան համար անհրաժեշտ է նշանակել ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ կցել 100 ֆրանք :

Ընթերցողներու համար արձակուրդի բաժանորդագրութիւններ կ'ընդունինք : Մէկ ամսուան բաժինգին՝ 300 ֆր· :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Ուս· Մխիթեան ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին , ընկերուհի Անահիտ Տէր Մինասեանի բը – նակարանը :

ԼԻՈՆ·— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմի – տէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ըն – կերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին , սո – վորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերնե – րու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր :

ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ժողովը այս կիրա – կի ժամը ճիշդ 14ին , սովորական հաւա – քատեղին :

ՁՈՄԻ ՊՏՈՑՏԸ

Ձոմը կազմակերպած է պատյտ մը այ – ցելելու համար Հաւրի մէջ Իվ Տը Ֆրանմ չոլենաւը Յուլիս 11ին :

Օթօքարը կը մեկնի կիրակի , ճամբու ընթացքին կ'այցելէ պատմական վայրեր , ինչպէս Ռուանի մայր եկեղեցին եւ Ժան տ'Արքի հրկիզման վայրը :

Հաճելի անակնկալներ օթօքարին մէջ : Մասնակցութիւն 1650 ֆր· , չոլենաւին այցելութիւնն ալ հաշուելով :

Արձանագրուիլ Բ· Աճէմեանի մօտ՝

Coiffeur Antonin
24 Bd. des Capucines, OPE. 66-10.

կամ «Յառաջ»ի մօտ : Սակաւաթիւ տեղեր մնացած ըլլալով կը խնդրուի աճապարել :

Արձանագրութիւնները կ'ընդունուին ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆ· Կ· Խաչի Տէսինի Ազգ· դպրոցի : Տեղի կ'ունենայ 3 Յուլիս շաբաթ երեկոյ – եան ժամը 8·30ին , Հ· Ց· Դ· Տան սրահը : Ցայտագիրը կը պարունակէ մեներգ , խմ – բերգ , արտասանութիւններ , կենդանի պատկեր : Զաւեշտ մը՝ մէկ արար : եւ « Մարդ – Ծաղիկներ» դեղեցիկ տրամա – խօսութիւնը , Ծաղիկներու թատերապա – րով , նաեւ հայկական պարեր :

ՏԵՂՎԱԼ ու իր ընկերը երկու հատիկ – ներ պիտի ստեղծեն զուարճալի տեսա – րաններ :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Վիէն·— Ֆ·Կ· Խաչի 3 դպրոցներու ամա – վերջի հանդէսը այս կիրակի , ժամը 15 – ին , Սէրքէլ Կաթոլիկի սրահը :

Բացման խօսք վարչութեան կողմէ :

Երգեր , պարեր , արտասանութիւններ , դպրոցի աշակերտներուն կողմէ :

Սիրով կը հրաւիրուի զազութը , իր ներկայութեամբ քաջալերել այս հանրօ – գուտ ձեռնարկը : Մուտքը ազատ է :

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

40 – 55 տարեկան լուրջ եւ աչխատասէր մէկ կամ երկու կիներ : Տնային գործերու համար : Մասնաւորապէս խոհանոցի եւ լուացքի : Աւժանքին պիտի երթան հայ ընտանիքի մը հետ : Դիմել անձամբ կամ նամակով Գ· Ծերիկեանի ,

13 ռիւ տէ Տօմինիքէն , Մարսէյլ :

ԾԱԽՈՒԻ Է

ԽԻՍՏ ԲԱՆՈՒԿ ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԸ

CAFE - BAR - RESTAURANT

Cadet ի

Հրջանին մէջ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ

Դիմել Յառաջի վարչութեան մի –ջոցով :

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

251

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
2
ՅՈՒԼԻՍ
★
VENDREDI
2 JUILLET
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7409 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2820

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ո՞ՒՐ ԵՆ ԹՈՌՆԵՐԸ...

●

Յիրուցան Համբանքներու փրկութեան խնդիրը ծագած առեն, յաճախ կը յի – չենք անոնք որ կը պարծենային իրենց մանկութեան օրերուն,—

— Հայ եմ ես, քալ Վարդանի թոռն եմ ես: Սարսափեցէք իմ աչքէս...

Շատերը չափազանց զարմած եւ դիրքե– րու տիրացած են: Ամէն տեղ կը գանէք հինգ – տասը երիտասարդներ՝ այս թոռ – ներէն :

Դիւղեր, մինչեւ անդամ քաղաքներ կան որոնց հայկական համբանքը այս երիտա– սարդներէն կը բաղկանայ :

Վերջերս Պելֆոռէն քանի մը աղաք դառնօրէն կը դանգատէին թէ ոչինչ ու – նին, — ոչ դասընթացք, ոչ երիտ. մի – ութիւն, ոչ ակումբ :

Կը պատմէին, տակաւին, թէ իրարու հետ կապ ալ չունին, տարիներէ ի վեր :

Այսպէս 100 – 150 հոգինոց համբանք մը ինչո՞ւ իր մէջ կը հալի, չունենալով միու – թեան գիծ մը :

Իրենց պատմութեան համաձայն, զա – նազան փորձեր կատարուած են, բայց չեն յաջողած :

Ոչ միայն զարմանալի, այլ ողբալի է այս վերջին պարագան :

Ուրեմն Պելֆոռը չունի հինգ, նոյն իսկ երեք ձեռներէց երիտասարդներ որոնք ձեռք ձեռքի տան, Ազգ. Միութեան կարիլ մը հաստատելու համար :

Եթէ ուրիշ որեւէ բան իրենց սրտին չի խօսիր, իրենց զաւակներուն փրկութեան հո՞ղն ալ չի տանիջեր դիրենք :

Ի՞նչ սառ է որ չի հալիր : Ի՞նչ կիրք է որ մամուռ կապած է, կռնակ դարձնելու համար, փոխադարձաբար :

Այսպէս նաեւ ուրիշ ցիրուցան համ – բանքներու մէջ, ուր եթէ հոգեւոր հովիւ չկայ, գոնէ ուսումնականներ, կարդալ – գրել գիտցողներ կան :

Ամէն տեղ ալ, ափ մը «քալէր», երեք – չորս հոգի դրած են որեւէ կազմակերպու– թեան հիմքը:

Ընդհանրապէս, նախաձեռնութեան ո – գին աւելի կը զարգանայ երբ համբանքը փոքր է եւ ցիրուցան :

Հոն եւ կեդրոնացեալ բազմութեանց մէջ, շատեր կրակէն հեռու կը մնան, են– թադրելով թէ ուրիշներ կրնան աշխատիլ· Մակաւաթիւ համբանքը տեսակ մը ան– տիրութիւն է· հետեւաբար աւելի ուժ – գնօրէն կը զգացնէ ինքնապաշտպանու – թեան պահանջը :

Այդպիսի համբանքի մը մէջ, ո՛վ որ ըն– դունակ է հանրօգուտ գործ մը կատարե – լու, ոգիր գործած կ'ըլլայ, եթէ անկիւն մը քաշուի, անտարբերութեամբ դիտելով այլասերման աւերները :

Երբ մեր հայրենի հողերուն վրայ կը պտուտէինք, յետին դիւղին վարժապետը, մշակը կամ տէրտէրը պարտականութիւն կը սեպէին ինքնապաշտպանութեան մի – ջոցներ ճարել,— քանի մը անձնուէրներ եւ անհրաժեշտ դէնքերը :

Անոնք յաճախ դպրոց ալ կը բանային, փոխանակ ապատելու կեդրոնի մը կամ հե– ռաւոր տուբերու աջակցութեան :

Եւ աւելի եռանդով գործի կը լծուէ – ին, տեսնելով որ մինակ են :

Ինչո՞ւ նոյն ոգին պիտի պակսէր այ – սօր, այս ազատ ափերուն վրայ :

Կեանքի պայմանները որքան ալ փոխ– ուած ըլլան, իրաւունք չունինք ընկրկե – լու, քանի որ զարձեալ ինքնապաշտպա – նութեան կը կարօտինք,— պայքար սպի– տակ ջարդին դէմ :

Ո՞ւր են «քալ Վարդանի թոռները», որոնք երէկ սարսափ ազդել կ'ուղէին, իսկ այսօր իրարու երես կը նային ան – ճրկած : Նկուն եւ դլխիկոր ...

Տակաւին քանի՞ տարի խնամակալներ կամ քարոզիչներ պիտի փնտռեն, փոխա – նակ պարտականութիւններ ստանձնելու :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԽՆԴԻՐԸ ՊԻՏԻ ՔՆՆՈՒԻ ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ

●

Պ. Մէնաէս Ֆրանս եւ Պելժիոյ արտա – քին նախարարը, Պ. Սփաք, Դէ· օր երկար տեսակցութիւն մը ունեցան, միացեալ բանակի մասին: Տեսակցութիւնը այնքան երկար տեւեց որ երկու նախարարները չատ ուշ հասան վարչապետարանին մէջ տարբուած ճաշին: Տեսակցութենէն ետք Պ. Մէնաէս Ֆրանս յայտարարեց թէ պի– տի խորհրդակցի միւս հինգ դինակիցնե – րուն հետ, դաշինքին մէջ որեւէ փոփո – խութիւն կատարելէ առաջ: Ցետոյ ըսաւ թէ Ազգ· Ժողովին պիտի առաջարկէ դա – չինքին քննութիւնը սկսիլ ամառնային արձակուրդէն առաջ, հաւանաբար Օգոս – տոսի առաջին երկու շաբաթներուն :

Ինչպէս կը յիշուի, Պելժիոյ արտաքին նախարարը անցեալ չաբթու ժողովի հր – բաւիրած էր Ֆրանսայի ներկայացուցիչ – ները, յանուն միւս դինակիցներուն, բայց Պ. Մէնաէս Ֆրանս, որ կ'ուղէ մինչեւ Յուլիս 20 իր ամբողջ գործունէութիւնը նուիրել Հնդկաչինի հարցին լուծման, մերժած էր այս հրաւէրը, կանխահաս դանելով խորհրդաժողովը: Ուստի Փարիզ հրաւիրեց Պ. Սփաքը: Այս տեսակցու – թիւնը կարեւոր է մանաւանդ անոր հա – մար որ տեղի կ'ունենայ ճիշդ այն պա – հուն երբ Այզընհաուըր եւ Ջըրչիլ կը պըն– դէին թէ անհրաժեշտ է փութացնել մի – ացեալ բանակին դաշինքին վաւերացու – մը: Երկու կառավարութիւններն ալ կա – րելի չեն դաներ բանակցիլ ուրիշ ծրագրի մը վրայ :

Տեսակցութեան առթիւ հրատարակ – ուած դեկոյցը կ'ըսէ թէ երկու նախարար– ները, Պ. Պ. Մէնաէս Ֆրանս եւ Սփաք համաձայնեցան Փարիզի դաշինքը սոս – բագրող պետութիւնները ժողովի հրաւի– րել անմիջապէս որ Ֆրանսական կառա – վարութիւնը ճշդէ իր դիրքը միացեալ բա– նակի մասին, խնդիրը Ազգ· Ժողովին յղելէ առաջ :

Այս առթիւ սարքուած լրագրական ա – ռուլիսին մէջ, Պ. Մէնաէս Ֆրանս յայ – տարարեց թէ երբ ժամանակը գայ Ժողո– վի հրաւիրելու միացեալ բանակի դաշին – քը ստորագրողները, կարելի պիտի ըլլայ կարծիքի փոխանակութիւն մը կատարել սրտագաց :«Այն առեն Ֆրանսայի խորհր– դարանը երբ ծանօթանայ մեր եզրակա – գութեանց, յաւելուածական տեղեկու – թիւն մը պիտի ունենայ մեր դինակիցնե – րու տրամադրութեանց մասին: Ֆրան – սական կառավարութիւնը առաւելագոյն ճիգը պիտի փորձէ, մօտենալու համար Ֆրանսացիները որոնք պատակուած են այս հարցին առթիւ, տեւական լուծման մը յանգելու համար: Անշուշտ անխմատ պիտի ըլլար բանաձեւ մը որ Ֆրանսայի – ներու միաձայնութիւնը չսհած է, բայց չի կրնար ընդունուիլ միջազգային պետ – նի վրայ »:

Վարչապետին կարծիքով Ազգ· Ժողովը կրնայ միացեալ բանակի ծրագրին քննու– թեան ձեռնարկել մինչեւ Օգոստ· 15:

Իրազեկներ դիտել կուտան թէ հաւա – նական չէ որ Մ. Նահանգները եւ միւս պետութիւնները հաւանին փոփոխու – թիւններ կատարել միացեալ բանակի ծը– րագրին մէջ· իսկ Ֆրանսայի Ազգ· Ժո – ղովին մեծամասնութիւնն ալ չի գոհանար թեթեւ փոփոխութիւններով :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ եօթը հազար պաշ – տօնեաներ գործադուլ յայտարարեցին, աշխատավարձի յաւելում պահանջելով : Երթեւեկն ու փոխադրութիւնը կանգ ա – ռին :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ազգ· առաջնորդութեան նախարարը, դնդ· Սալահ Սալէմ, տեսակ– ցութիւն մը ունեցաւ Լիբանանի նախա – գահ Քամիլ Շամունի հետ :

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

●

ՅՈՒԻՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Մայրենի լեզուի հարազատութեան, մաքրութեան եւ զարգացման համար պարբերաբար բրոնիկներ կը հրատարա – կեն, նաեւ, մեր պաշտօնակիցները, — *Հայրենիք* (Ներոպացի), *Յուսաբեր* (Մ· Մ·), եւ Պուէնոս Այրէսի *Արմէնիան*, ո– րուն խմբագիրը վաստակաւոր ուսուցիչ մըն է :

Անոնք համբերութեամբ կը բացատրեն զանազան կանոններ,— ուղղագրութիւն, բերականութիւն, շարադրութիւն :

Լայնօրէն կը պարզեն ծուռն ու շիտակը, ինչպէս եթէ դասարանի մը մէջ գտնուած ըլլային :

Ի՞նչ օգուտ ...

Հ· Արսէն Ղազիկեանի «Մի գրէք...»էն մինչեւ այսօր քանի՞ գրոց–բրոցներ բա– րեհաճեցան շտկել իրենց վրիպումները :

Գոնէ խմբագիրները եւ իրենց ամենօր– եայ աշխատակիցները բան մըսորվեցա՞ն: Ուզեցի՞ն սորվիլ: Զգացի՞ն թէ ոճիր կը գործեն, այլափոխելով, աղճատելով ար– դի աշխարհաբարը :

Կը բաւէ աչքէ անցընել մատնանշուած· թերթերը, համոզուելու համար թէ ոչինչ փոխուած է:

Ամէն մէկը թուղթ կը մրոտէ իր գիտ – ցածին պէս եւ կը յանձնէ գրաշարին :

Գրիչն է որ կը բանի, ոչ թէ գլուխը :

Կարգ մը ամերիկահայ թերթերու յե – գեն արդէն դարձեր է բնաւուկ, խմբա – գրականներէն մինչեւ լուրերը :

Պոլսոյ *Ժամանակը* տգիտօրէն, յա – մառօրէն կը շարունակէ 50–100 տարի ա– ռաջուան թրքաբանութիւնները :

Ահա ձեզի բանի մը նմոյշներ, վերջին երկու թիւերէն :

— « *Արթիւր Ֆօրտ անուն տնօրէնը իր 27ամեայ խարտեաշ մեքենագրուհիին սէ– րը չահելու համար «քանթարիտ» եւ « սպանիական ճանճ» յորջորջուող սեռա – յին զգացումները զրգռող զօրաւոր նիւթ մը պարփակող չոքոլա կերցուցած էր աղ– ջըկան», (19 Յունիս)* :

— « *Կանանց տղոցեան դէմ պայքարե– լու նպատակաւ Անգարայի մէջ առեւտ· գործավար երրճալըի նախագահութեամբ կայացած նիստին մասնակցած քաղաքա – պետի օգնականներէն Ֆերուհ Իլթեր եւ տնտես· տնօրէն Մուղաֆֆեր երէկ քա – զաքս վերադարձան»* : (20 *Յունիս*) :

— « *Վեհ· Հայրապետին յուզարկաւո – րութենէն վերադարձող Անթիլիասի եւ ե– րուսաղէմի պատգամաւորները*» (20 *Յու– նիս*) :

Այսպէս, *Ժամանակի* խմբագիրները ե – րբ թուրքերէն թերթի մը մէջ փոխադրո– ւին, դժուարութիւն պիտի չէաշեն թուղթ մրոտելու համար: Բառերը գտիր եւ շարէ ...

Դժբախտաբար այս հայատառ թուրքե– րէնը աւերներ կը գործէ նաեւ արտասահ– մանի կարգ մը թերթերուն մէջ: Նոյնիսկ ծանօթ գրողներու ստորագրութեան տակ:

Դեռ տիպարներ ալ կան որ ասպարէզ կը կարդան, երբ դիտողութիւն ընես ·

— Ես ասանիկ կը գրեմ ... ՎԱԶԷ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԵՐԵՍՓ· ԺՈՂՈՎԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՑ ԱՐՏԱՔԻՆ ՎԱՐԿԵՐԸ

★

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ՁՍՏԱՆԱՆ, ԵԹԷ ԶՎԱՒԵՐԱՑՆԵՆ ՄԻԱՑ – ԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Մ· Նահանգներու երեսփ· ժողովը 125ի դէմ 260 ձայնով վաւերացուց ապատ աշ – խարհին պաշտպանութեան առմանուած վարկերը, գեղչելով 109 միլիոն տոլար : Ընդհ· գումարն է 3·538·608·000 տոլար: Այժմ օրինագիծը յանձնուած է ծերակոյ– տին, վաւերացուելու համար :

Օրինագծին վաւերացումէն ետքն է որ պիտի ճշդուի քուէարկուած գումարին բաշխումը, մասնաւոր օրէնքներով: Կա – ռավարութեան դլխաւոր պահանջները քուէարկուած են, բայց երեսփ· ժողովը հետեւեալ առմանափակումները որոշած է· — 1· Զին· օգնութիւն չտրամա – դրել Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ, ցորչափ չեն վաւերացուցած միացեալ բանակի դաշին– քը: Նախագահը հրնայ ջնջել միւս դինա – կից պետութեանց դէմ դրուած արգելքը, եթէ հաստատէ թէ անոնք բաւարար քան – քեր կը թափեն ի նպաստ հաւաքական պաշտպանութեան :— 2· Տրամադրուած օդնութեան մօտ տասը առ հարիւրը փո – խառնութիւն պիտի համարուի, ոչ թէ նուէր· իսկ 500 միլիոն տոլար պիտի տրամադրուի հաղագործական արատ – դրութիւններով :

ՀԱՄԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ ԲԱՅՑ ՈՉ ԳԵՐՈՒԹԻՒՆ

Նախագահ Այզընհաուըր իր լրագրա – կան ասուլիսին մէջ պատասխանելով գա – նազան հարցումներու, բաւ թէ ամերի – կայի ժողովուրդը երկար առեն ուղեց խաղաղութեամբ ապրիլ ռուս ժողովուր – դին հետ, բայց իր չանքերը բախեցան Ռուսերու յարձակողական դիրքին : « *Խաղաղ համակեցութիւնը ուղղամտու – թիւն կը պահանջէ երկու կողմէն ալ: Հա– մակեցութիւնը ողջոյն չի նշանակեր : Մ· Նահանգները երբեք պիտի չհանդուր– ժեն որ ազգ մը ուրիշ ազգի մը տիրապե – տութեան ենթարկուիլ հակառակ իր կամ– քին* »:

Բայց եւ այնպէս, նախագահը անդրա – դեշ կը գտնէ որ Մ· Նահանգները միջոց մը գտնեն համերաշխաբար ապրելու հա – մար Ռուսերուն հետ: Ինք տրամադիր է տեսակցելու համապատասխան վարիչներուն հետ, պայմանաւ որ արեւմտեան աշխար – հը համոզուի թէ անոնք անկեղծ են եւ կ'ուզեն համաձայնութեան մը յանդիլ :

Ուրիշ հարցումի մը պատասխանելով, Այզընհաուըր բաւ թէ մասնաւոր համա – ձայնութիւն մը դրուցած չէ բրիտանա – կան եւ ամերիկեան պատասխանատուներու միջեւ, ջրածին ռումբի գործածութեան մասին:

ԾԱՆՐԱԿՇԻՌ ԱՇԱՔԵԿՈՒՄ ՄԸ ՄԱՐՈՔԻ ՄԷՋ

Զորեքշաբթի օր Քազապլանքայի մէջ ապանուեցաւ «Վիժի Մարոքէն» օրա – թերթին տնօրէնը, Տոքթ· Էմիլ Լոռ: Այս ահաբեկումը մեծ յուզում պատճառեց թէ Մարոքի եւ թէ Ֆրանսայի մէջ:

Սպանութիւնը տեղի ունեցաւ քաղաքին կեդրոնը: Ահաբեկիչն էր բնիկ մը որ մեզսակից մըն ալ ունէր: Առտուն ժամը 9·45ին, երբ Տոքթ· Լոռ տունէն կը լլկլով խմբագրատուն կ'երթար, երկու բնիկներ կը հետեւէին իրեն, եւրոպական տարա – զով: Երբ կալիէնի փողոցը մտած էր, դա– ւադիրներէն մէկը ցցուեցաւ իր առջեւ եւ երեք գնդակ արձակեց : Գնդակներէն մին մտած էր երիկամունքին մէջ: Տոքթ· Լոռ պետին փռուեցաւ: Անցորդներ օգնու – թեան հասան, իսկ ուրիշներ փորձեցին բռնել ահաբեկիչը: Այդ պահուն մեզսա – կիցը կրակ բացաւ բազմութեան վրայ, իր ընկերը փրկելու համար: Տասնըչորս տարեկան աղջիկ մը վիրաւորուեցաւ, իսկ

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ· Տէր Զաքարեանէ (Մարսէյլ) 3500 Ֆրանք: Մեծաւոյն առեն կը նորոգէ մէկ տարեկան բաժանորդագրութիւն մը Ամերիկա :

Ա. ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ 40-ԱՄԵԱԿԸ

●

ՍԵՐԱՅԵՎՈՅԻ ԱՀԱԲԵԿՈՒՄԸ

ՄՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք, Յունիս 28ին լրացաւ Սերայեվոյի ահաբեկման հառասնամեակը: Այս առթիւ տեղական թերթ մը կը հաղորդէ հետեւեալ մանրամասնութիւնները այս պատմական դէպքի մասին, պատրուակը առաջին Մեծ Պատերազմին որմէ օգտուեցաւ մեր դարաւոր թշնամին, ոչնչացնելու համար Թուրքիոյ հայ ժողովուրդը.—

Հառասուն տարի առաջ, 1914 Յունիս 28ին, երկու անչունչ դիակներ փոխեցին աշխարհի ճակատագիրը: Սերայեվոյի մէջ արձակուած դնդակներէ կ'ինկային արհիդուքս Ֆրանց Ֆերտինանտ, Ասբս – արիա – Հունգարիոյ գահաժառանգը եւ իր կինը Սոֆի Շոթեք:

Սերայեվօ արեւելեան քաղաք մըն էր, նեղ եւ զարձագարձիկ փողոցներով, չքնաղ պատուած լեռներով եւ արագահոս գետակով մը: Տափակատանիքները, մզկիթմը ուրկէ կը լսուի միւէզինի ձայնը աղօթքի ժամերուն: Ցիսուն հազար բնակիչին եւ բեք չորրորդը խալամ էր: Ժողովուրդը ֆէս կը դնէր, մէջքը կապած գոյնզգոյն գօտիներ: Կիները քողով ծածկուած: Բոպիկ եւ աղատ տղաք փողոցները կը խաղային առուակներուն մէջ:

Սերայեվօ դարերով Թրքական Պոսնա գաւառին մայրաքաղաքն էր: Աւստրիան զայն գրաւեց 1878ին, Պերլինի դաշնագրով եւ կցեց 1908ին:

Տօնական օր մըն էր, 1914 Յունիս 28: Այդ օրը գահաժառանգը՝ արհիդուքս՝ Ֆրանց Ֆերտինանտ կ'այցելէր Պոսնայի մայրաքաղաքը:

Այս այցելութիւնը սակայն կը մտահոգէր տեղական իշխանութիւնը, որովհետեւ դիտէին թէ յեղափոխական բոյն մը կը գործէր քաղաքին մէջ: Անոնք կը յիշէին տակաւին թէ, երբ Ծերունի կայսրը՝ Ֆրանց Եոզէֆ ճամորդութեան մը միջոցին քաղաքէն անցնէր, կը շրջապատուէր երկու շարք զինուորներով:

Գրաւման թուականէն ի վեր սլաւ դիմադրութիւնը հետզհետէ կազմակերպուեցաւ, մասնաւորաբար մտաւորականներու եւ ուսանողներու մէջ, որոնք չէին հանդուրժեր Աւստրիոյ լուծին: Դրացի Սերպիան տիրացաւ իր անկախութեան: Ինչո՞ւ Պոսնա – Հերսէկը չերի պիտի մըներ: Ի՞նչ իրաւունքով Հապսպուրկները կ'իշխեն այս սլաւ երկիրներուն վրայ:

Գաղտնի ընկերութիւններ գործի լծուեցան եւ իրենց ուժը ցոյց տալու համար մէկ միջոց կար — ահաբեկումը: «Սեւ Ձեռքը» ժողով մը գումարեց Թուլուղի մէջ (Ֆրանսա) 1914 յունուարի կիսուն: Որոշեցին ծրագրեալ մահափորձեր կատարել բարձրաստիճան Աւստրիացիներու դէմ, որոնք կը բնակէին սլաւ երկիրներու մէջ: Այդ թուականին դիտէին արդէն թէ գահաժառանգը Պոսնա պիտի այցելէ: Ինչո՞ւ անով չսկսիլ: Միաճանութեամբ ընդունուեցաւ գաղափարը: Այս գաղտնի ընկերութեան նախագահը նշանակեց երեք ահաբեկիչները,—Փրինցիփ, Իլիչ եւ Կոպիչ: Ընդունուեցաւ: Անմիջապէս նամակ մը գրեցին Փրինցիփի, հաղորդելով որոշումը —«Մէջտեղէն վերցնել Ֆրանց Ֆերտինանտը»:

Զօր. Փոթիորէք անչուշտ տեղեակ չէ այս որոշումէն, թէեւ դիտէ թէ յեղափոխականներու բոյն մը կայ քաղաքին մէջ: Սակայն հակառակ ասոր, որեւէ միջոց ձեռք չէր առած ասոր դէմ: Բացի փոքր ջոկատ մը, զօրքը քաղաքէն դուրս կը գտնուէր: Կարգապահութիւնը յանձնուած էր միայն ոստիկանութեան, որուն թիւը հարիւրը չէր անցներ:

Բազմութիւն մը խռնուած էր Սերայեվոյի փողոցները: Թերթերը ծանուցած էին գահաժառանգին այցը: «Կեցցէ»ները կը թնդացնէին օդը: Առաջին կառքին մէջ նստած է ոստիկանութեան վերատեսուչը· երկրորդին մէջ՝ գահաժառանգը Ֆրանց Ֆերտինանտ որ ժպտագին կ'ողջունէր ժողովուրդը: Իր կողքին կը ժպտէր նաեւ կինը, Սոֆի Շոթեքը, Հօհէնպերկի դքսուհին, որ իշխանական ծագում չունէր: Ձիշդ տասնըչորս տարի առաջ, նոյն օրը, կայսրը խիստ հըրահանգով մը կը հրաւիրէր իշխանը որ երգում ընէ եւ յանուն իր կնոջ հրաժարի արքայական առանձնաշնորհներէն: «Ոչ մէկ իրաւունք, տիտղոս, զինանշան, առանձնաշնորհներ, որ յատուկ են օրինաւոր այրիներուն եւ օրինաւոր ամուսնութենէ ծնած սերունդին: Այսպէս Ֆրանց Ֆերտինանտի կինը, պատուակալ տիկին մը, կը համարուէր հարճ ... Պաշտօնա-կան այցելութեանց առեն երբ Ֆրանց Ֆերտինանտ առաջին կարգերու վրայ էր – լար, կինը վերջինը կը գտնուէր: Բացա-ռիկ դեղեցկութիւն մը չունէր Սոֆի Շոթեք: «Գաւառի աղնուականի» կը նմա-նէր: Իսկ արհիդուքսը մարմնեղ էր, սեւ ցեղ պեխերով եւ դնդախաղի նախկին ա-խոյեանի կը նմանէր: Սերայեվօ իր մուտքը տեսակ մը փոխվրէժ կը նկատէր իրեն դէմ եղած անարդարութեան համար: Այս արարողութեան իր սիրելի Սոֆին իր քով նստած պիտի երեւար հանրութեան իրրեւ «ճշմարիտ» արհիդքսուհի:

Իշխանական կառքին մէջ զօր. Փոթիորէք նստած էր Սոֆիի դիմացը: Կոմս Հարան, կառքին տէրը, նստած էր կառապանին քով: Երրորդ եւ չորրորդ կառքերը նստած էին կոմսուհիներ, դնդապետներ, պատուոյներ, պալատին բժիշկը եւն.:

Բնական եւ արուեստական ծաղիկներ կը թափէին արհիդուքսին կառքին մէջ որ խորապէս յուզուած՝ ժողովրդական այս խանդավառութենէն, կը հրամայէր կառապանին դանդաղեցնել ընթացքը: Ժամը 10·25 էր:

Ցանկարծ փունջ մը շատ աւելի ծանր քան միւսները նետուեցաւ խուլ աղմուկով մը արհիդուքսին կառքին մէջ: Ֆրանց Ֆերտինանտ զարմացած կը նայէր: Թէ – թէեւ մուխ մը կը բարձրանար: Իսկոյն վերցուց առարկան եւ կառքէն դուրս նետեց: Ահաւոր պայթիւն մը, կարմիր բոց, աղմուկ: Ռումբը պայթած էր ճիշդ երրորդ կառքին առջեւ: Գնդապետ Մէհիցին եւ կոմս Պոտվալտէք ծանրապէս վիրաւորուած էին, ինչպէս եւ շատեր ամբոխին մէջէն:

Ֆրանց Ֆերտինանտ դողդոջուն ձայնով պոռաց: Ընդունուեցաւ: Անմիջապէս նամակ մը գրեցին Փրինցիփի, հաղորդելով որոշումը —«Մէջտեղէն վերցնել Ֆրանց Ֆերտինանտը»:

Զօր. Փոթիորէք անչուշտ տեղեակ չէ այս որոշումէն, թէեւ դիտէ թէ յեղափոխականներու բոյն մը կայ քաղաքին մէջ: Սակայն հակառակ ասոր, որեւէ միջոց ձեռք չէր առած ասոր դէմ: Բացի փոքր ջոկատ մը, զօրքը քաղաքէն դուրս կը գտնուէր: Կարգապահութիւնը յանձնուած էր միայն ոստիկանութեան, որուն թիւը հարիւրը չէր անցներ:

Բազմութիւն մը խռնուած էր Սերայեվոյի փողոցները: Թերթերը ծանուցած էին գահաժառանգին այցը: «Կեցցէ»ները կը թնդացնէին օդը: Առաջին կառքին մէջ նստած է ոստիկանութեան վերատեսուչը· երկրորդին մէջ՝ գահաժառանգը Ֆրանց Ֆերտինանտ որ ժպտագին կ'ողջունէր ժողովուրդը: Իր կողքին կը ժպտէր նաեւ կինը, Սոֆի Շոթեքը, Հօհէնպերկի դքսուհին, որ իշխանական ծագում չունէր: Ձիշդ տասնըչորս տարի առաջ, նոյն օրը, կայսրը խիստ հըրահանգով մը կը հրաւիրէր իշխանը որ երգում ընէ եւ յանուն իր կնոջ հրաժարի արքայական առանձնաշնորհներէն: «Ոչ մէկ իրաւունք, տիտղոս, զինանշան, առանձնաշնորհներ, որ յատուկ են օրինաւոր ամուսնութենէ ծնած սերունդին: Այսպէս Ֆրանց Ֆերտինանտի կինը, պատուակալ տիկին մը, կը համարուէր հարճ ... Պաշտօնական այցելութեանց առեն երբ Ֆրանց Ֆերտինանտ առաջին կարգերու վրայ էր – լար, կինը վերջինը կը գտնուէր: Բացառիկ դեղեցկութիւն մը չունէր Սոֆի Շոթեք: «Գաւառի աղնուականի» կը նմանէր: Իսկ արհիդուքսը մարմնեղ էր, սեւ ցեղ պեխերով եւ դնդախաղի նախկին ախոյեանի կը նմանէր: Սերայեվօ իր մուտքը տեսակ մը փոխվրէժ կը նկատէր իրեն դէմ եղած անարդարութեան համար: Այս արարողութեան իր սիրելի Սոֆին իր քով նստած պիտի երեւար հանրութեան իրրեւ «ճշմարիտ» արհիդքսուհի:

Իշխանական կառքին մէջ զօր. Փոթիորէք նստած էր Սոֆիի դիմացը: Կոմս Հարան, կառքին տէրը, նստած էր կառապանին քով: Երրորդ եւ չորրորդ կառքերը նստած էին կոմսուհիներ, դնդապետներ, պատուոյներ, պալատին բժիշկը եւն.:

Բնական եւ արուեստական ծաղիկներ կը թափէին արհիդուքսին կառքին մէջ որ խորապէս յուզուած՝ ժողովրդական այս խանդավառութենէն, կը հրամայէր կառապանին դանդաղեցնել ընթացքը: Ժամը 10·25 էր:

Ցանկարծ փունջ մը շատ աւելի ծանր քան միւսները նետուեցաւ խուլ աղմուկով մը արհիդուքսին կառքին մէջ: Ֆրանց Ֆերտինանտ զարմացած կը նայէր: Թէ – թէեւ մուխ մը կը բարձրանար: Իսկոյն վերցուց առարկան եւ կառքէն դուրս նետեց: Ահաւոր պայթիւն մը, կարմիր բոց, աղմուկ: Ռումբը պայթած էր ճիշդ երրորդ կառքին առջեւ: Գնդապետ Մէհիցին եւ կոմս Պոտվալտէք ծանրապէս վիրաւորուած էին, ինչպէս եւ շատեր ամբոխին մէջէն:

Ֆրանց Ֆերտինանտ դողդոջուն ձայնով պոռաց:

ԳՆԴԱԽԱՂԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Յառաջ»ի)

ՊԵՐՆ.— Անցեալ շաբաթ եւ կիրակի տեղի ունեցան աշխարհի բաժակին քառորդ վերջին մրցումները, որոնց մէջ Ուրուկուէյ յաղթեց Անգլիոյ, իսկ Աւբս – արիա՝ Չուխոսլաւիոյ, առաջինը՝ 4–2, իսկ վերջինը 7–5:

Ինչպէս նախապէս արուած արդիւնք – ներէն յայտնի է, Չուխոսլաւիա այս միջազգային հանդիպումներուն մէջ խիստ պատուաւոր անուն մը արձանագրեց· մինչ իր առաջին յաղթանակը՝ Իտալիոյ վրայ 2–1 արդիւնքով դիպուածի մը կը վերագրէին ցարդ: Երկրորդ հանդիպումին, նոյն մրցակիցին վրայ իր 4–1 յաղթանակով այլեւս կասկածէ դուրս ձգեց պատահականութիւնը ու անգամ մը եւս հաստատեց իր գերազանցութիւնը Իտալիոյ վրայ:

Այդ յուսադրիչ ակնոցէն դիտելով, նոր յաղթանակ մը եւս կը սպասուէր: Դոնէ այդպէս կը փափաքէին բոլոր Չուխոսլաւիացիները, երբ իրենց խումբը պիտի խաղար Աւստրիոյ դէմ: Այդ գոհացումը չափով մըն ալ ստացան երբ Չուխոսլաւիան խումբը մրցումի առաջին 15 վայրկեաններուն երեք յաջորդական կէտեր արձանագրեց Աւստրիոյ վրայ, ինչ որ վերջնական յաղթանակի մը համազօր կը թուէր: Աւստրիացիները սակայն «չուխ»ով հակայարձակումի սկսան ու նոյն արագութեամբ ոչ միայն կրցան իրենց երեք կորուստի տարբերութիւնը զոցել այլ եւ առաջին կիսախաղը լրացուցին 5–4ով, իրենց: Երկրորդ կիսախաղին աւելի ճնշելով, յաջողեցան նաեւ յաղթանակը տանիլ 7–5 արդիւնքով:

Նոյն օրը Պալի մէջ, ուրիշ նոյնքան կարեւոր մրցում մը տեղի ունեցաւ Ուրուկուէյ եւ Անգլիացիներու միջեւ:

Սկիզբէն իսկ «Փավորի», Ուրուկուէյ կրցաւ ինքզինքը պարտադրել Ալպիոնի զաւակներուն եւ 4–2 արդիւնքով յաղթեց անոնց, թէեւ այդ չի նշանակեր թէ խաղի ամբողջ ընթացքին կրցաւ գերազանցել զանոնք: Ընդհակառակն եղան երկար պահեր երբ Անգլիացիները կրցան բացարձակ տէրը դառնալ դաշտին, ու յաճախ նեղը գնել 1950ի աշխարհի ախոյեանը: Միակ թերութիւնը, որ զգալի էր Անգլիացիներուն քով իրենց դանդաղաշարժութիւն էր, որ զգալիօրէն կը պակսեցնէր գրական ելքի մը հասնելու իրենց ճիգերը:

Ուրուկուէյ արժանի էր իր յաղթանակին, 4–2 արդիւնքը իսկական պատկերը կը ներկայացնէր օրուան մրցումին:

Կիրակի օրուան երկու մրցումներուն ամէնէն հետաքրքրականն ու նաեւ ճակատագրականը Պրազիլիոյ եւ Հունգարիոյ հանդիպումն էր:

Շարաթէ մը ի վեր բոլորը մխրճուած կը խօսէին, զանազան մեկնաբանութիւններ կը տրուէին ամէն տեղ: Սուսուր մեծամասնութեան կարծիքը ի նպաստ Հունգարիոյ կ'արտայայտուէր, թէեւ պակաս չէր համակիրներու զգալի մաս մը որ տպաւորուած Պրազիլներէն արագաշարժութենէն պզտիկ տարբերութեամբ մը Պրազիլիոյ համար յաղթանակ մը կը նախատեսէր:

Երկու խումբերը նոյնքան ջղային եւ լարուած վիճակ մը ունէին: Ճակատագրական այս խաղը պիտի ճշդէր մօտաւորապէս քաղաքապետարանի հրապարակը:

— « Ոչ, զօրավար, կ'ըսէ արհիդուքսը սառն: Ես Սերայեվոյի ժողովուրդը տեսնելու եկայ: Առանց ատոր անիմաստ է այցելութիւնս:

Պալատէն դուրս ելած առեն ժողովուրդը կը ծափահարէր: Քաղաքապետին կառապանը, մոռնալով ժամանակացոյցին փոփոխութիւնը, դէպի քաղաքին կեդրոնը կը տանի, երբ զօր. Փոթիորէք կառապանին ձախքէն կը բռնէ, « Ձես դիտեր որ դեսափէն պիտի անցնինք»: Այս պահուն ամբոխը աւելի կը խռնուի: Անոնց մէջ են նաեւ Փրինցիփ եւ Կոպիչ «Սեւ Ձեռքի» ահաբեկիչները: «Փրինցիփ կը հանէ զէնքը գրպանէն եւ կը քաշէ: Սուր ձայն մը, երկրորդ եւ երրորդ հարուած,— Սոֆի, կ'իյնայ ,յետոյ արհիդուքսը, « Սոֆի մի մեռնիր պէտք է ապրիս մեր զաւակներուն համար»: Երկուքն ալ իրենց հոգին կ'աւանդեն: Երեք ահաբեկիչները պիտի կախուէին, սակայն քանի տարեկան չէին տակաւին, կը դատապարտուին բանտարկութեան: Քանի մը ամիս ետք կը մեռնին. մէկը միւսին նետուէն, թոքախտ որ յառաջ եկած էր սնունդի պակասէն:

Մէկ ամիս ետք, Սերպիա կ'ամբաստանուէր թէ զինած է ահաբեկիչները, եւ վերջնագիր կը ստանար Աւստրիայէն: Մնացեալը յայտնի է,— եւրոպական պատերազմը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

●

Բ. ՄԱՄ

ԳԼՈՒԽ Գ.

Հայաստանի եւ Թուրքիայի սահմաններուն վերջնական որոշումը՝ Էրզրումի, Տըրապիզոնի, Վանի եւ Բիթլիսի վիլայէթներում՝ յանձնուել էր նախագահ Ուիլսընի իրաւարարութեան:

Այդ առթիւ հանդիսաւոր ժողովներ էին տեղի ունեցել Հայաստանի մայրաքաղաքում եւ գաւառական համարեա բոլոր քաղաքներում ,եւ հայ ժողովուրդն անհամբեր սպասում էր Սեւրի դաշնագրի իրագործման:

Սեւրի առաջադրած խնդիրներ ոչ ուրուքեան հետեւանքով մեր պետական եւ կուսակցական գործիչներից շատերը , թերագնահատելով Խորհրդային Ռուսաստանի դերը հայ դատի լուծման մէջ, անտեսել էին կարմիր զօրամասերի ներկայութիւնը Հայաստանի սահմաններում եւ չափազանցուած յոյսեր էին կապել դաշնակից պետութիւնների հետ՝ դերապնահատելով նրանց ուժերն ու հնարաւորութիւնները:

Հայաստանի պատուիրակութիւնը այն կարծիքին էր, որ դաշնակիցները, ինչքան էլ բարեացակամ լինէին դէպի Մի – ացեալ եւ անկախ Հայաստանի դատը, իսկ Խորհրդային իշխանութիւնն էլ ոչ բարեացակամ, ամենից առաջ նկատի պէտք է առնուէր մերկ ու զառն իրականութիւնը: Մեր բարեկամ «Ալիանս»ը (Դաշնակիցները), ինչպէս սիրում էր յաճախ յիշեցնել Ցով. Քաջազնունին ,որ նոր էր վերադարձել Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներից եւ խանդավառուած էր ամերիկացի բարեկամների խոստումներով, շատ հեռու էր մեր երկրի սահմաններից, իսկ Խորհրդային Ռուսաստանի զօրամասերը արդէն իսկ գտնուում էին Հայաստանի սահմանների վրայ եւ իրական սպառնալիք էին ներկայացնում Հայաստանի անկախութեան համար: Ուստի պատուիրակութիւնը առաջարկում էր մեր կառավարութեան՝ ամէն գնով ու զիջումներով լեզու գտնել Խորհրդային կառավարութեան հետ, անգամ Սեւրից հրաժարուելու պայմանով, որպէսզի կարողանանք արագացնել կարմիր զօրամասերի հեռացումը մեր անվիճելի հողամասերից:

Բացի այդ, միանգամայն սխալ մտայնութիւն գոյութիւն ունէր Քեմալական շարժման ու Քեմալի զինուորական ուժերի մասին: Անգլիացիների կողմից մեր հանրապետութեան տրամադրուած ռազմամթերքի ու հագուստեղէնի ստացումից յետոյ, մեր պետական ու կուսակցական որոշ շրջանակներում այն կարծիքն էր տիրում, որ քեմալական ուժերի հետ բախման պարագային հայկական զօրամասերը հեշտութեամբ կարող են գրաւել Էրզրումը եւ Էրզրումի բարձրաւանդակը:

Ի՞նչ գործի վրայ էր Լեգրանի պատուիրակութիւնը Բաքւում եւ ի՞նչ որոշումներ էր կայացրել «Արեւելեան Ազգերի» համագումարը, մեզ յայտնի չէր: Մեր կառավարութիւնը անհամբեր սպասում էր Լեգրանի պատուիրակութեան ժամանելուն, որպէսզի օր առաջ վերսկսուէին Մոսկուայում ընդհատուած բանակցութիւնները:

Մինչ այդ, ռուս – հայկական բանակցութիւնները վիժեցնելու եւ Սեւրի դաշնագիրը արժեզրկելու նպատակով, Թուրքերը, Սեպտ. 23ին, առանց պատերազմ յայտարարելու, յարձակում գործեցին մեր զօրամասերի վրայ ու մտան մեր երկրի սահմանները: Սկսուեց հայ – թրքական պատերազմը:

Սպասելի էր, որ Խորհրդային Ռուսաստանի լիազօր ներկայացուցիչ Լեգրանը անմիջապէս զար երեւան եւ կարուկ միջոցներ ձեռք առնէր՝ սկսուած պատերազմին վերջ տալու համար: Բայց նա չէր շտապում:

Պատերազմական գործողութիւնները սկսուելուց քանի օր յետոյ միայն, Հոկտ. 11ին, Լեգրանի պատուիրակութիւնը յատուկ գնացքով, կարմիր դրօշակը պարզած, ժամանեց երեւանի կայարանը եւ առանց իջնելու գնացքից, մեր կառավարութեան ներկայացրեց վերջնագրի բովանդակութիւնները:

Մինչ այդ, ռուս – հայկական բանակցութիւնները վիժեցնելու եւ Սեւրի դաշնագիրը արժեզրկելու նպատակով, Թուրքերը, Սեպտ. 23ին, առանց պատերազմ յայտարարելու, յարձակում գործեցին մեր զօրամասերի վրայ ու մտան մեր երկրի սահմանները: Սկսուեց հայ – թրքական պատերազմը:

Սպասելի էր, որ Խորհրդային Ռուսաստանի լիազօր ներկայացուցիչ Լեգրանը անմիջապէս զար երեւան եւ կարուկ միջոցներ ձեռք առնէր՝ սկսուած պատերազմին վերջ տալու համար: Բայց նա չէր շտապում:

Պատերազմական գործողութիւնները սկսուելուց քանի օր յետոյ միայն, Հոկտ. 11ին, Լեգրանի պատուիրակութիւնը յատուկ գնացքով, կարմիր դրօշակը պարզած, ժամանեց երեւանի կայարանը եւ առանց իջնելու գնացքից, մեր կառավարութեան ներկայացրեց վերջնագրի բովանդակութիւնները:

Մինչ այդ, ռուս – հայկական բանակցութիւնները վիժեցնելու եւ Սեւրի դաշնագիրը արժեզրկելու նպատակով, Թուրքերը, Սեպտ. 23ին, առանց պատերազմ յայտարարելու, յարձակում գործեցին մեր զօրամասերի վրայ ու մտան մեր երկրի սահմանները: Սկսուեց հայ – թրքական պատերազմը:

Սպասելի էր, որ Խորհրդային Ռուսաստանի լիազօր ներկայացուցիչ Լեգրանը անմիջապէս զար երեւան եւ կարուկ միջոցներ ձեռք առնէր՝ սկսուած պատերազմին վերջ տալու համար: Բայց նա չէր շտապում:

Պատերազմական գործողութիւնները սկսուելուց քանի օր յետոյ միայն, Հոկտ. 11ին, Լեգրանի պատուիրակութիւնը յատուկ գնացքով, կարմիր դրօշակը պարզած, ժամանեց երեւանի կայարանը եւ առանց իջնելու գնացքից, մեր կառավարութեան ներկայացրեց վերջնագրի բովանդակութիւնները:

— « Ոչ, զօրավար, կ'ըսէ արհիդուքսը սառն: Ես Սերայեվոյի ժողովուրդը տեսնելու եկայ: Առանց ատոր անիմաստ է այցելութիւնս:

Պալատէն դուրս ելած առեն ժողովուրդը կը ծափահարէր: Քաղաքապետին կառապանը, մոռնալով ժամանակացոյցին փոփոխութիւնը, դէպի քաղաքին կեդրոնը կը տանի, երբ զօր. Փոթիորէք կառապանին ձախքէն կը բռնէ, « Ձես դիտեր որ դեսափէն պիտի անցնինք»: Այս պահուն ամբոխը աւելի կը խռնուի: Անոնց մէջ են նաեւ Փրինցիփ եւ Կոպիչ «Սեւ Ձեռքի» ահաբեկիչները: «Փրինցիփ կը հանէ զէնքը գրպանէն եւ կը քաշէ: Սուր ձայն մը, երկրորդ եւ երրորդ հարուած,— Սոֆի, կ'իյնայ ,յետոյ արհիդուքսը, « Սոֆի մի մեռնիր պէտք է ապրիս մեր զաւակներուն համար»: Երկուքն ալ իրենց հոգին կ'աւանդեն: Երեք ահաբեկիչները պիտի կախուէին, սակայն քանի տարեկան չէին տակաւին, կը դատապարտուին բանտարկութեան: Քանի մը ամիս ետք կը մեռնին. մէկը միւսին նետուէն, թոքախտ որ յառաջ եկած էր սնունդի պակասէն:

Մէկ ամիս ետք, Սերպիա կ'ամբաստանուէր թէ զինած է ահաբեկիչները, եւ վերջնագիր կը ստանար Աւստրիայէն: Մնացեալը յայտնի է,— եւրոպական պատերազմը:

րակէս 1954ի Ֆութպոլի աշխարհի ա–խոյեանը :

Հակառակ չարաթներէ ի վեր եղած պայծառ ու արեւուտ օդին, կիրակի օր կանուխէն սկսաւ անձրեւել Պերնի վրայ, բայց ասիկա արգելք չեղաւ որ մարզա–դաշտը ամբողջութեամբ լեցուի հետաքր–քիրներու աննախընթաց բազմութեամբ մը :

Երկու խումբերէն կ՚ըսակէին, իրենց յարձակողականի գիծէն, նշանաւոր տար–բեր, որոնք նախկին մրցումներէն վերա–ւորուած ըլլալով, անկարող էին կենսա–կան այս մրցումին մաս առնել : Հունգա–րիա կը խաղար առանց իր խմբապետին՝ Փուսքասին, որ նաեւ ամէնէն ապահով նշանակողն է : Պրազիլիական խումբէն կը պակսէին նոյնքան անուանի ու յարձա–կողականը կազմակերպող՝ Պալթազար եւ Ռոսէնկէզը :

Երկու տարբեր խաղակերպ իրարու պի–տի բախէին : Պրազիլիա, աւելի արագ , անհատական եւ չնթահարիչ հարուած–ներով օժտուած : Իսկ Հունգարիա, հան–դարտ, ինքնավստահ, միշտ չեշտ դնելով հաւաքական խաղին ու ներդաշնակ փա–սարկութեան :

Եթէ ամբողջ մրցումի ընթացքին զգալի զերակայութիւն չունեցած երկուստեք , ու մերթ ընդ մերթ երկու տարբեր խա–զակերպեր ընդհանուր խանգավառութիւն ստեղծեցին հասարակութեան քով, Հուն–գարիան սակայն իր առաջին վայրկեան–ներուն ունեցած անակնկալ երկու յաջո–ղութիւններով գրեթէ ապահովեց յաղ–թանակը :

Մաղուղ անձրեւը որ խաղի վերջաւո–րութեան գրեթէ տեղատարափի վերած–ուեցաւ մեծ չափով արգիլք եղաւ մրցու–մի կանոնաւոր թաւալումին, որուն ըն–թացքին Պրազիլներ իրենց արագութեան ու թափին մէջ յաճախ կը սահէին :

Դժբախտաբար մրցումի վերջաւորու–թեան , երբ Հունգարներ 3–1 տակաւին յաղթական էին, ծայր տուաւ կոշտ եւ ան–վայել խաղարկութիւն մը, որ ստիպեց օրուան իրաւարարը երեք խաղացողներ դուրս հանել դաշտէն :

Ժամանակ մը երբ 3–2 եղաւ արդիւնքը, Պրազիլներ ի գործ դրին իրենց բոլոր զէն–քերը , անդադար ոտքակոծեցին Հունգա–րիոյ բերդը առանց դրական արդիւնքի : Մրցումն ալ այդ արդիւնքով վերջացած կը նկատուէր, երբ լրանալուն երկու վայրկեաններ մնացած Հունգարներ նչա–նակեցին իրենց չորրորդ կէտը, ու մըր–ցումն ալ վերջացաւ իրենց յաղթանակով 4 – 2 :

Այժմ միայն չորս խումբեր կը մնան խաղալու նախաւերջին մրցումները : Վի–ճակ, արդէն քաշուած է, չորեքշաբթի յունիս 30ին, Լոզանի մէջ Հունգարիա պիտի խաղար Ուրուկուէյի դէմ, իսկ Ա–ւստրիա ընդդէմ Գերմանիոյ՝ Պազլ մէջ : Երկու մրցումներու յաղթականները Յուլիս 4ին, Պերնի մէջ պիտի խաղան վերջին վճռական մրցումը :

ՅՈՎՀ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

ՅԻՐՈՒՑԱՆ ՀԱՅԵՐ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Բ.

ԿՈՐՆԹՈՍ.— Այս պատմական քաղա–քին մէջ, ներկայիս կ՚ապրին վեց ընտա–նիքներ, 25 անձ : Նիւթապէս լաւ են եւ իր–րենց ազգային – կրօնական զգացումները վառ մնացած են չնորհիւ եաղճեան ըն–տանիքին, որ Կորնթոսի հայութեան ազ–գային ոգիին զգուշաւոր սիւնը կը կազմէ :

ՄԵՂԱՐԱ.— Հոս ալ կան հինգ հայ ըն–տանիքներ, 26 անձ : Նիւթապէս բարեկե–ցիկ են եւ ամբողջութեամբ հայախօս : Ազգային – կրօնական գետնի վրայ կը ներկայանան կատարեալ Հայեր : Կը ջա–նան իրենց զաւակներուն ալ ազգային դաստիարակութիւն տալ :

ԱՑՑԻ ԹԷՈՏՈՐԻ.— Հոս կան երկու հայ ընտանիքներ, վեց անձ, որոնք նոյնպէս կը պահեն իրենց ազգային դիմագիծը :

ԼԱՐԻՍԱ.— Թեսալիոյ այս վաճառա–շահ քաղաքին եւ շրջաններուն մէջ, ու–նինք 14 հայ ընտանիքներ, 42 անձ : Նիւ–թապէս ինքնաբաւ են եւ մեծամասնու–թեամբ կը բաղկանան Ատափազարցինե–րէ : Ազգային – կրօնական զգացումը զօ–րաւոր է իրենց մէջ եւ ճանչցուած են իր–րեւ պատուաւոր անհատներ : Մեր նախա–ձեռնութեամբ կազմուեցաւ երեք անձերէ բաղկացեալ Թաղային Մարմին մը, որ արդէն գործի ձեռնարկած է : Նոյնպէս ունին Հ. Բ. Ը. Միութեան մասնաճիւղ մը :

ՎՈԼՕ.— Այս ծովեզերեայ մեծ եւ գե–ղեցիկ քաղաքին մէջ ունինք 12 ընտանիք–ներ, 49 անձ : Դժբախտաբար մեր ազգա–կիցները մեծ չափով ցրուած են քաղաքին մէջ, ու գրեթէ սերտ յարաբերութիւն չունին իրարու հետ : Նիւթապէս չատ լաւ վիճակ մը չունին եւ չատերը գրեթէ կ՚ապրին հանգստեան թոշակներով, իր–րեւ նախկին բանուորներ :

ԱՆՀԻԱԼՕ.— Վոլոյէն քանի քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ, ծովեզերեայ գիւղ մը, ուր կը բնակին չորս հայ ընտանիք–ներ, քսանըհինգ անձ : Կ՚աշխատին ար–տերու մէջ կամ տեղացիներու հետ ըն–կերովի կը զբաղին երկրագործութեամբ :

Նիւթապէս խեղճ են եւ չա–բաշար աշխատանքով հազիւ կը ճարեն իրենց օրապահիկը : Կը սպասեն որ Աղգը միջոց մը մտածէ գիրենք փրկելու համար այդ մեկուսացած վիճակէն : Կայ ընտա–նիք մը՝ որ ունի վեց զաւակներ, որոնք հայերէն ո՛չ մէկ բառ գիտեն եւ դատա–պարտած են կորստեան՝ եթէ հրաշք մը չպատահի ...:

ԷՑԻՈՆ.— Այս քաղաքին մէջ ալ ունինք փոքրաթիւ հայութիւն մը, 9 ընտանիքներ 27 անձ : Նիւթապէս լաւ են եւ կը չահին իրենց օրապահիկը : Ազգային – ընկերա–յին կեանքը բաւական մխիթարական է : Կ՚ապրին իրարու մօտիկ : Նոր սերունդը գրեթէ մօտի վրայ կը հաշուուի, եւ կը թը այդ պարաններովը կապեցինք տա–նիքներու ցուիքներէն դուրս երկարած գերաններուն , կապեցինք ամբօրէն, ռումբերու անտուկները չարեցինք Զէնով Օհանին կուշտը :

Տանիքէն վար իջանք, կանաչենց Հար–սը անկէ յետոյ ինծի բան մը չըսաւ թն–դանօթի մասին, ես արդէն համոզուած էի որ՝ Արեգնաղն ալ բան մը հասկցած չէր թնդանօթի գործածութենէն, բայց՝ ինչո՞ւ կապել, կաշկանդել տուաւ Զէնով Օհանը, ասիկա՝ հանելուկ էր ինծի հա–մար... Հիմա՝ տեղը չէ՞ր ըսել, խաչ , օգնեա մեզ...»:

Աստղերը կը պլպլային երկնակամարին վրայ : Քաղաքէն ելեկտրական լոյսերը բազմահազար աչքերու պէս կը բացիը–փէին, դիշերուան սեւ թեւերուն վրայ փռելով իրենց լուսեղէն փոշին ...:

Միջերկրականը, կապոյտ անհունու–թիւն մը, կը քնանար երկինքին տակ, ա–լիքները՝ ծուփ ծուփ կը ծփծփային ա–ւազներու վրայ, մինչ մեր հողինները՝ կը ցատկրտէին մեր դիւցազնութեան դէմ–ռազներուն վրայ ...:

« Մեր եւ թշնամիին միջեւ անգիր դի–նադադարը երեք օր տեւեց, թշնամին բազմապատկեր էր իր ուժը, առաու մը՝ սկսաւ նորէն կռիւը, թշնամիի երեք թն–դանօթները անընդհատ կրակ կը ժայթ–քէին, հազարաւոր հրացաններ կը դոռա–յին, եւ անոնց զնդակները կը ծեծէին մեր դիրքերը, թշնամին այս անգամ յա–ջողեցաւ գրաւել Վարժարանին դիրքը : Ջարդ ու կոտորած : Հոն ապաստանած կիներու եւ երեխաներու յուսահատ ա–ղաղակները բարձրացան :Հայկական բո–լոր դիրքերը անցան հակայարձակման :

Կատաղի եղաւ կռիւը, դժոխք դարձաւ գիւղը, ծերերն ու կիները զինուած փայ–տով ու քարով, ուրագով ու կացինով, խոփով ու մանգաղով մասնակցեցան կռ–ուին, աշխարհի բոլոր ազգերէն ամէնէն աւելի անարդ Թուրքը, մեզ սորվեցուցած էր արիւնի փոխան արիւն առնել, կռիւը այնքան սաստիկ էր եւ մարդկային գա–նութիւնը այնքան բորբոքած որ ես պահ մը մոռցած էի կանաչենց Հարսը, զայն ձգած էի իր դիրքին մէջ..., ու վա–զած էի ռազմաճակատը՝ մեռցնելու եւ մեռնելու բուռն ցանկութեամբ »:

« Քանի մը արտաչափ միայն հեռու էի Վարժարանի դիրքէն պատկած էի գետի–նը, ցած փոսի մը մէջ, Թիւրք կ՚որսայի, երբ յանկարծ «պում» գոռաց Զէնով Օ–հանը ...: Ինչ հրաշք, մեր Թնդանօթը կը խօսէր... ան՝ իր ստուգածային ցասու–մը կը խառնէր մեր զէնքերու սուլոցին , հատ մը, հատ մըն ալ, դարձեալ եւ նո–րէն ..., կը բռնկէր վարժարանի չէն–քը, թշնամին խոյս կուտար եւ կ՚ինչար մեր գնդակներու տակ : Երեք ժամուան կռիւներէն վերջ՝ ոչ վարժարան կար, ոչ ալ թշնամին, ան՝ կը նահանջէր, կը խօսի կիսկատար հայերէն մը : Էյիոնի Հայերը կը հետեւին ազգային կեանքին ու կը ջանան սերտ յարաբերութիւն ստեղ–ծել իրարու հետ :

ՄԻՏԻԼԻՆ.— Միտիլլին Աբշիպեղագոսի մեծագոյն կղզին է, որ յունարէնով կը կոչուի Միթիլինի : Հին ժամանակները կը կոչուէր Իսաբելլա կամ Մաքարիա, իսկ աւելի վերջը կոչուեցաւ Լեզվոս : Այս ա–նունը դեռ մինչեւ այսօր ալ կը գործած–ուի :

Հայերը Միտիլլի սկսած են գաղթել 18րդ դարու սկիզբները· բայց դժբախ–տաբար չեն կրցած երկար ատեն պահել իրենց ազգային ինքնութիւնը եւ ձուլուած են տեղացիներու մէջ: Ինչպէս կրետէի մէջ, հոս ալ կայ Արմէնօխորի անուն գիւղ մը զոր անչուշտ Հայերը շինած են : Թուրքերու տիրապետութեան ժամանակ , չատ մը կառավարական հայ պաշտօնեա–ներ հոս պաշտօնավարած են, ինչպէս ու–սուցիչներ Փիլիպոս Առաքելեան եւ Ռու–բէն Պալեան եւայլն :

Միտիլլի կղզին Հայերուս համար մաս–նաւոր կարեւորութիւն ստացաւ Փոքր Ա–սիոյ եւ Կիլիկիոյ պարպումէն վերջ : Հա–զարաւոր Հայեր եկան ապաստան գտնել անոր հիւրընկալ ափերուն վրայ: Նախ Նիկոմիդիոյ Հայերն էին որ գաղթեցին հոս: Մէկ տարի վերջ, եկան նաեւ Իզմի–րի աղէտեալները, իսկ աւելի ետքը՝ հայ գերիները :

Անցեալին մէջ մինչեւ հինգ հազարէն աւելի հայ գաղթական ունեցող Միտիլ–լին, ներկայիս հազիւ հարիւր Հայ ունի: Բաւական մեծ թիւով Հայեր մեկնեցան Հայաստան, իսկ մնացածները զանազան երկիրներ : Ներկայիս մնացեալ այս 27 ընտանիքները կամ հարիւրի հասնող Հա–յերը, նիւթապէս ներկայանալի վիճակի մէջ չեն գտնուիր, կզգին անտեսական անձուկ վիճակին պատճառով : Բայց եւ այնպէս ճշմարտապէս պահած են իրենց ազգային դիմագիծը: Թէ հին եւ թէ նոր սերունդը կը խօսին ու կը կարդան մա–քուր հայերէն եւ ազգային զգացումը միշտ վառ է իրենց հոգւոյն մէջ: Իրրեւ նախկին բնակիչը այդ կղզիին, ամէն մէկ այցելութեանս ընթացքին, սրտի գոհու–նակութիւն մը կ՚ունենամ, տեսնելով որ, այն աշխատանքը զոր տարաւ Միտիլլիի նախկին երկսեռ երիտասարդութիւնը , ազգային հողի վրայ ,տուած է իր բարե–բար արդիւնքը :

Միտիլլիի նոր սերունդը ներկայիս կը բաղկանայ գրեթէ միայն աղջիկներէ, ո–րոնք ունին «Ահարոնեան» անունով մի–ութիւն մը, եւ կանոնաւորաբար հաւա–քոյթներ կ՚ունենան , ընթերցումներ կը կատարեն եւ այս կերպով կը ջանան ինք–նագործակցումով , բարձրացնել իրենց կր–թական մակարդակը: Ահա աշխատանք մը, որ ներկայ պայմաններու մէջ իսկա–պէս չնորհաւորելի է :

Միտիլլիի մեր աղջիկներու ապագան , ամուսնութեան տեսակէտով, մեծ դժ–ուարութիւններ կը ներկայացնէ, նկատի ունենալով որ, ինչպէս ըսի, նոր սե–րունդը ամբողջովին կը բաղկանայ օր իորդներէ : Այս մարզին մէջ մեծ աչխա–տանք կայ կատարելիք, եթէ կ՚ուզենք փրկել նոր սերունդը :

(Մնացեալը յաջորդով)

ԾԽԱՒՈՏԻՆ ՎՆԱՍՆԵՐԸ

Նիւ Եորքի թերթերը կը գրեն թէ Ա–մերիկեան խլիրդի (քանսէր) ընկերու–թեան տեղեկագրին համաձայն այս ախ–տը իր աւերը կը գործէ առաւելապէս ծխամորներուն վրայ, մանաւանդ անոնք որ ծխիկ (սիկառէթ) կը ծխեն :

Ըստ նոյն տեղեկագրին, խլիրդէն մեռ–նողներուն թիւը 75 առ հարիւր աւելի է ծխամորներուն մէջ, քան ունէն 75 տարե–կանին: Սրտի հիւանդութիւնը եւ խլիր–դին զանազան տեսակները ինչպէս նաեւ թոքերու խլիրդը հետեւանք են ծխամո–լութեան եւ պատճառ՝ կանխահաս մահ–ուան :

Դարձեալ համաձայն նոյն տեղեկա–գրին, սիկառը եւ ծխամորճը այնքան մա–հացու չեն, որքան ծխիկը: Գիտուններըկ՚ըսեն թէ թոքերու խլիրդէն մեռնողներ մեծ թիւ մը կը կազմեն ծխողներու մօտ : Կարճ՝ ծխամոլութիւնը գլխաւոր պատ–ճառներէն մէկն է խլիրդէն մեռնելու : Մանաւանդ անոնց մօտ որ օրական մէկ տուփ կամ աւելի կը ծխեն :

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Մուրատ Ռափայէլեան Նախկին Աշակերտներու Միութեան հան–դէսը , որ տեղի ունեցաւ Յունիս 27ին , չատ յաջող անցաւ : Ներկայ էր Վենետիկի վարժարանի ուսումնասէր Հ. Աւետիք Թալաթինեան, որ պատասխանելով միու–թեան ատենապետ Պ. Սուրիկի, իր ջերմ գնահատանքը յայտնեց Միութեան կա–տարած աշխատանքին համար եւ ծան–բացաւ հայ լեզուի պահպանման անհրա–ժեշտութեան վրայ, իբրեւ հիմ ազգա–պահպանման :

Միութիւնը համաձայն իր ծրագրին եւ խոստման, այս տարի եւս Փարիզի Մու–բատեան վարժարանի համար իր երրորդ սանը արձանագրեց: Վեց թեկնածուներ–ու մէջէն բախտաւորուեցաւ վազամեռ Սերովբէ Տիրատուրեանի զաւակը՝ տասը տարեկան, որ մինչեւ իր ուսումը աւար–տելը պիտի մնայ միութեան հովանաւոր–եալ սանը :

Ընտրութիւնը եղաւ վիճակով , վեց թեկնածուներու անունները գրուած էին տուփի մը մէջ: Սուրիկի եռամեայ զա–ւակը, Արման հետաքրքիր բազմութեան առջեւ դողդոջուն մատներով՝ դուրս հա–նեց Տիրատուրեանի անունը :

Կը սպասենք որ նոյն ձեռնարկը վարա–կիչ դառնայ եւ ամէն Հայը· Միութիւն դէթ մէկ սան որդեգրէ :

Ներկայ մը

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

*

ՀԻ. ԴԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Գիւղին երկաթագործն ու պայտարն է եղեր, զէնքերու մասեր կը նորոգէ, սուր ու դանակ կը չինէ, ձիեր կը պայտէ , փականքներ կը յարմարցնէ, փնտռեցի , գտայ վարպետը, հետս առի, Արեգնաղն ալ կանչեցի , երեքս միասին վեր ելանք տանիքը, քննելու համար Զէնով Օհանը , ոչ չէր խօսեր... ձայն չունէր, ուրեմն՝ ինչո՞ւ զայն անուանէինք Զէնով Օհան , աւելի յարմար չէ՞ր դինքը կոչէինք Ան–խօս Օհան: «Վարպետ»ը ու կանաչենց Հարսը չոյեցին թնդանօթի փողը, անիւ–ները, աչքէ անցուցին վերն ու վարը , ռումբը դետեղելու տեղը ուսումնասիրե–ցին ռումբ արձակելու հնարաւորութիւն–ը, բայց անօգուտ, «վարպետը» բան մը չէր հասկցած »:

« Վար իջանք տանիքէն, յուսահատ է–ինք, «վարպետ»ը երբ չէր հասկցած թն–դանօթի գործածութենէն, կանաչենց Հարսը, կին մը, ուրկէ՞ պիտի հասկնար: Երբ «Վարպետ»ը բաժնուեցաւ մեզմէ, Ա–րեգնաղը ինծի բսաւ, ժողվել տուր տու–ներէն քանի մը լուացքի պարաններ : Հը–րամանը կատարուեցաւ: Մենք՝ թնդանօ–թը այդ պարաններովը կապեցինք տա–նիքներու ցուիքներէն դուրս երկարած գերաններուն , կապեցինք ամբօրէն, ռումբերու անտուկները չարեցինք Զէնով Օհանին կուշտը :

Տանիքէն վար իջանք, կանաչենց Հար–սը անկէ յետոյ ինծի բան մը չըսաւ թն–դանօթի մասին, ես արդէն համոզուած էի որ՝ Արեգնաղն ալ բան մը հասկցած չէր թնդանօթի գործածութենէն, բայց՝ ինչո՞ւ կապել, կաշկանդել տուաւ Զէնով Օհանը, ասիկա՝ հանելուկ էր ինծի հա–մար... Հիմա՝ տեղը չէ՞ր ըսել, խաչ , օգնեա մեզ...»:

Աստղերը կը պլպլային երկնակամարին վրայ: Քաղաքէն ելեկտրական լոյսերը բազմահազար աչքերու պէս կը բացիը–փէին, դիշերուան սեւ թեւերուն վրայ փռելով իրենց լուսեղէն փոշին ...:

Միջերկրականը, կապոյտ անհունու–թիւն մը, կը քնանար երկինքին տակ, ա–լիքները՝ ծուփ ծուփ կը ծփծփային ա–ւազներու վրայ, մինչ մեր հողինները՝ կը ցատկրտէին մեր դիւցազնութեան դէմ–ռազներուն վրայ ...:

« Մեր եւ թշնամիին միջեւ անգիր դի–նադադարը երեք օր տեւեց, թշնամին բազմապատկեր էր իր ուժը, առաու մը՝ սկսաւ նորէն կռիւը, թշնամիի երեք թն–դանօթները անընդհատ կրակ կը ժայթ–քէին, հազարաւոր հրացաններ կը դոռա–յին, եւ անոնց զնդակները կը ծեծէին մեր դիրքերը, թշնամին այս անգամ յա–ջողեցաւ գրաւել Վարժարանին դիրքը : Ջարդ ու կոտորած: Հոն ապաստանած կիներու եւ երեխաներու յուսահատ ա–ղաղակները բարձրացան :Հայկական բո–լոր դիրքերը անցան հակայարձակման :

Կատաղի եղաւ կռիւը, դժոխք դարձաւ գիւղը, ծերերն ու կիները զինուած փայ–տով ու քարով, ուրագով ու կացինով, խոփով ու մանգաղով մասնակցեցան կռ–ուին, աշխարհի բոլոր ազգերէն ամէնէն աւելի անարդ Թուրքը, մեզ սորվեցուցած էր արիւնի փոխան արիւն առնել, կռիւը այնքան սաստիկ էր եւ մարդկային գա–նութիւնը այնքան բորբոքած որ ես պահ մը մոռցած էի կանաչենց Հարսը, զայն ձգած էի իր դիրքին մէջ..., ու վա–զած էի ռազմաճակատը՝ մեռցնելու եւ մեռնելու բուռն ցանկութեամբ »:

« Քանի մը արտաչափ միայն հեռու էի Վարժարանի դիրքէն պատկած էի գետի–նը, ցած փոսի մը մէջ, Թիւրք կ՚որսայի, երբ յանկարծ «պում» գոռաց Զէնով Օ–հանը ...: Ինչ հրաշք, մեր Թնդանօթը կը խօսէր... ան՝ իր աստուածային ցասու–մը կը խառնէր մեր զէնքերու սուլոցին , հատ մը, հատ մըն ալ, դարձեալ եւ նո–րէն ..., կը բռնկէր վարժարանի չէն–քը, թշնամին խոյս կուտար եւ կ՚ինչար մեր գնդակներու տակ: Երեք ժամուան կռիւներէն վերջ՝ ոչ վարժարան կար, ոչ ալ թշնամին, ան՝ կը նահանջէր, կը ծալլուէր, բայց ետքը աւելի ուժգին յար–ձակեցաւ, այս անգամ վտանգի տակ էին Մարգարենց եւ եկեղեցիի դիրքերը, Զէ–նով Օհանի քաջ թնդանօթաձիգը դուշա–կեր էր թշնամիի նպատակը եւ կրակի տակ առեր էր թշնամին»:

«Բայց ո՞վ էր այդ թնդանօթաձիգը, Խաչիկ Պաղտասարե՞անը, · ոչ, ոչ, այլ՝ կանաչենց Հարսը...: Իմ դիրքէն հեռա–նալէս ետքը, ցատկեր էր Արութենց տա–նիքը, թնդանօթի բերանը ուղղեր էր դէ–պի թշնամին եւ խօսեցնել տուեր էր զայն...:

— Կեցցէ կանաչենց Հարսը, հազար ապրի, պոռացինք մենք: Սեփոն ճչաց.

— Մէկ մէկ հատ արաղ լիր, Լեւոն, ա–րաղ լիր, հոգուդ գուրպան:

Մենք՝ զաւաթները պարպեցինք Արեգ–նաղի կենացը: Արտաչէսը չարունակեց պատմութիւնը:

«Արեգնաղը թնդանօթաձիգ, երբ դիրքս վերադարձայ համբուրեցի անոր ձեռքե–րը: Կռուեցանք վարպի պէս, մենք՝ քիչ էինք, թշնամին՝ չատ, մեր փամբուչա–ները հատնելու վրայ էին, կռիւը անհա–ւասար էր, հասած էր ճգնաժամը, օր–հասական պահը ինքզինքը զգալի կ՚ընէր, այդ օրը, իրիկուան դէմ՝ սկսաւ մեր նա–հանջը:

(Շար.) ՅՈՎ–ՎԱՆ

առեւտրական մը աւելի ծանր վէրքեր առացաւ: Թերթին անօրէնը ճամբան մեռաւ, երբ հիւանդանոց կը փոխադրուէր:

Վերջին լուրերու համաձայն երկու ահաբեկիչներն ալ ձերբակալուած են: Նոյն օրը Թունուզի մէջ ալ երկու ֆելլահներ դնդացիրի կրակ մը բացին, քաղաքէն 30 քիլոմեթր անդին, ամայի վողոցի մը մօտ, վիրաւորելով վեց Ֆրանսացիներ: Ցեւոյ փախան: Մարոքի եւ Թունուզի նախարարը յայտարարեց թէ ամէն միջոց պիտի գործադրէն, անխնայ պատժելու համար այս ահաբեկումներուն պատասխանատուները: Վարչապետն ալ անհրաժեշտ հրահանգները տուաւ Թունուզի մարզպանին, որ իր պաշտօնատեղին կը վերադառնայ այսօր:

Երկու նոր ահաբեկումներ կատարուեցան Ռապաթի եւ Քազապլանքայի մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅի գործակալութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ Ս. Միութիւնը հիւլէական ուժի առաջին գործարանը բացաւ Յունիս 25ին: Այս հաստատութիւնը ունի 5000 քիլովաթ ուժ: Ճարտարագէտներ այժմ կ'աշխատին հաստատել հիւլէական ուժի կայանները, որոնց կարողութիւնը պիտի հասնի 50·000ին 100 հազար քիլովաթի: Մասնագէտները «ճարտարարուեստի յառաջ կայաններ» բայցատրութենէն կ'եզրակացնեն թէ ծրագիրը հսկայական պիտի ըլլայ:

ԿՈՒԱԹԵՄԱԼԱՅի նոր կառավարութիւնը օրէնքէ դուրս հռչակեց համայնավար կուսակցութիւնը, բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարելով: Վերջին լուրերու համաձայն, զինադադար կնքուած է երկու հակառակորդներուն միջեւ:

Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ հանրածանօթ երգահանդերէն Բորիս Մաքրուզով արձակուեցաւ երգահաններու Միութեան նախագահի պաշտօնէն, այն ամբաստանութեամբ թէ զոհցած է երիտասարդի մը առեղծագործութիւնը եւ իբրեւ իր արտադրութիւնը ներկայացուցած:

ՎԵՑ ԴԱՀԻՃՆԵՐՈՒ համար մահապատիժ պահանջեց կառավարութեան լիազօրը, Մեցի զինուորական ատեանին առջեւ, որ կը դատէր Շեթրուֆհոֆի արգելարանին պահակները:

1·200·000 ՓԱՐԻԶԻՆԵՐ արձակուրդի պիտի երթան մինչեւ կիրակի: Երկաթուղիները 330 մասնաւոր կառամբեր տրամադրած է:

ԹՈՆԲԻՆԷՆ կը հեռագրեն թէ ֆրանսական ուժերը սկսած են նահանջել հարաւային տելթային մէջ: Երկու թեմեր պարպուեցան, ժողովուրդն ալ այլուր կը փոխադրուի:

ԱՐԵՒի ԽԱԻԱՐՈՒՄ մը տեղի ունեցաւ Դ. օր, մասամբ տեսանելի՝ Փարիզի մէջ: 400 դիտնականներ փորձեցին չափել երկրի եւ լուսնի հեռաւորութիւնը:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ համագումարը բաց ուեցաւ երէկ: Բուռն վիճաբանութիւններ կը տպատուին միացեալ բանակի ծրագրին եւ անոր հակառակորդներուն տրուած պատիժներուն առթիւ:

Այրի Տիկին Ազատ Ամիրայեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ամիրայեան եւ զաւակները: Պ. Վահրամ Ամիրայեան, Պ. Սիմոն Գափուեճեան եւ բոլոր ազգականները խոր վիշտով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ ազգականին՝

ՀՐԱՉԵԱՑ ԱՄԻՐԱՑԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ արկածի մը հետեւանքով, 61 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, ուրբաթ ժամը 13·30ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Ալֆորվիլի դերեզմանատունը, ամփոփուելու ընտանեկան դամբարանին մէջ:

ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբին տարեշրջանի փակման խնջոյքը 3 Յուլիս, շաբաթ դիշեր: Առիթ մը՝ հաճելի մթնոլորտի մը մէջ հաւաքելու համար մի-ութեան երգիչները, նախկին անդամները եւ Ս. Կ.ի համակիրները:

ԷՏՄՈՆի ճաշարանը, 5 ռիւ տը Մոպէօճ:

Սրահը երգչախումբին տրամադրութեան տակ դրուած է մինչեւ առաւօտ, եթէ ներկաները ուզեն շարունակել զբաղութիւնը:

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ – ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի Ահարոնեան խումբի կողմէ
ԷՔՈՒԱՆի անտառին մէջ, այս կիրակի

Կը մասնակցին բոլոր մասնաճիւղերը իրենց լաւագոյն ուժերով:

Երգ, արտասանութիւն, պար, զաւեշտ ՎՕԼԻՊՕԼԻ *մէջ մասնաճիւղային*
ախոյենական մեծ մրցում

Զանազան խաղեր ԶՈՒՏ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԹՆՈԼՈՐՏ : ՃՈԽ ՊԻԿՓԻՔ

Մասնաւոր Օթօքարեր կը մեկնին : *(Երթ ու դարձ 250 ֆրանք):*
Կառ Մոնփարնասէն ժամը ճիշդ 9·30ին *Կառ տը Լիոնէն ժամը 9·45ին*
Քլաս Թուռնէնէն ժամը 9·30ին Օթօպիւս Փորթ տը լա Շափէլէն
Օթօքարը կը մեկնի նաեւ Կառ տիւ Նորդէն, քաֆէ Լը Մառիլան ժամը 9·30ին
Այժմէն իսկ ապահովեցէք ձեր տեղերը Նոր Սերունդի անդամներէն:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ԴԱՀԱՐԱԳԵԼ ՊԱՐՏԻԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
26, Rue Troyon - Sèvres (S. et O.)

Կազմակերպուած վարժարանին Օժանդակ Տիկնանց կողմէ, ազակցութեամբ
նախկին աշակերտներուն :

Կիրակի 4 Յուլիս, ժամը 14էն մինչեւ կէս գիշեր :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին մը ապահովուած է, փաթաշուի հանրածանօթ
նուագախումբով :

Պիտի մասնակցին ՌՕԺԷ ՌԻՒԷԼ, ԺԱՆ ՔԼՈՏ ՊԱՐՆԱԼ *իր կթամառով, ԺԱԳ*
ՊՐԷԼ *իր զուարճալի երգերով,* ՊՈՒՏՏԷՐՍ *երգիծաբան եղբայրները եւն. եւն. :*

Հայ լաւագոյն արուեստագէտներ Եւս իրենց աջակցութեամբ պիտի ոգեւորեն
բեռ ներկաները :

Երիտասարդներուն համար պարի տախտակամած, վիճակախաղ, թանկարժէք
առարկաներ, առատ ու մատչելի դիներով պիւֆէ, ինչպէս նաեւ հաճելի անա-
կնկալ մը պատրաստուած են հանդիսականներուն :

Ընտանիքով եւ բարեկամներով վերապահեցէք 4 Յուլիսի կիրակին :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՋՈՎԱՍՈՒՆ ՊԱՐՏԻԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ (Le Raincy)

4 Յուլիս, ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշեր

Առաջնակարգ նուագախումբ, ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ

Առաջին անգամ ըլլալով Փարիզի մէջ Ամերիկ. դաշտահանդէսներու օրինակով
«Շիշ – ֆէպպ» եւ հայկական լաւաշ (փիտէ)

Առատ ուտելիք, ընտանեկան եւ հայեցի զուարթ մթնոլորտ, մատչելի դիներ,
Մարզական խաղեր, խրախճանք եւ անակնկալներ :

Անձրեւի պարագային ապահովուած է ընդարձակ սրահ մը

Հաղորդակց. միջոց.— Մէթրօ էկլիզ Փանթէոնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը
եւ իջնել Փավիյօն սու Պուա :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կապ. Ֆաշի Լիոնի եւ Տէսինի քոյր *մասնաճիւղերը՝ «Կապոյտ Ֆաշի Օր»ը կը*
ոշնեն միասնաբար դաշտահանդէսով մը, այս կիրակի Քաֆէ Լամարկի մօտակայ
անտառը՝ Տէսինէն վար:

Այ սառթիւ, վարձուած, օթօքարերէն առաջինը կը մեկնի առտուան ժամը 9ին:
Բ.ր ժամը 10ին, Քլաս Կիլշարէն :

Լիոնէն եւ Տէսինէն օթօքարով մեկնիլ, փափաքողներէն, կը խնդրուի ճշդապահ
ըլլալ: Օթօքարերը պիտի սպասեն որոշ-եալ վայրերը, Քլաս Կիլշար, Պուլվար
Սէնթիւր եւ Տէսին:

Ի դիտութիւն նաեւ Պրոնցիներուն, կը յայտնենք թէ օթօքարերը՝ Պուլվար Սէն-
թիւրէն պիտի անցնին, առտուան ժամը 9·25ին, 10·25ին առեններէն :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՐԸՆՈՊԼ.— Կապ. Ֆաշի դպրոցական *տարեվերջի քննութիւնները տեղի կ'ու-*
նենան կիրակի, 4 Յուլիս, ժամը 8·30էն սկսած դպրոցին սրահին մէջ :

Քննութեան ներկայ կրնան ըլլալ բոլոր հայրենակիցները: Այս առթիւ սիրով կը
հրաւիրենք մասնաւորաբար բոլոր կազ-մակերպութեանց ներկայացուցիչներուն :

Քննութենէն անմիջապէս վերջ, օթօ-քարով ձրի պատյտ դպրոցի աշակերտնե-
րուն համար — Ալվար լէ Պէն :

Ծնողքները եւս կրնան ընկերանալ նա-խապէս արձանագրուելով: Օթօքարը կը
մեկնի դպրոցին առջեւէն ժամը 13ին :

ԱՁՁ ԹԻԻի ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Հ. Ց. Դ. Ազրիւր Սերոբ – Եօթնեղ – *բայ խումբը կազմակերպած է այդ մը*
այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին, Արշակ Ջամալեանի, Լեւոն Թադէոսեանի
(Պապաշա), Օհան Կարապի եւ Պերճուհի Բարսեղեանի գերեզմաններուն: *Կը հրա-*
ւիրուին ընկերները եւ համակիրները :

Ժամադրավայր ճիշդ 3·30ին հաւաք-ուիլ գերեզմաններուն մուտքին առջեւ :

ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՔԻ ՀԱՑԸՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

ԼԻՈՆ.— *Բարձր Հայքէն խումբ մը հայրենակիցներ խորհրդակցելով որո-*
շեցին ժողովի մը հրաւիրել Լիոնի բոլոր հայրենակիցները, կազմելու համար
Բարձր Հայքի Հայր. Միութիւնը: Ժողո-վը տեղի կ'ունենայ այս շաբաթ ժամը
20·30ին, նախկին Բարձր Հայքի ճաշարա-նին մէջ: Կը հրաւիրենք բոլորը անխտիր:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Թաղիս Ս. Գր. Լուսա-*ւորիչ եկեղեցւոյ անուան ատենախմբու-*
Թեան առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի հիմնադիր-բարեբեր-
ներ՝ հանգուցեալ Պալաթեան եպիսկ.ի, Պ.Պ. Գարեգին Շահլամեանի, Աղաթան
Դարբինեանի եւ Ոսկան Անտրեասեանի, ինչպէս նաեւ Սահակ – Մեսրոպ սրահի
կառուցման աշխատողներու եւ նիւթա-պէս օժանդակողներու յիշատակին :

(ԿՆԻՔ)

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Սեբաստիոյ Մուրատ Ու-սումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղը կը*
ոշնէ Մուրատ Ուսումնասիրացի Օրը, կիրակի, 4 Յուլիս, առաւօտէն երեկոյ
Պ. Նաճարեանի ընդարձակ եւ օդասուն ապարահին մէջ, Սէնթ Անթուան: Կը նա-
խագահէ Հ. Աւետիք Վ. Թալաթինեան : Ներկայ պիտի ըլլայ նաեւ Սեբաստացի –
ներու որդեղիր սանը, որ Մուրատեան վարժարանը կ'ուսանի:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակ-ցին ջութակահար հայրենակից Սարգիս
Չէօրէքճեան, նաեւ յայտնի երգողներ, երգչուհիներ եւ արտասանողներ: Կը հր-
աւիրենք Սեբաստիոյ նահանդին պատ-կանող մեր բոլոր հայրենակիցները եւ
դաղութը :

Նուագ, երգ, արտասանութիւն, հա-ճելի անակնկալներ:

Ճոխ պիւֆէ մատչելի դիներով :

Մուտքը ազատ է :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Քղիի Հայր. Միութեան

Այս կիրակի ամբողջ օրը Շալէյի օդա-
նոցն պարտէզը, 117 Ավընիւ Փօրօ, Սէն
Թիւս :

Կը նախագահէ Ց. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ
Կը խօսի Պ. Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

Երգ՝ Գ. Շէհրէբեանէ, սիրայօժար կը
մասնակցին Լէ գ'Օլիվի դպրոցի աշա-
կերտները, ղեկավարութեամբ ուսուցչու-
հի Տիկին Ռ. Միլտոնեանի :

Երգ, արտասանութիւն, մարզանքներ, Հայ մանուկներուն երազը «Անդրանիկ»
հայկական պարերուն կը նուագէ Պ. Թոր-գոմի խումբը : Բարձրախօս Ալֆափլ, կէս
օրէ առաջ դնդակի մրցում: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ուս. Միութեան ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, ընկերուհի Անահիտ Տէր Մինասեանի բը-նակարանը :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, սո-վորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերնե-րու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր :

ԱԶԱՏ ՀԱՑԱՍՏԱՆի ժողովը այս կիրա-կի ժամը ճիշդ 14ին, սովորական հաւա-քատեղին :

ՇԱԻԻԼԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Շաւիլի բոլոր հայրենակիցները կը հր-*աւիրուին այս կիրակի, եկեղեցւոյ օծ-*
ման տարեդարձին: Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Անուշաւան արեպեան : Այս առթիւ
փարիզէն հրաւիրուած դպիրներ պիտի երգեն քառաձայն պատարագը:

Ժամերգութիւնը կը սկսի ժամը 9ին:

(ԿՆԻՔ)

ՁՈՄԻ ՊՏՈՒՏԸ

Ձոմը կազմակերպած է պատյտ մը այ-ցելելու համար Հաւրի մէջ Իլ. ՏԸ ՖՐԱՆՍ
չոգենաւը Յուլիս 11ին:

Օթօքարը կը մեկնի կիրակի, ճամբու ընթացքին կ'այցելէ պատմական վայրեր, ինչպէս Ռուանի մայր եկեղեցին եւ Ժան ա'Արքի հրկիզման վայրը :

Հաճելի անակնկալներ օթօքարին մէջ: Ծախքերու մասնակցութիւն 1650 Ֆր.ս.
չոգենաւին այցելութիւնն ալ հաշուելով :

Արձանագրուիլ Բ. Աճէմեանի մօտ՝
Coiffeur Antonin
24 Bd. des Capucines, OPE. 66-10.
կամ «Ցառաջ»ի մօտ: Սակաւաթիւ տեղեր մնացած ըլլալով կը խնդրուի աճապարել:

Արձանագրութիւնները կ'ընդունուին ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Ֆաշի Տէսինի Ազգ. դպրոցի : *Տեղի կ'ունենայ 3 Յուլիս շաբաթ երեկոյ-եան ժամը 8·30ին, Հ. Ց. Դ. Տան սրահը:*
Ցայտագիրը կը պարունակէ մեներգ, խմ-բերգ, արտասանութիւններ, կենդանի պատկեր: Զուեշտ մը՝ մէկ մարդ: եւ «Մարդ – Ծաղիկներ» դեղեցիկ տրամա-խօսութիւնը, Ծաղիկներու Թատերապա-րով, նաեւ հայկական պարեր :

ՏԵՎԱՒԱՀ ու իր ընկերը երկու հոպիտ – ներ պիտի ստեղծեն զուարճալի տեսա-րաններ :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՎԻԼՆ.— Ֆ.Կ. Ֆաշի 3 դպրոցներու ամ-*փերջի հանդէսը այս կիրակի, ժամը 15-ին, Սէրքլը Կաթոլիկի սրահը :*

Բացման խօսք վարչութեան կողմէ :

Երգեր, պարեր, արտասանութիւններ, դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:

Սիրով կը հրաւիրուի դաղութը, իր ներկայութեամբ քաջալերել այս հանրո-գուտ ձեռնարկը: Մուտքը ազատ է :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— *Ալֆորվիլէն Այրի Տիկին Ֆըլան Զօպուրեան եւ զաւակները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որ ցաւակցութիւն յայտնեցին կամ ներկայ եղան իրենց ա-մուսնոյն հօր ՏՕՆԻԿ ԶՕՊՈՒՐԵԱՆի յու-ղարկաւորութեան :*

CAMP de la BONNE HUMEUR
LA GAILLARDE
(VAR) ի մէջ
ՍԷՆԹ ՄԱՔՍԻՄԻ ԵՒ ՍԷՆ ՌԱՖԱԷԼ – ՅԵԼԻ ՄԷՋՏԵՂ.
Զով անտառի մը մէջ մայրիի և մի-մոզայի, աւազուտ գեղեցիկ ծովա-փի մը մօտ :
Պէնկալօ երկու կամ երեք հոգիի Համար առատ եւ մաքուր ուտելիք
Sport — Distractions variées
ԼՐԻԻ ՓԱՆՍԻՕՆ ՕՐԱԿԱՆ 1000 ՖՐ.
ԱՄԷՆ ԲԱՆ ՀԱՇՈՒԵԼՈՎ
Մասնաւոր պայմաններ տասնէն վար պզտիկներու համար :
Մանրամասնութիւն եւ արձանա-գրութիւն՝
Permanence du Club
59, Ave. Hoche, Paris 8e
Métro: Etoile. Tél. CAR. 07-10.
Ամէն օր բացի կիրակիէն ժամը
9էն 13 եւ 14էն 19:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 3 ՅՈՒԼԻՍ ★ SAMEDI 3 JUILLET 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7410 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2821

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳՐՈՂԸ ԵՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

●

Մասնաւոր նամակներէ կը տեղեկանանք թէ Շ. Նարդունի կը ծրագրէ խանդավառութեան ալիքներուն վրայ, պատմական Իրանի մէկ ծայրէն մինչեւ

Հազիւ թեհրան հասած, իջած էր դէպի հարաւային ծայրագաւառը, Ապատան, որ ցարդ ծանօթ էր իր քարիւղի պատմութեամբ :

Շատ քիչեր գաղափար ունէին այս հեռաւոր գաղութին մէջ կատարուած աշխատանքի մասին :

Բուռ մը նոր «փետայիներ» ծագկամանի մը վերածեր են երբեմնի անապատը, ուր տաքը 40 աստիճան է չուքին մէջ : (Անգլիացիները տարիներ առաջ յաջողեր են պաղ օդ փչել տուներու պատերուն մէջ, մասնաւոր խողովակներով) :

— « Աւօրինակ խանդավառութիւն ա – մէն գաղաթի մէջ : Երբեմն պատգամաւոր կը դրկեն, երբեմն հանրագրութիւն : Կը դիմաւորեն կառքերով, ծաղկեփունջերով : Ճամբաներուն վրայ աղջիկներ ուղերձ կը կարդան : Այսպիսի ընդունելութիւն յատուկ էր միայն եպիսկոպոսներու » :

Ժողովուրդը, որ այս պատիւները կ'ընծայէ գրագէտին, մինչեւյն առեն զրծնագէս ալ կ'ապացուցանէ իր սէրը եւ հաւատքը մայրենի մշակոյթին հանդէպ :

— « Դպրոցներ կան որ մինչեւ 1500 աշակերտ ունին : Նուագագոյնը՝ երկու հարիւր : Եւ ամէն տեղ դպրոցներ, ընթերցանութեան ծարաւ, խօսքի ծարաւ : Ապրող մտաւորականները եւ գրագէտները տեսնելու ծարաւ » :

Այս համատարած ոգեւորութեան մէջ, գրագէտը ինքն ալ կը բարմապատկուի մաքով եւ սրտով : Մանաւանդ երբ կը տեսնէ եռանդ եւ աշխատանք՝ սերունդի փրկութեան համար :

— « Թեհրանի Հայկազեան (այժմ Դաւիթեան–Ռուշէշ) վարժարանը երկու հազար աշակերտ ունի : Եւ ասիկա միայն մէկն է բաղաքին դպրոցներէն : Երբ եկեղեցւոյ բակին մէջ դիմացս տարածուեցաւ հայ պատանիներու պլլտուն աչքերուն ծովը, չես կրնար երեւակայել թէ ի՛նչ յուզումի մատնուեցայ : Զրվէժի պէս կը հոսին այստեղ դպրոցականները, եթէ չամբած են արեւմուտքի մէջ »...

Դպրոցին չէնքը հինգ յարկով, ձեռնարկած են հոյակապ կրթարանի մը չի – նութեան որ լրացած պիտի ըլլայ հոկտեմբերին : Ծախքը՝ մէկ միլիոն թուման, ինչպէս գրած ենք արդէն : Կէսը տուած են քանի մը հարուստներ, մնացեալը պիտի ճարեն հանգանակութեամբ :

Ուրիշ Հայ մը սկսած է դպրոց մը չինել աղջիկներու համար, իր գրամով :

Մեչէտի մէջ Հայերը ունին փառաւոր եկեղեցի մը, իսկ իրենց դպրոց՝ վարժուչէնք մը 120 աշակերտներով որոնց 32ը միայն Հայեր են, մնացեալը՝ Պարսիկ : Առիթ ունեցած ենք ընդունիլ պարսիկ աշակերտներ, ծաղքերը դոյելու համար :

— « Պարսիկ աշակերտները սեռանիշերի արտասուութիւններ կ'ընեն եւ երգեր կ'երգեն հայերէն, հանդէսներու մէջ» :

Ուրեմն ընդհանուր ոգեւորութիւն դպրոցական չինարարութեամբ եւ մշակոյթի զարգացումով :

Այս տեղեկութիւնները անգամ մը եւս կը հաստատեն թէ ամէն գաղութ կրնայ հրաշքներ գործել, երբ տիրաբար կը վարէ իր ճակատագիրը, ամէն բանէ վեր դասելով ազգային մշակոյթը :

Իսկ երբ գրագէտն ու մտաւորականն ալ կը մօտենան ժողովուրդին, իրրեւ «ան – ձինք նուիրեալք», փոխադարձ ներշնչու – մով, աշխարհի բոլոր քամիները անզօր են մարելու գարաւոր ատրուշանը :

Աւելի սեթա կապ գաղութէ գաղութ, եւ պարբերական, ծրագրեալ այցելու – թիւններ՝ ամրապնդելու համար ինքնապաշտպանութեան օղակները :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՋՕՐՔԻՆ ՆԱՀԱՆՋԸ ԹՈՆՔԻՆԻ ՄԷՋ

●

Հնդկաչինի ֆրանսական հրամանատարութիւնը կը հաստատէ թէ պարպած է հազար քառ. մղոն տարածութեամբ հողամաս մը : Տասնըհինգ հազար զինուորներ քաշուած են Թոնքինի տելթային մէկ մասէն, աւելի լաւ պաշտպանելու համար Հանոյ–Հայֆոնկ եռանկիւնը որ ռազմավարական արժէք ունի : Նահանջի գործողութիւնը, որ սկսած էր երեք օր առաջ, վերջացած է այժմ : Պարպուած են չորս քաղաքներ եւ բազմաթիւ քաղաքացիներ : Նահանջը տեղի ունեցաւ օդանաւերու պաշտպանութեան տակ : Միեւնոյն առեն համաձայնութիւն զոյացած է զինադադարի մը մասին :

Պարպուած չրջանը ծանօթ էր բրինձի արտադրութեամբ : Տեղափոխուած ժողովուրդին թիւը կը հաշուէն 30·000 : Այլուր փոխադրութիւնը կատարուած էր վերջին տասը օրերու ընթացքին : Ամրողջ հարաւային տելթան ամխնարէ ի վեր ենթակայ էր կարմիրներու յարձակման : Ֆրանսացիները կրցած էին պահակազօրքեր պահել մեկուսացեալ քաղաքներու մէջ շնորհիւ օդանաւային ուժերու : Հրամանատարութիւնը այլեւս անկարելի կը դանէր պաշտպանել վտանգուած չրջանը : Իբրեւ պատճառ մը կ'ըսէ թէ «ծայր առած ճան ծանրակշիռ խնդիր մըն էր պարպուելու որոշումը· սակայն բացարձակապէս անհրաժեշտ » : Այս գործողութիւնը ծանր հարուած մը կը համարուի Հնդկաչինի ազգայնական կառավարութեան համար, ուր այժմ զօրաւոր հոսանք մը կը նշմարուի պատուարեր հաշտութիւն մը կնքելու, համաձայն Պ. Մենդէս Ֆրանսի տեսակէտին :

Պարպուած չրջանը ունի երկու միլիոն բնակիչ, կէսը կաթոլիկ : Պարպումը անհրաժեշտ համարուած է անոր համար որ տելթային մէջ եւ չուրջը համախմբուած են Տիէն Պիէնի չորս զօրաբաժինները : Կը վախցուի որ ընդհ· ճակատամարտ մը սկսի, եթէ Ժընեւի խորհրդաժողովը վնաս ճախողի :

Պաշտօնական չրջանակներէ կը հաղորդեն թէ կամուրջները, խճուղիները, կայարանները եւն· քանդուած չեն պարպուածէն առաջ :

Ֆրանսական հրամանատարութիւնը այժմ կը համախմբէ իր ուժերը, ի նախատեսութիւն անակնկալ յարձակումներու : Ընդհ· հրամանատարը, զօր· Էլի, որ Փարիզ կը դանուէր, Հնդկաչին մեկնեցաւ, երկար տեսակցութիւն մը ունենալէ վերջ վարչապետին հետ :

Այս նահանջին հետեւանքով, կը վախցուի որ աւելի դժուարանան Ժընեւի մէջ կատարուած բանակցութիւնները : Ամերիկեան կառավարութիւնը լարուած ու չաղրութեամբ կը հետեւի կացութեան : Անգլիացիներն ալ կը խորհին այլուր փոխադրել իրենց հպատակները : Ներակուատական Նոլէնա, որ Մ. Նահանգներու ծերակոյտին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին նախագահն է, չատ ծանր կը դանէ կացութիւնը եւ կը սպասնայ հրաժարիլ : Իր կարծիքով, չափազանց վտանգաւոր է կարմիրներու տիրապետութեան յանձնել տասը միլիոն քաղաքացիներ կարմիր Գետի տելթային մէջ : Այդ պարագային պիտի վտանգուի ամբողջ հարաւ· արեւելեան Ասիան :

.....

ԵԳԻՊՏՈՍԻ յեղափոխական տեսանը լուծուեցաւ տասը տարի բանտարկութեան դատապարտելէ վերջ Գահիրէի նախկին հրամանատարը, դնդ· Շաւքի :

ՃԱՓՈՆԻ բանակին ընդհ· թիւը որ ցարդ կը բաղկանար 120·000 զինուորներէ, 160 հազարի պիտի բարձրանայ մինչեւ յառաջիկայ գարուն :

❀ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❀

●

ՎՐԻՊՈՒՄՆԵՐ

Երէկ ստացայ Նշան Փալանճեան ճեմարանի Լսարանական Միութեան հանդէսը, « Զահակիր », Դ· տարի թիւ 2 (1954 Մայիս, Պէյրութ) :

Հանդէսը նուիրուած է Սասունցի Դաւիթի ,եւ կը պարունակէ շահեկան գրութիւններ, խաղուած՝ իւրաքանչիւր լսարանէ :

Բովանդակութիւնը բաղդատաբար սահուն՝ մինչեւ էջ 30 :

Յանկարծ խիճերու հանդիպեցայ, երբ աչքէ կ'անցընէի «Ցաւելուածը» —«Հել – լէն դիւցազնավէպ — Իլիական » :

Ինչպէս կ'երեւայ, այս նիւթը խաղած են փրանսերէն հատորէ մը, պատմական անունները ալ ընդհանրապէս հայերէնի վերածելով ոչ թէ դասական տառադարձութեամբ, այլ թարգմանաբար :

Մինչդեռ աղբիւրներ չեն պակսիր ճիշդը գրելու համար :

Պատահաբար կը յիշեմ խանի մը վրի – պումներ, որոնք անշուշտ հետեւանք են անուշադրութեան :

Այսպէս «Զեւս»ը, «այլ անուններ» *Թիւրիթեր*, կը կոչուի նաեւ *Արամազդ* : «Փառիս»ը «Պարիս»ն է : *Հեփայեստոս* ?= *Հեփեստոս* : Դիոմետ (*ոչ թէ* Տիոմէտ) : «*Աժաքս*»ը «*Էյաս*»ն է : Փոզէտոնը = *Պոսիդոն* կամ *Պիսիդոն* : « Փաթրոքլ »ը = *Պատրոկլէս* : *Էօրիփիլին*? = Եւրիպիդէս : «Սարասէն»ը՝ *Սարակինոս* եւն· :

Օրաթերթերու մէջ յաճախ կը հանդիպիմ այս կարգի սխալներու, որոնք ներելի չեն հանդէսի մը, մանաւանդ ճեմարանի մը սաներուն համար :

Փշոտ խնդիր մըն է տառադարձութեան հարցը, իրրեւ հետեւանք պատմական դէպքերու եւ մեր ցիրուցան վիճակին :

Բայց վիճելի չեն դասական անուններն եւ բառերը :

Կը գրեմ *Դաւիթ*, ոչ թէ «Տավիտ», *դիկտատոր*, ոչ թէ *տիքթաթէօր*, *Պատրիկ*, ոչ թէ Փաթրիճ, *Դամասկոս*, Սոկրատ (ոչ թէ Սոքրաթ եւն·) :

Եւ եթէ Զամալեան կը գրուի, պիտի կարդամ Ճամալեան (ոչ թէ Զամալեան) :

— Բայց ինչո՞ դասական տառադարձութիւնը չէմ ընդունիր բոլոր օտար անուններուն եւ բառերուն համար : Ինչո՞ւ Պերլին կը գրէմ եւ ոչ թէ Բերլին, Պալճանեան, ոչ թէ Բալկանեան :

— Կամքէ անկախ են այս շեղումները : Կը վախնամ որ նոր ձեռ մը կը ստեղծուի, ցորչափ ամփոփուած չենք մեր հայրենիքին մէջ :

Ուրիշ պատճառներ ալ կան, բայց ես միտք չունիմ ակադեմական վիճաբանութիւն մը բանալու :

Վ.Ա.Հ.

ԿՌԻԻ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՋ

Յորդանանի կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը հաղորդէ թէ Իսրայէլի վնասուրները կրակ բացած են, Յունիս 30ին, վիշերը , երուսաղէմի արաբական թաղամասին մէջ : Կռիւը տեւած է հինգ ժամ, ինքնաշարժ զէնքերով եւ ռումբերով : Այս յարձակումը Իսրայէլի ամենակարեւոր կռիւն է 1948էն ի վեր :

Յարձակումին պատասխանած է արաբական լեգէոնը : Նոյն օրը երկիւան, Իսրայէլացիները զարձեալ յարձակած են ռումբերով եւ այլ զէնքերով, արաբական տարբեր թաղամասերու մէջ :

Զեկոյցը կ'ըսէ թէ ոսոխական մը վիրաւորուած եւ բազմաթիւ տուներ վնասուած են : Զինադադարի յանձնախումբին նախագահը հրահանգեց Իսրայէլի կառավարութեան՝ դադրեցնել կրակը :

Իսրայէլ ալ կը յանդուգնի թէ հրացանաձգութիւնը վերսկսած է յաջորդ առաւու երուսաղէմի մէջ : Արաբ լեգէոնականները կը կրակեն հին քաղաքին պարիսպներուն վրայ, հրէական թաղամասին մէջ : Հրեայ կին մը սպանուած է եւ երեք հոգի վիրաւորուած են : Հրացանաձգութիւնը կը չարունակուի առաւօտեան : Հրէական չրջանակները չատ լուրջ կը դանեն կացութիւնը :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, վիճակագար մը կնքուած էր, բայց երկու ժամ վերջ կռիւը վերսկսաւ : Յորդանանի լեգէոնին անձամբ կը հրամայէր զօր· Կլուպ փաչա : Իսրայէլի վարչապետը յայտարարեց թէ «բանակը պատրաստ է եւ մղելու որեւէ յարձակում եւ պատժելու նախայարձակը : Իսրայէլի բանակը պիտի զգուշանայ որեւէ դրգռիչ քայլէ որ կրնայ ծանրացնել կացութիւնը· բայց արթնութեամբ պիտի հետեւի կացութեան » :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԽՆԴԻՐԸ

Պելժիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Սփաք, Փարիզէն Պրիւսէլ վերադառնալով, յայտարարեց , լրագրական ասուլիսի մը առթիւ ·

— « Ամերիկայի համբերութիւնը կ'ամճի եւրոպայի վարանումին առջեւ : Ես եւ դինակից երկիրներու նախարարները այն կարծիքն ունինք թէ անհրաժեշտ է պայծառացնել կացութիւնը միացեալ բանակի մասին, քանի այդ անհամբերութիւնը քաղաքականութեան փոփոխութեան մը չանդած չէ : Բնական եւ օրինաւոր էր որ բացատրութիւններ խնդրէինք Պ. Մենդէս Ֆրանսէն : Միացեալ բանակի դաչինքը միայն Ֆրանսայի ներքին քաղաքականութեան խնդիրը չէ, այլ միջազգային գործ մը որ մեզի ալ կը վերաբերի : Պ. Մենդէս Ֆրանս եւ ես որեւէ թուական չորոշեցինք ծրագրուած ժողովի մասին : Ժողովը պիտի չումարուի երբ որոշ յառաջդիմութիւն կատարուի ծրագրին քննութեան մէջ եւ Ֆրանսայի խորհրդարանը եզրակացութեան մը յանգի : Պելժիան համաձայն է միացեալ բանակի ներկայ ծրագրին : Աւելորդ է խօսիլ տարբեր կարգադրութեան մը մասին : Մեր կարծիքով այդ ծրագիրը լաւագոյն լուծումն է ,վասնզի երեք առաւելութիւններ կը ներկայացնէ, — վերապինամ Գեմմանիոյ՝ Եւրոպայի պաշտպանութեան համար : սահմանափակում եւ ազդու հսկողութիւն այդ վերազինման եւ վերջապէս քայլ մը դէպի միացեալ Եւրոպա : Եւ յետոյ, միացեալ բանակի դաչինքը միակ լուծումն է վերջ

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Հիւս· Ամերիկայի նախորդ առաջնորդը, Տիրան արք· Ներսոյեան ,որ Լոնտոն պիտի երթայ այսօր – վաղը, տեսակցութեան մը առթիւ Հաստատուն թէ խնդակցէս կաթող· տեղապահ նշանակուած է Եղիշէ արք· Տէրտէրեան, Դէկտր Զ·ի կտակով :

Եկեղեցական ժողովը կարգալով այս կտակը, ուրիշ բան չէր կրնար ընել եթէ ոչ տեղապահի փոխանորդ մը ընտրել, մինչեւ Եղիշէ արք·ի ժամանումը :

Ինչպէս գրած ենք արդէն, այդ փոխանորդն է Վահան արք· Կոստանեան : Ժողովը նոյն առեն բանաձեւ մը քուէարկած է, բազմանք յայտնելով որ պահպանուի եւ ամրապնդուի կապը՝ Մայր Աթոռին եւ Սիսեանի մէջ : Հոգեւոր Գերդաստան Յորհուրդի անդամներն ալ արդէն ծանօթ են, — մէկը՝ Ռումանիոյ նոյն առաջնորդը, Վազգէն եպիսկ· :

Տիրան արք· աւելի դեղեցկացած կը գտնէ երեւոյթը, նոր չինութիւններով , ժողովուրդին կենցաղն ալ՝ զգալապէս բարւոքած :

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

Այսօր կը վերջանայ մեր թերթօնը , ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ :

Շուտով կը ծանուցանենք մեր նոր թերթօնը :

Միջանկեալ՝ խանի մը կարճ պատմուածքներ :

ԱԶԳ. ՁԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՑ

●

Քաղաքական շատ ծանր ու փափուկ ժամանակի մը մէջ կ'ապրինք :

Ազգային տեսակէտէն, շատ աւելի փափուկ ու դժուարին կացութիւն մը ունինք : Աչխարհէ աչխարհ ցրուած, զուրկ ենք նոյնիսկ ընդհանուր կեդրոնէ մը : Մենք քաղաքական դասը, ազգային մեր դարաւոր իրաւունքները, մեր լեզուն ու մշակոյթը, կրնանք ըսել՝ մեր բովանդակ գոյութիւնը վտանգի տակ են :

Ամերիկայի մէջ մասնաւորաբար, մեր ազգային ճակատը կը գտնուի բացառիկ, ողբերգական կացութեան մը մէջ : Բա – ժան բաժան՝ բոլոր զեղիններուն վրայ : Պատակատա՝ ոչ միայն քաղաքական – կուսակցական տեսակէտներուն ու դոր – ծունէութեանց մէջ, այլեւ պատակատա՝ առօրեայ կեանքին մէջ, — եկեղեցական, կրթական, մշակութային զեմիններու վրայ :

Ի՞նչ կ'ընենք, զարմանալու համար անբաղձալի ու անբնական այս կացութիւնը : Ժամանակը կ'անցնի, տասնամեակները կը յաջորդեն իրարու, սակայն կացութիւնը, հիւանդ ու ախտաւոր՝ կը մնայ նոյնը, մինչեւ իսկ ազգային վարչութիւններու, գործօն ու պատասխանատու դէմքերու փոփոխութենէն ետքն ալ :

Առաջին դէմքով կը հարցնենք, պարտպէս պատասխանատուութեան բաժին մը մեր վրայ առնելու համար, ակամայ : Կրնանք արդարօրէն հարցնել՝ թէ ի՞նչ կ'ընեն մեր հակառակորդ ճակատները, քանի որ, մէկէ աւելի անդամներ, դարմանումի միջոցներ առաջարկած ենք մենք եւ մեր կարելին ըրած, բան մը փոխելու համար տիրող այս ցաւագին կացութեան մէջ : Զենք յաջողած :

Բացէք հակառակորդ թերթերը — համակամար, հնչակ կամ « յառաջդիմական », ու կը պարզուի այլանդակ կերպարանքը բոլորին : Անընդհատ եւ տեւական պայքար ու տեւելութիւն, ամէն առիթով : Պայքար յատկապէս այս օրերուն, Դաշնակցութեան դէմ, անոր անցեալ ու ներկայ գործունէութեան դէմ, հայ ազատագրական շարժումին, Մայիս 28ին ու ապրական շարժումին դէմ : Ռամկավարը՝ մութ ու քօս, այսպէս կոչուած իր «վերլուծում»ներուն մէջ իսկ թոյն ու տեւելութիւն կը սրսկէ, իր ընթերցողները պահելու համար անտուզութեան, մշուշին եւ անհաչտ ու եղբայրատեաց մթնոլորտի մէջ : Հնչակը՝ անմիտ ու անկայուն ընդդիմութեան մէջ, հակասութիւններու քաոսին խորը : Քողաժածուկը՝ տեւական ու դիտակցական պատակատումին մէջ :

Ոչ մէկ չինարար ծրագիր, ոչ մէկ սրտապնդիչ խօսք, ոչ մէկ զարմանումի առաջարկ տիրող ախտաւոր կացութեան վերջ տալու համար :

Վարպետ հրաձիգներ, որոնք յանուն ազդին, եկեղեցիին ու հայրենիքին կը խօսին, ուրանալով անոնցմէ բխած ոգին, կրակի տալով ընդհանրական չահը, եւ արծարծելով տեւելութեան, պատակտում ու անհաչտ պայքարի կիրքը :

Ազգապահպանման կենսական գործ, կրթական ու մշակութային աչխատանք, երիտասարդութեան պատրաստութիւն — այս բոլորը նետուած են մէկ կողմ, երկրորդական, յետին դիտելու վրայ, առա – ջին ու անմիջական գծի վրայ քաչելով մեզի ու միայն բաժանումն ու պատակ – տումը չարունակելու անհրաժեչտութիւ – նը : Պայքար՝ հակառակորդին, Դաչնակցութեան դէմ, իբրեւ գերագոյն գործ ու խմաոտութիւն :

Այս գետնին վրայ յատկանչական է մը – տյնութիւնը մասնաւորապէս՝ Նիւ Եորքի քողաժածուկ օրկանին, որ աւելի չի փախցներ տեւելութիւնը արծարծելու, մըցումի ելլելով ռամկավար օրկանին հետ : Կը բաւէ կարդալ գեռ վերջերս (20 Մայիս), Ներսոյեան եպիսկոպոսին դէմ գրուած բանագրականը, ամբաստանութեան տասը կէտերէ բաղկացած :

Թուելով հրաժարած Առաջնորդին մահացու մեղքերը, համայնավար Թմբկահարը կը յիչէ, ի միջի այլոց, այն՝ որ Ներսոյեան «անվախճ գիրք» բաներ է « նահատակեալ » Դուրեանի յիչատակին հանդէպ, մասնաւորաբար անոր «մարտիրոսացման» քանամեակին առթիւ :

Արժանաւորապէս չէ տաներ 20ամեակը, հակառակ եղած ղիմումներուն :

Ցետոյ՝ Ներսոյեան « համերաչխու – թեան» բանակցութիւններ վարեր է ...

Եւ ալ անքաւելի մեղք. Ներսոյեան հրանգեր է որ « եկեղեցւոյ սրահները չտրամադրուին Նոյեմբեր 29ի հանդէս – ներուն» եւ արդիւնք է «հայրենասէր կըղերականներուն» ներկայ ըլլալ ու խօսիլ այդ հանդէսներուն :

Կը բաւեն այս քանի մը կէտերը, ցոյց տալու համար թէ ինչ ժանդի ու ժահրի մէջ կը տապլտկին հայաստանեան օրկանը խմբագրողներուն հոգին ու միտքը :

Ուրեմն, պէտք է չարունակել տեւելութիւնն ու պայքարը, մինչեւ գերեզման . — այս է հայաստանասիրութիւնը .

Պէտք է չարունակել պատակտումը .— այս է ժողովրդասիրութիւնը :

Պէտք է մերժել ու դատապարտել հա – մերաչխութիւնը, — այս է փրկութիւնը թէ հայ գաղութին եւ թէ ... իրենց դո – յութեան ու դիրքին :

Հայ կեանքը, այս ոգիով անչեչտի դարձած է. ազգապահպանման գործը վտանգի տակ է, կրթական ու եկեղեցական գործերը՝ քայքայուն ու տխուր . ինչ կարեւորութիւն ունին այս բոլորը : Պայքար ու տեւելութիւն, — այսպէս կը պահանջէ նոյեմբերեան ոգին. ճչմարիտ հայաստանասիրութիւնը ...

Այս ոգին կրնայ լեզու դանել մեր ա – գատութիւնը խորտակող չարաչուք ու – ժերուն հետ. գտած է, ծառայելով անոնց ամէն կերպով :

Այս ոգին կրնայ մեր գարաւոր թշնա – միին՝ թուրքին ալ երկրպագել, ինչպէս երկրպագած է, երբ Մոսկուայէն, տա – րիներ առաջ այդպէս հրահանգուած էր « եղբայրանալ» նոյնիսկ անոր հետ : Սակայն չուզեր ու չի կրնար ձեռք տալ իր հարազատին, հայութեան. չի կրնար եւ չուզեր միասին նստիլ նոյն սեղանին չուրջ եւ նոյն սրահին մէջ մտածելու համար ազգային ու ճակատագրական հարցերու մասին, թէ իսկ տեսակէտներով ու միջոցներով տարբեր ու հեռու երթալէ :

Այս ոգին սակայն, միայն «յառաջդիմական»ինը չէ. խառնիճաղանճի մէջ կան ուրիչ դրօչակիրներ ալ :

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ՏԱՆ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀԻՄՆԱՐԿԷՔԸ

(Լրացուցիչ մանրամասնութիւններ)

●

ՄՄԲ.— Առաջին նկարագրութիւնը հրատարակած ենք երեքչաբթի օր : Ստորեւ՝ կարգ մը լրացուցիչ տեղեկութիւններ, համելով մեր մասնաւոր թղթակցին եւ Պ. Յ. Վ.ի նամակներէն (ճառերու ամփոփումը տուած ենք արդէն).—

Լիոնի մեր հայրենակիցները, պատրաստութեան, առանց զազափարի խտրութեան բոլորուած են Ազգ. Միութեան եւ Եկեղեցաչէն յանձնախումբին չուրջ, եւ միասին կամ կ'աչխատին գլուխ հանել այս մեծ ձեռնարկը : Դժբախտաբար չի գտնուեցաւ մեծահարուստ մը որ դէթ մասամբ մը թեթեւցնէր այս ծանր բեռը : Ամէն հոն ուր աչխատելու կամք կայ ու համերաչխ ոգի՝ բոլոր խոչընդոտները կը հարթուին, հեռացնելէ : Ազգային Տան հողը կը գտնուի Լիոնի մէկ խաղաղ թաղին մէջ : Հոն ուր ժխորը կը մեղմանայ ու երթեւեկը կը նօսրանայ : Շաբաթ առաւ ժամը 9ին ժողովուրդ չկար տակաւին : Եկեղեցաչէն յանձնախումբէն Պ. Գր. Թումմասեան՝ խումբ մը բանուորներու հետ վերջին կարգադրութիւնները կ'ընէր : Բարձրախօսները դետեղուած էին ու փորձերը կը կատարուէին : Քիչ վերջ եկաւ Պ. Ճըլնկ – արեան : Բաւական ընդարձակ ամփոփոանդ մը պատրաստուած էր հիւրերուն, եւ ժողովուրդին ընդունելութեան համար : Քանի մը հատուածներ արձագանգեն համամասիներ մը կը սկսէին ի – բենց չուրջը :

Շատ չանցած ժողովուրդը սկսաւ գալ խումբ առ խումբ. : Ճաչօրդարար կը հատնէին նաեւ պաշտօնական անձնաւորութիւններ : Մեծ մասը սիրով պատասխանած էր հրաւէրին : Ականաւոր հիւրերէն յիչենք Պ. Ֆոռ Պրաք, նախանդամային ներկայացուցիչը : Ռոնի երեսփոխան Պ. Շառէ, Լիոնէն Պարէտի ներկայացուցիչ՝ դօր. Շառաճ : Գնդապետներ տ'Ասթրիա եւ Ռիմօ, նահանգային խոզովի պնդամ Պ. Սեվ, քաղաքապետ Մ. օգնականներ Պ. Պ. Գուրժելա, Լոժէ, Թաւինու եւ Վիէնէ, Լիոնի դատարանի նախագահ Վոյլ, գերիցերիական դեր հիւպատոս Պ. Մենեթա, իտալական հիւպատոս՝ Պ. Սանթօ Մանիօ, հելլենական, Ցունաստանի հիւպատոս՝ Պ. Ռ. Փափատոքա եւն. :

Տօնավաճառի ներկայացուցիչ՝ Պ. Գ. Քիլարճեան : Նաեւ Լիոնի ու շրջանի մամուլէն թղթակիցներ : Ներկայ կրօնաականներն՝ Աչխ. Տ. Խորէն Ս. Աբեղայ Պարթեեան յաչողած էր երկու օրուան ընթացքին կազմել երդեցիկ խումբ մը՝ շնորհիւ յարմար ուժերու բարեացակամութեան :

Ժամը 10ին հասաւ Պ. Էսթոյի ինքնաշարժը : Ներսէսի քաղաքապետը երբ կառքէն կ'իջնէր քանի մը հետաւորներու օդնութեամբ, նկարչ բազմութիւնը չերմագին ծափահարեց : Նոյն պահուն, երդեչախումբը կը հնչեցնէր «Մարսէյեզ»ը, որուն յաչորդեց Տէրունական աղօթքը : Ժողովուրդը կը ձայնակցէր խոր երկիւղածութեամբ : Ցետոյ երգուեցան քանի մը կրօնական երգեր, մասնակցութեամբ կոթող. պատուիրակին ու քահանանե – րուն : Օր. Իրէս Պիւլպիւլեան իր Թրթռուն ու հմայիչ ձայնով առանձին երգեց «Ուրախ Լեր»ը : Պ. Փահէ Ֆրէնկեան բեմ բարձրանալով վարժ Ֆրանսերէնով մը կնքուցաց վէմ քարին մէջ զետեղելիք մագաղաթին արձանագրութիւնը : Հա – յերէն բաժինը կարդաց յանձնախումբի անդամներէն մին :

Բեմը զարդարուած էր Ֆրանսական և – ռագոյնով, որուն երկու կողմերը պահակ կեցած էին Հայ Յաղթիկներու միութենէն երկու անդամներ՝ իրենց դրօչներով : Մեր տարագիր եռագոյնին նշոյլն իսկ չկար դժբախտաբար :

Երբ կրօնական ազատագրութիւնը վերջ պատ., կաթող. պատուիրակն ու քահա – նաները մօտեցան Պ. Էռիոյի ու ձեռքի ջերմ սեղմումներով բարիգալուստ ու առողջութիւն մաղթեցին յարդելի նախագահին : Ապա բազմեցան անոր քով :

Լիոնի Ազգ. Միութեան կողմէ Պ. Ա. – ղեքսանդր Կիւլպէնկեան կարդաց Ֆրանսերէն ճառ մը : Պ. Վ. Ֆրէնկեան ոգեկոչեց յիչատակը մեծ հայասէրներու :

Ցետոյ խօսք առաւ փրոֆ. Ֆեյ – ոլիէ : Մեր ազնիւ բարեկամը իր ճարտար լեզուով նախ գովեց Հայերու պնդեցութիւնը եւ մանաւանդ ծանրացաւ հայկական մշակոյթին վրայ : «Ե. դարը, լաւ, հայ ղեկականութեան, ոսկեդարը Նաղիմեաններ : Հայերը խիստ պաչտպանած են իրենց մշակոյթը բոլոր տեսակի թշնամիներու դէմ : Հայկական մշակոյթը Միջերկրականի մշակոյթին մէկ ճաղը պէտք է նկատել, Ցունական եւ ասորական մշակոյթներու հետ : Հայկական գրականութիւնը կազդել է բանչեր ընդ շրջաններու : Սկզբնական շրջանը՝ կրօնական ուղղութիւն ունէր : Երկրորդը՝ կրօնական ու պատմաղիտական ճղտում մը ունէր, քնարերգական ու ժողովրդային բանահիւսութեան երանգներով : Վերջապէս Ժ. դարէն սկսեալ ծագկեցաւ Կ. Պոլսոյ ղրականութիւնը : Ցետոյ յիչեց Նարեկացին, Եղնիկն ու Ներսէս Շնորհալին : Պանծացուց հայկ. ճարտարապետութիւնը, մանրանկարչութիւնը, ազուգական եւ ժողովրդային բանահիւսութիւնը եւն. : Այս գեղեցիկ ճառը ազնուացաւ թուն ծափերով : Ուրախ պիտի ըլլայինք դինքը դարձեալ լսելով մեր բեմերէն :

Կարգը եկած էր նախագահ Էռիոյին ա – ռնել ճառը կարդացիք արդէն :

Ապա խօսեցաւ Պ. Ս. Քարեան, պարգելով Ֆրանքեւհայկական յարաբերութիւնները դարերու ընթացքին : Վերջին խօսողը եղաւ Պ. Տ. Թէքէեան, որ յիչեց հայ ժողովուրդի ազգ. ձակատին վրայ տարած յաղթութիւնները, ուր կանգ առաւ նաեւ կրօնական չքախառնքը Պ. Աբա Պարթեեան յաչողած էր երկու օրուան ընթացքին կազմել երդեցիկ խումբ մը՝ շնորհիւ յարմար ուժերու բարեացակամութեան :

Ժամը 10ին հասաւ Պ. Էսթոյի ինքնաշարժը : Ներսէսի քաղաքապետը երբ կառքէն կ'իջնէր քանի մը հետաւորներու օդնութեամբ, նկարչ բազմութիւնը չերմագին ծափահարեց : Նոյն պահուն, երդեչախումբը կը հնչեցնէր «Մարսէյեզ»ը, որուն յաչորդեց Տէրունական աղօթքը : Ժողովուրդը կը ձայնակցէր խոր երկիւղածութեամբ : Ցետոյ երգուեցան քանի մը կրօնական երգեր, մասնակցութեամբ կոթող. պատուիրակին ու քահանանե – րուն : Օր. Իրէս Պիւլպիւլեան իր Թրթռուն ու հմայիչ ձայնով առանձին երգեց «Ուրախ Լեր»ը : Պ. Փահէ Ֆրէնկեան բեմ բարձրանալով վարժ Ֆրանսերէնով մը կնքուցաց վէմ քարին մէջ զետեղելիք մագաղաթին արձանագրութիւնը : Հա – յերէն բաժինը կարդաց յանձնախումբի անդամներէն մին :

Բեմը զարդարուած էր Ֆրանսական և – ռագոյնով, որուն երկու կողմերը պահակ կեցած էին Հայ Յաղթիկներու միութենէն երկու անդամներ՝ իրենց դրօչներով : Մեր տարագիր եռագոյնին նշոյլն իսկ չկար դժբախտաբար :

Երբ կրօնական ազատագրութիւնը վերջ պատ., կաթող. պատուիրակն

ՅԻՐՈՒՑԱՆ ՀԱՑԵՐ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Գ. եւ վերջին մաս)

ՔԻՈՍ.— Այս կղզին որ կը գտնուի Միթիլլիի ջրջագծին մէջ ու չոգենաւով չորս ժամ հեռու է Միթիլլիէն, ներկայիս իր մէջ կը համրէ 14 հայ ընտանիքներ, 46 անձ: Քիոսի Հայերը Միթիլլիի իրենց ազգակիցներուն նիւթական կացութեան մէջ են: Բայց, մասի վրայ համբուղ նոր սերունդը, դժբախտաբար մոռցած է իր մայրենի լեզուն ու դիրը: Ազգային ղեկավարութիւնը տակաւին կայ իրենց հոգւոյն մէջ, բայց ցաւալի է ըսել որ ժամանակը պիտի կատարէ իր տխուր դերը, եթէ հրաշքի համազօր բան մը չպատահի:

ՔԵՐԿԻՐԱ.— Այս գեղեցիկ կղզին որ կը գտնուի Ցունաստանի հիւսիս – արեւմտեան կողմը, գրեթէ մօտերը Ալպանիոյ, իր բնական գեղեցիկ տեսարաններով, մշտադալար լեռներով եւ կանաչադարդ հովիտներով, չատոնց է որ գրաւած է Եւրոպացիներու ուշադրութիւնը: Բոլոր եղանակներուն ալ հոն կը տեսնէք զանազան ազգերու ներկայացուցիչներ, որոնք կ'այցելեն հոն՝ վայելելու համար անոր հրաշալի բնական գեղեցկութիւնները: Փոքրիկ այս քաղաքը իր զարուոր կեանքին մէջ, եւ մանաւանդ այս վերջին պատերազմին, տեսած է սարսափելի օրեր, ծովային եւ օդանաւային ռմբակոծում – ներ: Այսօր քաղաքին գրեթէ մէկ երրորդը տակաւին կը գտնուի քանդուած վիճակի մէջ: Հազիւ ցամաք ոտք կոխած, կ'ունենաք տպաւորութիւնը տարբեր աշխարհի մը, որ չի համապատասխաներ Ցունաստանի մէջ ձեր տեսածներուն: Նեղլիկ փողոցներ, այնքան նեղ՝ որ հազիւ երկու անձեր կրնան քով քովի անցնիլ, եւ բազմաթիւ պատուհաններով բարձր տուներ որոնք տակաւին կը կրեն ռմբակոծումներու հետքերը, բայց եւ այնպէս այդ վիճակին մէջ անգամ չնորհալի բան մը ու – զովուրդին զոհաբերութիւնը եւ թափած արիւնը դաշնակից ուժերու կողքին, հայկական եւ արեւելեան լեգէոններու կազմութիւնը, նկարագրեց Մուսա Տաղի Հայոց մղած պայքարը եւ ապաստութիւնը, եւ ցաւով վերյիշեց Կիլիկեան վերջին ողբերգութիւնը:

Ցետոյ Սերովբէ Ծ. Վ. եւ Պ. Խուսար Էսթօ կնքեցին եկեղեցւոյ վէմ քարին կափարիչը: Այս յիշատակելի արարողութիւնը վերջացաւ «Հայր մեր»ով ու կաթ. պատուիրակին աղօթքով:

Շրջանի ազգ. միութիւններէն կամ կրօնական ընկերակցութիւններէն ներկայ էին պատուիրակներ Տէսթինէն, Սէնթ Էթիէնէն, Փոն ար Շէրլիւէ: Եկած էին նաեւ բազմաթիւ այցելուներ: Այսպէս Լիոնը ապրեցաւ իր լուսազոյն օրերէն մին: Կը մաղթենք որ չուտով բարձրանայ իրենց ազգային բոյնը:

Գ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐ. ՆՈՒԻԷՐ

ԼԻՈՆ.— Շրջաններէն հրաւիրեալ հայ – րենակիցներու համար կէս օրուան հանդիսական ճաշ մը տրուեցաւ եկեղեցւոյ յանձնախումբի կողմէ Նէօվէլ Լիոն ս'Օրի սրահներուն մէջ: Նախագահը, Պ. ճնկարեան բացումը կատարեց բարի գալուստ մաղթելով հիւրերուն:

Ճաշը սկսաւ Սերովբէ Ծ. Վրդ.ի ճաշակեցուցքով», սեղանապետութեամբ Պ. Ս. Քարեանի: Ընդհանուր խանդավառութեան մէջ նուէրներէ պոյտաւ մօտ կէս միլիոն ֆրանք: Գլխաւորաբար նուիրատուներն էին,— Պ. Պ. Թոմմասեան, Ծառուկեան, Սողոմոնեան, Թորոսեան (Ռոման), Աւետեան (Ժրնեւ), Տոքթ. Թրեմամեան, Կրընոպլի Ադղ. Միութիւնը, Սուճեան (Սէն Շամոն), Տոքթ. Սարաֆեան (Սէն Թիէթիէն), Սանճեան, Ռումա – նացի մը Ժրնեւէն, Վ. Թրէնկեան, Մել – քոնեան, Զրբաշեան (Մարսէյլ), Տիկին Սարայտարեան, Սաղաթել Փափազեան: Շրջաններէն ալ շատ մը խոստումներ եղան, ինչ որ հպարտութեամբ եւ երախտագիտութեամբ կը լեցնէ մեր սիրտը: Սեղանակիցներէն շատեր խօսք առին, իրենց զոհունակութիւնը յայտնելով եւ մաղթելով որ իրագործուի Պ. Խոյի տրուած խոստումը.— Մէկ տարիէն վերջացնել չինութիւնը:

Նոյն շաբաթ գիշերը տեղի ունեցաւ նաեւ երիտասարդաց Միութեան պարահանդէսը, ուր հայերէն եւ ֆրանսերէն երգեցին Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան եւ ուրիշներ: Այս առթիւ վիճակահանութիւն մըն ալ կատարուեցաւ եւ արդիւնքը դո – հացուցիչ կը համարուի: Ց. Պ. Վ.

ՊԱՏԻԻՍ ԱՐԺԱՆԱՒՈՐԱՑ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ, 27 Ցունիս.— Կիրակի ե – կեղեցւոյ հրաւիրեալներու բազմութեան մը առջեւ, ուր ներկայ էին նաեւ Հ. Ց. Դ. Ս. Միութեան ենթակոմիտէն եւ քանի մը հայրենակիցներ, հանդիսաւորապէս «Զինուորական չքանչան» յանձնուեցաւ Ալֆորվիլի քաղաքապետ Ռաուլ Պլէօլի:

Նախագահական ատեանը գրաւած էր մեր սիրելի բարեկամը, Էտ. Տէվռէօ: Քաղաքիս Ֆրանսացի ընկերվարականներուն քարտուղարը, ընկեր Ֆրանչեսքին պաշտօնապէս բացումը կատարեց այս հանդիսին, գրուատելով մեր սիրելի քաղաքապետին Թանկագին ծառայութիւնը 1914 – 18ին, իրրեւ համեստ զինուորը հայրենիքին, մինչեւ երկրորդ աշխարհամարտը, ինչպէս եւ գրաւման շրջանին՝ Դիմադրական ճակատին մէջ կատարած գերը, եւ վերջապէս իրրեւ քաղաքապետ: Ընկեր Պլէօզ մասնակցած է չորս ճակատամարտներու եւ ծանրապէս վիրաւորուած: Այս առթիւ արժանացած է Պատերազմական Խաչի եւ Ասպետ Պատուոյ Լեգէոնի տիտղոսին: Իսկ այսօր՝ Ազգ. պաշտպանութեան նախարարութեան մասին վեց թուակիր հրամանագրով կը ստանայ զինուորական չքանչանը: Պատիւս արժանաւորաց ...»:

Ցետոյ խօսք տրուեցաւ Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ներկայացուցչին ընկեր Վարդգէս Գոստիկեանի որ զեղեցիկ ուղերձով մը թարգմանը կը հանդիսանար Ալֆորվիլի հայ գաղութին եւ իր ընկերներուն: «Պ. քաղաքապետ եւ սիրելի ընկեր, պատիւը որ պիտի ընծայուի ձեզի քիչ յետոյ մեր ընկերոջ՝ Էտ. Տէվռէօյի ձեռամբ, արդար հատուցում մըն է մեր դիրքին ամէնէն լաւ ռազմիկները, մտանք զիւղը զգուշութեամբ եւ պատրաստ, դեռ նոր հասեր էինք զիւղի առաջին տան՝ երբ գոռաց Զէնով Օհանը, մէկ հատ էր չատերու դէմ, բայց՝ արի ու վճռական, թնդանօթածիքը կանաչենց Հարսըն էր...: Կռիւին ծանր մէկ պահուն, լքեր էր մեզ, վազը էր դէպի զիւղը, եւ լեր էր Արուեենց տանիքը, եւ կը ռմբակոծէր թշնամին ..., ան՝ չէր ուզած լքել իր Տիգրանի զերեզմանը, փափաքեր էր նահատակուիլ եւ մնալ զիւղին մէջ, իր Տիգրանին մօտիկ..»:

« Կանաչենց Հարսին կռուի անվեհերութեան մէջէն կը խօսէին հայ ընտանիքան ակը, հայ կնոջ բարոյականը եւ հայրենասիրութիւնը, տատապանքի մէջ մեծցած հայ կինը՝ Արեգնազով կը մտնէր մեր նոր պատմութեան մէջ, իրրեւ գերադոյն հրաշագործութիւն ...: Արապիւնեը պատյտ կռուտային զիւղի հորիզոնին վրայ, մեր թնդանօթը կը գոռար...: Արապիւնները հիմա կը թռին մեր նախկին դիրքին վրայ՝ ջղայնացած ու խռովալից: Կը վազէինք, ես, Գէորգն ու Մեսրոպը, կը վազէինք հեւ ի հեւ եւ կրակելով, երբ Արուեենց տանիքը ելանք, հեղ մըն ալ գոռաց Զէնով Օհանը եւ լռեց ...»:

« Մէկ ոստումով ցատկեցի, գրկեցի, Կանաչենց Հարսը, արիւնի մէջ էր ... թշնամիի դնդակը ղեռներ էր գտեր այն պահուն՝ երբ Զէնով Օհանը իր վերջին վայելած այն բարիքները, զոր կը տար – նան այսօր: Անոնք՝ ասկից առաջ կաչ – կանդուած էին եւ իրաւազրկուած էին մեր հակառակորդներէն, ինչպէս որ կաչ – կանդուած է իրենց հայրենիքը, նոյն այդ իրաւակարգին կուսակիցներէն: Ես ալ Ֆրանչեսքի հետ կը յայտարարեմ « Պատիւս արժանաւորաց»: Եւ քաղաքապետին լանջքին վրայ կը գետեղէ »Զինուորական չքանչանը, մինչ «Մարսէյեզ»ը կը թնդար: Ցուզիչ էր տեսարանը երբ քաղաքապետը բեմ բարձրացաւ յայտնելու համար իր շնորհակալութիւնը այս մեծ բանքին առթիւ: «Բոլոր այս խօսուածները կը գտնեմ չափազանցեալ: Եթէ ըրած եմ բան մը, կատարած եմ իրրեւ մարդ, յանուն մարդկային բարօրութեան »: Սրտով կը մաղթեմ որ դուք բոլորդ արժանանաք նոյն պատիւին:

Ներկաները յատոյ մեծարուեցան ընտիր գինիներով եւ անուշեղէններով:

Պ. ՊԵՏՐՈՒՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ

Սեւրի Մուրատեան վարժարանի տարեկան մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տեղի ունեցաւ Ցունիս 27ին, կիրակի կէս օրէ վերջ, դպրոցին հանդիսասրահինմէջ: Ծնողներ եւ կրթասէր հասարակութիւն մը եկած էին, մօտէն դիտելու իրենց զաւակներուն ուսմանց մէջ ունեցած յաջողութիւնները:

Ներկայ էին հայ եւ օտար բարձրաստիճան հիւրեր: Ս. Ղազարի եւ Երուսաղէմի մասեաց Պրիսաքի դուքսը, իր չքախուժ – բով, իտալական փոխ – հիւպատոսը, վարժարանին ակադեմական տնօրէնը՝ պր. Փռեվօ, Անուշեան արեղայ, Մխիթարեան Հայրեր, ուսուցչական կազմը, մամուլի ներկայացուցիչներ, եւն.:

Հանդիսին բացումը կատարուեցաւ «Մարսէյեզ»ով եւ դպրոցին քայլերգով զոր երգեցին վարժարանին աշակերտներէն կազմուած երգչախումբը, դեկավարութեամբ Պ. Գալիչեանի:

Մէջ ընդ մէջ աշակերտները կատարեցին զեղեցիկ արտասանութիւններ՝ հայերէն, ֆրանսերէն եւ իտալերէն լեզուներով: Զերմապէս գնահատուեցան Օր. Շ. Պէնկեանի երգերը, ինչպէս նաեւ ուսանող Տէտէճեանի ձեռնադաշնակով նուագած կտորները:

Վարժարանին ուսումնասէր Հ. Յովքէն Տիլիզեան տարեշրջանի ամփոփ զեկուցումը տալով, բաժնեկցայերէն եւ ֆրանսերէն գրքեր իւրաքանչիւր դասարանի մէջ Ա. Բ. եւ Գ. հանդիսացող աշակերտներուն:

Ցետոյ խօսեցան եւ քաջալերական խօսքեր ուղղեցին դպրոցին ակադեմական տնօրէնը, Միխիթարեան նախկին սաներու կողմէ Պ. Պարկիրճեան, եւ Պրիսաքի դուքսը, որ միաժամանակ սառնձնած էր այս հանդիսին նախագահութիւնը:

Աշակերտներուն քանի մը բազմաձայն երգերով վերջացաւ այս օրինակելի հանդէսը:

Ա.

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

ՀԻՆ ԴԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Ծերերը, կիներն ու պզտիկները տան – նեակ մը կառուցներու պաշտպանութեան տակ՝ հեռացան զիւղէն, բարձրացան Քերծայ սարը, իսկ ռազմիկները՝ կարգապահութեամբ, պատերազմը շարունակելով, կամաց, կամաց սեղի տուին, հետեւցան ժողովուրդին՝ թշնամիի ռումբերու եւ զնդակներու տարափներու տակ, լերան սառրոտը, մեզ հետապնդող թշնամիի եւ մեր միջեւ չզթայսկսծուեցաւ աննկարագրելի կռիւ մը, բայց՝ մենք փչրեցինք թշնամիի յանդգնութիւնը, այս կռուին մէջ՝ Արեգնազը հետս էր, միասին կը կռուէինք, թշնամին փախցուցինք մինչեւ զիւղը, ապա՝ եա վերադարձանք, հետեւելու համար նահանջող ժողովուրդին ...:

« Եաքը փնտռեցի Արեգնազը, ան՝ չկար... կորսուած էր... տղաք,— պոռացի — ո՞ւր է Կանաչենց Հարսը ...., բան՝ չկայ: Ինչպէ՞ս ձգէի զայն, ոչ, անկարելի էր, գոնէ ինձի համար անկարելի էր, ես չէի կրնար լքել Կանաչենց Հարսը, պէտք էր փնտռել ու գտնել, ես որոշեցի զիւղ գառնալ, քալեցի անմիջապէս, ինձի հետեւեցան Մեսրոպն ու Գէորգը, մեր զիրքին ամէնէն լաւ ռազմիկները, մտանք զիւղը զգուշութեամբ եւ պատրաստ, դեռ նոր հասեր էինք զիւղի առաջին տան՝ երբ գոռաց Զէնով Օհանը, մէկ հատ էր չատերու դէմ, բայց՝ արի ու վճռական, թնդանօթածիքը կանաչենց Հարսըն էր...: Կռիւին ծանր մէկ պահուն, լքեր էր մեզ, վազը էր դէպի զիւղը, եւ լեր էր Արուեենց տանիքը, եւ կը ռմբակոծէր թշնամին ..., ան՝ չէր ուզած լքել իր Տիգրանի զերեզմանը, փափաքեր էր նահատակուիլ եւ մնալ զիւղին մէջ, իր Տիգրանին մօտիկ..»:

« Կանաչենց Հարսին կռուի անվեհերութեան մէջէն կը խօսէին հայ ընտանիքան ակը, հայ կնոջ բարոյականը եւ հայրենասիրութիւնը, տատապանքի մէջ մեծցած հայ կինը՝ Արեգնազով կը մտնէր մեր նոր պատմութեան մէջ, իրրեւ գերադոյն հրաշագործութիւն ...: Արապիւնները պատյտ կռուտային զիւղի հորիզոնին վրայ, մեր թնդանօթը կը գոռար...: Արապիւնները հիմա կը թռին մեր նախկին դիրքին վրայ՝ ջղայնացած ու խռովալից: Կը վազէինք, ես, Գէորգն ու Մեսրոպը, կը վազէինք հեւ ի հեւ եւ կրակելով, երբ Արուեենց տանիքը ելանք, հեղ մըն ալ գոռաց Զէնով Օհանը եւ լռեց ...»:

« Մէկ ոստումով ցատկեցի, գրկեցի, Կանաչենց Հարսը, արիւնի մէջ էր ... թշնամիի դնդակը ղեռներ էր գտեր այն պահուն՝ երբ Զէնով Օհանը իր վերջին դնդակը կ'արձակէր...: Մեծ վէրք մը բացուած էր երկու տաինքներու արանքը, կորեր էր լանջախաչին մէկ թեւը: Կանաչենց Հարսը մեռաւ գրկիս մէջ ...: Արապիւնները վար իջան Արուեենց տանիքը, քանի մը անգամ պատեցան Արիգնազի չուրջը, երեք հատ Արապիւներ կացեցին Զէնով Օհանը եւ Արեգնազի արիւնոտ հագուստը, ես՝ չալկեցի գիակը, վար իջանք տանիքէն, Կանաչենց Հարսը թաղեցինք Տիգրանի կուշտը...: Երբ գիւղէն հեռացանք բաւական մը ,եա դարձանք, նայեցանք, ճչզեցինք այն կէտը՝ ուր թաղուեր էին Տիգրանն ու Արեգնազը, տեսանք որ Արապիւները կը պատէին անոնց հողակոյտին բոլորտիքը ...»:

×

Արտաչէսը վերջացուցած էր իր պատմութիւնը: Դադրած էր ջահաղնացութիւնը: Քաղաքը լինկած էր երազներու մէջ: Ուշ էր, մենք լքեցինք ծովափը, վերադարձանք մեր թիթեղաչէն հիւղակները՝ բեռնաւորուած մեր պատմութեան ցաւերվը ...:

Այն գիշերը, ես ինձի համար աւելի մութ գիշեր մը չինեցի, գրկեցի Հայոց պատմութիւնը եւ աղերդութիւնը մեր տխուր ճակատագրին, մտայ քունիս մէջ: Գիշերը երազիս մէջ, տեսայ Կանաչենց Հարսը եւ անոր չուրջ պատող երեք արապիւները:

(Վերջ) ՍՕՍ–ՎԱՆԻ

տալու Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ մրցակցութեան: Ես կը մերժեմ քննել ուրիշ որեւէ կարգադրութիւն, ցորչափ մեր ժուռած չէ այս դաշինքը: Եթէ երբեք մեր ժուռ, ինչ որ ցաւալի պիտի ըլլար, այն առեն նորէն կը քննենք կացութիւնը»:

Պ. Սփաքի կարծիքով, եթէ յառաջիկային պարզուին դաշինքին մերժման վտանգները, Ֆրանսայի խորհրդարանը կրնայ վաւերացնել ծրագիրը, ներկայ վիճակին մէջ:

× Վարչապետը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Փարիզի իտալական դեսպանին հետ:

× Տեղական թերթերը կը գրեն թէ զօրմը Կալի նախկին կուսակիցները նոր նախագիծ մը պատրաստած են, միացեալ բանակի ներկայ ծրագրին տեղ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՐՈՒԻ «Լա Վիժի Մարոքէն» թերթին անօրէնին սպանութենէն եւ ուրիշ ահաբեկումներէ ետք, արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուեցան բարեկարգութեան համար: Միեւնոյն առեն կոչեր ուղղուեցան ժողովուրդին, որպէսզի պաղարիւն մնայ, վստահելով զօրական իշխանութեանց:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութեան համագումարին մէջ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան միացեալ բանակի ծրագրին մասին: Նախկին վարչապետ Ռամատիէ առաջարկեց ներում չնորհել անկարգապահներուն: Քննուեցաւ նաեւ դահլիճին մասնակցելու խնդիրը:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ երեսփ. ժողովին զօրական յանձնախումբը քուէարկեց այն օրինագիծը որ մահապատիժ կը սրամագրէ լրտեսութեան համար, խաղաղութեան առեն ալ:

ՏԵՂԱՏԱՐԱՓ անձրեւները մեծ աւերներ գործեցին Կըլընօպլի շրջանին մէջ, զբաղուածութիւնները հաղորդակցութիւնները:

ՌՈՒՍ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ կազմակերպութեան մէկ անդամը, Վալերի Տրեմէլ, առեւանգուած է Լինցէն (Աւստրիա):

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը, Աթընաուըր եւ Ցունաստանի վարչապետը, մտադիր փոխադարձ տեսակցութիւն մը ունենան Պոնի մէջ, անտեսական եւ քաղաքական խնդիրներու շուրջ: Գերմանիա խոստացած է կարելի բոլոր միջոցներով անտեսապէս օգնել Ցունաստանին, նոյնիսկ մեծագումար վարկ մը բանալով: Գերմանիոյ ազգ. պաշտպանութեան յանձնախումբը պարտաւորութիւն զինուորագրութեան օրէնք մը պատրաստած է: Օրինագիծը կը նախատեսէ զինուած ուժերուն 18էն 45 տարեկան երիտասարդները:

ՀՌՈՄԻ ամերիկեան դեսպանը, որ տիկին մըն է, կը յուսայ-թէ Թրիէսթէի վճռը պիտի լուծուի մօտերս:

ՅՈՐԴԱՆԱՆ ութ միլիոն տոլարի օգնութիւն մը պիտի ստանայ Մ. Նահանգներէն իրեն տնտեսական օժանդակութիւն: Տրամադրուած գումարին կէսը յատկացուած է հողագործութեան:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ նախկին փոխ-վարչապետ Տոքթ. Սեվէրիք դատապարտուեցաւ 18 տարուան բանտարկութեան, փըրակայի գերագոյն առեանին կողմէ: Ամբաստանեալը, որ պաշտօնէն արձակուած էր 1952 Ցունիսէն ի վեր, «խոստովանած է թէ ոճրագործ դործունէութիւն մը ունեցած է, պետական դաղտնիքներ հաղորդելով եւ ազգային հարստութիւններ իւրացնելով»: Դատական առեանը որոշեց բռնագրաւել իր անձնական հարստութիւնը եւ զրկել քաղաքացիական իրաւունք-ներէն:

Հ. Ց. Դ. ՏՈՒՆ

Ս. Փերոմի (Մարսէյլ) «Հայաստան» ենթակոմիտէն երկու հազար Ֆր. կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Փարիզի տան:

Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Ապրիւր Սևրոր – Եօթնեղբայրեան խումբը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկեր Գրիգոր Ամիրայեանի եւ ընտանեկան պարագաններուն իրենց հօր՝ արկածալի մահուան առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Պօղոս Գորգիկեան երեք հազար Ֆրանք կը նուիրեն Հ. Ց. Դ. Տան Փոնտին փոխան ծաղկեպակի, ողբացեալ Հրաչեայ Ամիրայեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ – ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի Ահարոնեան խումբի կողմէ

ԷՔՈՒԱՆԻ ամառանի մէջ, այս կիրակի

Կը մասնակցին բոլոր մասնաճիւղերը իրենց լաւագոյն ուժերով:

Երգ, արտասանութիւն, պար, զաւեշտ ՎՕԼԻՊՕԼԻ ՄՏՋ մասնաճիւղային *ախոյենական մեծ մրցում*

Զանազան խաղեր ԶՈՒՏ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԹՆՈԼՈՐՏ: ՃՈՒԽ ՊԻԻՖԷ

Մասնաւոր Օթօքարեր կը մեկնին: (Երթ ու դարձ 250 ֆրանք):

Կառ Մոնփարնասէն ժամը ճիշդ 9·30ին *Կառ տը Լիոնէն ժամը 9·45ին*

Փլաս Ժուռտէնէն ժամը 9·30ին Օթօպիւս Փորթ տը լա Շափէլէն

Օթօքարը կը մեկնի նաեւ Կառ տիւ Նորդէն, քաֆէ Լը Մառիլան ժամը 9·30ին

Այժմէն իսկ ապահովեցէք ձեր տեղերը Նոր Սերունդի անդամներէն:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ԴԱՒԱՐԱԳԵՂ ՊԱՐՏԷԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

26, Rue Troyon - Sèvres (S. et O.)

Կազմակերպուած վարժարանին Օժանդակ Տիկնանց կողմէ, աշակցութեամբ նախկին աշակերտներուն:

Կիրակի 4 Յուլիս, ժամը 14էն մինչեւ կէս գիշեր:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին մը ապահովուած է, փաթաշուի հանրածանօթ նուագախումբով:

Պիտի մասնակցին ՌՕԺԷ ՌԻԻԷԼ, ԺԱՆ ՔԼՈՏ ՊԱՐՆԱՒ իր կիթառով, ԺԱԳ ՊՐՒՆԻ իր զուարճալի երգերով, ՊՈՈՏԷՐՍ երգիծաբան եղբայրները եւն. եւն.:

Պար՝ Ֆ. Կ. ԽԱԶԻ պարախումբը, ղեկավարութեամբ Օր. ԱԼԻՍ ԳԱՎԻԶԵԱՆԻ եւ ընկերակցութեամբ ԹԱՒՒԻՍ ԳԱՐԵԳԻՆԻ, երգ Օր. ՇԱՒՔ ՊԻՆՆԵԱՆ, Օր. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ (երգ եւ արտասանութիւն) Պ. ՏԻՏԶԵԱՆ (աքորտէոն):

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՐՈՇԱԿԱՓՐԻ ԶՈՎԱՍՈՒՆ ՊԱՐՏԷԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ (Le Raincy)

4 Յուլիս, ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշեր

Առաջնակարգ նուագախումբ, ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ

Առաջին անգամ ըլլալով Փարիզի մէջ Ամերիկ. դաշտահանդէսներու օրինակով «Շիշ – էպապ» եւ հայկական լաւաշ (փիտէ)

Առատ ուտելիք, ընտանեկան եւ հայեցի զուարթ մթնոլորտ, մատչելի դիներ, Մարզական խաղեր, խրախճանք եւ անակնկալներ:

Անձրեւի պարագային ապահովուած է ընդարձակ սրահ մը

Հաղորդակց. միջոց.— Մէթրօ Էկլիզ Փանթէոնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Փավիյօն սու Պուա:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

Կիրակի 11 Յուլիս, ժամը 15էն 22

Մասնակցութեամբ հայ լաւագոյն արուեստագէտներու

ԵՐԳ ՆՈՒԱԳ ՊԱՐ

ՃՈՒՏ ՊԻԻՖԷ ԴԻՒՐԱՄԱՏԶԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Նոյն օրը տեղի պիտի ունենայ Աղքատախնամի պարահանդէսին առթիւ ծախուած տոմսերու վիճակահանութիւնը. — Ծախքերու մասնակցութիւն 200 ֆրանք

(Գառգուի նկարը եւ Պ. Վիչէնի «մանեօթօֆոն»ը)

Սեղաններ ապահովել հեռաձայնելով TRU. 47-48.

Մանրամասնութիւններ՝ հաղորդակցութեան միջոցներու մասին յաջորդով:

ԱՅՑ ԹԻԷի ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Հ. Ց. Դ. Ազիւբ Սեբոր – Եօթնեղբայր խումբը կազմակերպած է այդ մը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին, Արշակ Չամչեանի, Լեւոն Թադէոսեանի (Պասպաշա), Օհան Կարոյի եւ Պերճուհի Բարսեղեանի գերեզմաններուն: Կը հրաւիրուին ընկերները եւ համակիրները:

Ժամադրավայր ճիշդ 3·30ին հասաք – ուիլ գերեզմաններուն մուտքին առջեւ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կապ. Խաչի Լիոնի եւ Տէսինի քոյր մասնաճիւղերը՝ «Կապոյտ Խաչի Օր»ը կը տօնեն միասնաբար դաշտահանդէսով մը, այս կիրակի Քաֆէ Լամարկի մօտակայ անտառը՝ Տէսինէն վար:

Այ տաթիւ, վարձուած, օթօքարերէն առաջինը կը մեկնի առտուան ժամը 9ին: Բ.ը ժամը 10ին, Փլաս Կիշարէն:

Լիոնէն եւ Տէսինէն օթօքարով մեկնիլ, փափաքողներէն, կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Օթօքարերը պիտի սպասեն որոշեալ վայրերը, Փլաս Կիշար, Պուլվար Սէնթիւր եւ Տէսին:

Ի պիտութիւն նաեւ Պրոնկինեբուն, կը յայտնենք թէ օթօքարերը՝ Պուլվար Սէնթիւրէն պիտի անցնին, առտուան ժամը 9·25ին, 10·25ին առեններէը:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԿՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՐՔՆՕՊԼ.— Կապ. Խաչի դպրոցական տարեվերջի քննութիւնները տեղի կ'ունենան կիրակի, 4 Յուլիս, ժամը 8·30էն սկսած դպրոցին սրահին մէջ:

Քննութեան ներկայ կրնան ըլլալ բոլոր հայրենակիցները: Այս առթիւ սիրով կը հրաւիրենք մասնաւորաբար բոլոր կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներուն:

Քննութենէն անմիջապէս վերջ, օթօքարով ձրի պտոյտ դպրոցի աշակերտներուն համար — Ախմար չէ պէն:

Ծնողքները եւս կրնան ընկերանալ նախապէս արձանագրուելով: Օթօքարը կը մեկնի դպրոցին առջեւէն ժամը 13ին:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Թաղիս Ս. Գր. Լուսա – ւորիչ եկեղեցւոյ անուան տօնախմբութեան առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի հիմնադիր–բարերար – ներ՝ հանգուցեալ Պալաճեան եպիսկ.ի, Պ. Պ. Գարեգին Շահլամեանի, Աղաճան Դարքիլեանի եւ Ոսկան Անտուրեանի, ինչպէս նաեւ Սահակ – Մեսրոպ սրահի կառուցման աշխատողներու եւ նիւթա – պէս օժանդակողներու յիշատակին:

(ԿՆԻՔ)

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրեցի Մարսէյլի մասնաճիւղը կը տօնէ Մուրատ Ուսումնասիրեցի Օրը, կիրակի, 4 Յուլիս, առաւօտէն երեկոյ Պ. Նահապետեանի ընդարձակ եւ օդասուն ագարակին մէջ, Սէնթ Անթուան: Կը նախագահէ Հ. Աւետիք Վ. Թալաթինեան: Ներկայ պիտի ըլլայ նաեւ Սեբաստացի – ներու որդեգիր սանը, որ Մուրատեան վարժարանը կ'ուսանի:

Մուտքը ազատ է:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Քղիի Հայր. Միութեան

Այս կիրակի ամբողջ օրը Շալէի օգաստան պարտէզը, 117 Ավընիւ Ֆօրօ, Սէն Ժիւս:

Կը նախագահէ Ց. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Կը խօսի Պ. Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

Մուտքը ազատ է:

ԲԱՐՁՐ ՀԱՑՔԻ ՀԱՑՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

ԼԻՈՆ.— Բարձր Հայքէն խումբ մը հայրենակիցներ խորհրդակցելով որոշեցին ժողովի մը հրաւիրել Լիոնի բոլոր հայրենակիցները, կազմելու համար Բարձր Հայքի Հայր. Միութիւնը: Ժողովը տեղի կ'ունենայ այս շաբաթ ժամը 20·30ին, նախկին Բարձր Հայքի ճաշարանին մէջ: Կը հրաւիրենք բոլորը անխտիր:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Քրխտաւփոր» խումբի վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս երեքշաբթի, ժամը 21ին, Ռէժանի վերնայարկը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ուս. Միութեան ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, ընկերուհի Անահիտ Տէր Մինասեանի բնակարանը:

ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆի ժողովը այս կիրակի ժամը ճիշդ 14ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՄԱՐՍԷՅԼ, Վ. Ս.— Ուշ մնացած է:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ա. Մ.— Լուսանկար մը ղրկել:

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Պաղէնվիլէն Պ. Գարեգին Նորսիկեան հազարական Ֆրանք կը նուիրէ Փարիզի Աղքատախնամին, «Յառաջ»ի եւ «Կէս – Կէս»ի, վերջերս Շաւիլլի մէջ մահացած Պ. Դաւիթ Դաւիթեանի, ինչպէս նաեւ Պան – Էօ բնակող Պ. Յովհ. Զատէեանի ցաւալի մահուան առթիւ, իսկ իր որդին Ամմէն Նորսիկեան հազար Ֆր. կը նուիրէ Սեւրի Մուրատեան վարժարանին:

Առանձ «Կէս–Կէս»ի խմբագրատունէն:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցի: Տեղի կ'ունենայ 3 Յուլիս շաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, Հ. Ց. Դ. Տան սրահը: Յայտագիրը կը պարունակէ մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւններ, կենդանի պատկեր: Զաւեշտ մը՝ մէկ արար: եւ «Մարզ – Ծաղիկներ» զեղեցիկ տրամախօսութիւնը, Ծաղիկներու Թատերապրովի, նաեւ հայկական պարեր:

ՏԵՂՎԱԼ ու իր ընկերը երկու հազար Ֆրանք պիտի տեղեծեն զուարճալի տեսարաններ:

OCÉANIA

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

կը կազմակերպենք հաւաքական ճամբորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուրքիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին: ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԳԱՂԵՐՈՎ

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝

OCEANIA

4, Rue de Castellane

PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Պ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆԻ եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ Օսէանիայի միջոցով

38, Rue de la République, Marseille

tél. Colbert : 53-13

Տեղեր եւ ճեւակերպութիւններ Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա – ներու համար եւ ամէն ուղղութեամբ:

URIAGE - LES- BAINS (Isère)

ԿՐԸՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄԹ. 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ

Անգուգական հաւքայիճ իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային, յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախտերու:

Շրջադայութեան կեդրոն, զբօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, տնտառ, լեռնադնացութիւն, քաղաքիս, թենիս, սինեմա, նուագախումբ, էս, եւայլն:

ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՍԵՊՏ. 25

Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քաղինոյի մուտք, կառքով լեռնադնացութիւն, հաւանագրով (Փրիզ ան շարժ), ասիւրանսի անդամներուն միանուագ գինն է 22000 ֆրանք:

Մանրամասնութեանց համար դիմել

DIRECTION THERMALE

Uriage - les - Bains (Isère)

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

40 – 55 տարեկան լուրջ եւ աշխատասէր մէկ կամ երկու կիներ: Տնային գործերու համար: Մանաւորապէս խոհանոցի եւ լուացքի: Արժանապիտի պիտի երթան հայ ընտանիքի մը հետ: Դիմել անձամբ կամ նամակով Գ. Ծերիկեանի,

13 ռիւ տէ Տօմինիքէն, Մարսէյլ:

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
23
ՅՈՒԼԻՍ
★
VENDREDI
23 JUILLET
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7426 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2837

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱԼԷՊԻ «ՔԱՐԷՆ ԵՓԵՓԷ» ՃԵՄԱՐԱՆԸ

●

Եօթը տարուան կեանք միայն ունի այս ճեմարանը, որուն հիմը դրուեցաւ 1947 Հոկտեմբերին Հալէպի Նոր Գիւղ թա – ուարձանին մէջ։ Կիլիկիայէն եւ Թուրքիոյ զանազան շրջաններէն զաղթող Հայերն են որ կառուցած են դուռ Հայրենակիցներուն այս դիւղը ։

Շատոնց զգալի էր պէտքը հայկական երկրորդական վարժարանի մը Հալէպի մէջ, որ ժամանակ մը Երեւանէն վերջ ա – մէնէն հայաշատ քաղաքը կը նկատուէր ։

Պէյրութի օրինակը քաջալերութիւն կու տար Հալէպի մեր Հայրենակիցներուն ։

Առաջնորդ Զարեհ եպիսկ. Փայասլեան, երիտասարդ համալսարանական հոգեւո – րական մը, ազատինած իր անդրդուելի կամքին ու անսասան հաւատքին, յաջո – ղեցաւ գլուխ հանել ճեմարանի ծրագիրը, չնորհիւ իր նախաձեռնող ոգիին, յան – դուգն, յարատեւ ու համբերատար աշ – խատանքին ։

Տանիմարքացի ծանօթ բարեսէր կինը՝ Քարէն Եփփէ, որ ամբողջ կեանքը հայ որբերու եւ այրիներու արցունքը սրբելու նուիրած էր՝ ժամանակին ընդարձակ հո – ղամասի մը վրայ կառուցանել տուած էր միայարկ չէնքեր, ուր աշխատանք կը հայթայթէր հայ որբեւայրիներուն ։

Բարերարուհին մեռած եւ այրիանոցը փակուած ըլլալով, չէնքերը կը մնային անգործածելի։ Երկար բանակցութիւններէ վերջ, առաջնորդ սրբազանը յաջող – ցաւ ապահին սեփականութիւնը դարձնել այդ հողն ու վրայի չէնքերը ։

Նիւթական չէնքը այսպէս ապահովելէ եւ անհրաժեշտ նորոգութիւնները կատա – րելէ անմիջապէս վերջ, անոր վրայ բարձրացուեցաւ բարոյական։ Աջակցու – թեամբ ազգային իշխանութեանց եւ խումբ մը սրտցաւ Հայրենակիցներու ո – րոնք կազմեցին Մնամակալ Մարմինը՝ Զարեհ եպիսկ. «Քարէն Եփփէ» ճեմարա – նին հիմը դրաւ 22 աշակերտով միայն ։

Եօթը տարի վերջ աշակերտներու թիւը դրեթէ եօթնապատկուած է այսօր ։ Մեծ դոհողութիւններ պէտք եղան՝ այս ար – դիւնքին հասնելու համար ։ Շէնքերը սկսած են նեղ գալ արդէն։ Անցած տարի տեղի չգոյութեան պատճառաւ դիմողնե – րէն քանի հոգի չեն կրցած դպրոց մը – դնելու ։

Դեր – տնօրէն Մինաս Թէօլէօլեանի տե – ղեկագրին համաձայն, վերջին տարեշրջանին աշակերտներու ընդհանուր թիւն է եղած 137, 77 մանչ եւ 60 աղջիկ, 34ը դի – շերօթիկ, 23 մանչ եւ 11 աղջիկ, որոնք եկած են ձէզիրէի շրջանէն, Գամըշլըէն, Լաթաքիայէն, Քէսապէն ու Դամասկո – սէն ։

Ճեմարանը ունի 7 դասարան։ Նախա – պատրաստութիւն սուբիական սէրթիֆի – պատրաստական կարգի աշակերտները կը քայլեն, իսկ Շրդէն մինչեւ 11րդ կարգերը կը հետեւին Ֆրանսական պաքալորէայի ծրագրին ։

Բարձրագոյն երկու կարգերը (10րդ եւ 11րդ) բաժնուած են երկու մասի, դիպա – կան եւ հայագիտական։ Այս տարի պա – քալորէայի քննութեանց ներկայացած են չորս հոգի, երկուքը յաջողած։ Անցեալ տարի գիտական ճիւղէն շրջանաւարտ ե – րեք աշակերտներ այս տարի յաջողած են երկրորդ պաքալորէային մէջ եւս եւ պի – տի մտնեն համալսարան ։

Հայագիտական բաժինը անցած տարի տուած էր երկու շրջանաւարտ, որոնցմէ մէկը արդէն իբրեւ ուսուցիչ կը պաշտօ – նավարէ ճեմարանին մէջ։ Նոյն բաժինը այս տարի ալ տուած է երեք շրջանա – ւարտներ, որոնք պիտի նուիրուին ու – սուցչական մասլաքին ։

Ինը մնայուն եւ 13 այցելու ուսուցիչ – ներ պաշտօնավարած են վերջին տարեշր – ջանին ։

Բացի հայերէնէն, ճեմարանին մէջ կ'աւանդուին արաբերէն, ֆրանսերէն եւ անգլերէն լեզուները՝ մասնագէտ ուսու – ցիչներու կողմէ ։ Կարեւորութիւն կ'ըն – ծայուի արաբերէնի ուսուցման ։ Զորս ա – բար ուսուցիչ – ուսուցչուհիներ (երկուքը կրթական նախարարութեան կողմէ) չա – բաթական 86 պահ արաբերէն կ'աւանդեն եօթը դասարաններուն ։

Տեղական լեզուի ուսուցումը կարեւոր է հիւրընկալ երկրին մէջ հասակ նետող եւ հոն ապրող մեր հայրենակիցներուն համար, որոնք այդպիսով հնարաւորու – թիւն պիտի ունենան բոլոր մասպարէզնե – րու մէջ բարձր դիրքեր գրաւելու ։

Եօթը տարուան ընթացքին ճեմարանին ցոյց տուած ստեղծանական վերելքը գե – րաւական մըն է թէ ի՛նչ փայլուն ապա – գայ վերապահուած է իրեն ։

Հիմնադիր առաջնորդը, խնամակալ մարմինը եւ անձնապահ ուսուցչական կազմը, որոնք խանդակաթ գործունէութեանց մէջ իրենց ձեռնասունին հանդիսպ, մե – ծագոյն հպարտութեան զգացումով կը հետեւին քիչ ժամանակուան ըն – թացքին ձեռք բերուած մեծ յաջողու – թիւններուն համար։ Այսօր ճեմարանին աչա – կերտ կը հայթայթեն Սուրիոյ շրջանէն 25 նախակրթարաններ, մինչ որ ցոյց կուտայ թէ ո՛րքան մեծ է իր հմայքը ։

Ներկայ համեստ չէնքերը դժբախտա – բար ի վիճակի չեն դոհացնելու արդիա – կան երկրորդական վարժարանի մը բո – լոր պահանջները ։

Ողբացեալ Փալանճեանի նման բարե – բարներ պէտք են՝ նոր եւ աւելի մեծ չէն – քեր կառուցանելու եւ ճեմարանը գոր – ծունէութեան շրջանակը աւելի ընդարձա – կելու համար։ Հասոյթի մնայուն մեծ աղբիւրներ պէտք է ճարել՝ իր բազմա – ծախս մեքենան գործնելու համար ։

Քանի մը տարի առաջ Պ. Ճորճ Մար – սիկեան հազար տոլար նուիրեց՝ քիմիա – կան աշխատանոցով մը օժտելու համար ճեմարանը։ Ուրիշ բարերարներ կը փըն – տուին՝ նիւթապէս հաստատուն հիմերու վրայ դնելու համար պայն ։

Քանիներ՝ աշխարհի ամէն կողմը ան – ժառանգ կը մեռնին եւ օտարներ կը տի – րանան իրենց հարստութեանց։ Ինչո՞ւ չվայելել բարերար գառնալու հաճոյքը ի կենդանութեան։ Կամ ինչո՞ւ չեա մտնու գործադրելի կտակներ չընել ի նպաստ ճեմարանին։ Ապրապահպանման համար չկայ աւելի լաւ միջոց մը՝ քան հայկա – կան դպրոցը ։

Մեր նուազ բախտաւոր բարեսէր հայ – րենակիցներն ալ կրնան հոգեկան հաճոյք վայելել՝ տարեկան համեստ գումարի մը փոխարէն որդեգրելով սան մը ճեմարա – նին մէջ։ Ազգասէր գաւակ քանի – քանի, ուսումնառանչ պատանիներ կան, որ կը դրկուին դպրոց յաճախելէ՝ նիւթականի պակասին հետեւանքով ։

Մերձաւոր Արեւելքի երկիրներուն մէջ հանրային կրթութիւնը ձրի չէ։ Ամէն ծը – նող պարտաւոր է կրթաթոշակ վճարել ցերեկեայ աշակերտներու համար ման – կապարտէզն սկսեալ։ Շատ մեծ է թիւը անոնց՝ որոնք մէկէ աւելի զաւակներ ու – նին եւ ի վիճակի չեն անոնք վճարում ը – նելու ։

Հալէպի ազգային առաջնորդարանը մեծ սիրով պիտի ընդունի Ֆրանսայի մեր բա – րեսէր Հայրենակիցներուն կողմէ ըլլալիք անուէ համեստ օժանդակութիւն ։

Մէկ սան որդեգրելով հայ ընտանիք մը վրկած կ'ըլլանք։ Առանց մեծ զոհողու – թեան ։

Վստահ ենք, որ այս կոչը պիտի գտնէ իր արժանի արձագանգը եւ մեր զաղութն ալ պիտի կատարէ իր պարտականութիւնը հանդէպ բախտէն հարուածուած մեր Հայրենակիցներուն, որոնք Հալէպի շըր – ջակայ հայակերտ անշուք անկիւններուն մէջ չարաչար աշխատանքով կուրծք կու – տան կեանքի զառնութեանց՝ Հայ մնալու համար ։

ՀՐԱՆՏ – ԱՄԱՄՈՒԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

★

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԷՆ ՎԵՐՋ

ԳՈՀՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆՈՒՐԵՔ

★

ՀԱՄԱՁԱՅՆԱՐՀԱՑԻՆ ՄԱՄՈՒԼԸ ԿԸ ՓԱ – ՌԱԲԱՆԷ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ

Քանի մը լրացուցիչ տեղեկութիւններ Հնդկաչինի պինադադարի մասին, որ տե – ղի ունեցաւ չորեքշաբթի առաւտան ժամը 3·30ին, Ժընեւ, Ազգերու Դաշնակցու – թեան նախկին պալատին մէջ։ Քամպոճի ներկայացուցիչը կարդ մը վերապահում – ներ ըրած ըլլալով, միայն Վիէթմինի եւ Լաոսի պինադադարի պայմանագիրները առորագրուեցան, սպասելով Քամպոճի խնդ րին կարդադրութեան։ Վերջին օրերու անընդհատ աշխատանքը եւ դիչերային ժամը պատճառ դարձած էին շատ մը պատգամաւորներու սթահէն բացակայ – լու։ Միայն թղթակիցները եւ նկարիչները մեծ եռուզեռի մէջ էին ։

Ժողովասրահին կեդրոնը գետեղուած էր թիկնաթոռ մը եւ հաւկթաձեւ մեծ սե – ղան մը, որուն վրան՝ Վիէթմինի եւ Լա – ոսի պինադադարի պայմանագրութիւն – ները։ Մորիս Ժոլովին ընդհ. քարտու – ղարը Պ. Փոլ Պանքուռ, նախ հրաւիրեց զօր. Տելվէհյլը, որ յանուն զօր. Էլիի առաջդրեց Վիէթմինամ եւ Լաոսի պինա – դադարի պայմանագիրը։ Ցետոյ՝ Վիէթ – մինի ներկայացուցիչը՝ Թա Քուանի Պու։

Քամպոճի յարուցած դժուարութիւննե – րը արդէն լուծուած էին, երբ տեղի ունե – ցաւ ղիտադումար նիստ, ներկայութեամբ բոլոր դլխաւոր պատասխանատուներուն։ Այս ժողովը պաշտօնական պարդ ձեւակեր – պութիւն մըն էր։ Շահակից երկիրներու ներկայացուցիչներուն կարդացուեցաւ պինադադարի պայմանագրութիւնը, իր բոլոր մանրամասնութեամբ։ Որմէ վերջ իւրաքանչիւր ներկայացուցիչ բերանով յայտարարեց թէ «համաձայն» են կար – դացուած պաշտօնագրի պարունակու – թեան ։

Ֆրանսայի եւ օտար թերթերը վերլու – ծելով դէպքը՝ գնահատական տուեր կը նուիրեն պատասխանատուներուն, սակայն ա – մէնէն աւելի կը փառաբանեն Պ. Մենդէս Ֆրանսը, խաղաղութեան ի նպաստ անոր թափած կորովի ջանքերուն համար ։

Եուկոսլաւիոյ համար՝ կնքուած պինա – դադարը արդիւնքն է Պ. Մենդէս Ֆրանսի «յստակ եւ վճռական կեցուածքին»։ Նա – խնօրինակ արտայայտութիւններ՝ իտալա – կան, անգլիական, հնդկական, Ամերի – կայի որոշ թերթերու մէջ։

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԵՐԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Իր չաբաթական ասուլիսին մէջ Մ. Նա – հանդներու նախագահը յայտարարեց թէ՝ ուրախ է որ Ժընեւի մէջ վերջապէս յա – ջողեցան դադրեցնել Հնդկաչինի պատե – րազմը, որուն ընթացքին հազարաւոր ա – րի կեանքեր կորսուեցան ապատութիւնը պաշտպանելու համար ։ — «Մ. Նահանգ – ները այս կռուին մէջ պատերազմիկ չէ – ղան։ Հնդկաչինի խնդրի լուծման պա – տասխանատուութիւնը կը ծանրանայ կռուին մասնակցող երկիրներուն վրայ ։ Ժընեւի մէջ մեր գործը եղաւ միշտ՝ օդնել Ֆրանսայի եւ ընկերակից երկիրներուն, ձեռք ձգելու համար արդար եւ պատուա – ւոր հաշտութիւն մը։ Մ. Նահանգները չեն մասնակցած ժողովին, ուստի ենթա – կայ չեն անոր առած որոշումներուն։ Կը յուսանք, սակայն, թէ այդ որոշումները չահագրգռուող երկիրներուն պիտի պար – գեւէ խաղաղութիւն մը՝ համապատասխա – նան անոնց իրաւունքներուն եւ պահանջ – ներուն։ Կատարուած համաձայնութիւնը կը պարունակէ տարրեր, զոյմենք չենք սիրեր։ սակայն շատ բան կախում ունի անոնց գործադրութենէն » ։

Նախագահը անդրադառնալով Ժընեւի մէջ Մ. Նահանդներուն դէկոյկին, թէ չեն մասնակցեր ժողովի կողմէ կատարուած յայտարարութեան, բաւ թէ համաձայն Մ.Ն.Կի երկրորդ յօդուածին տրամադրու – թեան, Մ. Նահանդները դէնքի պիտի չդիմեն որպէսզի չխանգարուի ստեղ – ծուած համաձայնութիւնը ։

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՃԱՌԸ

Զորեքշաբթի՝ Ժընեւի ժողովին վերջա – նալէն եաք, Պ. Մենդէս Ֆրանս Ժընեւի ճաշնասփիւռին վրայ հետեւեալ ճառը խո – սեցաւ. — «Աղատութեան իրաւունքը յաղթանակեց։ Ցերեկեայ եւ դիչերային դժուար բանակցութիւններէ վերջ, ծան – բարեհնուած՝ երբեմն մտահոդութեամբ երբեմն յոյսով, վերջապէս առորագրուե – ցաւ զինադադարը։ Վաղը առոր հաշիւը պիտի ներկայացնեմ երեսփ. ժողովին ։ Հիմակուց դիտէք արդէն պայմանագրու – թեան դլխաւոր արտադրութիւնները ։ Անոնցմէ ոմանք չատ ծանր են։ Սակայն հարկ է որ միջոցներ առեղծէինք մեր դինուորներուն, որ եղերական պարագա – ներուն մէջ կը կռուին, որպէսզի Ֆրան – սան խաղաղութեան մէջ չարունակէ կա – տարել իր դերը Միացեալ Ազգերու մէջ։ Հոդւով եւ խղճմտանքով հաւատա – ցած եմ թէ այս պայմանները լաւագոյն – ներն են զոր կրնայինք յուսալ՝ դէպքե – րու արդի վիճակին մէջ։ Միասին մտա – ծենք անոնց մասին, որ աւա՛դ, այլեւս պիտի չվերադառնան։ Անոնց՝ որ մնային արբնաչեզդ մարմնով կամ սրտով ։ Գերիներուն, դինուորներուն եւ անոնց ընտանիքներուն։ Ահա ինչ որ կ'ուզէի ը – սել ձեզի այս երիկուն։ Պէտք չեմ տեսներ յայտնելու զգացումները, որովհետեւ ա – նոնք ձերն ալ են »։

× Պ. Մենդէս Ֆրանս երէկ Փարիզ վե – րադառնալով առաւն պիտի նախագահէր դաչնային նիստին։ Կէս օրէ վերջ ալ պիտի ներկայանար երեսփ. ժողովին, դնիւ – ցանելու համար Ժընեւի մէջ կատարուած բանակցութեանց եւ դինադադարի մա – սին։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ թագաւորը եւ թագու – հին պաշտօնապէս Լիբանան եւ Սուրիա պիտի այցելեն յառաջիկայ Նոյեմբերին։ Ա.աջին անդամ է որ յոյն վեհապետ մը Մերձաւոր Արեւելք կ'այցելէ, թէեւ Յունաս – տան մշակոյթի եւ տնտեսութեան յոյն կապեր ունի այդ երկրամասին հետ։ 1953–ին Լիբանանի հետ կատարուած առեւ – տրական փոխանակութիւնները հասած է – ին աւելի քան տասը միլիոն տոլարի, իսկ Սուրիոյ հետ՝ մէկ միլիոնի։ Այս առեւ – տուրը կրնայ աւելի բարդաւաճել։ Յոյ – նները ի վիճակի են մասնակցելու չատ մը ճարտարագործութեանց ։ Յունաստանի տեւտրական տորմիղն ալ կրնայ կարե – ւոր չահաստաններ դտնել այդ շրջանին մէջ, սկսելով քարիւղի փոխադրութենէն։ Եւ վերջապէս, Յունաստան, որ կը տա – ռապի բնակչութեան դերաճումէն, կրնայ մտնադդանել, արհեստաւորներ եւ դիւ – դայիներ ղրկել Սուրիա եւ Լիբանան, ինչպէս կը բացատրեն Աթէնքի թերթերը։

« ԻՄԱՆԻԹԻ – ՏԻՄԱՆԾ » թերթին բեռնատարին վրայ յարձակած են երկու դինեալ երիտասարդներ, Փանթիլլիի մէջ։ Տեղական թերթերը կը գրեն թէ խմ –

(Լուրերու շար.ը կարդալ Գ. Էջ)

ՄԱՏԹԷՈՍ ՋԵՐԻՖԵԱՆԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

●

ՄՄԲ.— Ինչպէս ծանուցած էինք, Հա-մազգային Լսարանին Յուլիս 9ի երեկոն նուիրուեցաւ վաղամեռիկ բանաստեղծ Մատթէոս Զարիֆեանի մահուան երես-նամեակին: Պ. Մ. Պարսամեան ներկայացուց բանաստեղծին գրականութիւնը, ո-րուն ամփոփումը կուտանք ստորեւ:

Զարիֆեանին հանդիպեցայ «Ճակատա-մարտ»ի խմբագրատան մէջ, ուր դրի ա-ռաջ իր դրքին ճակատը, դողդոջուն մատ-ներով, քանի մը տող իրրեւ ձօն:

Առաջին եւ վերջին հանդիպումս պիտի ըլլար դալկահար երիտասարդին հետ, ո-րուն ճակատը, այդ օրը, համեստ հպար-տութեան մը ճառագայթը կը ցոլար: Հա-մեստ՝ որովհետեւ իրեն չհայլուած բա-ները չափազանցուած կը գտնէր: Իսկոր համեմատութիւնները պահելով, մեր օ-րերու Դուրեանն ու Մեծարենցը կը կար-ծէին ողջունած ըլլալ, ոչ թէ անոր հա-մար, որ ճակատագրով կ'եղբայրանար ա-նոնց, այլ որովհետեւ, խորքով բանաս-տեղծ, իր հոգիին տրտմութիւնն ու խա-դաղութիւնը կ'ներդէր, որոնց պիտի գային միանալ կեանքի եւ մահուան երգերը:

Երազող, փնտռտուղ, կարեկցող ու աղօ-թող բանաստեղծ էր: Գիշերները նուիրուե-ցումի ամէնէն բանաստեղծական պահերն էին: Հետեւեալ տողերը յատկանշական են.—

Ես գիւղին մէջ աղօսատ ճերքդող մ'եմ,
Ցորեկը, մուք անտառին մէջ տրտում
երգեր կը հիւսեմ,
Ու գիշերը, աստղերուն տակ երազաճիի
կը նստիմ,
Վայրի ծաղիկ կը փետտեմ:

Ծնունդն էր Սկիւտարի պէս միջավայրի մը: Բնութիւնը կը հրապուրէր բոլոր տը-խուր հոգիները: Զարիֆեանի յայտնու-թիւնը գինադադարին յաջորդող տարի-ներուն կը զուգադիպէր, 1918 – 1921: Գրական ամայութեան մը մէջ էր, որ ա-նոր քնարը մեղի կը բերէր անկեղծ ու ապրուած արտմութեան եւ վհատուած [illegible] համար չսիրէին գինքը բոլոր այն երի-տասարդները որոնց հոգիներն ալ իրենին պէս խռոված էին հիւանդագին հեծե-ծանքներով:

Զարիֆեանի տրտմութիւնը եւ խաղա-դութեան կարօտը, առաջին ակնարկով, մելամաղձոտ եւ յոռետես չեշտ մը չու-նին: Անոր տխրութիւնը շատ բնական, վայրկեանէ վայրկեան կեանքին եւ անոր դեղեցկութիւններուն հրաժեշտ տալու պիտակցութենէն կը ծնի:

Մատթէոս Զարիֆեանի եւ նման քե-թողներուն ճակատագրի եղբայրութիւնը շատ յատկանշական է: Ճամբորդութեան մը պատրաստուողի պէս, իրարու եռեւէ-րիւրեղացուց իր ներքին կարօտներն ու սէրերը, տրտմութիւնն ու խաղաղութիւ-նը: Իր մահուան երեսնամեակին առթիւ անդամ մըն ալ մտերմանալով Զարիֆեա-նի գործին հետ, կը զգանք որ բանաստեղ-ծը մահուան նախազգացումը կ'ունենայ, աճապարելով տալու ինչ որ կրնար տալ: Հազիւ թէ ժամանակ ունեցաւ իր հոգիին ահմաններէն դուրս ալ փնտռելու աբ-ուեսամ տարրերը, եւ խորանալու նոյնիսկ ինքն իր մէջ: Մեզի համար սրտառուչ է քնարերգակին տխուր վախճանը, երբ եր-դը կէս մնացած չբծունքին վրայ, կոտ-րած ու չախչախուած թեւերով կ'իյնայ մահուան գիրկը:

×

Մատթէոս Զարիֆեանէն երկու հատոր ունինք: Առաջին հատորին վերնագիրն է Տրտմութեան եւ խաղաղութեան երգեր (1921): Երկրորդինը՝ կեանքի եւ մահ-ուան երգեր (1922): Առաջիններուն ներչըն-չուած են կեանքի խորունկ տրտմութիւնը եւ անոր հետեւող խաղաղութեան կարօտն ունեցող եւ յոգնած մարդուն յուսահա-տական ճիգերէն: Տրտմութեան երգը, աղնուացած, մարդկայնացած ձեւի տակ կը ներկայանայ, իրրեւ «ժողովի ծա-ղիկներ»: Ընդհանուր կասկած մը, առանց արուեստակութեան, կը մատնէ տառա-պած հոգին, որուն մէջէն «կը թափին հին օրերու հաւատքները»:

Քանի մը աղօթ գիծերով կը մօտենայ Մխոք Մեծարենցին: Զարիֆեանի երգին կը պակսէր բնութիւնը պաշտելու ուժն ու կորովը: Մեծարենց կը սիրէր ու կը պաշ-տէր բնութեան դեղեցկութիւնները, ինչ-պէս Զարիֆեան՝ իր սիրած էակը: Մեծա-րենցի քերթուածներուն մէջ ժպիտ կար, արեւ, դաշտային հով ու վերջալոյս: Մինչդեռ Զարիֆեանի մօտ ամէն բան կը հագնի տրտմութեամբ քող: Որովհետեւ՝ բանաստեղծը իր հոգիին տրտմութիւնը անդրադարձած կը տեսնէր բնութեան ա-մէն երեւոյթի մէջ:

Սիրոյ զգայութիւնը միակ եւ գլխաւոր երակն է, որ զոյն եւ բովանդակութիւն կուտայ Զարիֆեանի քնարերգութեան: Անոր երազին աղջիկը, իրաւ մխ ու ոս-կոր ունեցող էակ մը եղե՞ր է թէ ոչ: Եր-կու հատորներուն մէջ, դժուար չէ գտնել հետքը սիրոյ ենթակայի մը, որ հետեւեր է անոր սիրահարի քայլերուն, եւ մինչեւ վերջին չունչը անոր սրտին թելերը մէկիկ մէկիկ կարտաներ է: Բայց եւ այնպէս ար-համարհանք ու հեղնանք ունի ան իր քե-նարին վրայ.—

Քանի կ'անի ցաւը մարմինս,
Ժպիտն աչքիս վարդ կ'ըլլայ·
Ցուրտ հոգիէս կ'անցնի մայիս,
Ու լոյս կ'իյնայ ճակտիս վրայ ···
Ու այս վարդով, այս գարնանով,
Կը հեգնեմ ան որ կուգայ·
Ան որ կուգայ, հողին ցինոյով,
Քրնացնել ցաւն հսկայ:

Բայց անծանօթ ու մութ ճամբուն վր-բայ խոկ յոյսն ու հաւատքը անգամ մըն ալ կը ծաղկին: Սիրոյ կարօտը եւ սիրած էակին ներկայութիւնը անգամ մըն ալ կը խռովին իր սիրտը: Կը յիշէ ապրած օրե-րը, եւ անսահման ծիծաղով կը գոչէ ցա-կատագրին դէմ.—

Ես այսօր
Ճառագայթ մ'եմ բոսոր ···
Աչքերուս հեշտօրօր,
Այնքան լոյս ունիմ որ
Կը ժրպտիմ՝
Մտերիմ՝
Արեւին···
Ու վարդե՞ր կ'երեւին
Արեւին
Ոսկեզէ՞
Հոգիէն ···
Ես այսօր, ես այսօր
Արեգակ մ'եմ բոսոր ···

×

Մատթէոս Զարիֆեանի բանաստեղծու-թեան յատկանիշը պարզութիւնը, յատ-կութիւնն է: Ինչպէս իր հոգիին պատկե-րը, բաց ամէնուն առջեւ, առանց խորհր-դաւորութեան, այնպէս որ անոր ոճը իր տեւ արքայի մը միակ աղջիկն եմ ես, ու հայրս ծեր է եւ միայնակ:

Բայց երիտասարդ ձկնորսը պատասխա-նեց՝

— Պիտի չթողում քեզ մինչեւ որ խոս-տանաս վերսին գալ ինձի ամէն անգամ կանչելուս, գալ ու երգել ինձի համար, որովհետեւ ծովու աշխարհին երգէն հը-մայուած ձուկերը պիտի դան լեցնելու ցանցս:

— Իրա՞ւ պիտի թողուս որ մեկնիմ, ե-թէ այս խոստումը կատարեմ քեզի, հեծ-կլտաց ծովանոյշը:

— Իսկապէս պիտի թողում քեզ, պա-տասխանեց երիտասարդ ձկնորսը:

Ծովանուշը անոր փափաքած խոստումը տուաւ եւ զոր նուիրագործեց ծովու բնա-կիչներու յատուկ եղանակով մը: Ճեռոյ ձկնորսը քակեց թեւերուն կապանքը, ծո-վանուշը իսկոյն ջուրերուն տակ անյայ-տացաւ տարօրէն երկիւղէ մը զեռ սար-սռուն:

×

Ամէն երեկոյ ձկնորսը ծովեզերք կ'եր-թար եւ կը կանչէր ծովանուշը, որ ջու-րին մակերեսը կ'ելլէր եւ կ'երգէր անոր համար: Եւ գլխիններէը կը լողային անոր շուրջ ու վայրի որօրները գլխուն վերեւ կը պտուտքէին:

Անոր երգը հիանալի էր: Որովհետեւ ան կ'երգէր, երգը ծովամարգերուն որ իրենց ձեզ հետ ունեցած չփումներուս, կրցայ դնահատել ձեր հիմնական առաքինու-թիւնները. ստեղծագործ ու կառուցող հանճարը, ընտանեկան առաքինութիւնը, անչէզ յոյսը, զգալի ապագան, յարատեւ հայրենասիրութիւնը, ինչպէս նաեւ ձեր արուեստին ու բանաստեղծութեան հրա-շալի արժէքները, փառաւոր կերպով կեդ-րոնացած հայկական մանրանկարչութեան մէջ, որ ֆրանսա-հայ բարեկամութեան ակումբը պատիւն ըրաւ ինձի նուիրելու եւ ուր ես տեսայ հայ ժողովուրդին արուեստը, որ կը ծաղ-կէր դեռ 10րդ դարուն:

Ինձ հետաքրքրում այն անխախտ ու խորունկ նուիրումը, որ աւելի քան որ-եւ է նիւթական հարստութիւն, ձեզ կը կապէ ազատութեան գաղափարին, գա-ղափար՝ որ կը լեցնէ ձեր առասպելները, գաղափար՝ որ միշտ ներկայ է ձեր մէջ:

Արդ, միայն այս հոգեկան կապը կը բաւէ բացատրելու մեր համամտութիւ-նը, որովհետեւ ան ֆրանսական հոգիին հիմնական լծակներէն մէկն է: Պէտք կա՞յ ըսելու որ դարերու ընթացքին, այս ի-տալիոն յաղթանակին համար ֆրանսան պայքարեցաւ, զայն ուրիշ ժողովուրդնե-րու սեփականութիւնը դարձուց, եւ, ի հարկին, զոհուեցաւ անոր պաշտպանու-թեան համար: Հայ ազգային ոգոյն վերջ եւ Յուլիս 14ի նախօրեակին, անհրաժեշտ է վերյիշել այս պայքարները, այս զոհա-բերութիւնները, որոնք եղան, նոյնպէս, ձեր հակատագիրը:

Սակայն, եթէ ֆրանսան արժանիքն ու-նեցաւ ձեզ ընդունելու, երջանիկ եղաւ ձեզ որդեգրելու, ֆրանսայի մէջ կայ ա-ւան մը, ուր, յաւէտ, անհաշտ ու ան-խախտ եղած է ազատութեան այս նուի-րումը, այդ աւանը Փարիզն է: Կ'ուզէի հոգիին հարազատ ցոլացումն է: Ցամաք մէկ բառ կ'արտայայտէ ներքին զգայու-թիւն մը, ճառագայթով օծուած: Զա-րիֆեան իր լեզուով ու ոճով, կը թուի մեզի ըսել, թէ ամէնէն խորունկ սէրերն ու տարակոյսները, ամէնէն բարդ մտա-ծումները, եւ մահուան սուսերին առջեւ զգացուած ողբերգութիւնը կարելի է եր-դել եւ արտայայտել պարզ բառերով, ա-նոնց արուեստականութենէ:

Իր ներշնչումները թուղթին յանձնելու առեն, օգտուած է ոտանաւորին բոլոր ձեւերէն: Գրած է քառեակներ, հնչեակ-ներ: Բայց ամէնէն աւելի սիրած է ա-զատ չափի քերթուածները:

Մեր դրականութեան պարտէզին մէջ Մատթէոս Զարիֆեան իր սեփական ա-ծուն ունի, թէեւ փոքր, բայց խնամքով ու դիտակցութեամբ մշակուած, ուր ա-մէն մէկ ծաղիկ կը պահէ իր դեղեցկու-թիւնը: Մենք կը գուգուրանք ամէն դե-ղեցկութեան վրայ: Եւ արուեստի որեէ գոյութիւն մեր մէջ արթնցնող արուես-տագէտին յիշատակը կը սիրենք պահել մեր հոգիներուն մէջ:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Պ. ՊԷՐՆԱՐ ԼԱՖԷԻ ՃԱՌԸ

●

Յուլիս 13ին, Փարիզի նորընտիր քա-ղաքապետ Պէրնար Լաֆէյի ի պատիւ բա-րեկամական ճաշկերոյթ մը տարբուած էր, ուր խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ, Փարիզի քաղաքապետը հետեւեալ կեր-պով արտայայտուեցաւ.

« Կարծեմ անհրաժեշտ չէ ձեզի ըսել թէ որքան մեծ հաճոյքով ձեր մէջ կը գըտ-նուիմ: Գիտէք որ մեր հաւաքոյթները ու-րախութեան առիթներ են ինձ համար:

Մեզ միացնող կապերը որոնց ուժն ու տեւականութիւնը մենք չափեցինք երկար տարիներու ընթացքին, նախ ամուր են, որովհետեւ մենք կը պատկանինք Ֆրան-սական մեծ համայնքին: Ֆրանսայի հան-դէպ մեր սէրը՝ հիմունքն է մեր Միու-թեան: Ձեր հայրենիքն է Ֆրանսան: Դուք զայն ընտրեցիք եւ ան հպարտ է ձեզմով:

Սակայն, արդեօք մեր միասնականու-թիւնը կրնա՞ր նոյնքան խորունկ ըլլալ, եթէ մեր սկզբունքներն ու իդէալները չունենային բացարձակ նոյնութիւն մը, եթէ անկախութեան եւ ազատութեան սէ-րը, չատ հինէն սկսեալ, չտիրէր նոյնքան Հայաստանի, որքան Ֆրանսայի ճակա-տագիրներուն:

Ինծի ծանօթ են ձեր երկրին տխուր ի-րադարձութիւնները, Հայ պատմութեան այդ դառն դասերը դրոշմուած են իմ եղ-բայրական յիշողութեանս մէջ: Իմաստու-թիւն է՝ անոնց մասին քիչ խօսիլ: Բայց, անհրաժեշտ է՝ երբեք չմոռնալ զանոնք:

Այս պատմական անցուդարձերուն ծա-նօթութիւնը ինձ մասնակից դարձուց ձեր ժողովուրդին վիշտերուն, եւ հիացող՝ իր արիութեան:

Վերջէն, չնորհիւ բնթերցումներուս, ձեզ հետ ունեցած չփումներուս, կրցայ դնահատել ձեր հիմնական առաքինու-թիւնները. ստեղծագործ ու կառուցող հանճարը, ընտանեկան առաքինութիւնը, անչէզ յոյսը, զգալի ապագան, յարատեւ հայրենասիրութիւնը, ինչպէս նաեւ ձեր արուեստին ու բանաստեղծութեան հրա-շալի արժէքները, փառաւոր կերպով կեդ-րոնացած հայկական մանրանկարչութեան հարուստ ժառանգութեան մէջ, որ ֆրան-սա-հայ բարեկամութեան ակումբը պատիւն ըրաւ ինձի նուիրելու եւ ուր ես տեսայ հայ ժողովուրդին արուեստը, որ կը ծաղ-կէր դեռ 10րդ դարուն:

Ինծ հետաքրքրում այն անխախտ ու խորունկ նուիրումը, որ աւելի քան որ-եւ է նիւթական հարստութիւն, ձեզ կը կապէ ազատութեան գաղափարին, գա-ղափար՝ որ կը լեցնէ ձեր առասպելները, գաղափար՝ որ միշտ ներկայ է ձեր մէջ:

Արդ, միայն այս հոգեկան կապը կը բաւէ բացատրելու մեր համամտութիւ-նը, որովհետեւ ան ֆրանսական հոգիին հիմնական լծակներէն մէկն է: Պէտք կա՞յ ըսելու որ դարերու ընթացքին, այս ի-տալիոն յաղթանակին համար ֆրանսան պայքարեցաւ, զայն ուրիշ ժողովուրդնե-րու սեփականութիւնը դարձուց, եւ, ի հարկին, զոհուեցաւ անոր պաշտպանու-թեան համար: Հայ ազգային ոգոյն վերջ եւ Յուլիս 14ի նախօրեակին, անհրաժեշտ է վերյիշել այս պայքարները, այս զոհա-բերութիւնները, որոնք եղան, նոյնպէս, ձեր հակատագիրը:

Սակայն, եթէ ֆրանսան արժանիքն ու-նեցաւ ձեզ ընդունելու, երջանիկ եղաւ ձեզ որդեգրելու, ֆրանսայի մէջ կայ ա-ւան մը, ուր, յաւէտ, անհաշտ ու ան-խախտ եղած է ազատութեան այս նուի-րումը, այդ աւանը Փարիզն է: Կ'ուզէի հոգիին հարազատ ցոլացումն է: Ցամաք մէկ բառ կ'արտայայտէ ներքին զգայու-թիւն մը, ճառագայթով օծուած: Զա-րիֆեան իր լեզուով ու ոճով, կը թուի մեզի ըսել, թէ ամէնէն խորունկ սէրերն ու տարակոյսները, ամէնէն բարդ մտա-ծումները, եւ մահուան սուսերին առջեւ զգացուած ողբերգութիւնը կարելի է եր-դել եւ արտայայտել պարզ բառերով, ա-նոնց արուեստականութենէ:

Իր ներշնչումները թուղթին յանձնելու առեն, օգտուած է ոտանաւորին բոլոր ձեւերէն: Գրած է քառեակներ, հնչեակ-ներ: Բայց ամէնէն աւելի սիրած է ա-զատ չափի քերթուածները:

Մեր դրականութեան պարտէզին մէջ Մատթէոս Զարիֆեան իր սեփական ա-ծուն ունի, թէեւ փոքր, բայց խնամքով ու դիտակցութեամբ մշակուած, ուր ա-մէն մէկ ծաղիկ կը պահէ իր դեղեցկու-թիւնը: Մենք կը գուգուրանք ամէն դե-ղեցկութեան վրայ: Եւ արուեստի որեէ գոյութիւն մեր մէջ արթնցնող արուես-տագէտին յիշատակը կը սիրենք պահել մեր հոգիներուն մէջ:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՋԿՆՈՐՍԸ ԵՒ ԻՐ ՀՈԳԻՆ

●

Ամէն երեկոյ, երիտասարդ ձկնորսը ծովեզերք կ'երթար եւ իր ուռկանը կը ձը-ղէր ծովուն մէջ:

Երբ հովը ցամաքէն փչէր, ոչինչ էր իր որսը, որովհետեւ սեւ թեւերով սաստիկ հով մը կը բարձրանար եւ ալիքը դէմ կու տար իրեն: Բայց երբ հովը ափունքէն փչէր, ձուկը կուգար խորերէն եւ վարմէն ներս կը սպրդէր, իսկ ինք չուկայ կը տա-նէր զանոնք վաճառելու համար:

Ամէն երեկոյ, ան ծով կ'իջնէր այսպէս: Իրիկուն մը ուռկանը այնքան ծանր կշ-ռեց իր բազուկներուն վրայ որ մեծ դըժ-ուարութիւն կրեց զայն նաւակին մէջ քա-շելու: Ուստի, խնդալով ըսաւ. «Շատ վստահ եմ որ ծովուն բոլոր ձուկերը բռ-նեցի այս անգամ, կամ թեւերս մեծ ծո-վային հրէշ մը, որ մարդիկը պիտի զար-մացնէ, կամ թէ սքանչելահրաշ առար-կայ մը զոր թագուհին պիտի վաճառքի ունենայ»: Հանգուցաւոր պարանները քա-շեց այն աստիճան ուժգին որ պրոնդէ ամանի մը մակերեսը ծածկող կապոյտ կիտուածէ գծիկներուն պէս իր կապոյտ երակները ձգտուեցան բազուկներուն չուրջ:

Ան բարակ պարանները քաշեց եւ տա-փակ խցաններու չրջանակը մօտեցաւ հետզհետէ, եւ վերջապէս ցանցը ծովուն մակերեսը բարձրացաւ:

Բայց ուռկանին մէջ ոչ ձուկ կար եւ ոչ հրէշ, եւ ոչ ալ սքանչելահրաշ առարկայ, միայն պզտիկ ծովանուշ մը խորունկ քու-նով կը քնանար ըսաւ. «Ալ այս անգամ այդ Վիսոկեզմի պէս էին: Եւ մտերուն իւրաքանչիւր թելը ապակիէ բաժակի մը մէջ զրուած բարակ ոսկեթելի մը կը նը-մանէին: Իր մարմինը փղոսկրի սպիտա-կութիւնը ունէր, եւ իր պոչը արծաթէ ու սատափէ էր, ծովու կանաչխոտերըվաթ-թուեր էին անոր, ականջները խեցիի կը նմանէին, շրթները ծովու բուստէն աւելի կարմիր էին, գոլ ալիքները անոր փոքրիկ սոխինքները կը թրջէին եւ ազը իր կոպե-րուն վրայ կը նշուլէր:

Անիկա այնքան գեղեցիկ էր որ երբ ե-րիտասարդ ձկնորսը տեսաւ՝ հիացաւ, ձեռքը երկարեց վարմը իրեն աւելի մօտ քաշելու համար, նաւակին դուրսի կողմը եղերքէն ծռելով իր թեւերուն մէջ առաւ զայն: Եւ երբ հպեցաւ անոր՝ ծովանոյշը չուարուն որորի մը նման ճիչ մը արձա-կեց եւ արթնցաւ, անոր մեղեսիկի գոյն աչքերը վախով լեցուն էին, եւ ազատուե-լու համար մաքառեցաւ: Բայց ձկնորսը իր մարմնին կը սեղմէր զայն եւ չէր թո-ղուր որ փախչի:

Եւ երբ յաւերժահարսը տեսաւ թէ որ եւ է հնար չկայ այլեւս ազատելու, սկը-սաւ լալ եւ հեծեծ.

— Թող, մեկնիմ, կ'աղաչեմ, որովհե-տեւ արքայի մը միակ աղջիկն եմ ես, ու հայրս ծեր է եւ միայնակ:

Բայց երիտասարդ ձկնորսը պատասխա-նեց՝

— Պիտի չթողում քեզ մինչեւ որ խոս-տանաս վերսին գալ ինձի ամէն անգամ կանչելուս, գալ ու երգել ինձի համար, որովհետեւ ծովու աշխարհին երգէն հը-մայուած ձուկերը պիտի դան լեցնելու ցանցս:

— Իրա՞ւ պիտի թողուս որ մեկնիմ, ե-թէ այս խոստումը կատարեմ քեզի, հեծ-կլտաց ծովանոյշը:

— Իսկապէս պիտի թողում քեզ, պա-տասխանեց երիտասարդ ձկնորսը:

Ծովանուշը անոր փափաքած խոստումը տուաւ եւ զոր նուիրագործեց ծովու բնա-կիչներու յատուկ եղանակով մը: Ճեռոյ ձկնորսը քակեց թեւերուն կապանքը, ծո-վանուշը իսկոյն ջուրերուն տակ անյայ-տացաւ տարօրէն երկիւղէ մը զեռ սար-սռուն:

×

Ամէն երեկոյ ձկնորսը ծովեզերք կ'եր-թար եւ կը կանչէր ծովանուշը, որ ջու-րին մակերեսը կ'ելլէր եւ կ'երգէր անոր համար: Եւ գլխիններէը կը լողային անոր շուրջ ու վայրի որօրները գլխուն վերեւ կը պտուտքէին:

Անոր երգը հիանալի էր: Որովհետեւ ան կ'երգէր, երգը ծովամարգերուն որ իրենց հօտը կ'առաջնորդէին քարանձաւ քա-րանձաւ, կրելով ուսերուն վրայ հոր-թուկներ, երգը որիտոններուն որ ունին կանաչ մօրուք եւ թաւամազ կուրծք եւ կը հնչեցնեն իրենց ոլորուն փողերը երբ թա-զաւորը կ'անցնէր, երգը թագաւորին պա-լատին որ սաթէ էր չինուած պզպղուն զմրուխտ տանիքով մը, չողշողուն դաղ-տակուրէ տախտակամածով եւ երգը ծովէ պարտէզներուն, ուր լուսանցկիկ բուստէ խոշոր հովահարներ երկար օրն ի բուն կ'օրօրին, ուր ձուկերը կ'երթեւեկեն ա-րագաշարժ արծաթէ թռչուններուն նման, ուր անխմոններ ապառաժներէ կը կառչին ուր չահոգրամներն ոսկեգոյն աւազին ա-կօսներուն մէջ կոկոններով կը ծածկուին:

Ան կ'երգէր երգը ամէհի կիտածուկն-բուն որ հիւսիսային ծովերէն կ'իջնէն, ի-րենց լուղակներուն կրելով սրածայր սա-ոի բեկորներ: Ծովանուշները այնպիսի հրաշալի բաներ կը պատմեն որ վաճա-ռողները զանոնք չլսելու վախէն կը տոխպուին մեղրամոմով խցել իրենց ա-կանջները, վասնզի ծով պիտի նետուէին, եւ պիտի խեղդուէին, անոնք կը պատմէին ցնկանաւերու մասին որոնք իրենց հսկայ կայմերովը ծովամոյն կը զառնային եւ նաւաստիները որ նաւուն կազմածներուն կը կառչէին կարկամած անդամներով:

ՕՍԿԱՐ ՈՒԱՁԼՏ

Թարգմ. Օ. ԿԻՒԼՄԷԶԵԱՆ

(1) (Շար.)

ՆՈՐԷՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

•

ԼՈՆՏՈՆ, (Յատ.)։— Շարունակելով իր ուսումնասիրութիւնը հայկական գորգերու մասին, Պ. Ա. Ֆ. Քէնտրիք չահեկան բացատրութիւններ կուտայ « Պըր – լինկթըն Արթ Մէկկըին » ի մէջ։

Գրութեան առաջին էջին վրայ կ'երեւան պատկերները երկու տեսակ գորգերու, որոնք ճանչցուած են հրապարակի վրայ « Քուպա » եւ «Փոլոնիա» (Լեհաստան)։

Գորգի հնութեան հետեւողները կ'ենթադրեն թէ «Քուպա» կոչուած գորգին հին տեսակները հայկական ճանչցուած են։ Այս մասին վէճ չկայ ձեռնհաս շրջանակներու մէջ։

Բայց այս ուսումնասիրութեամբ Պ. Ֆ. Քէնտրիք անհերքելի պատմական փաստեր բերելով կը միացնէ այս թանկագին եւ նուրբ գորգը, «Փոլոնիա», հայկական գորգերու շարքին, որ կը գտնուին թանգարաններու եւ մեծահարուստի տուներու մէջ։ Այս պարագան զարմանալի չեն գտներ անոնք որ հետաքրքրուած են այս նուրբ եւ ընտիր գորգին ծագումով եւ հիւսուածքով, քան նիւթական արժէքով։

Պ. Ա. Ֆ. Քէնտրիք կը բացատրէ թէ ինչպէս Հայերը չինած են գորգի այս ընտիր տեսակը։

— « Միտիչի եւ գոթական շրջանի արուեստագէտները, նկարիչները, իրենց արուեստի ամենալաւ գործերը ի յայտ բերին, կրօնական նիւթերու մէջ։ Նմանապէս Հայերը, որոնք չափազանց կրօնասէր եւ հնարամիտ ժողովուրդ մը եղած են, կրօնական նիւթերու մէջ ցոյց տուած են իրենց նուրբ եւ ստեղծագործ արուեստը։ Կ'արժէ ըսել թէ անոնց քանդուած քաղաքները, հակառակ դարերու հոլով – ման, դարձեալ հիացում կը պատճառեն։ Այս տեսակ գործի, աննախընթաց վըրայ խոչընդոտ մը կայ որ կ'ապացուցանէ թէ մահմետականները չեն հիւսած։

Հնագէտ Անգլիացին կը յիշէ մէկ եւ երկու «լեհական» գորգեր, որոնց ճիշդ մէջտեղը կ'երեւայ խաչանիշը, մէկը Վիքթորիա Էնա Ալպըրթ թանգարանը, միւսն ալ Սան Մառիօ կաթոլիկէի թանգարանը, ձեզի ըսել, եւ պաշտօնս ինծի թոյլ կու – տայ ըսել, թէ մեր մայրաքաղաքը, որ ձերըն է, որքան երջանիկ է ձեզ իր պատերուն մէջն ունենալով։ Որովհետեւ, ան ձեր մէջ կը գտնէ հարազատ պաշտպան – ներն այն խոչընդոտին, որ սիրելի է իրեն։

Հաւանաբար ձեզ այնքան մեծաթիւ ղէպի Փարիզ քաշող ուժը, անոր գեղեց – կութեան ճառագայթումը, անոր համաշխարհային հռչակը, ամէն ձեռնարկի ընծայած լայն կարելիութիւններն ըլլան։ սակայն, չեմ սխալիր, երբ ըսեմ. դուք Փարիզն ընտրեցիք, որովհետեւ անոր մթնոլորտը, աննման մթնոլորտը, յագեցած է անկախութեան անսահման չունչէն։ Ձեր ընտրութիւնը դարձեալ կ'ապացուցանէ մեր եղբայրութիւնը։ Մենք ամէնքս ալ կը սիրենք Փարիզը, որուն համայնքին դուք կը պատկանիք, այս քաղաքը, որ ձեր ալ աշխատանքին շնորհիւ կը ծաղկի ու կը մնայ իր բարձրութեանը վրայ, իբրեւ խորհրդանշան այն ազատութեան, որ սիրելի է ամէնուս։

Ահա թէ ինչո՞ւ կ'ուզէի, խօսքս վերջացնելէ առաջ, յոյս յայտնել այստեղ, որ մեր ներդաշնակ միասնականութիւնը, հիմնուած այնքան ազնուական սկզբունքներու վրայ, պիտի ծաղկի եւ պտղաւորէ մեր ընթացիկ գործերը։

Նախ, ամէն բանէ առաջ, ձեզ մղելով ղէպի ձեր ուժերուն կեդրոնացումը, որպէսզի անխախտ պահէք ձեր ժողովուրդին աւանդութիւնները, որոնք պէտք է միշտ կենդանի մնան ձեր Ֆրանսացիի սրտերուն մէջ։

Յետոյ, մեզի ցուցնելով մեր ճամբան, մեզ յարատեւօրէն յիշեցնելով Ֆրանսական պարտականութիւնը, այսինքն, ընդունիլ, հասկնալ, պաշտպանել՝ առանց դադարի, առանց վերահարկադրանքի, որդեգրել՝ առանց վերապահութեան, ամէն ջանք որ արժանի են ատոր։

Վերջապէս մաղթել բոլոր ժողովուրդներուն, որովհետեւ, որքան ատեն որ անոնք կը հաւատան ազատութեան առաքինութեանց, անոնք ազդական են ու բարեկամ եւ դիւրաւ կը յարգեն փոխադարձաբար, — մաղթել, ինչպէս կը հրովարտակ մը նշանաբանը, որ Ազատութիւնը կէ մեր նշանաբանը, որ Ազատութիւնը միշտ ընկերանայ հաւասարութեան եւ եղբայրութեան։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

Օ ԵՒ Ո

★

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հիմնուելով Վահէի «Ա – ւելորդ է թարթափիլ» խորագրով տեսիլին վրայ միայն, փափաքեցայ համեստ կարծիքս յայտնել, համառօտակի, խնդրոյ առարկայ անուններու մասին։

Հիմնական պարագան այն է թէ՝ բոլոր այդ բառերը կրճատեալ յատուկ անուններ են որ առողանութեան նրբութիւն մը կ'արտայայտեն. ժողովրդային խմաստութիւնը կ'որդեգրէ Կարօ կամ Կրպօ՝ կապտեալ, Մարօ՝ Մարիամ կամ Մայրանուշ, Սարգօ կամ Սաւգօ՝ Սարդիսի, Նիկօ՝ Եղիազբէթի, Պետօ՝ Պետրոսի փոխարէն, եւայլն։

Լեզուական տուեալներ.—

ա) Իրրեւ կրթական մշակ, հոլովման մասին խօսած տեսէն, մանուկներուն կը սորվեցնենք այն կանոնը թէ՝ Օով վերջացող յատուկ անունները սեռականի եւ տրականի մէջ՝ ոյի, բացառականի մէջ՝ ոյէ եւ գործիականի մէջ՝ ոյով կը գրուին. ինչպէս Հիւկօ, Պիտօ, Փօլօ, Թասօ եւայլն։ Այս կանոնով, ընդունած չե՞նք ըլլար արդէն Օով վերջաւորութեան իրաւունքը։ Ուրեմն, ինչո՞ւ վիճելի դարձնել՝ Կարօ կամ Կրպօ, Մարօ, Սարգօ, Դրօ, Համօ, Եղսօ, Նիկօ, Պետօ եւայլ ուղ. անունները։

բ) Հարկ չկայ՝ բայարմատներու կամ հասարակ անուններու վերջավանկերուն հետ կապել յատուկ անուններու պարագան, գոյ (գօ), դչխոյ (դչխօ) որ՝ ա – որոնք ըստ Տոքթ. Մարթինի ամենալաւ տեսակներն են իրենց կարգին մէջ։

Հոս հաստատ հիման վրայ կանգնած է յօդուածագիրը, երբ այս գորգին կուտայ հայկական ծագում։

Վիքթորիա Էնա Ալպըրթ թանգարանին մէջ կայ կտոր մը, որ կը ներկայացնէ Քրիստոսի խաչելութիւնը հիւսուած ամէնէն ընտիր մեթաքսով, այնքան բարակ որ կարելի չէ տեսնել գիծերու բաժանումը։ Շրջանակի մէջ առնուած բացատրութիւն մը կ'ըսէ ։

— « ԺԶ. դարուն վերջերը գտնուած Զուլֆա (Ջուղա), Հայկ. վանքի մը մէջ, հաւանաբար չինուած Հայերու կողմէ։ 1934 թուականին, նուէր արուած Ինճուճեանց եղբարց կողմէ այս թանգարանին։

Այս կտորը եւ « լեհական » կոչուած գորգերու հիւսուածքը, գոյներու տեսակը, դծագրութեան մանրամասնութիւնը այնքան միօրինակ են որ անհրաժեշտ չէ մասնագէտ մը ըլլալ։ Պարզ դիտող մըն ալ կրնայ նշմարել նմանութիւնը։

Քիչ անգամ հայկ. արուեստը ստացած է այսպիսի գնահատական մը օտար յայտնի եւ հեղինակաւոր մասնագէտի մը կողմէ։

Ք. ՏԻԳՐԱՆ

Ջ Ա Յ Ն Ե Ր Գ Ա Հ Ա Ռ Է Ն

ՀԱՅԲԵՆԱԳՅԱԿԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Քղխի Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը տեղի ունեցաւ Յուլիս չորսի կիրակի օրը, Պառ տը Շալէի օդասուն պարտէզին մէջ, խնամ բազմութեան մը ներկայութեան։

Պ. Ալթպազին բարձրախօսը կուտար ընտիր երգեր, իսկ Թորգոմի նուագախումբը մէջ ընդ մէջ կը նուագէր «Բարձրհայրք»ի պարերու եղանակները որու ընկերակցութեամբ ժողովուրդը ուրախութեամբ կը պարէր։

Օրուան նախագահ՝ Հայրենակից Յ. Համբարձումեանի բացակայութեան պատճառով Գ. Անդրիկեան քանի մը խօսքով հանդէսը բացաւ։

Գեղարուեստական բաժինին իրենց մասնակցութիւնը բերին Միութեան Մարսէյլի երկու սանները՝ Փարիզի Սա – մուէլ Մուրատեան վարժարանի համազ – գեստով։ Արտասանեցին՝ Յ. Մօսյեան « Վերադարձող թռչնիկը» եւ «Տաղ Հա – յաստանի», իսկ Վ. Ճառայեան «Հայրե – նի աղբիւր» եւ Ազգքսանդր Մատուրեանի « Գիշեր»ը։ Կ'արժէ չեշտել թէ մեր երկու սաներն ալ իրենց դասարաններուն մէջ առաջինն են։ Երգեց նաեւ Հայրենակից Գ. Շէհրիբեան, Վ. Սարգիսեանի «Արմենիա» երգչախումբին։

Լէ գ'Օլիվի դպրոցին ուսուցչուհին՝ Տիկին Ռ. Միլտոնեանի աշակերտները իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերին։ Նախ՝ երգեցին Արտաշէս Քիւրքճեանի « Բարձրացիր – բարձրացուր»ը եւ Գ. Ա – լէմշահէն «Իմ հեռաւոր Հայրենիքը»։ Արտասանեցին օրիորդներ՝ Ռոզա Ղազարեան, Լուսին Գարագճեան եւ Տիգրա – նուհի Գալֆայեան՝ մենակրնգ Լուսին Գարագճեան։

Մարզական խաղեր տեղի ունեցան օրը – խորդներու կողմէ։

Ֆեետայական համազգեստով եւ պին – ծանցումի կամ բարդութեան պարագային, անփոփոխ կը մնան, գոյանալ, գո – յակից, դչխոյութիւն, դչխոյավայել եւն։

Կ'ընդունիմ Օին դեղագիտական արժէքը, բայց չեմ բաժներ՝ Վահէի «պոչատ» որակումը, բնիկ Ոին համար որ ունի երկու ճայնաւորի արժէք։

Այո, ճշմարիտ է թէ «Օ»ն պատուակալ հրաւիրեալ մըն է որ մուտ գործած է մեր այրուբենին մէջ՝ աւելի քան հօթը հարիւր տարի առաջ, հետեւաբար՝ չատոնց թօթափած՝ խորթութեան փոչին։ . . : Իր առոգանութեան նրբութեան եւ կատարելութեան առջեւ տեղի տուաւ Ա՛ր երկրարբառը եւ նոր տարազով լեզուական ասպարէզ իջան Պօղոս (Պաւղոս), օր (աւր), օգնել (աւգնել), օշակ (աւշակ) = խէժ), օսարդ (աւսարդ =պատաւ) եւ ուրիշ բառեր։

Կ'արժէ երբեմն արծարծել այսպիսի հարցեր, յանուն լեզուական բարեփոխութեան։

ՎԱՀՐԱՄ ՄԻՍԹԻՒ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Զարեհ Մուրատեանի նկարահանդէսին առթիւ լոյս տեսած են բազմաթիւ գնահատականներ տեղական մամուլին մէջ։ Ստորեւ կուտանք անոնց թարգմանութիւնը.—

ԼԸ ՓՐՈՎԱՆՍԱԼ.— Ահաւասիկ երեւակայութեան ճշմարիտ արուեստագէտը։ Մուրատեան, որ աչքի զարնուած էր արդէն, «Լէ փէնճոր թէմուան տը լէօր թան» խումբի նկարահանդէսին մէջ, կը ցուցադրէ վառվռուն գոյներով ու յատկապէս կապոյտի տիրապետութեան տակ դղեակներ ու լիճեր, որոնց հետաւորութիւնները յատակ ներդաշնակութիւնները իրեն յատուկ են։ Կիներու խումբեր, մեծ բնանկարի մը մէջ, ցոյց կուտան թէ, Մուրատեան կարողութիւնն ունի պատմական նիւթերու վրայ մեծածաւալ fռեսկոզիսիոններ նկարելու, ասիկա լաւ – գոյն դնահատանքն է, որուն արժանի է ան։

ԼՒՆՑՈՐՄԱՍԻՈՆ.— Մուրատեան անկեղծ եւ ջղուա կրաֆիզմ ունի։ Կ'արտայայտուի տաք գոյներու նախընտրութեամբ, ուր կը տիրապետեն կարմիրն ու կապոյտը։ Իտալական բնանկարները մասնաւորապէս տրամաթիք ոգի ունին։ Մեծ յատոյգդիմութեան մէջ է։

ԼԷ ՆՈՒՎԷԼ ԼԻԹԷՐԷՐ.— Մուրատեան դպրոցուն բնանկարիչ եւ դիմանկարիչ է։ Նկարները ծաւալի պարտադրող համեմատութիւններ ունին։ Կ'արտայայտուի գուտ գոյներով եւ չատ տպաւորիչ բոցով։

ՔՈՄԵՏԻԱ.— ... Մուրատեան, մեր ժամանակակից նկարիչներուն լաւագոյններէն է։

(Շար.)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (11)

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ

•

Մալվինէ ևլած էր Թիկնաթոռէն եւ էթաժէրին կրթնած՝ դարձեալ «Իլլիւս – Թրասիօն»ը կը թղթատէր, առանց տես – նելու պատկերները որ կը զարդարէին ա – նոր էջերը եւ մերթ կողմնակի նայուած – քով մը քննելով ամուսինին դէմքը, ո – րուն անձկութիւնը յատակօրէն կը տես – նէր ձեղնայահէն թափող պայծառ լոյսին մէջ։

Բէնիամին մէկ կողմ նետեց լրագիրը եւ լուցկիով մը վառեց սիկառը, որուն մուխը, նուրբ եւ ոլորուն գուլաններով, երկնցաւ դէպի ձեղուն։ Աչքերը արիւնոտած էին քիչ մը, եւ ականջները սաստիկ կարմրած։ Զսպուած յուզումէն՝ կուրծքը կը հեւար։

Ոաքի ելաւ, քանի մը անգամ զարձաւ, պատեցաւ սրահին մէջ, անտարբերութիւն կեղծելու, իր պեհերը ոլորակելէն։

— Մալվին, ըսաւ կենալով մէկէն ի մէկ, վաղը ժամը քանիի՞ն պիտի երթանք ծօքթօրին։

— Երբ որ կ'ուզես, կէսօրէն ետք յարմար չէ՞։

— Շատ ազէկ, կէսօրէն վերջը եթէ գործ մը չպատահի ... ըստ իս, յիմար բաներ են ասոնք, բժիշկները աստուա՞ծ են որ հրաշք գործեն։

Մալվինէ ցցուեցաւ կեցած տեղը։ Դէմքը խիստ բարկութեան արտայայտութիւն մը հազաւ։

— Ճիմար բանի՞ր մի, ըսաւ ուժգնօրէն, Բէնիամին, այս խնդրին մէջ կ'ենթադրեաս որ բոլորովին տարբեր կերպով կը մտածենք. արդէն գիտեմ որ քու հոգդ չէ թէ զաւակ մը ունեցե՞ր ենք թէ ոչ ...

— Սխալ ես, կ'ուզէի զաւակ մը ունենալ, պատասխանեց Բարսեղեան, բայց ատոր համար արհեստական միջոցներու չէի դիմեր, կը ձգէի բնութեան ...

— Ապա եթէ բնութիւնը արուեստական կանօրէն խանգարուած է, այն ատեն ի՞նչ կ'ընես, հարցուց մանկամարդ կինը, ա – հեղ յանդիմանութեան մը պէս այս բառը նետելով էրկանը երեսին։

Այս վերջինը մնաց անմռունչ։

— Բարկանալու բան չկայ, ըսաւ, բժիշկին պիտի երթանք։ Ամուսնանալէս ի վեր բան մը մերժա՞ծ եմ քեզ, հոգիս։

— Շատ ազնիւ ես, մրմռաց մանկամարդ կինը՝ դառն հեգնութեամբ մը։

Իր բովանդակ մեղապարտ ու անառակ անցեալը հիմա Բէնիամինին աչքին առջեւ կը պարզուէր։ Ոճրական անփութութեամբ մը, արդեօք իր մէջ սպաննա՞ծ էր կենսունակութեան հիւթը, որ սահման – ուած է մարդկութիւնը յաւերժացնելու։

Մինչեւ այդ ժամանակ, այս խնդրով երբեք չէր հետաքրքրուած։ Սակայն բժիշկները որոնց հետ այնքան անպատմներ պատ ունեցած էր ամուրիական փոթորիկներու միջոցին, այս տեսակ վտանգ մը չէին նախատեսած։

Բան մը չէին ըսած իրեն։ Հապա եթէ սա ծօքթ. Ոպորեանը, որուն անունէն իսկ կը սոսկար հիմա, յայտարարէր իրեն եւ կնոջը՝ թէ ամլութեան պատճառը ինք, Բէնիամինն էր, ի՞նչ կ'ըլլար իր կեանքը այնուհետեւ։ կատարեալ դժոխք մը։

Մալվինէին առջեւ իր դիրքը ինչի՞ պիտի վերածուէր. յանցաւորի մը, սխտա – ւորի մը, ոճրագործի մը դիրքին։ Ու ինք որ յիմարաբար կը սիրէր այդ կինը, ա – նոր հրապոյրներուն թովչութեանը մէջ պարաւանդուած։

Այս հոգեմաչ խոհումներուն մէջ պա – րարուելով անցուց դիշերը Բարսեղեան մինչեւ լոյս։ Առտուն, տունէն մեկնելու միջոցին, խոստացաւ կէսօրէն վերջը գալ. բժիշկին երթալու համար։

Ճամբան քնաբերիկի մը պէս կը քալէր, իր տաժանելի մտածմանց բաւիղին մէջ մոլորած։ Թատրոնաշրի մայթէն կ'երթար գլխիկոր, ձեռքերը բաճկոնին գրպանին մէջ, յանցաւորի մը ինքնամփոփումովը, չհամարձակելով նայիլ անցորդներուն, գորս իր ցաւին ու իր գաղտնիքին դիտակ կը կարծէր։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԵԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

բակցութիւն մը «կազմուած է Ֆրանսա – կան միութեան պաշտպանութեան հա – մար» եւ պարբերաբար յարձակումներ կը կատարէ : Անդամներէն երկուքը ձերբա – կալուեցան : Ամբակցութիւնը կը պահան – ջէ լուծել բոլոր համայնավար կազմա – կերպութիւնները Ֆրանսական դաշմա – վայրերուն մէջ : Շաբաթներէն վերայ յարձակողները ատրճանակները ցցելով , հրամայած էին պաշտօնեաներուն կատքին քով կենալ , ձեռքերը վեր , որպէսզի չհա – բենան պարպել եւ թղթատարին յանձնել թերթերը : Նոյն իրիկունը ուրիշ երեք դինեալ անծանօթներ Վիթրի սիւր Սէնի համայնավարներուն ակումբը մտած , պաշտօնեան կաշկանդած , հեռաձայնը խզած եւ դրադարանին դուռը խորտակած եւ առած տարած են պայուսակ մը որ 80 հազար ֆրանք կը պարունակէր : Եւ վեր – ջապէս , նոյն օրը աւարի տրուած է Մէ – զոն Պլանշէ (13րդ) համայնավարներուն ակումբը : Առաջին յարձակողներէն եր – կուքը ձերբակալուեցան եւ իրենց կեդրո – նէն ալ խուզարկուեցաւ : Այս առթիւ խոս – տովանեցան թէ վառած են «Իւմանիթէ – Տիմանչ»ի մէկ մասը :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ թերթերը խտօրէն կը քննադատեն ծանօթ դրագէտ մը , Իլիա Է – հրէնպուրկը , իր նոր վէպին առթիւ : «Գրական Թերթ»ը , որ խորհրդային Գրողներու Միութեան օրկանն է , ուրիշ ծանօթ դրագէտի մը՝ Կ . Սիմոնովի բեր – նով մասնաւորապէս կը ձաղկէ Էրէնպուրկի « զեղարուեստական անճաշակու – թիւնը »եւ դիտել կուտայ թէ «15 տարիէ ի վեր այսքան դէշ վէպ մը գրած չէր» :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Ապահովութեան Տեսչու – թիւնը կը ծանուցանէ թէ 44 հոգի ձեր – բակալուած են այն ամբաստանութեամբ թէ դաղտնի կազմակերպութիւն մը ըս – տեղծած էին , դասակարգային պայքար մղելու համար : Կալանաւորներուն մէջ են ծանօթ լրագրող մը , Ապահլրահման Ֆա – միսի եւ ծաղրանկարիչ մը , Զոհաի : Բո – լորը միասին պիտի դատուին հոկտեմբե – բին , պինուրական ատեանին առջեւ : Ձուգարկութիւնները կատարուելով ձեր – բակալուած են նաեւ ուրիշ 46 հոգի , այն ամբաստանութեամբ թէ փորձեր էին վե – րակազմել համայնավար կուսակցութիւ – նը : Ոստիկանութիւնը կ'ըսէ թէ բազմա – թիւ թուղթիկներ բռնուած են : Անցեալ մարտին ալ 45 հոգի ձերբակալուած էին , որոնց մէկը կին :

ՎԻԼԹՆԱՄԻ ֆրատաքին նախարարը հր – աժարեցաւ , դժդոհութիւն յայտնելով պինադաղարի կարդ մը պայմաններուն դէմ : Նախարարը կը դանդատի թէ ժողո – վի վերջին աշխատանքներէն իրենք բա – ցարձակ անտեղեակ մնացած են : Ան կը պնդէ թէ Ֆրանսական պինուրներուն մեկնումով անպաշտպան պիտի մնան եւ պիտի խորտակուի իրենց անկախութիւ – նը :

Ս . ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Վարդավառի տօնին առթիւ այս կիրա – կի , Ս . պատարագ պիտի մատուցուի Շա – ւիլի մատրան մէջ : Պատարագէն ետք մաս – նաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի վաղամեռիկ Մխրանիկ Տօղ – րամաճեանի հոգւոյն , ինչպէս եւ այն բարերարներուն ննջեցեալներուն հոգ – ւոյն , որոնք օժանդակեցին եկեղեցիին հո – ղին գնումին : Սկիզբ ժամերգութեան ժա – մը 8·30 :

ՆՈՒՐԲԻՆԵՐ

Այրի Տիկին Գոհարիկ Փափազեանի սը – խուր մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպը – սակի , Ալֆորվիլէն Տէր եւ Տիկ . Շնորհք Անդրէասեան հազար Ֆր . կը նուիրեն Շա – ւիլի եկեղեցիին : Նոյնպէս Տէր եւ Տիկ . Պաղտասար Քիւլէկեան , Տէր եւ Տիկին Լեւոն Պեհիկեան հազարական եւ Տէր եւ Տիկին Արթաքի Գալայճեան 500 Ֆր . կը նուիրեն Շաւիլի Հ . Ց . Դ . Նոր Սերունդին :

ԿՈՄՈՍԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Յոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Ցուչերը» արամադրելի են տակաւին :

Դիմել Գամէկեանի՝

Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

«ՀԱՅ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՕՐ»Ը

Կը տօնուի Շաւիլի անտառին մէջ :

«Խանասորի Աբջաւանք »ի տարեդարձին եւ Սասնոյ երկրորդ ապատամբութեան յիսնամեակին առթիւ :

Յուլիս 25ի կիրակի օրը առաւօտեան մինչեւ երեկոյ :

Կը խօսին ընկերներ ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎ – ՄԱՍԵԱՆ եւ ԹԱՔԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :

Տեղի պիտի ունենայ Ազգ . եւ ժողովր – դական երգեր բարձրախօսով , հաճելի ժամանց ու կերուխում : Պիւֆէ ժողովր – դական դիներով :

Ժամը 3ին այցելութիւն Շաւիլի դերեզ – մանատունը : Ընկերներ Իշխան Արղութ – եանի , Բժ– Տէր Դաւիթեանի , եւ Չրանտ Ադամեանի շիրիմներուն :

Երեկոյեան ամէն կէս ժամը անգամ մը Մոնթառնասի եւ Սէն Լազարի կայա – րաններէն : Հանրակառք Փոն տը Սէվրէն իջնել Փիւի Սան Վէն , Շաւիլ :

Անձրեւի պարագային տեղի կ'ունենայ միայն դերեզմանի այցելութիւնը :

Փլաս տէ Ֆէթէն կը մեկնի մասնաւոր օթօբար մը , երթ ու դարձի պայմանով առաւտեան ժամը 10ին : Փափաքողները կը – նան դիմել ճաշարան Արթիւր եւ Հ . Ց . Դ . «Ռոստոմ» խումբին ընկերներուն :

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԵՒ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՑ

ԱՌԹԻԻ ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ . Ց . Դ . Լիոնի ՎԱՐԱԶԴԵԱՆ եւ Տէսինի քոյր կոմիտէ – ներուն :

Կիրակի Յուլիս 25ին , առաւօտէն մին – չեւ երեկոյ , Տէսին , զովասուն ծառաս – տաններուն մէջ , Քաֆէ Լամարքի մօտ : Կը բանախօսէ ընկ . ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

Գեղարուեստական բաժին : Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ : Առատ կերուխում , համադամ ուտելիքներ , սառնորակ ըմ – պելի եւ խորոված միս :

Գինիները ժողովրդական :

ԾԱՆՕԹ .— Օթօքարը Փլաս Կլիշուէն կը մեկնի կիրակի առաւօտ , ժամը ճիշդ 9·15 անցած : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՑ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կազմակերպուած Հ . Ց . Դ . Կրընոպլի Եօթնեղբայրեան կոմիտէի կողմէ , նը – ւիրուած Սասնոյ ապատամբութեան 30րդ տարեդարձին եւ Խանասորի յիշատակին :

Այս կիրակի ամբողջ օրը Շաթօ տը Էր – պի ղովասուն դաշտին վրայ , նախորդ տարուան տեղը :

Կը խօսի Պ . Կ . ՏԷՐՄՈՅԵԱՆ (Վիէննէն) :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին , տեղ – ւոյս կարող ուժերու կողմէն : Հայկ . մթ – նոլորտ : Ճոխ պիւֆէ մատչելի դիներով :

Օթօքարը կը փոխադրէ մինչեւ դաշտա – վայրը հետեւեալ կայաններէն , 9ին 10 մնացած Նօթր Տամ , 9·10 անցած Փլաս Վեռտօն , 9·20 անցած հայկ . դպրոցին առջեւ (Քռուա – Ռուժ) , 9·30ին վերջին կայան ընկեր Սիսլեանին տունին առջեւ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Ս . Կ . Երջէսխումբը դաշտային պատ – ում կը հրաւիրէ իր անդամները Իլ Ատանի դեռեզերքը , 1 Օգոստ . կիրակի օր :

Ժամադրութիւն կատ ութ Նօռ ժամը 9·30ին : Ա . չոգեկառքը ժամը 9·30ին , յաջորդը կը մեկնի 10·30ին :

Կը հրաւիրուին միութեան անդամնե – րուն ընտանիքները եւ համակիրները :

Տոմս Պօն Տիմանշ 290 ֆրանիֆ , երթ ու դարձ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համախոբը . Հայր . Միութեան Վիէննի մասնաճիւղիս դաշտահանդէսը այս կի – րակի ամբողջ օրը , ԻԻ–ԷՍ Ա . ի մարզա – կան դաշտին վրայ Փոն Թ'Իվէք (Իզէռ) :

Կը խնդրենք Լիոնի , Վալանսի եւ Շամ Մարթերեզցիներէն որ իրենց ներկայու – թեամբ քաջալերեն մասնաճիւղիս ազգօ – գուտ ձեռնարկը :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սահեան Մարկոսեան , Յունաստան , Գալամաթայէն , 1943ին Գերմաններէն դե – րի տարած են եւ կը կարծուի որ այս տարի Ֆրանսա անցած է : Հայրը Պետրոս , մայրը Աբջալոյս Մարկոսեան : Տեղեկա – գնել Ն . Մեսրոպեանի ,

(Mr. N. Mesrobian, Tailleur, 63 rue de la République, Lyon (Rhône).

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն ար – ձակուրդէն առաջ փակել իրենց հաշիւ – ները :

Այս առթիւ կը յիշեցնենք նաեւ թէ ար – ձակուրդի առթիւ հասցէի փոփոխութեան համար անհրաժեշտ է նշանակել ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ կցել 100 ֆրանք :

Ընթերցողներու համար արձակուրդի բաժանորդագրութիւններ կ'ընդունինք : Մէկ ամսուան բաժինքին՝ 300 ֆր . :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Լիոնի Ս . Աստուածածին եկեղեցին (69 ռիւ Լուի Պլան) այս կիրակի առաւօտ հո – գեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ դրագէտ եւ ազգային դործիչ՝

ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները :

×

Վալանսի Ազգ . Միութիւնը կը յայտա – րարէ թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի նորակառոյց Ս . Գր . Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ ող – բացեալ՝

ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ

յիշատակին :

Վալանսի եւ չրջանի հայութենէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ Ս . պատարագին , ի յարդանս ողբացեալ դրագէտին յիշա – տակին :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Հիւս . Ամերիկայի առաջնորդական տե – ղապահ՝ ՄԱՄԲՐԷ ԱՐՔ . ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ , որ էջմիածնէն կը վերադառնայ , այս կի – րակի պիտի նախագահէ Վարդավառի հանդիսաւոր արարողութեանց , Մարսէյ – լի Մայր եկեղեցին : Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ , մարսիլիահայութեան հաղոր – դելով իր տպաւորութիւնները կաթողի – կոսի յուղարկաւորութենէն :

ՀԱՅԱՑՔԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Իսի լէ Մուլինոյի մէջ

Այս կիրակի Վարդավառի տօնակատա – րութեան առթիւ , երեկոյեան ժամը 6ին ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Պրիւնոյի մատրան մէջ : (148 ռիւ տը Լ'Էկալիբէ) :

Ս . Խաչի ժողովրդապետութիւն

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԸ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Երկրորդ , սան մը Սեւռի Մխիթարեան դպրեվը ուսանելու , 1954 Հոկտեմբերի վերամուտէն սկսեալ :

Թեկնածուն պէտք է լրացնէ հետեւեալ պայմանները :

Ա .— Պատանին պէտք է ծագումով Սե – բաստիոյ նահանգի գիւղերէն կամ քա – ղաքներէն ըլլայ :

Բ .— 11–12 տարեկան , գիտնայ հայե – րէն խօսիլ :

Գ .— Ունենայ բժշկական վկայագիր եւ իր յաճախած դպրոցի տեսուչէն վկայա – կան , իբրեւ յառաջադէմ եւ ապագայ խոստացող :

Դ .— Պէտք է որբ կամ չքաւոր ընտանի – քի զաւակը ըլլայ :

Մէկէ աւելի թեկնածուներու պարագա – յին Մխիթարեան հայրերու հովանաւո – րութեան տակ , մուտքի քննութիւն պիտի անցընեն եւ յառաջադոյնը պիտի որդեդր – ուի ուսումնասիրացի կոչմէ , վեց տար – ուան համար , մինչեւ պսխալորիա :

Կը հրաւիրենք Ֆրանսայի բոլոր վայ – րերու հայրենակիցներէն եւ մեր մասնա – ճիւղերէն որ կարելի եղածին չափ չուտ ներկայացնեն ընդունակ պատանի մը :

Եթէ թեկնածուն Մարսէյլի չրջանէն է , դիմել՝ Պ . Մ . Մեսրկեանի՝

20 Rue Thubaneau, Marseille.

Եթէ Տէսինէն է , դրել Պ . Մ . Պարտաք – ճեանի՝

28 Rue Arago, Decines (Isère)

Այլ վայրերէ դրել Ց . Յակոբեանի՝

60, Av. A. Briand (Bagneux (Seine)

Փարիզի կեդր . վարչութեան հասցէով :

Թեկնածուներուն մասին տեղեկացնել , Փարիզի Կ . վարչութեան , ամէնէն ուշը մինչեւ 20 Օգոստոս :

Սեր . Մուրատ Ուսումնասիրացի
կեդր . վարչութիւն

Օր . ՄԱՐԻ ԴՈՐԳԻԿԵԱՆ
Պ . ՆՇԱՆ ՄԻՒՔԱՅԷԼԵԱՆ
Նշանուած

Իվրի , Յուլիս 1954 Իսէ

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ .— Հ . Ց . Դ . Ազբիւր – Սերոբ – Մ . Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ . ժողովը , այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին , ծանօթ հաւաքատեղին : Ներկայ պիտի ըլլայ Կ . Կ . ի ներկայացուցիչը : Կարեւոր օրակարգ :

ԼԻՈՆ .— Հ . Ց . Դ . Վարանդեան կոմի – տէն ընդհ . ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բո – լոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30–ին , Ցոյներու սրահը , 5 ռիւ Պօնըփուա : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր :

«ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ի ժողովը այս և – րեքշաբթի ժամը 21ին , սովորական հա – ւաքատեղին :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար : Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն , ո – րոնք կը փափաքին ազգային այս դպրա – ւոր հաստատութեան մէջ ապահովել ի – րենց զաւակներուն տոհմային եւ ֆրան – սական կրթութիւնը , օր առաջ , դիմել տեսչութեան , արձանագրութեան համար :

Մուրատեան վարժարանի այցելու – թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ :

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Տարօն · Սալնոյճորի Հայր · Միութեան Ի չիշատակ Տարօն–Սալնոյճորի հե – րոնները :

Այս կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Անտրէի հանրածանօթ պարտէզին մէջ :

Կը նախագահէ Գ . ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Կը խօսի Գ . ՇԷՒԻԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Պուլ – վար Օտտոյի Ազգ . վարժարանի աշա – կերտութեան կողմէ , դեկավարութեամբ՝ ուսուցչուհի Տիկին Սօնա Թորոսեանի :

Սիրայօժար մատնակց . (պարով) Օր·Ռ· կաբեանի Մարսէյլի Օփերայէն :

Մուտքը ազատ է :

ԾԱՆ .— Հանդիսավայր երթալու հա – մար Փլաս տ'Էքսէն առնել 25 թիւ հանրա – կառքը եւ իջնել վերջնաւորութեան :

ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ԱՌԹԻՒ

Վարդավառի տօնին առթիւ , այս կի – րակի Փարիզի Ս . Ցովհ . Մկրտիչ եկե – ղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսա – ւոր Ս . պատարագ , եւ Անուշաւան աբե – պայ Զղջանեան պիտի պատարագէ եւ քա – րոզէ : Երկուշաբթի մեռելոց եւ Ս . Պա – տարագ : Հայ հաւատացեալները կը խնդ – րուին ներկայ ըլլալ :

Դիւան Հոգաբարձութեան

24 ՅՈՒԼԻՍ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

19A, Rue Venture - Marseille

Հայ Բարեգործականի սրահներուն մէջ տեղի պիտի ունենայ վիճակահանութիւնը այն տոմսերուն որ վաճառուեցան Մու – րատ Ռափայէլեան Նախկին Աչակերտնե – րու դաշտահանդէսին օրը :

Շահող թիւը երաւունք կուտայ երկու հոգիի չարաթ մը պատյա Վենետիկ , Եր – թեւեկ , օթեւան եւ անուղղ ապահովուած :

Տոմսերը կարելի է գնել Միութեան ան – դամներէն :

Մուտքը ազատ է :

Կը հրաւիրուի մարսիլիահայ հասարա – կութիւնը ներկայ ըլլալ :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

× *Դպրոցասէրի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս , որ աչակերտու – հիներու ընդունելութեան արձանագրու – թիւնները բացուած են արդէն : Ծնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի , հինգշաբթի եւ չարաթ օրերը , մինչեւ կէս օր :*

Դիմել վարժարանը , Ռէնսի , 1 Պուլվ · տիւ Նօռ , էկլիզ Փանթէոնէն 146 թիւ հան – րակառք առնելով :

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 24 ՅՈՒԼԻՍ ★ SAMEDI 24 JUILLET 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7427 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2838

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

●

Հայե՞ր, յիշէ՛ք նուիրական այս օրը· Ցուլիս ամսոյ Իսանհիկիին կատարեցէ՛ք մեր տօնը»։

Ստանասրէն 57 տարի վերջ ալ չեն մոռցուած մեր անմահ հերոսները։ Ազատանենչ վտարանդի հայ ժողովուրդը, հաւատարիմ անոնց յիշատակին, ամէն տարի այս եղանակին հանդիսաւորապէս կը կատարէ անոնց տօնը։

Այս տարի Ցուլիս 25ը կը զուգադիպի կիրակիի։ Փարիզի, Լիոն – Տէսինի ու Կրընոպլի շրջաններուն մէջ գաղտնի – դէմներ սարքուած են այս առթիւ, Ամանասրի տարեդարձին մխայնելով Սասունի հերոսամարտը, որուն յիսնամեակն է։

Տարիներէ ի վեր աւանդութիւն եղած է ուխտի երթալ Շուիլի գերեզմանատունը, ուր կը հանգչին Ստանասրի Իշխանը՝ Յովսէփ Արղութեանց, մեռած 15 Հոկտ. 1925ին եւ իր կեանքի ընկերուհին՝ Իշխանուհի Սաթենիկ, ծնեալ Մատինեան, յետոյ Խաչիկ մեռած 12 Դեկտ. 1930ին։

Ստանասրի արշաւանքին որոշումը տրուած էր 1896ի Հ. Յ. Դ. Երջանայինժողովին կողմէ, պատժելու համար քրտական արիւնարբու մարդիկ ցեղը, որ նոյն տարին կոտորած էր Ալբակը եւ Վանէն դէպի Պարսկաստան նահանջող քանի մը հարիւր Հայեր, Մ. Աւետիսեանի առաջնորդութեամբ։

Հ. Յ. Դ. Բիւրոյի կողմէ 1897 Յուլիսին Սարմասա (Աղբպատական) զնաց Յարութիւն Շահրիկեան, կարգադրութիւնները ընելու համար։

Արշաւախումբին կը մասնակցէին 253 մարտիկներ, 40ը ձիաւոր։ Հոն էին բազմաթիւ ծանօթ զէմքեր, հրամանատարը՝ Վարդան (Ղարաթաղցի Սարգիս Մելքոպեան), փոխ – հրամանատարը՝ Իշխան Յ. Արղութեանց, Նիկոլ – Դուման, Սեւ – Քարեցի Սաքօ, Ման, Աբիստակէս Զօրեան (Կարօ), Եփրեմ, Մկրտչ, Սարգիս Օհանեան, Բժիշկ Բրիստափոր Օհանեան, Գալուստ Աւետեան եւ երկու Փէտայի քահանաները, Դարալագեազցի Տէր Գրիգոր (Բիձա) եւ Վասպուրականցի Տէր Վարդան, որոնք յարձակումէն առաջ օրհնեցին մարտիկներու զէնքերը (մոսին հրացան) եւ կրակոտ խօսքերով ոգեւորութիւն առեղծեցին։

Յարձակումը սկսաւ լուսաբացին։ Ցերգատ Շարաֆ բէկ հազիւ կրցաւ փախչիլ, մինչ սպաննուած էր իր հիւրը՝ Թուրք հարիւրապետ մը։ Մեծ կորուստ կրեցին Քիւրտերը։ Կռիւը չարունակուեցաւ մինչեւ գիշեր։ 19 Ֆէտայիները ինկան ոազմադաշտին վրայ։ Անոնց մէջ կարօն, Ռոստամի եղբայրը, որ մեծ քաջութիւն ցոյց տուաւ՝ մէկ գիրքէն միւսը վազելով, ինչպէս նաեւ կրնացին։

Պանք Օթոմանի գրաւումէն (1896 Օգոստոս 26) վերջ երկրորդ կարեւոր ձեռնարկն էր Ստանասրի արշաւանքը, որ մեծ ապաւորութիւն ձգեց քիւրտ ցեղապետներուն եւ Թուրք իշխանութեանց վրայ։

Սուլթան Համիտ ապագիլական միտք յղացած էր Հայերը բնաջնջելու Քիւրտերու ձեռքով։ «Բաժանեա՛ պի տիրեսցես»ի քաղաքականութեան հետեւելով մէկ ցեղը կը հանէր միւսին դէմ։ Կը չահագործէր ծէր մահմետական կրօնքը, իբրեւ խալիֆա, Քիւրտերը զրգռելու համար քրիստոնեայ Հայերուն դէմ։

Իր անունով կազմուած Համիտիէ գունտերը բաղկացած էին զուտ Քիւրտերէ, հրամանատարութեանը տակ իրենց ցեղապետներուն, որոնք առաջ զրամ, պար – պետներ եւ պատուանշաններ կը սահմանէին Սուլթանէն։

Շատ ուշ արթնցան Քիւրտերը։

Տարիներ վերջ, 1925ին եւ 1930ին, երբ Թուրքիան սկսաւ լուսաբացին։ Ցերգատ Շարաֆ բէկ հազիւ կրցաւ փախչիլ, մինչ սպաննուած էր իր հիւրը՝ Թուրք հարիւրապետ մը։ Մեծ կորուստ կրեցին Քիւրտերը։ Կռիւը չարունակուեցաւ մինչեւ գիշեր։ 19 Ֆէտայիները ինկան ոազմադաշտին վրայ։ Անոնց մէջ կարօն, Ռոստամի եղբայրը, որ մեծ քաջութիւն ցոյց տուաւ՝ մէկ գիրքէն միւսը վազելով, ինչպէս նաեւ կրնացին։

Պանք Օթոմանի գրաւումէն (1896 Օգոստոս 26) վերջ երկրորդ կարեւոր ձեռնարկն էր Ստանասրի արշաւանքը, որ մեծ ապաւորութիւն ձգեց քիւրտ ցեղապետներուն եւ Թուրք իշխանութեանց վրայ։

Սուլթան Համիտ ապագիլական միտք յղացած էր Հայերը բնաջնջելու Քիւրտերու ձեռքով։ «Բաժանեա՛ պի տիրեսցես»ի քաղաքականութեան հետեւելով մէկ ցեղը կը հանէր միւսին դէմ։ Կը չահագործէր ծէր մահմետական կրօնքը, իբրեւ խալիֆա, Քիւրտերը զրգռելու համար քրիստոնեայ Հայերուն դէմ։

Իր անունով կազմուած Համիտիէ գունտերը բաղկացած էին զուտ Քիւրտերէ, հրամանատարութեանը տակ իրենց ցեղապետներուն, որոնք առաջ զրամ, պար – պետներ եւ պատուանշաններ կը սահմանէին Սուլթանէն։

Շատ ուշ արթնցան Քիւրտերը։

Տարիներ վերջ, 1925ին եւ 1930ին, երբ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

★

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԸ ԼՍԵՑ
ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԱՋԱԿՈՂՄԵԱՆՆԵՐԸ ԿՐ ՀԱՐՑԱՊՆԴԵՆ ՋԱՒԵՐԸ ԿՐ ԾԱՓԱՀԱՐԵՆ

Երեսփ. ժողովը իր պատմական նիստերէն մէկը գումարեց՝ հինգշաբթի կէս օրէ վերջ, լսելու համար Պ. Մենաէս Ֆրանսի բացատրութիւնները՝ Հնդկաչինի վիճակագրի մասին։ Ժողովասրահը ծայրէ ծայր լեցուած էր, երբ նախագահը Պ. Լը Թրոքէ ժողովը բանալով յարգանքի խօսք ուղղեց Հնդկաչինի փառապանծ պատերազմիկներուն։ Այս խօսքերուն վրայ ժողովականները բոլորն ալ ոտքի կանգնեցան ինքնաբերաբար։

Բուռն ծափերու մէջ վարչապետը բեմ բարձրանալով խօսեցաւ լման 45 վայրկեան։ Ճառը խօսած պահուն ժողովասրահին մէջ բացարձակ լռութիւն կը տիրէր։ Իսկ երբ ակնարկեց Ֆրանքհանգ – ընկան բարեկամութեան եւ Պ. Իսրնի կատարած դերին՝ բոլոր երեսփոխանները ծափահարեցին, մէկը ըլլալով համայնավարները։

— « Քանի մը օրէն բոլոր ճակատներուն վրայ արիւնահեղութիւնները պիտի դադրին։ Մտալիսմները վերջացան։ Կը մասնակցիմ նախագահին ազնուական խօսքերուն՝ ուղղուած մեր զինուորներուն։ Ժրնեւի համաձայնագրին պայմանները ամանք դժնդակ են, վասնզի դէպքերն ալ դժնդակ էին»։ Վարչապետը յիսոյ բացատրեց բանակցութեանց մանրամասնութիւնները, որոնք սկսած էին Պ. Պիտոյի օրով։ Վիէթմինհրուն եւ Զինաստանի պահանջները, Մ. Նահանդներուն վերապահ դիրքը եւն.։

Պ. Մենաէս Ֆրանս եզրակացուց. — « Կարծեմ ամէն ինչ յստակ է։ Գործեցի պարզապէս Ֆրանսայի չահերը պաշտպանելու հաստատ մտադրութեամբ։ Ժրնեւի մէջ ինքզինքս զօրաւոր կը զգայի, զգուհետեւ ինծի թիկունք ունէի երեսփ. ժողովին եւ ժողովուրդին համաձայնութիւնը։

Վարչապետին ճառը ծափահարեցին ժողովականները, արմատականները, ընկերվարականները, չափաւորներուն մէկ մասը եւ համայնավարները։

Յետոյ սկսան վիճաբանութիւնները։ Հարցապնդողներէն ոմանք կը դանդաղէին թէ վարչապետը Ֆրանսայի անան – կութեան հաշուեկշիռը կը ներկայացնէր։ Ֆրանսան Հնդկաչինի մէջ ունեցած դիրքը կորսնցնելու վրայ է։ Ուզեկից մը եւս կը մտնէ համայնավարական փարթիը եւն.։

Երեսփոխան Տիւփոն, որ Լանիէլի դահլիճին օրով Ժրնեւի ժողովին կը մասնակցէր իբրեւ միացեալ պետութեանց նախարար, քննադատեց վարչապետին քաղաքականութիւնը, պինդպատրի մասին, ըսելով թէ անոր բռնած նկարագ պայմաններով, իրենք ալ կրնային ընել, եթէ ոչ աւելին։ Հարցապնդողներու ցանկին մէջ կար նաեւ անունը Պ. Պիտոյի, որ կը բացակայէր ժողովէն։

Ժամանակը յառաջացած ըլլալով վիճաբանութիւնները յետաձգուեցան մինչեւ առաւօտեան ժամը երեքը։

փորձեցին ապստամբիլ եւ ձեռք բերել մարդկային տարրական իրաւունքներ, Համիտի արժանաւոր յաջորդները արեան մէջ խեղդեցին իրենց չարժումը, Հայի բուն բախտակից դարձնելով զիրենք։

Սասունի հերոսամարտի յիսնամեակին եւ Ստանասրի տարեդարձին առթիւ կ'ոգեկոչենք մեր բոլոր հերոսները եւ կը խոնարհինք անոնց յիշատակին առջեւ։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ

Օրուան թերթերէն կ'իմանանք թէ ֆանի մը համայնավար եւրոպոխանիներ եւ յառաջդիմական պաշտօնակից մը հետեւեալ օրինագիծը առաջարկեր են Ազգ. ժողովին։

— « Ազգ. ժողովը կը հրաւիրէ կառավարութիւնը անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնել, որպէսզի 1954ի գարնանային վերամուտին ասուլիս մը սարքուի բոլոր տարրական գպրոցներու աշակերտներուն համար, դիմադրական պայքարի եւ 1944ի ազգ. ապստամբութեան մասին, պայքար մը որ մղուեցաւ ի խնդիր ազգային անկախութեան եւ դիրիչհանութեան, Ֆրանսայի ժողովուրդին եւ իր դաշնակիցներուն կողմէ »։

Բանաձեւը կ'առաջարկէ նաեւ հանդիսաւոր արարողութիւն մը կատարել բոլոր կարեւոր եւ բարձրագոյն կրթարաններու մէջ, ցուցահանդէսներ եւ դասախօսութիւններ սարքել Դիմադրական ճակատի գրականութեան մասին, ինչպէս եւ յիշատակի հանդիսներ գեղարուեստական բովանդակութեամբ, ճոխ եւ այլազան, պանծացնելու համար 1944ի մեծ դէպքերը եւ ազգային անկախութեան հերոսները։

Եւ վերջապէս, բանաձեւը կը թելադրէ համալսարանական յանձնախումբ մը կազմել, տօնելու համար Ազատագրութեան տասնամեակը։

Իրագեկներ կը հաւաստեն թէ մեր «յառաջդիմականները» ալ ներշնչուելով այս գեղեցիկ նախաձեռնութենէն, կը խորհին բանաձեւ մը առաջարկել Երեւանի կեդր. Կոմիտէին, հետեւեալ բովանդակութեամբ.

— « Նկատելով որ «Գրականութիւն եւ Արուեստ » ամսագրի 1954ի թիւին մէջ մանրամասն ուսումնասիրութեամբ մը խստօրէն կը դատապարտուին *Նայիոնա – լիսա – Նիհիլհամները*.

« Նկատելով որ իրենց դիրբերուն մէջ վերահաստատուած են եղիշէ Զարենցը, Րաֆֆիի, Ստեփանոս Նազարեանցը, Ռ. Պատկանեանը, Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանը եւ ուրիշ անհիրաւեալներ, եւ նոյն գրութեամբ կը հանդիսանան *ռեւոլուցիոնները*, ոչ թէ բուրժուա – նացիոնալիստ.

« Նկատելով որ «Մայր Արաքսի ափե – րով»ը, Րաֆֆիի վէպերը եւ Զէյթունի երգերը ուղղուած են բռնութեան դէմ, հանճարեղ նոր տեսութեան.

« Նկատելով որ Սարտարապատի ճա – կատամարտը (1918 Մայիս) մղուած էր ոչ թէ Թուրքերուն, այլ Դաշնակցականներուն դէմ, ինչպէս այնքան ձեռնհասօրէն կ'ապացուցանէ ընկեր Ա. Նազարեան,—վարդապետ իրաւագիտութեան — իր փրան – սերէն հատորով,

« Խոնարհաբար կը խնդրենք մասնաւոր «դեկրէտ»ով մը արտօնել որ յառաջիկայինի Մայիս 28ի տարեդարձը տօնուի մեր նախաձեռնութեամբ, ի հեռուկս Դաշնակցութեան, ինչպէս թոյլատրեցիք տօնել 1915ի Հայաջինջ Սարսափներուն տարեդարձը, տարիներով զայն խափանելէ վերջ»։

Չեմ գիտեր թէ ե՛րբ Երեւան կը հասնի այս բանաձեւը եւ ինչ ընդունելութիւն պիտի գտնէ։

Ամէն պարագայի մէջ, ժամանակ ունինք մինչեւ Մայիս 28ի հաստատուելիքը։

Վ.Ա.Հ.

ՀԱՐԱՒ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՍԻՈՅ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ՇՈՒՐՋ

Ուոշինկթընէն կը հաղորդեն թէ Մ. Նահանդներու արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարները՝ սկսած են խորհրդակցութիւններ կատարել կարգ մը մայրաքաղաքներու մէջ, հարաւ – արեւելեան Ասիոյ հաւաքական պաշտպանութեան դաշինքի մասին։ Այդ առթիւ ա – նուանէն առաջ ժողովի մը հրաւէրը պիտի ուղղեն Մ. Նահանդներն ու Անգլիա։ Ժողովը հաւանաբար գումարուի Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ, Պանքօք կամ Մանիլ, մասնակցութեամբ՝ հրաւիրուղ երկիրներէն գատ, Ֆրանսայի, Փիլիպեան կղզիներուն, Թայլանտի, Նոր Զելանտայի, Ա – ւստրալիոյ, Հնդկաստանի, Ինդոնեզիոյ, Մէյլանի, Պիրմանիոյ եւ Փաքիստանի ներկայացուցիչներուն։

Լաոս, Քամպոճ եւ Հիւսիսային Վիէթնամ պիտի չհրաւիրուին ժողովին։ Այս ժողովին մէջ նկատի պիտի առնուին քաղաքական, անտեսական ու զինուորական խնդիրներ, պաշտպանելու համար Ասիոյ ոչ – համայնավար չրջաններուն ապահովութիւնը՝ համայնավարական թափան – ցումներուն դէմ։

Մ. Նահանդներուն գլխաւոր մտահոգութիւններէն մէկն ալ ձախողն է, վախնալով որ այդ երկիրը կրնայ ենթարկուիլ Զինաստանի հրապուրանքներուն, եւ մտնել իրենց չրջապիծին մէջ։

ԳԵՐՄԱՆ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇԻՆԸ

Հինգշաբթի օր Պերլինի մէջ գումարուեցաւ Գերմանիոյ ընկերվարական կուսակցութեան խորհրդաժողովը։ Ժողովը վաւերացուց գործադիր մարմնին առած որոշումները.—մերժել Եւրոպայի պաշտպանութեան դաշինքը։ Սակայն համաձայն կը դտնուի Գերմանիոյ վերապին – ման՝ կարգ մը պայմաններով։ Օրինակ, ստեղծել հաւաքական ապահովութեան դաշնագիր մը՝ հովանաւորութեամբ ՄԱԿի, որուն մասնակցի նաեւ միացեալ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

●

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Թիւթիւնճեանէ (Քլերմոն – Ֆերան) հազար ֆրանք։

Պ. Սարգիս Տէօվլէթեանէ (Փարիզ) հազար ֆրանք։

Գերմանիան։ Անդամակից իւրաքանչիւր պետութիւն պիտի վայելէ հաւասար իրաւունք եւ պաշտպանութիւն, եւն.։

Այս փոքձերը ձախողելու պարագային ընկերվարականները պատրաստ են, կարգ մը պայմաններով մասնակցելու պինտուական այն բոլոր ձեռնարկներուն, որոնք պիտի կատարուին ապահովելու համար խաղաղութիւնը եւ պաշտպանելու ազատութիւնը։

ԱԼՊԱՆԻՈՅ մէջ նոր կառավարութիւն մը կազմուեցաւ, նախագահութեամբ զաղանի ոստիկանութեան պետ զօր. Մեհմէտ Շէկուրի։ Նոր նախագահը ձայնասփիւռի վրայ յայտարարեց թէ Ալպանիան չուտով բնականոն յարաբերութիւնները պիտի վերահաստատէ իր զրացիներուն հետ։ Ըսաւ նաեւ թէ Ա. Մութիանի հետ իրենց բարեկամութիւնը միշտ կը կազմէ խարիսխը իրենց արտաքին քաղաքականութեան։ «Ալպանիան պիտի չմեկուսանայ, ինչպէս կը կարծեն մեր թշնամիները»։ Նախագահը չյիշեց անգամ անունը նախկին նախագահ Էնվէր Հոճայի, որ տիրաբար կ'իշխէր երկիրին, 1945էն ի վեր։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ զաղանի ոստիկանութեան քաղաքական բաժնի պետը անյայտացած է։ Կը կարծուի թէ համայնավարները առեւանգած են զինքը։

ԱՒՍՏՐԻԱ. չորս մեծ պետութիւններէն խնդրեց թեթեւցնել զբաւման պայմանները, նկատելով որ իրարու հետ չեն կրնար համաձայնիլ՝ երկրին անկախութիւնը վերստանալու խնդրին չուրջ։

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

"ԱՆՁԻՆՔ ՆՈՒԻՐԵԱԼՔ"

●

Նուիրեալներ են այն բուռ մը մարդիկ, որոնք « Հայ Կրթական Հիմնարկութիւն» անունին տակ, քանի մը տարիէ ի վեր կը զբաղին Մ. Նահանգներու մէջ, համալսարանական կրթական մտահոգութիւններու բերելու համար իրենց նպաստը :

Իրրեւ անհատ թէ կազմակերպութիւն, այս Հիմնարկութիւնն ու անոր նուիրեալ անդամները՝ անսահման դժուարութիւններ ունին իրենց առջեւ : Սխալ է այն մտածումը, թէ Մ. Նահանգներու մէջ դիւրաւ կը յաջողին բարեգործական ձեռնարկներ կամ կրթանպաստ նախաձեռնութիւններ : Անհուն զոհաբերութեան, եւ դալթահայութեան հանդէպ անվերապահ զուրգուրանքի բազմաթիւ փաստեր ընծայեց Ամերիկահայութիւնը, մինչեւ այսօր : Սակայն պէտք չէ խորհիլ երբեք, որ՝ մեղի եւ այլ գաղութներու ընծայուած նիւթական աջակցութիւններ ինք-նաբերաբար կը հաւաքուին այս կամ այն կազմակերպութեան դանձին մէջ, ու կը հասնին կարօտ չքջաններ : Ամերիկա, հեւ ի հեւ կեանքի ու վազքի աշխարհ մըն է, ուր բազմապատիկ ճիգերու կը կարօտի որեւէ ձեռնարկի յաջողութիւն : Անոնք, որ պէտք կանգնած են «Հայ Կրթական Հիմնարկութեան», իրենց ժամանակէն ու նիւթական միջոցներէն ալ մեծ բան կը զոհեն, կրթական մեր կեանքին թիկունք ու կռուան հանդիսանալու համար : Սիւրիահայութիւնն ու Լիբանանահայութիւնը՝ առիթ ունեցան մօտէն ճանչնալու այդ Հիմնարկութեան հիմնադիր անդամներէն մէկ քանին, — Ալէք Փիլիպպոս, Արփաքսաթ Սեդրակեան, Արշի Տիլբանեան, Հարրի Քարեան : Մարդիկ, որոնք իրենց համար սրտի ու հոգիի գործ են դարձուցած՝ քաղաք առ քաղաք, թաղ առ թաղ, ու երբեմն՝ խանութ առ խանութ չրջիլ, տարեկան ճաշկերոյթի մը տոմսերը ցրուելու, եւ ապահովելու համար ... Լուսաւորչայ կանթեղին լոյսը : Գումարները, որոնք կը տրամադրուին գաղթահայ ազնական կեդրոններու նախակրթարաններուն կամ երկրորդական վարժարաններուն, կը գոյանան տարեկան այդ ճաշկերոյթի մուտքի գումարներէն : Ճիսուն առ յիսուն, ամէն տարի կը գոյանայ 20 – 40 հազար տոլարի գումար մը, զոր անոնք համեմատական բաշխումով մը կը տրամադրեն գաղութներուն, վառ պահելու համար լուսոյ աղբիւրները :

Ի՞նչն է, որ այս բուռ մը մարդիկը կը մղէ բան գործ թողլու եւ վազելու նպատակահաւաքութեան եռեւէ :

Անշուշտ, նախ հաւատքը :— Կը հաւատան անոնք, որ կրթական ճակատը այն դլխաւոր մարդն է, ուր պիտի ապահովուին մեր գոյութեան ամէնէն ամուր ու հիմնական կռուանները : Զնջեցէք մեր վարժարանները՝ գաղութներու մէջ, ու պիտի հաստատէք՝ որ անսահման պարապութիւն մը, — անդունդ մը— պիտի գոյանայ հաւաքական ու համազգային մեր կեանքին մէջ։ Կը հաւատան անոնք, որ քաղաքական եւ ազգային, մարզական ու մշակութային մեր բազմաթիւ միութիւններու եւ կազմակերպութեանց կարգին՝ անհրաժեշտ է ունենալ նաեւ լուկ կրթական առաքելութեամբ գործի կոչուած մարմիններ, որոնք ամէն զոհողութիւն ու յողնութիւն յանձն պէտք է առնեն, ապահովելու համար անդեղեւ գործունէութիւնը դաստիարակական մերձարտաւթեանց : Կը հաւատան անոնք, որ մեր ժողովուրդը անվերապահ նուիրումով ու անսակարկ կառչած, երբ տեսնէ թէ իր զոհաբերութիւնները պտուղ ու արդիւնք կուտան : Եւ վերջապէս՝ կը հաւատան անոնք, որ յետին չքաւորէն մինչեւ փարթամ մեծատունը, իրենց պարտականութիւնը կատարելու համար պիտի ունենան հանդէպ այս մեծ ժողովուրդին, որուն մտաւոր ու բարոյական ապահովութիւնը կախում ունի մանաւանդ նոր սերունդներու հայեցի դաստիարակութենէն ու մտաւոր պատրաստութենէն :

Վերջին չորս տարիներու ընթացքին, « Հայ Կրթական Հիմնարկութիւնը » փորձառութեամբ մը հարստացաւ Սուրիոյ եւ Լիբանանի չրջաններուն մէջ, բերելով կարելի իր նպաստը՝ մեր վարժարաններուն : Բարեգործականը որոշ յատկացումներ կ'ընէ, անշուշտ, իր ըմբռնած եղանակով ու գործունէութեան իր անկախ ծրագրով : Սակայն, այդ աջակցութիւնը ընդհանրապէս միակողմանի է, եւ, եթէ «Հայ Կրթական Հիմնարկութիւն»ը հրապարակ չլսած չըլլար, առանց յարանուանական նկատումի ու հրէի եւ հեթանոսի խտիր դնելու իր օժանդակութեան եղանակներուն մէջ, հաւանօրէն մեր բազմաթիւ հաստատութիւնները դանուէին դժնդակ ու անյաղթահարելի պայմաններու մէջ :

Մարդիկ են ասոնք, որոնք չատ խօսիլ չեն սեր իրենց մասին : Կ'ուզեն, որ խօսինք աւելի իրենց նախաձեռնութեան ի – մասին ու տարողութեան մասին : Եւ մենք՝ կը բաւականանանք, անգամ մը եւս ընդգծելով, որ անոնք նուիրեալներու ոգիով ու հաւատքով վարած են գործի, միխայն պարտականութիւն մը կատարած ըլլալու զոհունակութեան համար : Ոչ ցուցական յայտարարութիւններ, ոչ հանդարաշունչ ինքնագովութիւններ, ոչ ալ բազմութիւնները հիացումի հրաւիրելու կեղծ փորձեր : Լուիկ – մնջիկ կ'աշխատին, տարին անդամ մը միայն ժուժկալօրէն հաղորդելու համար իրենց գործունէութեան մանրամասնութիւնները, եւ նոր յատկացումներու համամասութիւնները :

Նուաղադոյն պարտք է, մեր կողմէ, անդամ մը եւս արձագանդ ըլլալ իրենց բեղուն ու փրկարար ճիգերուն, ու մեր չնորհակալութիւնները յայտնել — իրենց համբով — Ամերիկահայ մեր եղբայրներուն ու քոյրերուն, որոնք կրնան վստահ ըլլալ, թէ ընծայուած աջակցութիւնը բազմապատիկ արդիւնքով կը բեղմնաւորի այս ափերուն վրայ : Լոյս ու կեանք կը դառնայ :

(Խմբագրական ԱՐԵՒԵԼՔԻ)

ՁԿՆՈՐՍԸ ԵՒ ԻՐ ՀՈԳԻՆ

●

Թիւիկները նաւուն բոլորաձեւ բայ – ուածքներէն կը մանէին ու կ'ելլէին ու պզտիկ խեցեմորթները, որոնք մեծ ճամբորդներ են, փակած կ'ըլլային նաւուն ողնափայտին, աչխարհի չրջանը կ'ընէին, թանաքաձուկերը որ ապառաժներու կո – ղերուն վրայ կ'ապրին, իրենց երկար սեւ բազուկները երկարելով, կրնան դիչերը տարածել երբ որ ուղեն : Ան կ'երգէր երգը արդանաւորդին որ իր սեփական նաւը ունի, որ արեւակէ տաչուած, եւ մեռաքէ առագաստով մը առաջնորդուած, զուարթ արիտոնները որ տաւիղ կը նուագեն եւ կրնան հմայել մեծն Գրագէն մինչեւ որ անոր քունը բերեն, պզտիկ մանուկները որ լպրծուն ծովախոզերուն կը կառչին եւ քրքջալով կը մագլցին անոնց քամակին, ծովուն աղբիկները որ ճերմակ փրփուրին մէջ տարածուած են բազուկները կը կարկառեն նաւազներուն եւ ծով – ափնդները կեռ ժանիքներով, եւ ծովաձիերը ծփա – նուտ բաչերով :

Ու մինչդեռ ան կ'երգէր, բոլոր թիւ – նոսները խորքերէն կը բարձրանային ունկնդրելու համար անոր, եւ երիտասարդ ձկնորսը կը նետէր իր ուռկանը եւ կ'որ – սար զանոնք, ուրիչներն ալ նիզակով կը բռնէր : Եւ երբ մակոյկը լաւ մը կը բեռնաւորուէր, ծովանուշ անոր ժպտելով չուրերուն տակ կ'անհետանար :

Բայց ան չէր ուղեր չատ մօտ դալ ա – նոր, վախնալով որ ձկնորսը կրնայ դալիլ իրեն, յաճախ կը կանչէր զայն եւ կը պատդառէր, բայց ծովանուշը կը մերժէր, եւ երբ ձկնորսը կը փորձէր զայն բռնել փակի մը նման, ծովուն մէջ կը խորասուզուէր եւ ամրողջ օրը բնաւ չէր երեւեր :

Եւ օր ըստ օրէ երգին ձայնը աւելի գաղջ էր, այս ձայնը որով ան կը մոռնար իր ցանցերը, իր ճարտարութիւնը եւ նոյն իսկ իր արհեստին մասին փոյթ չէր ըներ : Շիկակարմիր լուղակներով եւ զր – լուխնուն վրայ ոսկիէ աչքերով թիւնոտներ վտառներով կուգային, բայց ան բրնաւ ուչադրութիւն չէր ըներ, ան իր քովը կ'երկարէր անօգուտ եւ ուռիի ոստերէ հիւսուած սակառները դատարկ էին : Շրմնները կիսարաց, աչքերը հիացումէն քօղարկուած նստած կը մնար, անչարժ մակոյկին մէջ, եւ կ'ունկնդրէր. ան մտիկ կ'ընէր մինչեւ որ ծովուն մչուշը կը պարուրէր զինք եւ թափառաչրջիկ լուսինը արեւէն թիացած անդամներուն վրայ արծաթէ ցոլքերը կը խաղցնէր :

Երեկոյ մը կանչելով ըսաւ.

— Փոքրիկ ծովանուշ, փոքրիկ ծովանուշ, կը սիրեմ քեզ, ընդունէ զիս իբրեւ նչանած, որովհետեւ քեզ կը սիրեմ :

Բայց ծովանուշը դլուխը օրօրեց.

— Դուն մարդկային հոգի կը կրես, պատասխանեց, եթէ ուզէիր բաժնուիլ քու հոգիէդ, պիտի կրնայի քեզ սիրել :

Եւ երիտասարդ ձկնորսը ըսաւ ինքնի – րեն. «Ինչէ կը ծառայէ հոգիս, չեմ կրնար տեսնել զայն, չեմ կրնար չօչափել, չեմ ճանչնար զայն : Արդ կ'ապատուիմ անկէ, անհուն երջանկութեան մը կը տիրանամ» :

Եւ ուրախութեան մեծ աղաղակ մը թռաւ չրթներէն, ու կանգնելով նկարուն նաւակին մէջ, դէպի ծովանուշը երկարեց իր բազուկները :

— Ալ պիտի ապատուիմ հոգիէս, բա – ցագանչեց ան, եւ դուն իմ նչանածս պիտի ըլլաս, եւ ես ալ քու նչանածդ, եւ ծովու խորքին մէջ միասին պիտի ապրինք, եւ ինծի ցոյց պիտի տաս բոլոր այն բաները որոնց մասին երգեցիր ինծի, եւ ես պիտի կատարեմ քու բոլոր փափաքները եւ մենք բնաւ իրարմէ պիտի չդատուինք :

Եւ պզտիկ ծովանուշը հաճոյքէն ժպտելով երեսը ձեռքերուն մէջ ծածկեց :

— Բայց ի՞նչպէս կրնամ հոգիս վտարել, հարցուց երիտասարդ ձկնորսը : Ըսէ ինծի, ի՞նչպէս պէտք է ընել, պիտի դործադրեմ :

— Աւա՛ղ, չեմ գիտեր, ծովու ժողո – վուրդը հոգի չունի, բսաւ ծովանուշը :

Եւ սիրավառ նայուածքը յառելով անոր խանդչ մեր երանելի պապերուն բերնէն քաղուած անսպառ հում նիւթեր : Ժողո – վրդական ոճով մը, մեր աչքին առջեւ փոխն ի փոխ կը պատկերանան Գարահիսարի հիմնարկութիւնը, հայրենի բար – քերը, աւանդութիւնները, հայ յեղափո – խական չարժումին չարժառիթները, խնկելի դէմքերը անոր վարիչներուն եւ դիւ – ցազնական պայքարները :

Օրինակի համար, խորհրդածութեան անսահման հորիզոն մը կը բանան Գարահիսարի աչուղները, երանելի Մաչապա – պը, որ Ս. Սարդիսի հանդէպ իր տածած հաւատքին ուժովը առաւ մը ինքզինքը կը դանէ Պոլիս՝ ահաւոր փոթորիկին, հրաչապործն Հեթում Պապ, որ լատին բժիչկներուն վտառոր դաս մը կուտայ մահուընէ ազատելով Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքը, անվեհեր Դանիէլ Զաւուչը, Յարեթն ու Գալուստը եւ վերջապէս արծուերոյնի երկու հերոսամարտներուն դեկավար ուղեղը՝ Ղուկաս Տէօվլէթեան, որ քաչն Անդրանիկի կորիւնները պիտի առաչնորդէր դէպի «Մահ իմացեալ» :

Չմոռնամ յիչել նաեւ Սուլթան Մահ – մուտի երազը, որ քիչ մնաց Թուրքիոյ ամբողջ հայութիւնը պիտի առաչնորդէր սպանդանոց, տխմար բախտագուչակի մը երեսէն : Այս բոլորին վրայ աւելցուցէք նաեւ հեղինակին նկարագրած ահաւոր դրուագները, կարսի անկումը, իր թա – փառումները սարէ սար, դիւղէ դիւղ, քաղաքէ քաղաք, ու վերջապէս իր հանրային գործունէութիւնը Կովկասէն մինչեւ Սեւ Ծովու ափունքը, 1917 – 1920ի ճակատագրական օրերուն, երբ օրհասական պայքարի մը բռնուած էին բոլչեւիկները եւ ճերմակ Ռուսերը :

Այստեղ, Ակնի ափերուն վրայ, ան օր մը իր մանրմնդներուն հետ անդիմադրելի փափաքը կը դդայ ողջունելու Կոմիտաս վարդապետը : Գաղջ ընդունելութիւն մը կ'ընէ իրենց մեծ երաժչտագէտը, բայց երբ կ'իմանայ թէ Գարահիսարցի են, զարմանք կը յայտնէ որ Վառամչապուհ արք. Հայաստան դացած չէ տակաւին. — Մեր տեղը հոն է, բոլորս ալ պիտի մեկնինք, կը պատասխանէ Սարգիս աղբարը :

Ընկերակիցներէն մէկը կը միջամտէ, երբեք չէի ծածկեր թէ ինչքան դդալի է իր պատասը երաժչտական աչխարհին մէջ : Եւ ահա, կարծես տեսիլքէ մը արբեցած, հանճարեղ վարդապետը յանկարծ կ'ազատկէ .

— Մեծ լոյս մը պիտի ծագի օր մը Հայաստան աչխարհէն :

Ճոխ են այս բոլորը, դունագեղ, վերակոչուած արտասովոր յիչողութեամբ մը, որ զարմանք միայն կրնայ չարժել : Թէ – բեւս իր կարգ մը տեսակէտները ոմանց համելի չթուին, բայց կը խորհիմ թէ ճչմարտութիւնը պէտք է լսուի :

Դժբախտաբար, Սարգիս աղբօր խոր – բէն մարդիկ հետզհետէ կ'անհետանան :

Եթէ իւրաքանչիւր հայկական գաւառ Սարգիս աղբար մը ունենայ, բան չի կորսուիր հայրենի դանձերէն :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(2)

(Շար.)

«ՅՈՒՇԵՐ Շ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԷՆ»

●

Լեռներն ունին իրենց խորհուրդը : Վեհապանծ արքայի մը պէս, բարձունքնե – րու կատարէն կը նային երկրի վրայ եւ անհուն ներչնչարանը կը դառնան իրենց հպատակներուն :

Այդպէս է Գարահիսարը :

Արծուերիր հայեացքն ուղղած բար – ձունքներուն, Անդրանիկ չատ կանուխէն զդացած է ազատութեան այն անվկանդ անչը, որ պիտի բռնկցնէր ամբողջ Հայաչխարհը սրբազան խենդութեամբ :

Հրահանգիչ էր Գարահիսարի տոհմէն տուած օրինակը : Վեցտարեան դերու – թեան կապանքներուն տակ հեծող Հայութիւնը, յանկարծ պիտի զդար կրակէ յորձանքի մը խլրտումը երակներէն ներս եւ ուրքի պիտի կանգնէր խիզախօրէն : Ահ – ուստ լեռներուն ազատանի ոգին պիտի կռանկէր բազուկը Հայաչխարհի քաջ – րուն, Զէյթունէն Սասուն, Սասունէն Վասպուրական եւ մինչեւ Արզար Թագաւորին հինաւուրց մայրաքաղաքը՝ Եղեսիա : Արծուեթռիչ այդ ոգին պիտի դառնար հաւատք, պիտի դառնար ընդվզումի անչիջելի բոց, պիտի դառնար Թաթոլ – եան զարկ :

Ինչ որ զրի առած է Սարգիս աղբարը, վստահաբար պարզ յուչերէ աւելի թանկագին վաւերագիր մըն է :

Շատ ապրած, չատ բան տեսած եւ չատ բան կարդացած Հայ մըն է Սարգիս աղ – բարը : Մէկ խօսքով, կեանքի պայքարին մէջ եփած մարդ մը : Բոլոր սրտցաւ Հայերը, որոնք կը բարձրանան Պլովիւի դառիվերէն, կը սիրեն երկու խօսք փոխանակել իրեն հետ : Բաժակ մը սուրճի մէջէն, իսկական հաճոյք մըն է լսել Սարգիս աղբարը : Ամէն վայրկեան, բան մը դտնի ան մեղի պատմելիք, դաստակական համային ոճով մը, որուն զաղանիքը չատ լաւ գիտէ : Եւ ատեն ատեն հայկ. ողբերգութիւնն է որ կը քակուի իր այրած սրտէն, էջ առ էջ, հատուած առ հատուած :

Շատ համեստ է Սարգիս աղբար իր առաջադրութիւններուն մէջ, ինչպէս կը վկայէ իր ձեռագրին նախաբանը.

— « Գարահիսարի պատմութիւնը գըրուած էր ժամանակին, մինչեւ երկու հարիւր տարուան արձանագրութիւն բրուինած է կ'ըսէին, բայց ինչպէս ուրիշ տեղեր, բոլորն ալ փճացան 1915ի եղեռնի օրերուն : Հիմակ մենք ոեւէ պաշտօնական վաւերագիր չունինք : Կը մնայ մեր բառաբի տարեց մարդոց,— որոնք ականատես եղած են դէպքերուն, — որ իրենց գիտցածը գրի առնեն : Ես այս տեսակէտին վրայ յենլով, 1935ին գործի ձեռնարկեցի իմ տկար գրիչովս եւ սկսայ գրել իմ արծուեբոյն հայրենիքիս մասին : Թող ընթերցողը ներողամիտ ըլլայ թերութիւններու համար, որովհետեւ ես գրեթէ դպրոց չեմ տեսած եւ ինչ որ սրված եմ ինքնուսուցութեամբ եղած է :

Հակառակ այս խոնարհ տողերուն, Սարգիս աղբարը թանկագին նպաստ մը կը բերէ իր հերոսական հայրենիքի պատմութեան : Ան իր յուչերով մեղի կը փոխանգէ մեր երանելի պապերուն բերնէն քաղուած անսպառ հում նիւթեր : Ժողովրդական ոճով մը, մեր աչքին առջեւ փոխն ի փոխ կը պատկերանան Գարահիսարի հիմնարկութիւնը, հայրենի բարքերը, աւանդութիւնները, հայ յեղափոխական չարժումին չարժառիթները, խնկելի դէմքերը անոր վարիչներուն եւ դիւցազնական պայքարները :

Օրինակի համար, խորհրդածութեան անսահման հորիզոն մը կը բանան Գարահիսարի աչուղները, երանելի Մաչապան, որ Ս. Սարգիսի հանդէպ իր տածած հաւատքին ուժովը առաւ մը ինքզինքը կը դանէ Պոլիս՝ ահաւոր փոթորիկին, հրաչապործն Հեթում Պապ, որ լատին բժիչկներուն վտառոր դաս մը կուտայ մահուընէ ազատելով Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքը, անվեհեր Դանիէլ Զաւուչը, Յարեթն ու Գալուստը եւ վերջապէս արծուերոյնի երկու հերոսամարտներուն դեկավար ուղեղը՝ Ղուկաս Տէօվլէթեան, որ քաչն Անդրանիկի կորիւնները պիտի առաչնորդէր դէպի «Մահ իմացեալ» :

Չմոռնամ յիչել նաեւ Սուլթան Մահ – մուտի երազը, որ քիչ մնաց Թուրքիոյ ամբողջ հայութիւնը պիտի առաչնորդէր սպանդանոց, տխմար բախտագուչակի մը երեսէն : Այս բոլորին վրայ աւելցուցէք նաեւ հեղինակին նկարագրած ահաւոր դրուագները, կարսի անկումը, իր թափառումները սարէ սար, դիւղէ դիւղ, քաղաքէ քաղաք, ու վերջապէս իր հանրային գործունէութիւնը Կովկասէն մինչեւ Սեւ Ծովու ափունքը, 1917 – 1920ի ճակատագրական օրերուն, երբ օրհասական պայքարի մը բռնուած էին բոլչեւիկները եւ ճերմակ Ռուսերը :

Այստեղ, Ակնի ափերուն վրայ, ան օր մը իր մանրմնդներուն հետ անդիմադրելի փափաքը կը դդայ ողջունելու Կոմիտաս վարդապետը : Գաղջ ընդունելութիւն մը կ'ընէ իրենց մեծ երաժչտագէտը, բայց երբ կ'իմանայ թէ Գարահիսարցի են, զարմանք կը յայտնէ որ Վառամչապուհ արք. Հայաստան դացած չէ տակաւին. — Մեր տեղը հոն է, բոլորս ալ պիտի մեկնինք, կը պատասխանէ Սարգիս աղբարը :

Ընկերակիցներէն մէկը կը միջամտէ, երբեք չէի ծածկեր թէ ինչքան դդալի է իր պատասը երաժչտական աչխարհին մէջ : Եւ ահա, կարծես տեսիլքէ մը արբեցած, հանճարեղ վարդապետը յանկարծ կ'ազատկէ .

— Մեծ լոյս մը պիտի ծագի օր մը Հայաստան աչխարհէն :

Ճոխ են այս բոլորը, դունագեղ, վերակոչուած արտասովոր յիչողութեամբ մը, որ զարմանք միայն կրնայ չարժել : Թէ – բեւս իր կարգ մը տեսակէտները ոմանց համելի չթուին, բայց կը խորհիմ թէ ճչմարտութիւնը պէտք է լսուի :

Դժբախտաբար, Սարգիս աղբար խոր – բէն մարդիկ հետզհետէ կ'անհետանան :

Եթէ իւրաքանչիւր հայկական գաւառ Սարգիս աղբար մը ունենայ, բան չի կորսուիր հայրենի դանձերէն :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(Շար.)

ՎԱՀԱՆ ՏՈՒՇՈՒՅԱՆ

•

Ցանկացած առիթով չէր հանդիպում, կամ ամեն անգամ, երբ հանդիպում էինք, ինձ թվում էր, թե նա ինչ-որ բան է ուզում ասել, բայց չի համարձակվում։ Ես ինքս էլ չէի համարձակվում նրան հարցնել։ Ինչո՞ւ։ Ես ինքս էլ չգիտեմ։ Ամեն անգամ, երբ նրան տեսնում էի, ինձ թվում էր, թե նա ինչ-որ բան է ուզում ասել, բայց չի համարձակվում։ Ես ինքս էլ չէի համարձակվում նրան հարցնել։ Ինչո՞ւ։ Ես ինքս էլ չգիտեմ։

— Ես կարծում եմ, որ նա ինչ-որ բան է ուզում ասել, բայց չի համարձակվում։

— Ես էլ։

— Ուրեմն ինչո՞ւ նա չի ասում։

— Չգիտեմ։

Երբեմն մեր զրույցը վերածվում էր լռության։ Մենք նստում էինք, ծխում էինք, ոչ մի խոսք չէինք ասում։ Ես ինքս էլ չգիտեմ, թե ինչու

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ցիսոիսեան Ընկերութիւնը (Ժէ – պուխա) 32·000 անդամ ունի, համաճայն Վատիկանի վերջին վիճակագրութեան : Այս անդամները բաժնուած են 67 ազգե – րու վրայ : Ընկերութիւնը ունի 276 երկ – րորդական, 132 բարձրագոյն վարժա – րաններ եւ 187 հոգեւոր ճեմարաններ : Կը հրատարակէ 1320 հանդէսներ : Արեւելեան երկիրներու մէջ, Չինաստանն ալ հաշուե – լով, Միաբանութիւնը 1947ին ի վեր կոր – սընցուցած է 87 հաստատութիւններ ո – րոնց 11ը ճեմարանները, երկուքը համա – լսարան եւ եօթը դպրեվանք : Ընկերու – թիւնը կը պահէ 5463 քարոզիչներ 46 օ – տար առաքելութեանց մէջ (մխիթն) :

Ալիբդի մասին (քանէտ) չահեկան վի – ճարանութիւն մը տեղի ունեցաւ Ազգ· Ժողովին մէջ : Երեսփոխան մը առաջար – կեց նոր միջոցներ ձեռք առնել, հետապո – տութիւնները կատարելու համար : Ըսաւ թէ 1952ին 85·332 հոգի մեռած են խլիր – դէն, իսկ ասկէ քան հարիւր հազար հո – գի՝ 1953ին : Առողջապահական նախարա – րը հաստատեց թէ տարեկան մահերու թիւը 150·000էն պակաս չէ, ասկէ մեծ քան հիւծախտի զոհերու թիւը : Այս առ – թիւ բացատրեց թէ ալբոլամոլութիւնն ալ կը նպաստէ այս «ազգային պատուհա – ս»ին, խանգարելով մարմնական գործա – բանները :

Պալքանեան դինակցութեան դաշինքը որուն կը մասնակցին Յունաստան, Թուր – քիա եւ Եուկոսլաւիա, պիտի ստորագրուի Օպոատոսի սկիզբները :

Մ· Նաւհանդներուն արտաքին նախա – րարին փոխանորդը Պ· Պեալ Սմիթ դարձ – եալ առաջարկեց Պ· Մենդէս Ֆրանսին՝ որպէսզի չանայ վաւերացնել տալու եւ – րոպայի պաշտպանութեան միաբանու – թիւնը, քանի որ այլեւս վերջացաւ Հնդ – կաչինի պատերազմը : Միւս կողմէ Պ· Վիչինսկին ալ հակառակը կը ապաս, այն յոյսով թէ ժընեւի համաձայնութիւնը եւ կարմիրներուն ըրած դիմողութիւնները պիտի համոզեն Ֆրանսացիները՝ թէ այլ – եւս անհրաժեշտ չէ Գերմանիոյ վերակո – ւոմը :

Ս· ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Վարդավառի տօնին առթիւ այս կիրա – կի, Ս· պատարագ պիտի մատուցուի Շա – ւիլի մատրան մէջ : Պատարագէն եւք մաս – նաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի վազամեռիկ Մխիթարիկ Տօղ – բամաճեանի հոգւոյն, ինչպէս եւ այն բարեբարներուն ննջեցեալներուն հոգ – ւոյն, որոնք օժանդակեցին եկեղեցիին հո – գին գնումին : Սկիզբ ժամերգութեան ժա – մը 8·30 :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համաթաբբ· Հայր· Մխիթեան Վիէնի մասնաճիւղիս գաշտահանդէսը այս կի – րակի ամբողջ օրը, ԻԻ–ԷՍ Ա·ի մարզա – կան դաշտին վրայ Փոն Քէվէք (Իզէո) :

Կը խնդրենք Լիոնի, Վալանսի եւ Շամ – պարերգիններէն որ իրենց ներկայու – թեամբ քաջալերեն մասնաճիւղիս ազգօ – գուտ ձեռնարկը :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Ս· Կ· Երգչախումբը դաշտային պտոյ – տի կը հրաւիրէ իր անդամները իւ Ատանի դեռեզերքը, 1 Օպոստ· կիրակի օր :

Ժամադրութիւն կատ ութ Նօտ ժամը 9·30ին : Ա· չոգեկառքը ժամը 9·30ին, *յաջորդը կը մեկնի* 10·30ին :

Կը հրաւիրուին միութեան անդամնե – րուն ընտանիքները եւ համակիրները :

Տուխ Պօն Տիմանշ 290 ֆրանիֆ, երք ու դարձ :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

× *Դպրոցասէրի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտու – հիներու ընդունելութեան արձանագրու – թիւնները բացուած են արդէն : Ծնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը, մինչեւ կէս օր :*

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլ· տիւ Նօտ, էկլիզ Փանքէնէեն 146 *թիւ հան – րակառք առնելով :*

«ՀԱՅ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՕՐ»Ը

Կը տօնուի Շաւիլի անտառին մէջ :

«Խանասորի Աբշատնք »ի տարեդարձին եւ Սասնոյ երկրորդ ապստամբութեան յիսնամեակին առթիւ :

Յուլիս 25ի կիրակի օրը առաւօտեն մինչեւ երեկոյ :

Կը խօսին ընկերներ ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎ – ՄԱՍԵԱՆ եւ ԽԱՋԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :

Տեղի պիտի ունենայ Ազգ· եւ ժողովր – դական երգեր բարձրախօսով, համճելի ժամանց ու կերուխում : Պիւֆէ ժողովր – դական դիներով :

Ժամը 3ին այցելութիւն Շաւիլի պերեզ – մանատունը : Ընկերներ Իչխան Արղութ – եանի, Բժ– Տէր Դաւիթեանի, եւ Հրանտ Ադամեանի չիրիմներուն :

Եւեկարակառք ամէն կէս ժամը անգամ մը Մոնփառնասի եւ Սէն Լազարի կայա – րաններէն : Հանրակառք Փոն ար Սէվրէն իջնել Փիւի Սաո Վէճ , Շաւիլ :

Անձրեւի պարագային տեղի կ'ունենայ միայն վերեւմանի այցելութիւնը :

Փլաս տէ Ֆէթէն կը մեկնի մասնաւոր օթօբար մը , երթ ու դարձի պայմանով առաւտեան ժամը 10ին : Փափաքողները կը – նան դիմել ճաշարան Աբթիւը եւ Հ· Ց· Դ· «Ռոստոմ» խումբին ընկերներուն :

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԵՒ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՑ

ԱՒԹԻԻ ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Լիոնի ՎԱՐՄԱՆԴԵԱՆ եւ Տէսինի քոյր կոմիտէ – *ներուն :*

Կիրակի Յուլիս 25ին, առաւօտէն մին – չեւ երեկոյ, Տէսին, զովասուն ծառաս – տաններուն մէջ, Քաֆէ Լամարքի մօտ : Կը բանախօսէ ընկ· ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

Գեղարուեստական բաժին : Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ : Առատ կերուխում , համադամ ուտելիքներ, սառնորակ ըմ – պելի եւ խորոված միս :

Գիները ժողովրդական :

ԾԱՆՕԹ.— Օթօբառը փլաս կիշառէն կը մեկնի կիրակի առաւօտ, ժամը ճիշդ 9·15 անցած : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ԱՌԹԻՒ

Վարդավառի տօնին առթիւ, այս կի – րակի Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկե – ղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսա – ւոր Ս· պատարագ, եւ Ախուշաան աբե – զայ Զղջանեան պիտի պատարագէ եւ քա – րոզէ : Երկուշաբթի մեռելոց եւ Ս· Պա – տարագ : Հայ հասարակութիւնը կը խնդ – րուի ներկայ ըլլալ :

Դիւան Հոգաբարձութեան

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՑ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Կրընոպլի եօթնեղբայրեան կոմիտէի կողմէ, նը – ւիրուած Սասնոյ ապստամբութեան 50րդ տարեդարձին եւ Խանասորի յիշատակին :

Այս կիրակի ամբողջ օրը Շաթօ տը Էր – պի զովասուն դաշտին վրայ, նախորդ տարուան տեղը :

Կը խօսի Պ· Կ· ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ (Վիէննէն) :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, տեղ – ւոյս կարող ուժերու կողմէն : Հայկ· մթ – նոլորտ : Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով :

Օթօբառը կը փոխադրէ մինչեւ դաշտա – վայրը հետեւեալ կայաններէն, 9ին 10 մնացած Նօթր Տամ, 9·10 անցած Փլաս Վենտոմ, 9·20 անցած Հայկ· դպրոցին առջեւ (Բուուա – Ռուժ), 9·30ին վերջին կայան ընկեր Միսլեանին տունին առջեւ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Լիոնի Ս· Աստուածածին եկեղեցին (69 ռիւ Լուի Պլան) այս կիրակի առաւօտ հո – գեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ զրադէտ եւ ազգային գործիչ՝

ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները :

Վալանսի Ազգ· Միութիւնը կը յայտա – րարէ թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Նորակառոյց Ս· Գր· Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ ող – բացեալ՝

ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ

յիշատակին :

Վալանսի եւ շրջանի հայութենէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ Ս· պատարագին , ի յարգանս ողբացեալ զրադէտին յիշա – տակին :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Հիւս· Ամերիկայի առաջնորդական տե – ղապահ՝ ՄԱՄԲՐԷ ԱՐՔ· ԴԱԼՓԱՅԵԱՆ , որ էջմիածնէն կը վերադառնայ, այս կի – րակի պիտի նախագահէ Վարդավառի հանդիսաւոր արարողութեանց , Մարսէյ – լի Մայր եկեղեցին : Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ , մարսիլիահայութեան հոգը – դելով իր ապաւորութիւնները կաթողի – կոսի յուղարկաւորութենէն :

ՀԱՅԱՄԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Իսկ լէ Մուլիոնի մէջ

Այս կիրակի Վարդավառի տօնակատա – րութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը 6ին ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Պրիւնոյի մատրան մէջ : (148 ռիւ տը Լ'Էկալիբէ) :

Ս· Խաչի ժողովրդապետութիւն

SORBONNE, 47 Rue des Ecoles
AMPHITHEATRE F.
IIIme Congrès International de Cristallographieի

առթիւ, Ֆրանսական միակ պատուիրակ փրոֆ· Գ· Ալիքսանեան խօսք կ'առնէ այս երկուշաբթի ժամը 17·10ին : Դասախօսու – թիւնէն պատ, Ծանօթ գիտնականը պիտի պատասխանէ նաեւ եղած հարցումներուն :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սեւերան Մարկոսեան, Յունաստան , Գալամաթայէն, 1943ին Գերմաններէն գե – րի տարած են եւ կը կարծուի որ այս տարի Ֆրանսա անցած է : Հայրը Պետրոս , մայրը Աբշալոյս Մարկոսեան : Տեղեկա – ցնել Ն· Մեսրոպեանի ,

(Mr. N. Mesrobian, Tailleur, 63 rue de la République, Lyon (Rhône).

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել :

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ.
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ճերմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՏԱՒՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ :

Ցոր գրներ

Articles polichinelles-ի համար ։

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Ազբիւր – Սերոբ – Մ· Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ· ժողովը, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Ծանօթ հաւաքատեղին : Ներկայ պիտի ըլլայ Կ· Կ·ի ներկայացուցիչը : Կարեւոր օրակարգ :

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր· վար – չութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանին այն ընկերները, որոնք բանա – կումին պիտի մասնակցին, երկուշաբթի ի – րիկուն ժամը 8·30ին Ռէժանի մէջ :

«ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ի ժողովը այս և – րեքշաբթի ժամը 21ին, սովորական հա – ւաքատեղին :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Տարօն · Սալնոյճորի Հայր· Միութեան Ի յիշատակ Տարօն–Սալնոյճորի հե – րոսներուն :

Այս կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Անտրէի հանրածանօթ պարտէզին մէջ :

Կը նախագահէ Գ· ՊՕՂՈՍԵԱՆ
Կը խօսի Գ· ՇԷՀԻԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Պուլ – վար Օտտոյի Ազգ· վարժարանի աշա – կերտութեան կողմէ, ղեկավարութեամբ՝ ուսուցչուհի Տիկին Սօնա Թորոսեանի :

Միրաժար մասնակց· (պարով) Օր·Ռ· կաթեանի Մարսէյլի Օփերայէն :

Մուտքը ազատ է :

ԾԱՆ.— Հանդիսավայրը երթալու հա – մար Փլաս տ'Էքթէն առնել 25 թիւ հանրա – կառքը եւ իջնել վերջաւորութեան :

ԾՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Օթօբարով դէպի Թրէփօր, կիրակի 1 Օգոստոս :

Կազմակերպուած Առնուվիլի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Կռուվարենց» մասնաճիւ – ղի կողմէ :

Հաճելի անակնկալներ օթօբարին մէջ : Ճամբորդութեան ընթացքին պիտի այ – ցելենք նաեւ Պովէի Ծանօթ մայր եկե – ղեցին :

Մասնակցութեան ծախս 1000 ֆրանք :

Աբձանագրուիլ Պ· Նիկողոս Նիկողոս – եանի մօտ :

121 Av. Henri-Barbusse
Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)
Tél.: 446 à Gonesse.

URIAGE - LES- BAINS (Isère)

ԿՐԸՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄ· 414 ՄԷԹՐ
ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ,
ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՅԱՆ

Անգլուգական հանիթային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային , յօդացաւի , ցնցղատապի եւ այլ ախ – տերու :

Շրջագայութեան կեդրոն , զբօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք , *անտառ , լեռնագնացութիւն , քաղի –* նօ , թէնիս , սինեմա , նուագահան – դէս , եւայլն :

ԲԱՑ Է ՄԱՅԻՍ 25 – ՍԵՊՏ· 25

Դարմանում , հիւրանոց , ճաշ , քա – ղինոյի մուտք , կառքով լեռնագնա – ցութիւն , հաւանագրով (Փրիզ ան շարժ) , *ասիւրանսի անգամներուն միանուագ գինն է 22000 ֆրանք :*

Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

OCÉANIA

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Կը կազմակերպենք հաւաքական ճամ – բորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուր – քիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին : ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԳԱՑԵՐՈՎ

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստա – նալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝
OCEANIA
4, Rue de Castellane
PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
Պ· ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆԻ եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ
Օսէանիայի միջոցով
38, Rue de la République, Marseille
tél. Colbert : 53-13

Տեղեր եւ ձեւակերպութիւններ Հա – րաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա – ներու համար եւ ամէն ուղղութեամբ :

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑՔԱՅՑՈՒԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՍՏԱՏՈՒԹԵՆԷՆ

Ets. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ :

- *Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութքներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 25 ՅՈՒԼԻՍ ★ DIMANCHE 25 JUILLET 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7428 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2839

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱՀԱՊԵՏԸ

•

Վերջերս արտասահմանեան մամուլին մէջ թելադրութիւններ եղան այս տարի տօնելու հայ լրագրութեան 160ամեակը։ Մեր պաշտօնակիցը «Ճուտաբեր» յայտարարեց թէ ծրագրած է բացառիկ թիւ մը հրատարակել յատուկ այնան այս առթիւ։

Հայերէն անդրանիկ լրագիրը լոյս տեսաւ Մատրասի մէջ 1794ին։ Տնօրէնը – խմբագիրը, գրաշարը, տպագրիչն ու հրատարակիչը էրճարութիւն քահանայ Շմաւոնեան, որ միեւնոյն ժամանակ ինք կը պատրաստէր Թուղթը՝ նախնական մի – քանիներով՝ բամպակի խմորէ։

Շմաւոնեան քահանայ ծնած է Պարս – կաստանի Շիրազ քաղաքին մէջ 1750ին եւ մեռած Մատրաս, 9 Փետրուար 1824ին։ Ուրեմն այս տարի նաեւ իր մահուան 130– ամեակն է։

Երիտասարդ տարիքին, մէկ չարթուան մէջ կորսնցուցած ըլլալով իր երկու զաւակները, մխիթարութեան համար քաշուած է Շիրազի Հայոց վերեմտնատան մօտակայ Պապաքոհ բլուրը եւ հօթը տարի ապրած հոն՝ պարսիկ տէրվիշներու հոլանակին մէջ, լրիւ ուսումնասիրելով պարսկերէն լեզուն ու գրականութիւնը։

34 տարեկան էր, երբ Մատրաս գնաց հոգի [illegible]

Հայերը շատ կանուխէն հաստատուած էին Մատրասի մէջ։ Ժ.Զ. դարու սկիզբէն Հայերը յաճախած են Հնդկաստանի այլ մեծ նաւահանգիստը։ Հայերէն հին ձեռագրի մը համաձայն, 1666ին Հայերը մնայուն բնակութիւն հաստատած էին հոն։ Անգլիացիք 26 տարի միայն կանխած էին Հայերը։

Բազմաթիւ հայ առեւտրականներ, մեծ մասամբ Պարսկաստանցի, կարեւոր հաստութիւն դիզած են Մատրասի մէջ եւ մեծ բարեգործութիւններ գրած։ Ցիլա – տակութեան արժանի են Յօհաննէս Ոսկանեան, Ագա Շամիր Սուլթանում – եան՝ Զուղայեցի, Ագա Սամուէլ Մկր – տիչ Մուրատեան (Սկվրի վարժարանին տարեբերը) եւ իր անբերհայրը Ռափայէլ Ղարամեան (Վենետիկի վարժարանին բա – րերարներէն), Շահամիրեանց եւայլն։

Մատրասի մէջ առաջին տպարանը բացողն էր Յակոբ Շահամիրեան, որ 1772ին հրատարակեց Մովսէս Բաղրամեանի «Նոր տետրակ որ կոչի Յորդորակ»ը եւ 1773ին նշանաւոր «Որոգայթ փառաց»ը, «ի Հընդկս, ի մայրաքաղաքն Մատրաս»։

Հայատառը Պարսից լուծէն ազատագրելու միջոցներ կ'առաջարկէր այս պիտքը։

Շահամիրեան տպարանը փակուեցաւ 1783ին։

Շմաւոնեան քահանայ նոյն քաղաքին մէջ 1789ին հիմնեց իր տպարանը։ Իր միջոցներով պատրաստեց տառերը, գործ անուանեց «որդի վշաց»։ 1789–93 հրատարակեց կարգ մը դրքեր,— «Մարիանեայ վարք», «Եօթն Իմաստասէրք», «Ցադարան Սիմէոն Կաթող.ի», «Յիսուս որդի», «Գիրք ներածութեան» Պորփիւրի, եւայլն։

Սակայն Շիրազեցի քահանան Հայոց պատմութեան մէջ անմահ անուն մը պիտի չձգէր, եթէ յաջորդ տարին նախաձեռնարկ չըլլար հիմը դնելու Հայոց առաջին լրագրին։

Յամի Տեառն 1794, Ղամար ամսոյ 20ին (Օգոստոս 19) Յարութիւն քահանայ հը – րատարակեց յայտարարութիւն մը՝ ուղղուած «Բարեպաշտ Պարոնաց եւ մաքրակենցաղ Տիկնաց Մատրասիս Հայոց», որով կը յայտնէ թէ ամսոյն վերջը ի լոյս պիտի ածէ «գտետրակ մի, անուանեալ ազդարարող, յորմէ իմացումն լինելոց է ընթերցողաց, ծայրաբաղ անցից ճոյճոյ ամսոյ, եթէ ի զանազան կազէթաց, եթէ ի զանազան բարտիզոց, եւ եթէ այլոց զանազան գրոց, նաեւ բանիբ հարկաւորբ եւ բաղցրալուրբ»։ Իսկ «տետրակ»ի վերջը պիտի տպուի յաջորդ ամսուան օրացոյցը, որ պիտի պարունակէ տարբերու տօնները, լուսնի ծննդեան եւ լրման օրերը եւայլն։

Յայտարարութիւնը կոչ կ'ուղղէր հայ տարագրութեան՝ բաժանորդ արձանագրը – ուիլ հրատարակուելիք թերթին, որուն գին նշանակած էր մէկ հուն (Յուկէս բուփի)։

Երկու ամիս ետք 28 բաժանորդ արձանագրուած ըլլալով, Ագդարարի առաջին թիւը լոյս տեսաւ 1794 Թիրայ ամսուն (Հոկտ. 16ին), գրաբար լեզուով, իբրեւ ամսաթերթ։

Մատրասի Անգլիացիները ամիս մը առաջ միայն լոյս ընծայած էին իրենց առաջին լրագիրը։

Ագդարար հրատարակուեցաւ 18 ամիս կանոնաւորաբար, մինչեւ 1796 Նիրհան (Մարտ) ամիսը։ Իր աշխատակիցներն էին հնդկահայ վաճառականներ, որոնք յօդուածներ կը ստորագրէին կեղծ անուններով (Բաբեկամ, Սատանի Զարխ, Անուն Դիւականի, Հայ որդի Հայ եւայլն), առեւտրական հրապարակի մասին թղթակցութիւններ կը ղրկէին Հնդկաստանի ու Հնդկաչինի զանազան քաղաքներէն։ Թերթը կը հաղորդէր նոյնպէս քաղաքական երկրի եւ արտասահմանի հայութեան մասին։

Ագդարարին թղթակցութիւններ կը ղրկէր նաեւ Յովսէփ արքեպիսկ. Աբգարեան, Ռուսիոյ Հայոց առաջնորդը։ Պատմական երկու կարեւոր աշխատութիւններ լոյս տեսան Ագդարարի մէջ, Յաշտուր վրդ. Զուղայեցիի «Պատմութիւն պարսից»ը եւ Զուղայեցի Յակոբ Աւետիքեանցի «Պատմութիւն Հէյտարալի Խանի»։

Հակառակ արտաքին աղբատ տեսքին, Թերթը կը տպուէր խնամքով, նոյնիսկ կարգ մը ոստանաւորներ տպագրուած են գունաւոր մելանով։

Թերթի փակուելէն վերջ, Շիրազեցի քահանային տպարանը չարունակեց բանիլ մինչեւ 1810։ Ընտանեկան դժբախտութիւններ թունաւորեցին իր կեանքի վերջին օրերը։ Իր աղջկան ու փեսային վաճած չուայտ կեանքին պատճառաւ, հայ լրագրութեան նահապետը կը տիպարուի ձեռք տանիլ ազգային ու եկեղեցական դումարներու, գաղտ կը կանչուի եւ գժնդակ պայմաններու տակ կը մեռնի 1824ին, 74 տարեկանին, 40 տարի քահանայագործելէ վերջ Մատրասի մէջ։

1894ին հայութիւնը տօնեց հայերէն անդրանիկ լրագրին հարիւրամեակը։ Այս առթիւ Վիէննայի Մխիթարեան հայրերը հրատարակեցին մեր առաջին խմբագիրը Յարութիւն քհնյ. Շմաւոնեանի մեծադիր նկարը։

Իսկ 1924ին, իր մահուան հարիւրամեակին առթիւ Կալկաթայի եւ Մատրասի Թերթերուն մէջ յօդուածներ հրատարակուեցան, չհետեւիլ մոռանալու որ հայ քահանայ մը յանդգնած էր հայերէն թերթ հրատարակել 28 բաժանորդով։

1846ին եւ 1848ին անյաջող փորձեր եղան Ագդարարը վերակենդանացնելու Մատրասի մէջ։ 1794 – 1863 Մատրասի, Կալկաթայի եւ Պոմպէյի մէջ հրատարակուեցան 11 գանազան հայերէն թերթեր։

Զորս տարիէ ի վեր Կալկաթայի մեր հայրենակիցները վերստին կեանքի կոչեցին նոր Ագդարարը, հրատարակելով դայն իրրեւ պարբերաթերթ, (եռամսեայ), անմահացնելու համար յիշատակը հայ լրագրութեան նահապետին։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՇԱՀԵՑԱԻ 471 ՁԱՅՆՈՎ

•

14 ԵՐԵՍԻՓՈՒԱՆՆԵՐ ԴԷՄ ՔՈՒԷՍԱՐԿԵ – ՑԻՆ.— Պ. ԺՈՐԺ ՊԻՏՈՑԻ ՀԱՐՑԱԶՊՈՒՅՄՆԵՐԸ

Ուրբաթ վերսկսան երեսփ. ժողովին վիճաբանութիւնները՝ Հնդկաչինի պինա – դաղարի պայմաններուն մասին։ Գիշերա – յին նիստին ընթացքին՝ վարչապետին բացատրական ճառէն վերջ, վիճաբանու – թիւնները արդէն սկսած էին, երբ յետա – ձգուեցան յաջորդ օրուան։ Այս ժողովին մէջ գլխաւոր խօսողը եղաւ, նախորդ ար – տաքին նախարարը Պ. Ժորժ Պիտօ, որուն օրով սկսած էր Ժընեւի խորհրդաժողովը։

Պ. Պիտօ մեզմ արտայայտութեամբ բայց զօրաւոր փաստերով հարցապնդեց վարչապետը՝ Ժընեւի մէջ վարած քաղա – քականութեան համար՝ զայն դատելով վնասակար Ֆրանսայի եւ Հնդկաչինի ըն – կերակից երկիրներու շահերուն։

— «Ժընեւի համաձայնագրերուն առա – րարութիւնը չատերուն համար սիո – փանք մըն է, ոմանց համար ալ սուտ։ Մենք չենք մասնակցիր արտայայտուած ուրախութեան զղացումներուն։ Առանց վիշտ չենք կրնար մտածել անոնց վրայ՝ որ անպաշտպան մնալու վտանգին կ'են – թարկուին, կռուած ըլլալով մեր կող – քին արդարութեան համար, իրենց հայրենիքին համար, մեծ տարերքութիւն չունի հակառակը – դին մէկ ամիս առաջ մեզի ներկայացու – ցած առաջարկներէն։ Չեմ կրնար ըսել թէ առացուած արդիւնքը դիս կը քաջալերէ, կը վախնամ թէ այդ համաձայնագիրը, ծանր փոփոխութիւններ առեղծէ հողային վիճակին մէջ»։

Պ. Պիտօ յետոյ հարցուց թէ ինչ վրա – տահութիւն ունին թէ Հնդկաչինի մնա – ցած մասն ալ վճռ ամիսէն կամ մէկ տա – րիէն պիտի չկորսուի։ Համաձայնագիրը ո՞վ պիտի երաշխաւորէ, ինչպէ՞ս եւ ինչ պայմաններով։ Չկայ նաեւ Մ. Նահանգ – ներուն երաշխաւորութիւնը։ Վիէթնամի երեք պետութիւնները դուրս պիտի մնան միացեալ ազահովութեան ցանցէն, ինչ որ ծանր անդրադարձումներ պիտի ունենայ այդ երկիրներուն վրայ։

Պ. Պիտօ շարունակելով.— « Պէտք է որ Ֆրանսայի դաշնագրութիւնները ինչպէս Եւրոպայի նմանապէս Ասիոյ մէջ ալ ա – պահովուին։ Անհրաժեշտ է զօրեղ եւ ան – չեղ ուղղութեան մը հետեւիլ, պաշտ – պանելու համար Ֆրանսական Միութիւնը եւ ազատ աշխարհը։ Վաղը չատ ուշ պի – տի ըլլայ հայրենիքին համար, յետագա – յին ալ՝ խաղաղութեան եւ ազատութեան համար »։

Վարչապետը բեմ բարձրանալով պա – տասխանեց բոլոր հարցապնդումներուն։ Ցետոյ կատարուեցաւ քուէարկութիւնը։ Ժողովը 471 ձայնով վստահութիւն յայտնեց վարչապետին։ Միայն 14 երեսփ – խաններ դէմ քուէարկեցին։

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՆՐ. ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԾՐԱԳՐԱԾ Է ՀԱՑԿ. ԳԻՒՂԱՖԱՂԱՓ ՄԸ ՍՏԵՂԾԵԼ

Պոլսական Թերթերէն կ'իմանանք թէ Լիբանանի հանր. նախագահ՝ Շամուն անցեալ չարթու ընդունելով Օր. Լիլա Գաբակէօղեանը, որուն կ'ընկերանային երեսփոխան Տիգրան Թոսպաթ եւ Գաբա – կէօղեան հիմնարկութեան Պէյրութի ընդ – հանուր տնօրէնը, պարզած է այն ծրա – կիրը զոր ունեցած է երկար ժամանակէ ի վեր։ Նախագահը այս առթիւ յիշեցուց թէ Քարանքինայի, Զար – Շապուքի, Թիրոլի եւ Սանճաքի հիւղատաններուն պահա – նումը խնկական ամօթ մըն է հայ համայն – քին եւ նոյնքան ալ Լիբանանի համար։

Նախագահ Շամուն ուելցուց որ ինք ոչ մէկ ջանք պիտի խնայէ իր ծրագրին յա – ջողութեան համար, — մօտ օրէն կանոնել հայկական ձիձղուն, հան – պատուէր առողջապահիկ եւ արդիական աւան մը։

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ԳՆԱ. ՄԵՌԻՐ, ԿԱՐԴԱՐԱՆԱՍ...

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ կուսակցութիւնը եւ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած են, վերահաստատելու հա – մար Լաւրենտի Բերիայի զոհերուն պա – տիւը, զոնէ «յետ մահու»։

Այսպէս, համաձայն կեդրոնէն տրուած հրահանգներու, Վրաստանի կառավա – րութիւնը եւ կուսակցութիւնը կ'ուսում – նասիրեն Բերիայի խմբակին կողմէ «ա – նարգուած, անուանարկուած կամ դատա – պարտուած» պարկեշտ հաղոքացիներու պարագան։

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ այս յայտարարու – թիւնն եղած է Վրաստանի գրողներու չորրորդ համագումարին մէջ։

Այս առթիւ տեղեկագիր մը ներկայա – ցնելով, կեդր. կոմիտէին րնդհ. քարտու – ղարը հաստատած է թէ երեք հանրածա – նօթ վրացի գրագէտներ «զոհ գացած են մարդասպաններու եպերալի խմբակի մը»։

Կառավարութիւնը վերահաստատած է այս երեք զոհերուն պատիւը, մասնաւոր հրամանագրով մը։

Կարելի՞ է արձանագրել այս լուրը, ա – ռանց յիշելու նոյն արիւնարբու Բերիա – յին հայ զոհերը։

Բոլոր փաստերը կ'ապացուցանեն թէ այդ հրէշը իր բռնապետութեան օրով ամ – բողջ կատաղութիւնը թափած էր մեր մի – նուճար հայրենիքին վրայ։

Ոչ միայն ողջերը կը հալածէր, այլեւ մեռելներուն գերեզմաններն անգամ կը քա՞ղ հայկական յիշատակարան, արձա – նագրութիւն, արձան եւն.։

Եւ անխնայ կը խափանէր որեւէ տնտե – սական – ճարտարագործական ծրագիր որ կրնար զարկ տալ Հայաստանի վերելքին։

Իսկ մարդկային զոհերուն հաշի՞ւը...

Քանի մը տարի առաջ, իրազեկ մր ան – նուազն երկու հարիւր յիսուն կը հաշուէր գնդակահարուած, աքսորուած, մեռած կամ բանտէ բանտ ընտուած ականաւոր Հայերու թիւը։

Շատերէն լուր անգամ չկայ տակաւին։

Ո՞ր մէկը հարցնել, սկսելով Հայաստա – նի խորհրդային իշխանութեան հիմնա – դիրներէն մինչեւ Զապէլ Եսայեան, Թո – թովենց եւ միւս գրագէտները, բանաս – տեղծները եւ մշակոյթի աշխատաւորնե – րը։

Համբաւիով «բախտաւորներ» մնացած են երեւանի մէջ, տարեց կամ երիտա – սարդ։

Ձեմ գիտեր թէ երեւանի կեդր. կոմի – տէին ալ հրահանգուա՞ծէվերաբաճնութիւն կատարել, վերահաստատելու համար Բե – րիայի հայ զոհերուն պատիւը։

Ես պիտի նախընտրէի որ ամէնէն առաջ զոհերուն համբաւիը ճշդուէր, մեռածնե – րուն լրիւ ցանկով եւ ողջ մնացածներուն «որպիսութեան» մանրամասնութիւններ – րով։

Այս առթիւ, ի զուր կը փորձեմ լուծել հետեւեալ հանելուկը.—

Այն վարիչները որ այսօր կը հրամայեն վերաբճնութիւն կատարել, անմեղներուն պատիւը վերահաստատելու համար, երէկ ալ իշխանութեան գլուխ էին, երբ գար – շելին Բերիա կը գործէր անխնայ, կոնա – կը տուած՝ Սթալինի։

Արդ, իրեն իւ ինչո՞վ զբաղած էին այդ ահուսարսուռի շրջանին։

Հիւսիսային Բեւե՞ռ հաշուած էին, արջ որսալու համար, թէ կը վախնային որ Բերիան իրենց աթոռներն ու գլուխ – ներն ալ կը ցնցէ ...

ՎԱՀԷ

„ՀԵՌՈՎ ՀԱՅՈՑՈՂՋ“

•

Կիսգիշեր է, նեղ շուկաներում ամեն ինչ քնած է, միայն մի տեղ լույս է վառվում։ Ես մոտենում եմ դռանը և լսում եմ ներսից խոսակցություն։

Ծ. Վարդուհուց... գլա՛ւ տարեղ... գլա՛ւ տարեղ ...

Ե. Ախպեր ջան, ես չեմ կարող, ես չեմ կարող ...

Ծ. Վարդուհուց... գլա՛ւ տարեղ ...

Ե. Ախպեր ջան, ես չեմ կարող... ես չեմ կարող իմ ընտանիքը ...

Ծ. Վարդուհուց... գլա՛ւ տարեղ ...

Ե. Ես չեմ կարող իմ ընտանիքը ...

ՄԵՐ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒՆ

•

Ի՞նչ հոգին էր իրենց որ ձգձին տուն, տեղ ու գործ եւ երթային ու իյնային այն ճամբուն վրայ որ փչուա էր եւ մահացու...

Անոնք գիտէին որ իրենց կեանքն այն – քան սուղ չէր որքան կեանքը անոնց՝ որ գոհ կ'երթային Թուրքերու վայրագու – թեանց ...

Անոնք ազգին սիրովը լեցուն ու ցաւին խոցը իրենց սիրտերուն, ուզեցին որ Հայն ալ ըլլայ ազատ, տէր իր պատիւին, ՀՐԼայ ծառայ, այլոց դէրի :

Ցեղին ձայնն էր որ կ'արձագանգէր հե – ռուէն հեռու ու սիրտէ սիրտ, օգնութեան հասնելու համար վտանգուած հայու – թեան :

Անոնք գացին, մեր հերոսներն հին ու պաշտելի, որ ազատեն իրենց եղբայրներն ու քոյրերը, որոնք ցրուած էին Թշնա – միին ճանկերուն տակ, հալածական, թա – փառական, սրտերնին դող ...

Քաջեր էին եւ անձնուրաց եւ անճնա – ցող, որոնք գացին ու վազեցին հոն ուր իրենց բազուկին ուժը պէտք էր, պատժե – լու համար անոնք՝ որ Հայուն հանգիստը կը խռովէին :

Զէյթունի, Սասունի, Վանայ, Խնուս – սոր ու Կիլիկիոյ կոտորածներէն վերջ, 1915ի անմոռանալի եղեռնը իր հերոսա – պատումներով անջնջելի էջեր են մեր ազ – գի պատմութեան մէջ...

Անոնք գացին իրենց յոյսը դրած մէկ՝ ողջերուս վրայ, որպէսզի չարունակենք իրենց սուրբ գործը որ Հայը միշտ Հայ մնայ :

Առաջ կարմիր ջարդն էր մեզ կոտորող, այժմ ճերմակ ջարդն է մեզ հալածող :

Ուրեմն հոս ալ հերոսներ պէտք են մեզ, նոր հերոսներ ու քաջեր, տարբեր դէնքե – րով, նոր զրահներով, փրկելու համար մնացորդը... նոր Գուրգէն, Վահան, Հր – րայր – Դժոխք, Գէորգ Զաւուշ, Ազրիւր Սերոբ ու Անդրանիկներ պէտք են մեզ որպէսզի չարունակեն անոնց գործը՝ չեն – թարկուելու համար նոր կոտորածներու :

Մինն – Ան

Պէտք է ասել որ ամերիկահայութիւնը հասունցել է ըմբռնելու եւ գնահատելու զրական ամենալուսաւոր գործերի ներքին խորութիւնը : Այդ տեսակէտից շատ նշա – նակալից են նաեւ Քրչեանի մի կարգ ըս – մանիք կտորները որոնց մէջ նշանաւոր բանաստեղծը տալիս է մեզ մի աքանչելի հատաքածոյ, չորքոտանիների, որոնց հո – գերանական ապրումները յաճախ շատ ա – ւելի յուզումնալից են եւ խոր, քան ըն – թերցողներին մեծամասնութեանը :

Ցիրաւի, Սահակ Քրչեան իր «Եթերա – կան»ով կապում է արդի Հայ զրականու – թեան երկունքամարի համաստեղութեան ամենաշողշողուն աստղէն մին :

(Պոսթըն)

ԵՆՈՎՔ ԼԱՋԻՆԵԱՆ

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ

ՍԱՀԱԿ ՔԸՉԵԱՆԻ «ԵԹԵՐԱԿԱՆ» ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

★

(Այս գրախօսականին մէջ յիշուած հե – դինակը եւ իր գործը երեւակայական են) :

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐ

Ս. Քրչեան մեր արտասահմանեան լա – ւագոյն բանաստեղծներէն է : Ծագումով Վասպուրականցի, իր ծննդավայրին նա – խակրթարանը աւարտելէն ետք, տարի մը ճեմարանի աշակերտ եղած է :

Առաջին աշխարհամարտին՝ երկու ա – միս երեւան՝ եւ վեց ամիս Թիֆլիս ապ – րած է : Այնուհետեւ՝ մինչեւ այսօր ան կը խօսի ու կը գրէ արեւելահայ բարբա – ռով :

Իր ոճին հետեւելով՝ ստորեւ կը ջանանք ամփոփ կերպով ընթերցող հասարակու – թեան ներկայացնել Քրչեանին վերջին գլուխ գործոցը, «Եթերական» կոչուած լայնածաւալ գիրքը :

×

Իմ լաւ ընկեր եւ բանաստեղծ Սահակ Քրչեան իր «Եթերական» բանաստեղծու – թիւններէն հատորիկ մը օրինակ նուէր է ուղարկել ինձ որպէ համար յայտնում եմ շնորհակալութիւնս հրապարակաւ : Հա – տորը նորերս է լոյս տեսել Բոստոնում, պարունակում է մօտ 300 – 301 պոէմներ որոնք ամփոփուած են 784 էջերում : Գիրքի կազքում ամենեւին բան չկայ, ինչ որ խորհրդաւոր, յատկանշական է եւ ինչ որ բոլորովին համապատասխանում է վեր – նագրին եւ նրա արթիսթիք ոգուն :

Այս աննման պոէմաների մասին իմ ա – սելիք քննադատական խօսքերը պիտի լի – նեն անկեղծ եւ անկողմնակալ :

Քրչեր պիտի հասկանան Սահակ Քրչ – եանին բանաստեղծութիւնների իմաստը : Սա ինքնին անհերքելի մի ապացոյց է որ Քրչեան յաջողել է տալ հայ ընթերցողին զրական մի բարձր վայելք : Ես ինքս էլ սկզբում չհասկացայ էս պոէմաները եւ ստիպուեցի դիմել հեղինակին որ նա ինձ պատասխանէց որ ինքն էլ դժուարու է յի – շում թէ ին՞չ է ուզել ասել : Ինչպէս ասած՝ Քրչեան իր բանաստեղծութիւնը հասցրել է մանուածապատ էնպիսի մի ապոթէոզի, որով ոչ ընթերցողը եւ ոչ էլ հեղինակը կարող են պարզօրէն հասկանալ էդ քեր – թուածների իմաստն ու էութիւնը : Ես – պիսի պայմաններում՝ քննադատի դերը շատ աւելի դժուարանում է, որով ես ստիպուած էի առաջնորդուել մի մեծ զրագէտ քննադատի ցուցմունքներով : Տեսնենք թէ նա ի՞նչ է ասում բանաստեղ – ծութեան մասին, դանց առնելով զրակա – նութեան միւս ճիւղերը :

Էդ մեծ վարպետ քննադատը ընդունում է, որ իսկական պոէզիան պէտք է լինի իր խորքով եւ էութեամբ շատերի համար անհասկանալի, իսկ ձեւով՝ պէտք է լինի

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Պարտէզին մէջ ճռուողիւնն է թռչուննե – րու.
Հոգեվա՞րքի մէջէն արդեօք պիտի լըսեն
Նոյն հիւանդներ՝ որոնք ա՛լ խոնջ են ե – րազէն
Կեանքի : Արեւն իր ոսկի լոյսը կը հեղու :

Պատուհաններէն դեռ գոց են, առաւօտուն,
Եւ ապակին ճաճանչավառ կը պսպղայ.
Շէնքին ճակատը կը հսկէ խաչ մը հսկայ
Խորաքանդակ՝ մըռայլ սրտին մէջ բա – րերուն :

Հո՛ն բընացաւ յետին խաղաղ եւ սուրբ ննիջով
Մէկը՝ որ շա՛տ էր սիրելի, մէկը՝ որ զիս
Դեռ կը կանչէ կարօտներուն իր սիրա – ծով :

Հոն օր մը ե՛ս ալ գուցէ ԿԵԱՆՔԻՆ ող – ջունեմ
Իր ամէնէն բիւրեղ ցոլքին մէջ, լըռօրէն,
Ցաւերժութեան դարձնելով ետ միտքս ու հոգին :

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ոլթմային եւ երաժշտական : Եթէ պոէ – տիան չի զրուած էապէս, ինչպէս մենք վերեւում ասացինք, նա դառնում է մի անպէտ քոշրօխասութիւն : Բայց եւ այն – պէս՝ ի նկատի ունենալով պոէզիայի էա – թէթիք ալալէքթիքան, ես կարծում եմ որ մեծ քննադատը ընկնում է ծայրայե – դութեան մէջ իր այս հեղինակաւոր կար – ծիքում :

Մթթէ՞ կարելի է «քօշրօխասութիւն» համարել մի սիրահարի պաթէթիք եւ մե – լանխոլիկ զղացումների արտայայտու – թիւնը հանդէպ իր սիրուհուն : Ընդհակա – ռակն, ահա մի հոյակապ մոմէնտ է, երբ մի աքանչելի մայիսեան գիշերի լիալու – սինը իր արծաթեայ շողերն է ցօղում աշ – խարհի վրայ եւ սիրահար երիտասարդը մի համբոյր է ուղում իր սիրուհուց եւ առանում է կոպիտ մերժում : Մթթէ՞ ա – նորմալ եւ տղեղ երեւոյթ չի, երբ «բօշ – ծի էապիսի նուրբտուայտանքներն ու բը – նական պահանջը, որոնք երեւան են բե – րում իր տաւիղի լարերի վիպրացիան :

Քրչեանի բանաստեղծութիւնների տա – ղաչափութիւնը մեր հայկական ոլթմին չի համապատասխանում : Իսկ զալով ո – հին, պէտք է արդար լինել ասելով որ մեր արձակ զրականութեան ձեւերից բոլորո – վին տարբեր է դուրս գալիս :

Քրչեանի քերթուածներից մասնաւորա – պէս նրանք են յաջող որոնք լիրիք են թէ ձեւով եւ թէ ոլթմով : Տանք նրա լաւ – րից մի նմոյշ .—

Հովե՛ր ...
Կովե՛ր ...
Ծովե՛ր ...
Կախ կոկոնիներ :

տանկը Զէօն իրենցից նախիրը մօտակայ անտառը, երբ օդը պարզ ըլլար : Նախիրը անտառի մշտադալար ծառերու, կաղնիի, չոճիի, մազառքիի, եղեւնիի ճիւղերը եւ տերեւները կը ճարակէր : Երբեմն Գա – յիանէ եւս կ'ընկերանար Պալային : Կ'օգ – նէին իրարու, նորածին հորթեր երբ ըլ – լային, ճայմրան կը չալկէին, իշուկին վրայի մեծ պարկին մէջ կը դնէին եւ տուն կը բերէին : Ճաճախ երկուքը միասին մէկ իշու վրայ նստած կը վերադառնային պարտէզի իրիկուններէն : Շատ չանցած, Պալա եւ Գայիանէ իրարու մտերիմ դար – ձած էին : Միասին կ'երգէին, կը խաղա – յին, կ'ուտէին եւ կ'աշխատէին :

Տասնուեօթ տարեկան աղջիկ էր Գայիա – նէ : Գիւղի կարգ մը ծնողներ ուզած էին ի – րենց տղոց առնելղինքը, իրհօրը հարստու – տղոց առնել ղինքը, իր հօրը հարստու – թեան համար : Սակայն զղուշացած էին միշտ ալ, խորհելով թէ՝ հայրը կը մերժէ ղիրենք հասկնալով անոնց դիտաւորու – թիւնները եւ կամ թէ Գայիանէ կ'իմանայ եւ կը փախցնէ ղիրենք քարկոծելով եւ հայհոյելով իրենց հօրը եւ մօրը : Ինչպէս անգամ մը, Եղիսենց Մարգրիտ հօրքոյ – րը, այրի կին մը իր տղուն՝ Թոմասին համար զացած էր Գայիանէին ձեռքը ու – զելու իր ծնողքէն : Հասկցած էր Գայիանէ եւ սանդուխէն վար ղլորած այդ կինը : Երբ ղինքը ամուսնացնելու խօսք ընէին իրեն, կը ցասկէր, ոաքի կ'ելլէր, կը սկսէր պոռտալ, կանչել, թեւերը չար – ժել եւ հանդիպողին երեսին տալ, — ա – նամօթներ, չամչացածներ ըսելով, — կրակ թափի ձեր գլխուն, այդ ի՞նչ մեղաւոր բաներ կը խօսիք, դժոխոց բաժին ըլլաք դուք : Մայրը Դչխոյ խաթուն, ծանր, սուղնոց անդուսէ եւ թաւիշէ կարմիր, կանանչ չրջազգեստներ, պարեգօտներ շի – նած էր, իր մէկ հատիկ աղջկան համար : Կիրակի եւ տօնական օրերուն շատ դեղե – ցիկ կը հագուէր ան : Նոր հարսի նման կը զարդարուէր : Կարմիր չրջազգեստին վը – րայէն կ'առնէր մանիչակագոյն կարճ լօ – դիկ մը : Կը կապէր գլխուն լայն ու կար – միր ժապաւէն մը կամ մեռաքսէ երիզ մը : Մազերը բաժնուած կ'ըլլային տասնեակ մը հիւսքերու որոնք, ծամուկներով կ'երկննային, կ'իջնէին գլխէն ծածկակ ու վար : Ծամուկները զործուած էին սրճա – գոյն մազէ եւ վրան անցուած կապտորակ ուլունքներ : Գայիանէ չատ կը սիրէր զե – զեցիկ հագուիլը : Ոտքին կ'անցրնէր կար – միր եմէնի – մուճակ : Թաղի ամէն մէկ հարսնիքին, պսակին ներկայ պիտի ըլ – լար :

ՄԻՍԱՔ ՍԻՍԵՌԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՑՐԸ.— Շարժանկարի՞ ատող.— ըը – նաւ երբեք, ես չեմ կրնար հանդուրժել որ իմ անունս փակցուի փողոցի պատերուն վրայ :

ԱՂՋԻԿԸ.— Հայրիկ, տարբեր անունով կը խաղամ :

ՀԱՑՐԸ.— Այդպէ՞ս.— ուրեմն յաջո – ղութեան մը պարագային՝ ո՞վ պիտի պիտնայ որ դուն իմ աղջիկս ես ...

ՀԱՐԱՋԱՏ ՈՐԴԻ

•

Հաւանեցայ : Այսօր խոկ կէսօրէն յետոյ միասին պիտի դանք հոս, ձեր բժշկական հնճիքը առնելու : Բայց միասին գալէ ա – ռաջ, հարկ էր որ ես առանձին գայի, վասնզի ...

Կեցաւ : Բժիշկը իր խորաթափանց աչ – քերովը կը դննէր հոդեկան առաւպանքի չարչարուած այդ դէմքը· այդ ցաւերուն փորձառութիւնը ունէր· այդ կէս – մութ փորք սենեակին մէջ, այդ մխիթարն աթո – ռին վրայ նստող դժբախտները, բերնէն նոյնանման խոստովանութիւնները լսած բլլալով շատ անգամներ :

— Շարունակեցէք, ըսաւ զորովալի ձայնով մը :

— Վասնզի ես իմ առողջութեանս մա – սին բոլորովին կասկածոտ եմ, ըսաւ Բե – նիամին, ու այս բանը չէի ուզեր որ բը – ժիշկի մը կողմէ հաստատուէր կնոջս ներ – կայութեան, աւելորդ է բացատրել թէ ինչո՛ւ... : Զեզի, եւ խնդրելու համար երի – տասարդութիւն մը ունեցած եմ, օրթօր, չարունակեց ախորժութեամբ մը որ խոր – պէս ազդեց բժիշկին վրայ· վարակուեցայ կարգ մը ազատ հիւանդութիւններով, որոնք կը կարծէի թէ հետք չեն թողած մարմնոյս վրայ· բայց կնոջս ամլութեան պարագան հիմա լրջօրէն վախ կը ներ – չընէ ինձի թէ արդեօք այդ հիւանդու – թեանց չար պատուհա՞րը վայելելու վրայ եմ : Անգամ մը կը քննէ՞ք զիս, օրթօր, վերջացուց Բենիամին Բարսեղեան, ձա – կատէն վազած քրտինքը սրբելով :

— Շատ լաւ, ըսաւ Տքթ. Ոզորեան, հանուեցէք :

Ամբողջ կէս ժամ բժիշկը մանրակրկիտ եւ խորունկ քննութեան մը բովէն ան – ցուց Բենիամին Բարսեղեանի մարմինը, որ կը փոուէր հոն բազմոցին վրայ, ա – ռողջ երեւոյթով մը, լեցուն եւ ոսկրուտ : Այս քննութեան ընկերացաւ երկար հար – ցուփորձ մը այն զանազան սեռական հի – ւանդութեանց մասին, որոնցմով վարա – կուած էր Բարսեղեան ժամանակին :

— Հագուեցէք, ըսաւ վերջապէս բժիշ – կը, տրամաբանական չեշտով մը :

Իսկոյն, անոնք նորէն դէմ դիմաց նս – տած էին, թախծալից երեւոյթով :

— Ի՞նչ պատք, օրթօր, հարցուց Բե – նիամին, նուաղած ձայնով մը :

— Կը ցաւիմ որ առ այժմ վճռական բան մը պիտի չկարենամ ըսել, պատասխանեց Ոզորեան, հարկ է որ մանրադիտական ննութիւն մը կատարեմ, հասկնալու հա – մար թէ այն հիւթը որ արդեծնութեան չաղաին է, կը պահէ՞ բնական կենդանա – բար յատկութիւնները, թէ ոչ ձեր ունե – ցած այսքան ախտերու չար ազդեցութեան տակ անհետացած են անոնք : Այդ մասին

կատարելիք քննութենէս ետքն է որ ձեր կնոջը հետ կրնաք հոս գալ :

— Այդ քննութեան արդիւնքը վաղը կր – նա՞ք հաղորդել, հարցուց Բենիամին :

— Անշուշտ :

Բենիամին ոտքի ելաւ, անձկալից, եւ հրաժեշտ առաւ բժիշկէն :

Ցոյսի նշոյլ մը կա՞ր տակաւին· կա – տարուելիք քննութիւնը չէ՞ր կրնար նը – պաստաւոր արդիւնք մը տալ : Ցերեկին տուն չգնաց, ինչպէս խոստացած էր : Ի – րիկուան ուշ ատեն տուն գնաց :

— Կը նեբես Մալվին, ըսաւ, սաստիկ յոգնութիւն մը կեղծելով, այսօր անա – կընկալ գործ մը ծագեցաւ, չկրցայ գալ· եւրոպացի գործարանատէր մը եկած էր որուն հետ վաղն ալ ստիպուած եմ գրա – գիլ : Հետեւաբար միւս օրուան կը մնայ մեր այցելութիւնը բժիշկին :

Մալվինէ անհամբերութեան եւ սրտնե – գութեան շարժում մը ըրաւ : Հետեւեալ օրը, իրիկուան, Բենիամին սիրտը դողով լեցուն, գնաց Տօքթ. Ոզորեանին : Բժիշ – կին դէմքը նպաստաւոր արտայայտու – թիւն մը չունէր :

— Արդի՞ւնքը, հարցուց Բենիամին :

— Արդիւնքը, ըսաւ օրթօրը քիչ մը վարանելով, կը ցաւիմ ըսելու որ անիկա նպաստաւոր չէ ձեզի համար, կրկնակ օո – քեթները՝ զոր ունեցած էք, հիմնովին չզարմանուելով, բոլորովին փճացուցած են ձեր մէջ որեւէ ծնուցիչ յատկութիւն :

Մեռելական տժգունութիւն մը պատեց խեղճ Բենիամինին դէմքը· մկկէն ի մկկ քրտինքի կաթիլներ ծորեցան քունքերէն եւ այտերը թրջեցին :

— Անգարմանելի՞ է, հարցուց յուսա – հատօրէն նայելով դիտուածոյ այդ անո – ղոք ներկայացուցիչին :

— Անգարմանելի, էհ, զուգէ, գրեթէ անգարմանելի, ըսաւ բժիշկը :

Բայց Բարսեղեանին մահացու անձկու – թեանը առջեւ՝ անգամ մը ձեռքը ճակտին վրայէն անցնելով՝

— Սակայն, աւելցուց, բնութիւնը եր – բեմն անանկ թաքուն ուժեր ունի, անանկ չնախատեսուած զարտուղութիւններ, որ գիտութիւնն իսկ կրնայ յանկարծակիի գալ եւ խոստովանիլ իր տկարութիւնը՝ թափանցելու բնութեան գաղտնիքներուն : Վասնզի — եւ ասիկա ձեզի պարապ յոյս մը տալու համար չէ որ կ'ըսեմ — թէեւ հաղուագէպ, տեսնուած են նոյնանման պարագաներ որ հիւանդը կատարելապէս բուժուած է առանց դեղի զարմանի, տա – րիներու ընթացքին մէջ, եւ վերստացած ծննդական յատկութիւնները :

Ցոյսի կայծեր չողացին Բենիամինի բի – բերուն մէջ, եւ սփոփանքի լայն չունչ մը առաւ :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՋՈՐՍԵՐՈՒ ՆՈՐ ԺՈՂՈՎ ՄԸ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ

●

Մոսկուայի ձայնասփիւռը պաշտօնա – պէս յայտարարեց թէ Խ. Միութիւնը պէ – տի առաջարկէ չորս մեծ պետութիւննե – րուն, նոր բանակցութեանց սկսիլ մի – ջազգային կարեւոր խնդիրներու շուրջ, որոնք Փրնեւի ժողովէն վերջն ալ տակա – ւին տակաւ կը մնան։ Ժողովին մէջ պիտի քննուին հետեւեալ խնդիրները, 1։— Վերջ տալ յարաճուն դինումին եւ արգիլել հիւլէական զէնքը։ 2։— Ապահովել Եւ – րոպայի հաւաքական պաշտպանութիւնը։ 3։— Գերմանիոյ խնդիրը լուծել՝ խաղաղ եւ ժողովրդական սկզբունքներով։ 4։— Քորէայի խնդիրը կարգադրել, ապահո – վելու համար խաղաղութիւնը Ասիոյ եւ աշխարհի մէջ։

Խ. Միութիւնը կը խորհի թէ Փրնեւի յաջող բանակցութիւններէն վերջ, պատ – ճառ չկայ որ միւս հարցերն ալ չլուծուին նոյնօրինակ խօսակցութիւններով, եւ վերջ տալ միջազգային ձգտուած վիճա – կին։

Անգլիոյ քաղաքական շրջանակներու կարծիքով Մոսկուա այս քայլը կ'առնէ որպէսզի Փրանսական կառավարութիւնը չվաւերացնէ Եւրոպայի պաշտպանութեան դաշինքը։

Պ. ՏԼԼԸՍԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵՒՆՆԵՐԸ

★

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը անդրադառնալով Փրնեւի համաձայնու – թեան, ըսաւ թէ Հնդկաչինի դասը մեզի կը թելադրէն չողբալ անցեալին վրայ։ Մե – զի կը մնայ շարունակել աշխատանքը՝ առեղծելու համար հարաւ. արեւելեան Ա – սիոյ ապահովութեան դաշինքը, եւ ա – պիլել համաձայնավարական ուրիշ թափան – ցումներ Մայր. Արեւելքի մէջ։

Առոր համար ալ անհրաժեշտ է որ ա – ւելի հարուստ կառավարութիւններ տրն – տեսապէս օգնեն նուազ բախտաւոր ժողո – վուրդներուն։

Գալով հօթը ապրիլ կազմուելիք հա – րաւ – արեւելեան Ասիոյ ժողովին՝ հաւանաբար դումարուի Սեպտեմբերին, Փիլիպեաններու մայրաքաղաքին՝ Մա – կիոյի մէջ։ Պ. Տլլըս չեշտեց սակայն թէ այդ տեսակ դաշնագիր մը առորագրելու համար անհրաժեշտ է ամիսներու քա – ղաքական աշխատանք։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ազգանի ոտիկանութեան քաղ. բաժնի պետին ան – յայտացումը դրած էինք երէկ։ Արեւել – եան Գերմանիայէն հասած լուրերը կը հա – ղորդեն թէ յիշեալը իր կամքով գացած է այնտեղ, նկատելով որ Գերմանիոյ միաց – ման համար թափած ջանքերը ցարդ ա – պարդիւն մնացած էին, շնորհիւ նաչի – ներու յարաճուն ընդդիմութեան։ Այժմ նոյն նպատակին համար կ'ուզէ աշխատիլ միւս հայրենակիցներուն հետ։ Անգլիոյ մէջ մեծ յուզում պատճառեց դէպքը, որովհետեւ փախստականը անզեն էր չատ մը զազանիքներու։

ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԵՑԱԻ Խ. Միութեան նախորդ դատախազը, որ անցեալ տարի ուժը բժիշկներ դատապարտած էր իբ – րեւ ոճրագործ եւ դաւադիր։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ երեսփ. ժողովը առուած մեծամասնութեամբ քուէարկեց օրինագիծ մը որուն համաձայն հպատա – կութենէ պիտի զրկուին այն Ամերիկա – ցիները որոնք կը փորձեն կառավարու – թիւնը տապալել բռնութեամբ կամ պինու – զօրութեամբ։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ականաւոր երաժշտագէտ – ներէն Անտրէ Փանուֆինք արեւմտեան Եւրոպա փախչելով, Լոնտոն ապաստա – նեցաւ։ Կ'ըսէ թէ «կեանքի պայմանները ոտկալի են Վարշաւայի մէջ։ Այնքան կը շահագործէին քաղաքականութեան համար որ ոչ ժամանակ, ոչ ալ մտքի ա – պատութիւն ունէի ստեղծագործ աշխա – տանք մը կատարելու։ Կարելի չէ ար – ուեստ մշակել ոտիկանական պետու – թեան մը մէջ։ Ազատ չէի ստեղծագործ – ծութեան միջոցները կամ արտայայտու – թեան ձեւն ընտրելու։ Իմ կարգ մը գոր – ծերս արգիլուեցան իբրեւ ձեւապաշտ կամ անկումային»։

«ՀԱՅ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՕՐ»Ը

կը տօնուի Շաւիլի անտառին մէջ։

«Խանասորի Աբշաւանք»ի տարեդարձին եւ Սասնոյ երկրորդ ապստամբութեան յիսնամեակին առթիւ։

Յուլիս 25ի կիրակի օրը առաւօտեան մինչեւ երեկոյ։

Կը խօսին ընկերները ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎ – ՄԱՍԵԱՆ եւ ՄԱՋԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ։

Տեղի պիտի ունենայ Ազգ. եւ ժողովր – դական երգեր բարձրախօսով, հաճելի ժամանց ու կերուխում։ Պիւֆէ ժողովր – դական պիւներով։

Ժամը 3ին այցելութիւն Շաւիլի զերեզ – մանատունը։ Ընկերները Իշխան Արղութ – եանի, Բժ– Տէր Դաւիթեանի, եւ Հրանտ Ադամեանի չիրմներուն։

Ելեկտրականաք ամէն կէս ժամը անգամ մը Մոնփառնասի եւ Սէն Լազարի կայա – րաններէն։ Հանրակառք փոն տը Սէվրէն իջնել Փիւի Սաճ վէճ, Շաւիլ։

Անձրեւի պարագային տեղի կ'ունենայ միայն զերեզմանի այցելութիւնը։

Փլաս տէ Ֆէթէն կը մեկնի մասնաւոր օթօքար մը, երթ ու դարձի պայմանով առաուտեան ժամը 10ին։ Փափաքողները կը – նան դիմել ճաշարան Արթիւր եւ Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբին ընկերներուն։

ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ԱՌԹԻՒ

Վարդավառի տօնին առթիւ, այս կի – րակի Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկե – ղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսա – ւոր Ս. պատարագ, եւ Աստուածաբե – նաց Զէյնեան պիտի պատարագէ եւ քա – րոզէ։ Երկուշաբթի մեռելոց եւ Ս. Պա – տարագ։ Հայ հասարակութիւնը կը խնդ – րուի ներկայ ըլլալ։

Դիւան Հոգաբարձութեան

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ողբացեալ Տիկին Իզապէլ Սարգիսեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, հազար Ֆրանք ստացած ենք Պ. Գաբրիէլ Համբարձումեանէ։

Որբերու Օգն. Մարմնոյ վարչութիւն

SORBONNE, 47 Rue des Ecoles
AMPHITHEATRE F.
IIIme Congrès International de
Ciné[illegible]

առթիւ, Ֆրանսական միակ պատուիրակ փրոֆ. Գ. Ալիքսանեան խօսք կ'առնէ այս երկուշաբթի ժամը 17։10ին։ Դասախօսու – թենէն ետք, ծանօթ գիտնականը պիտի պատասխանէ նաեւ եղած հարցումներուն։

ԿՈՄՄԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Ոսկեայ հերոսները» եւ «Իմ Ցուշերը» տրամադրելի են տակաւին։

Դիմել Գավէգեանի՝
Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

× *Դպրոցասէրի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտու – հիներու ընդունելութեան արձանագրու – թիւնները բացուած են արդէն։ Մնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ չարաթ օրերը, մինչեւ կէս օր։*

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլվ. տիւ Նօռ, էկլիզ Փանթէոնէն 146 թիւ հան – րակառք առնելով։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան մասնակ – ցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ֆը – րանսայի շրջանի մասնաճիւղերուն, տեղի կ'ունենայ ժիւռա նահա՛նգին Պէլ Ֆօնթէն բարձունքին վրայ Օգոստ. 1էն մինչեւ Օ – գոստոս 31։

Այն բոլոր երիտասարդ – երիտասար – դուհիները որ մաս չեն կազմեր Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ կազմակերպութեան եւ կ'ուզեն մասնակցիլ այս բանակումին, պէտք է դիմեն իրենց քաղաքի կամ աւ – ուրճանի Նոր Սերունդի վարչութեանց։

Պայմանները՝ ա) Ամէն մասնակցող իր հետ կը բերէ սաւան, վերմակ եւ բարձ։

բ) Մասնակցողները առնուազն մէկ շաբթուան ապրուստի կանխավճարը կ'ը – նեն, իրենց բանակավայր ժամանումին ա – տեն։

գ) Ամէն մէկ բանակորդի ապրուստին համար կը պահանջուի օրական 550 Ֆր., այս գինին մէջ հաշուուած է նաեւ սենեա – կին վարձքը։

Աբձանագրութեանց եւ տեղեկութեանց համար դիմել Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու վարչութեանց եւ

Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

Հեռ. Սանթրալ 28–34 ժամը 10էն 12 կամ 15էն 18ը։

Շոգեկառքի ժամերը եւ տեղը հասնելու տեղեկութիւնները մօտ աւելնէն պիտի տրուին «Ցառաջ»ին մէջ։

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Ս. Կ. Երգչախումբը դաշտային պատ – ու կը հրաւիրէ իր անդամները Իլ Ատանի դեռեզերքը, 1 Օգոստ. կիրակի օր։

Ժամադրութիւն կառ. տիւ Նօռ ժամը 9։30ին։ Ա. շոգեկառքը ժամը 9։30ին, յաջորդը կը մեկնի 10։30ին։

Կը հրաւիրուին միութեան անդամնե – րուն ընտանիքները եւ համակիրները։

Տոմս Պօն Տիմանշ 290 ֆրանիֆ, երթ ու դարձ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Հիւս. Ամերիկայի առաջնորդական տե – ղապահ՝ ՄԱՄԲՐԻ ԱՐՔ. ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ, որ էջմիածնէն կը վերադառնայ, այս կի – րակի պիտի նախագահէ Վարդավառի հանդիսաւոր արարողութեանց, Մարսէյ – լի Մայր եկեղեցին։ Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ, մարսիլիահայութեան հաղոր – դելով իր տպաւորութիւնները կաթողի – կոսի յուզարկաւորութենէն։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկերուհի – ներ Ազնիկ եւ Շնորհիկ Փափազաններուն իրենց կեսրոջ Այրլի Տիկին Գոհար Փա – փազանի մահուան առթիւ։

•

Շաւիլի Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբը եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը ցաւակ – ցութիւն կը յայտնեն ընկեր Գրիգոր եւ ընկերուհի Մարի Փափազաններուն իրենց մեծ մայրիկին տխուր մահուան առ – թիւ։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. վար – չութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի չրջանին այն ընկերները, որոնք բանա – կումին պիտի մասնակցին, երկուշաբթի ե – րեկոյն ժամը 8։30ին Ռէժանի մէջ։

«ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ի ժողովը այս ե – րեքշաբթի ժամը 21ին, սովորական հա – ւաքատեղին։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԻՑԻ ՄԷՋ

Տարօն – Սալնոյձորի Հայր. Միութեան Ի յիշատակ Տարօն–Սալնոյձորի հե – րոսներուն։

Այս կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Անարէի հանրածանօթ պարտէզին մէջ։

Կը նախագահէ Գ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Կը խօսի Գ. ՇԷՀԻԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին Պուլ – վար Օտտոյի Ազգ. վարժարանի աշա – կերտութեան կողմէ, ղեկավարութեամբ՝ ուսուցչուհի Տիկին Սօնա Թորոսեանի։

Սիրայօժար մասնակց. (պարով) Օր. Ռ. կաթեանի Մարսէյլի Օփերայէն։

Մուտքը ազատ է։

ՇՄԱՆ.— Հանդիսավայր երթալու համար Փլաս տ'Էքսէն առնել 25 թիւ հանրա – կառքը եւ իջնել վերջաւորութեան։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆր. Կաթ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւ – ղին ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ Հոկտեմ – բեր 24ին։

★

Կիրակի 17 Հոկտեմբեր, հանդէս ի պա – տիւ ԴԵՐԱՍԱՆ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի։

ԾՈՎԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ

Օթօքարով դէպի Թրէփօր, կիրակի 1 Օգոստոս։

Կազմակերպած Առնուվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Կառավարիչ» մասնաճիւ – ղի կողմէ։

Հաճելի անակնկալներ օթօքարին մէջ։

Ճամբորդութեան ընթացքին պիտի այ – ցելենք նաեւ Պօվէի ծանօթ մայր եկե – ղեցին։

Մասնակցութեան ծախս 1000 ֆրանք։

Աբձանագրուիլ Պ. Նիկողոս Նիկողոս – եանի մօտ
121 Av. Henri-Barbusse
Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)
Tél.: 446 à Gonesse.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սահակ Մարկոսեան, Ցունաստան, Գալամաթայէն, 1943ին Գերմանները զե – րի տարած են եւ կը կարծուի որ այս տարի Ֆրանսա անցած է։ Հայրը Պետրոս, մայրը Աբշալոյս Մարկոսեան։ Տեղեկա – ցնել Ն. Մեսրոպեանի,
(Mr. N. Mesrobian, Tailleur, 63 rue de la République, Lyon (Rhône).

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ
(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻ – ԱՅՆ ՆՈՐ ԶԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ։

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.: TRU. 72-60 (Poste 89)

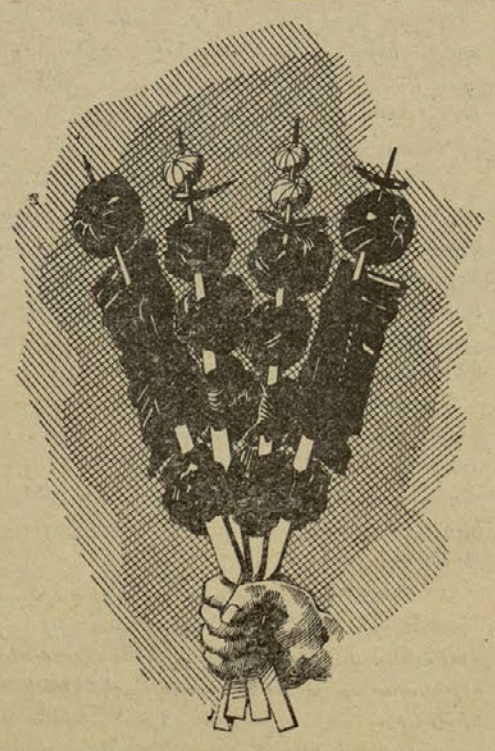
ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, ուէէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գի – ներով տեղերը կ'ապահովենք ձրիաբար, դէպի Հարաւային եւ Հիւսիսային ԱՄԵ – ՐԻԿԱ, ԿԱՆԱՏԱ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ, ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ եւ ամէն կողմ։

Դիմել ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն

American LLOYD

48, Rue de la Republique
Tél: Co. 47.22 et 74.51, Marseille
7, Rue Auber, Paris.



ՁԱՇԱՐԱՆ ԵՒՐ

Հիմնադիր–տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԻՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկաս – եան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ՋԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
4, Rue Robert - Estienne
(Rue Marbeuf) PARIS (8e)
(Métro: F. D. Roosevelt)

★

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, « չայլիք » «քաբաբի»

★

BAR AMERICAIN

●

- *Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris*

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 27 ՅՈՒԼԻՍ ★ MARDI 27 JUILLET 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7429 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2840

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՆԴԿԱՀԱՅ ՀԻՆ ԹԵՐԹԵՐ

●

Շատ տարօրինակ է, որ հայերէն անդրանիկ թերթը լոյս տեսած է հեռաւոր Հնդկաստանի մէջ, ուր շատ սննդեան եւ Հայերուն թիւը ԺԸ. դարուն վերջերը :

Ասիկա ցոյց կուտայ թէ Հայը որքան հեռանայ մայր – հայրենիքէն, ա՛նքան հայրենասէր կը դառնայ : Որքան իր ազգութեան ու կրօնքին համար հալածանքի ենթարկուի, ա՛նքան ամուր կը փարի անոնց եւ ինքնապաշտպանութեան ուժեղ միջոցներ ձեռք կ'առնէ :

Ծանօթ հայագէտ Յուլիոս Մոլ (1807–1881), Փարիզի Արեւելեան կենդանի լեզուներու վարժարանին հայերէնի հիմնադիրը եւ հայ պատմիչներու թարգմանիչը, որուն շատ բան կը պարտի հայութիւնը, գրած է առիթ մը թէ՝ « Ուր որ Հայոց գաղթականութիւն մը հաստատուի, առաջին գործը կ'ըլլայ հաստատել եկեղեցի մը, դպրոց մը, դեղատուն մը եւ լրագիր մը» :

Զարմանալու չէ ուրեմն որ հայ քահանայ մը համարձակած է 28 բաժանորդով թերթ հրատարակել Մադրասի մէջ, ինք ըլլալով միաժամանակ խմբագիրը, տառերը ձուլողը, գանոնք չարողը, ապագը եւ թուղթը ընողը :

Դեռ աւելին կայ :

Սինկափուրի մէջ, ուր ԺԹ. դարու կէսին միայն 50 Հայ կար (30 այր, 7 կին, 5 մանչ եւ 8 աղջիկ), ըստ 1850ի մարդահամարին, Գրիգոր Դ. Գալստանեան 1849 Յուլիս 1ին կը սկսի հրատարակել Վիմագիր Ուսումնասէր անուն երկշաբաթեայ թերթ մը, «լրագիր բազմակողմանի, գրագիտական եւ առեւտրական» : Սինկափուրի մէջ ունէր միայն 7 բաժանորդ : Երկրորդ տարին ընդհանուր բաժանորդներու թիւը հասաւ 30ի : Բայց եւ այնպէս շրջան տարի անընդհատ հրատարակուեցաւ (1849 – 53) : Սկիզբը կը տպուէր «Յարեւի վիմատպարանի Պր. Պ. Ա. Սէթի» : 1952 Դեկտ. 27ին սկսեալ ունէաք իր սեփական վիմատպարանը՝ «Մասիս» :

Ուսումնասէրի առեւտրական լուրերու բաժինը շատ ճոխ էր : Մանրամասն տեղեկութիւններ կուտար Հնդկաստան երթեւեկող նաւերուն, ապրանքներու արժէքին եւ այլ առեւտրական խնդիրներու մասին, որոնք կրնային հետաքրքրել իր ... 30 բաժանորդները :

Այդ օրերուն Աստրալիոյ Մէկպուրն քաղաքին մօտերը ոսկիի նոր հանքեր գտնուած էին եւ հոն գացողները հարստութեան տէր կը դառնային : Ուսումնասէր քահանայ խորհուրդ կուտար Հնդկահայ վաճառականներուն, որ Մէլպուրն երթան առեւտուրի համար, մանաւանդ որ անդլո-նաւերը գաղտնի ներքին համաձայնութեամբ մը կը մերժէին փոխադրել Հայերու ապրանքները :

Տեսնելով, որ իր խորհուրդին ականջ կախող չկայ, Գալստանեան Ուսումնասէր 1853 Մայիս 27ի թիւին մէջ գրեց թէ՝ «ոչ ո՛ք կամի յետեւիլ մերոցս ազգասէր եւ բարեմիտ յորդորանաց ... ուստի եւ մեք ի սէր ազգիս եւ յառաջդիմութեան նորին՝ յուսացեալ ի խնամս եւ յորմնութիւնս նախախնամողին մերոյ՝ առանձնեցաք զայս դժուարին ճանապարհորդութիւն» :

Ու թերթը փակելով, «ի սէր ազգի» Մէլպուրն մեկնեցաւ՝ ի խնդիր ոսկիի հանքերուն :

Շմաւոնեան քահանայի Ազգարարի փամփուշտէն վերջ, Հնդկաստանի Հայերը փորձեցին հրատարակել դանազան թերթեր : 1800 – 1810ի տասնեակը Պոմպէյի մէջ հրատարակուեր է Օճաճսփռեան եւ Կալկաթայի մէջ Շոեմարան անուն երկու թերթեր, «որք մեռեալ դադարեցան ի մանկական հասակի» : Ուրիշ մանրամասնութիւններ չկան անոնց մասին :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

ԺՈՂՈՎ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ.— ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳ – ՆԵՐԸ ՎԵՐԱՊԱՀ

Մեր թերթին կիրակիի թիւին մէջ զրած էինք Մոսկուայի ձայնասփիւռին պաշտօնական հաղորդագրութիւնը՝ նոր ժողով մը գումարելու առաջարկին մասին : Անցեալ օր Պ. Մոլոթով արտաքին գործերու պաշտօնատունը հրաւիրելով Մ. Նահանգներուն, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի դեսպանները, անոնց յանձնեց պաշտօնական յուշագիրը : Ի. Միութեան առաջարկած ժողովին նպատակը ծանօթ է արդէն մեր ընթերցողներուն. — Ստեղծել միջոցներ Եւրոպայի հաւաքական պաշտպանութեան համար : Այդ առթիւ մօտաւորէն ժողովի հրաւիրել Եւրոպայի բոլոր չհակիկով պետութիւնները, «ան չուշտ նաեւ Մ. Նահանգները» :

Յուշագիրը կ'առաջարկէ նաեւ Ներկայացուցած էր անցեալ Մարտ 31ին եւ արեւմտեան պետութեանց կողմէ մերժուած՝ Մայիս 7ին : Կրեմլինի պաշտօնատարները այս անգամ քաշալերուած Ժընեւի մէջ ստացուած արդիւնքէն Հնդկաչինի զինադադարի մասին, ճամբան հարթուած կը կարծեն զարձեալ արծարծելու համար խնդիրը : Յուշագիրը կ'ըսէ. — « կարծիքի փոխանակութիւններ կատարել Եւրոպայի մէջ հաստատելու համար հաւաքական ապահովութեան դրութիւն մը : Անհրաժեշտ է որ Ի. Միութիւնը մասնակցի Հիւսիսային Ատլանտեան դաշինքին, իսկ Մ. Նահանգներն ալ անդամակցին Եւրոպայի դաշինքին, մասնակցութեամբ արեւելեան երկիրներու :

Այս կերպով կարեւոր քայլ մը առած պիտի ըլլանք ստեղծելով աւելի նպաստաւոր մթնոլորտ մը եւ լուծել Գերմանիոյ միացման խնդիրը, որպէսզի ան ըլլայ խաղաղասէր, անկախ եւ ժողովրդավար պետութիւն » :

Յուշագրին մէջ Մոսկուա կ'ըսէ նաեւ թէ ծրագրուած ժողովին մէջ անպայման պիտի լուծուի նաեւ Աւստրիոյ հարցը :

Արեւմտեան երկիրներուն մէջ մեծ տպաւորութիւն չգործեց Ի. Միութեան նոր յուշագիրը : Անցեալ Մայիս 7ին մերժուած էր այս առաջարկը այն առարկութեամբ թէ՝ Ի. Միութիւնը Հնդկ. մէջ մանելու պարագային պիտի օգտագործէ իր վեթոյի իրաւունքը՝ խանգարելով անոր աշխատանքները : Ու յետոյ այդ կազմակերպութիւնը իր մէջ կ'ընդունի միայն նոյն ընդհանուր գործելակերպը ունեցող պետութիւններ :

Արեւմտեան Գերմանիոյ քաղաքական շրջանակներու մէջ կը կարծեն, թէ Ի. Միութիւնը այս առաջարկով նոր յարձակողական մը կը ձեռնարկէ, չեզոքացնելու համար Եւրոպայի պաշտպանութեան դաշինքին ծրագիրը եւ Գերմանիոյ վերազինումը : Ի. Միութեան յուշագիրը ուղղուած է Գերմանիայէն աւելի Ֆրանսայի հանրային կարծիքին, մանաւանդ այս օրերուս, երբ Հնդկաչինի պատերազմը վերջացած ըլլալով ժողովուրդը թերեւս աւելի սրամտութիւն պիտի ունենայ նոր բանակցութիւններ վարելու Սովետներուն հետ : Եւ յետաձգել Եւրոպայի միացեալ բանակի դաշինքին վաւերացումը :

Մ. Նահանգներուն եւ Անգլիոյ մէջ ալ Մոսկուայի այս նոր յուշագիրին մէջ չեն դներ որեւէ հաշտարար ոգի, այլ յամառ աշխատանք՝ քայքայելու համար միացեալ բանակի դաշինքը եւ իրարմէ բաժնել ազատ երկիրները :

Անգլիոյ, Մ. Նահանգներուն եւ Ֆրանսական կառավարութիւնները արդէն ըսկսած են խորհրդակցիլ Մոսկուա ուղղուելիք պատասխանին չուրջ, որ կ'ենթադրուի թէ մերժողական պիտի ըլլայ :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆԳԼԵՒԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երէկ Գահիրէի մէջ վերսկսան ընդհատուած բանակցութիւնները՝ Սուէզի պարպումին մասին : Անգլիոյ կողմէ բանակցութիւնները պիտի վարէ պատերազմական նախարարը : Նախապէս Անգլիա համախորհուրդ Մ. Նահանգներուն՝ համաձայնած էր որպէսզի իր զինուորներուն քաշուելէն վերջ, Ֆայէտի զինուորական խարիսխի սարքաւորումներուն պաշտպանութիւնը յանձնուի քաղաքային մասնագէտներու, փոխանակ զինուորականներուն : Անգլիա սակայն փոխադարձաբար կը պահանջէ եղիպտացիներէն՝ դաշինք մը կնքել քսան տարի պայմանաժամով, փոխանակ եօթի : Զինուորներուն պարպումի գործողութիւնները վերջացնել երկու տարուան միջոցին : Նախապէս որոշուած էր տասնըհինգ ամիս :

Կը մնան նաեւ կարգ մը վիճելի խնդիրներ : Օրինակ Սուէզը պաշտպանելի վիճակի մը մէջ դնելու պարագան՝ Թուրքիոյ կամ արաբական երկիրներէն մէկուն դէմ յարձակման մը պարագային :

Թիւնը իր մէջ կ'ընդունի միայն նոյն ընդհանուր գործելակերպը ունեցող պետութիւնները :

Արեւմտեան Գերմանիոյ քաղաքական շրջանակներու մէջ կը կարծեն, թէ Ի. Միութիւնը այս առաջարկով նոր յարձակողական մը կը ձեռնարկէ, չեզոքացնելու համար Եւրոպայի պաշտպանութեան դաշինքին ծրագիրը եւ Գերմանիոյ վերազինումը : Ի. Միութեան յուշագիրը ուղղուած է Գերմանիայէն աւելի Ֆրանսայի հանրային կարծիքին, մանաւանդ այս օրերուս, երբ Հնդկաչինի պատերազմը վերջացած ըլլալով ժողովուրդը թերեւս աւելի տրամադիր պիտի ունենայ նոր բանակցութիւններ վարելու Սովետներուն հետ : Եւ յետաձգել Եւրոպայի միացեալ բանակի դաշինքին վաւերացումը :

Մ. Նահանգներուն եւ Անգլիոյ մէջ ալ Մոսկուայի այս նոր յուշագիրին մէջ չեն դներ որեւէ հաշտարար ոգի, այլ յամառ աշխատանք՝ քայքայելու համար միացեալ բանակի դաշինքը եւ իրարմէ բաժնել ազատ երկիրները :

Անգլիոյ, Մ. Նահանգներուն եւ Ֆրանսական կառավարութիւնները արդէն ըսկսած են խորհրդակցիլ Մոսկուա ուղղուելիք պատասխանին չուրջ, որ կ'ենթադրուի թէ մերժողական պիտի ըլլայ :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

1845ի սկիզբը Կալկաթայի մէջ կազմուեցաւ Արարատեան ընկերութիւն մը, նպատակ ունենալով գպրոցներ բանալ եւ օգտակար գրքեր հրատարակել «տեղական Հայոց ազգայնութեան պահպանման եւ ուսումնական յառաջդիմութեան» համար :

Ընկերութիւնը նոյն տարին տպարան մը բացաւ եւ սկսաւ հրատարակել «Ազգասէր» չաթաթաթերթը, «Օրագիր Արարատեան ընկերութեան, գրականական, տնտեսական, քնական եւ բարոյական գիտելեաց» : Խմբագիրն էր Մեսրոպ Դաւիթեան Թադիատեանց, սարկաւագ Իշմիածնի, գրագէտ եւ բանաստեղծ, հնդինակ կարգ մը գրքերու, որ միաժամանակ վարիչն էր Կալկաթայի նորաբաց Ս. Սան-դուխտ գպրոցին :

Ազգասէրը սկսաւ հրատարակուիլ աչխարհաբարով, բայց ընդհանուր խնդրանքի վրայ, 1846ի սկիզբը լեզուն փոխեց գրաբարի : Պակիկ ընդհատումներով մինչեւ 1852 պահեց իր գոյութիւնը, նեւթական անձուկ պայմաններու մէջ : 1852 Յուլիս 15ին ի սպառ զադրեցաւ՝ «բաժնորդներու պակասութեան» հետեւանքով : Հնդկաստանի Թերթերուն ամէնէն կարեւորն է այս :

Վերջացնելու համար Հնդկաստանի հին թերթերուն ցանկը, յիշենք, որ 1848 յունիս 14ին Մատրասի մէջ Ս. Պ. Յովհաննիսեան խմբագրութեամբ լոյս տեսաւ «Բանասէր» տասնօրեայ թերթը, «Օրագիր բազմաբան, գրագիտական եւ առեւտրական, վիմատիպ, դրաբար, միաձայն, երկու էջով : Ծառիւ կը քննադատէր տեղւոյն երեւելի ապրողներուն, մանաւանդ եկեղեցականներու պարտաւելի կողմերը : բաժանորդները հետզհետէ պակսեցան եւ « լրագիրը զադարեցաւ ի 15 Յունիսի ամսոյ (1849) ի կարօտութենէ քաջալերութեան » :

ԺԹ. դարու կէսին մօտաւորապէս 7000 Հայեր կ'ապրէին Արեւելեան Հնդկաստանի եւ Ճավայի մէջ : Ունէին եկեղեցի, դպրոց, տպարան ... ու լրագիր :

Հնդկաստան եղաւ հայ լրագրութեան օրրանը : 160ամեակին առթիւ կ'արժէր յիշել հայ մամուլի նախակարապետները :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

Ո՞Ր ԳԻՇԸ

Դիւղացին ազդարարութիւն մը կը ստանայ դատաւորէն :

— Կը լսեմ որ մեր գիւղապետին ծանր խօսք մը ըրեր ես, այս առտու, հեռաձայնին վրայ ... Եթէ այդ խօսքդ ետ չառնես, գիծդ կտրել պիտի տանիմ ...

— Շատ լաւ, կը պատասխանէ գիւղացին եւ անմիջապէս կը հեռաձայնէ գիւղապետին, որուն հետ կ'ունենայ հետեւեալ խօսակցութիւնը :

— Պարոն Սարգիս, դո՞ւն ես ...

— Այո՛ ...

— Ես Յակոբն եմ, գիւղացի Յակոբը ...

— Լաւ, ի՞նչ կ'ուզես ...

— Կը յիշե՞ս, այս առտու «գետնին տակը անցնիս» ըսի էեզի ...

— Այո, ըսիր ...

— Լաւ, մի անցնիր ...

Ամէն անգամ որ դիմացի ճակատը Դաշնակցութեան «հայրենադաւութեան» մասին ճառ կը խօսի, միտքս կուգայ այս պատմութիւնը :

Դաշնակցութեան սովորութիւնն է սը – խալը մատնանիշ ընել եւ բարեմտօրէն ճնշադատել այդ սխալը գործողները :

Այո, բարեմտօրէն, որովհետեւ դիմացի ճակատին բոլոր կիսակատար բանաս – տեղծներն ու խմբագիրներն ալ խելք խելքի տան, չեն կրնար ապացուցանել Դաշնակցութեան ... «Դաւանանութիւնը ու չեն կրնար մեր ժողովուրդին հաւատացնել թէ վաթսունը անցած այդ կազմակերպութիւնը Հայաստանի թշնամին է :

Դիմացի ճակատին հաւերը կ'ուզեն որ Դաշնակցութիւնը «մեղա՛յ» ըսէ եւ «խօսքը ետ առնէ», որպէսզի իր գիծը չկտրուի :

Ո՞ր գիծին մասին խօսքը :

Երեւանն ու արտասահմանի ծխուն հայրենիքը իրարու միացնո՞ղ գիծը :

Արտասահմանեան Հայաստանը կապ – ուած է Երեւանի Հայաստանին, անոր հողին ու ջուրին, անոր արեւին, անոր կապուտակ երկինքին :

Բայց ոչ անոր չարագուշակ վարչամեքենան, որ իրեն պարտադրուած է դուրսէն, Մոսկուայէն :

Դաշնակցութիւնը պիտի շարունակէ իր գաղափարական պայքարը համայնավարներուն դէմ, եթէ նոյնիսկ այդ համայնավարութիւնը իր դասերը տայ Աբովեան պողոտայէն ու Էջմիածնի վեհապանծէն :

Դաշնակցութիւնը ճահաճել չի գիտեր երբ համոզուած է իր պաշտպանած դատին արդարութեան : Եւ, կա՞յ աւելի արդար դատ մը քան Ազատութեան եւ Անկախութեան դատը :

Ջուր մի՛ ծեծէք, Կարմիր ու դեղին հայրենակիցներ — մենք մեր խօսքը ետ չենք առներ : Մենք գիւղացի Յակոբը չենք :

Իսկ դուք, շա՛տ խեղճ էք, շա՛տ տգէտ՝ հայ ժողովուրդն ու Դաշնակցութիւնը իրարու կապող գիծը կտրելու, նոյնիսկ թուլցնել տալու համար :

Ընդհակառակն, քանի պոռաք, կանչէք ու հայհոյէք, այդ գիծը երբալով կ'ամրանայ, որովհետեւ հեռաձայնի գիծ չէ, այլ հոգեկան գիծ է :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՓԱՔԻՍՏԱՆԻ կառավարութիւնը օրէն – քէ դուրս հռչակել համայնավարութիւնը, հետեւելով Պէյրութեան օրինակին : ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ աւազրդ մը յայտնեցաւ 24 ժամ մնալ ծովուն յատակը :

ՉԻՆԱԿԱՆ երկու օդանաւեր Հէյնան կղզիէն կրակեցին անպլիական ճամբար – դասար օդանաւին վրայ Սինկափուրէն Հայկեան սովորական թռիչքը կատարած միջոցին : Օդանաւը ծովը ինկաւ բոցավառ վիճակի մէջ : 16 ճամբորդներէն երկուքը մեռան, 7 հոգի կորսուեցան :

ԽԵՒ ԳԱՅԱՆ

*

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հովիւներու միջեւ երբ կռիւ պատահ – հէր, Գայիանէ կը հանէր, կը դրկէր մէ– կը ասդին կը նետէր, մէւսին մէջքին ռա– քովը կից մը կուտար եւ կը պահկեցնէր, վրան կը նստէր, ուրիշի մը վզին ապտակ մը կ'իջեցնէր ու կը հայհոյէր :

Օր մըն ալ տաք եւ ազատ ջուր մը թա– փիր էր ան, իրենց տունը եկող եւ իր ալ– ղուն համար իր ձեռքը ուղղ Տ. Կղեմէսի դլխուն, երբ ան, մերժուելով սանդուղէն վար կ'իջնէր :

Անգամ մը, հովիւ Սերոբ մօտեցած էր անոր եւ փորձած էր համբուրել: Գայան իր կռնակով տուեր էր անոր քթին, բեր– նին: « Զքեղ չան որդի, ակռաներդ կը փշրեմ» ըսելով վախցուցեր զայն մինչեւ դիւղը: Աչքատեսէր էր եւ ձեռքերը չուտ: Իրիկունը երբ տուն դառնար, կո– վերը կը կթէր, անոնց տակը կը մաքրէր, Քրիքը կը հաւաքէր եւ մօրը հետ միասին աթար կը չինէին :

Իրենց նախրապանը՝ Պալա, հասո ու կոշա, դանդաղաշարժ գիւղացի երիտա – սարդ մըն էր: Աղքատի զաւակ: Հայրն ալ վանքի դիւղական նախիրները արածեր էր տարիներ, ու հիմա ծերացած էր: Պալա– յի ամուսնութեան տարիները եկած ան – ցած էին: Գեղի տղիկներ տասնըչորսին կամ տասնըհինդին հարս կ'ըլլային, իսկ մանչերը, ամէնէն ուշը, քսանին հայր կը դառնային: Դժուար էր գիւղի մէջ ամու– րի երիտասարդ մը դտնել, որ քսանը ան– ցած ըլլար: Շատ փափաքած էր Պալայի հայրը ամուսնացնել իր տղան, վանքի գիւղին մէկ հովիւի աղջկան: Սակայն գիւղական օրէնք մը կար, որուն համաձայն ամէնէն աղքատն իսկ, պապու հասն պիտի վճարէր աղջկան ծնողքին, գոնէ հինդ հնչուն ոսկի: Այդ դումարին մէկ մասը աղջկան պատդ –օ – ժիս, լաթեր եւ արծաթէ դարդուզներ կ'ը – նէին, մնացածն ալ աղջկան ծնողքին էր , երբեւ տեսակ մը փոխարէն կամ հատու – ցում իրենց տարիներու յոդնութեան եւ հոդածութեան: Պալայի հայրը՝ նախքա – պան Միքեղոն ո՞ւր տեսած էր հինդ ոսկին քսվքովի: Առանկ դրամ մը իրեն համար առասպելի պէս բան մըն էր: Այդ կացու– թեան մէջ, Պալան պիտի փախչէր աղջիկ մը եւ կամ պիտի մնար այնպէս : Հիմա Պալան կեդրոն գիւղին մէջ, որ գիւղաքա– ղաք մըն էր, Զգօն իրիցոնց նախրապա – նութիւն կ'ընէր: Նախիրէն դարձին, ի– րիկունները, աղբիւրի ճամբան կը հան – դիպէր գեղացիկ հագուստ ապուր հար – սերու, աղջիկներու: Սիրտը կը հալէր, յաճախ եաեւ կը դառնար, կը նայէր ա – նոնց, ինքնիրեն կը ժպտէր եւ կը հառա– չէր: Բայց չեղաւ օր մը, որ ունէ հարս մը կամ աղջիկ մը իրեն դառնար, նայէր, ու– շադրութիւն ընէր իրեն եւ ժպտէր: Ինքը, անոնց համար ապտակ վալասի կտորի մը նման էր, աննկատելի: Պալայի հոդին հեռդհեռ տխուր, դէշ խորհուրդներու կ'ենթարկուէր: Փորձութիւններ, վատ – դաւոր բաներ կ'անցնէին մտքէն: Առան – ձին եղած պահերուն բարձր ձայնով կը խօսէր ինքնիրեն: Այս ինչ ծուռ եւ անի – րաւ աշխարհ է, կ'ըսէր: Այսքան կին ու աղջիկներ, ինծի հատ մըն ալ չկայ: Ա – ռողջ եմ, ուժս տեղն է, կ'աշխատիմ հա – տատարմօրէն: Եւ այս է վիճակս: Գիշեր – ները կը պառկէր Զգօն իրիցոնց տխուրին կից, իրեն համար պատրաստուած ան – կիւն մը, գրեթէ կովերուն տաքնթեր: Զէր կրնար քնանալ, կ'ելլէր կը նստէր, կամ ալ ձախ կը դառնար, կը ապասէր որ լոյսը բացուի եւ նախիրն առնէ երթայ, մտնայ այդ անիրաւ, անողոք քաղաքը:

×

Օգոստոսի տաք օր մըն էր: Պալա եւ Գայիանէ միասին տարած էին նախիրը լեռ, իրենց ապօտավայրը: Անոնք կը նե– տէին կովերու, դուարակներու, երինջնե– րու խաղերը: Մինչեւ այդ օրը Պալան ոչ մէկ միտք ունեցած էր թէ Գայիանէն ալ աղջիկ է, եւ իսկապէս ալ, մարդ երբ կը դիտէր անոր չարժումները, բնաթացքը , խօսքերը , ոչ մէկ տեղ կը մտածէր թէ այդպիսի աղջիկ կրնայ եղած ըլլալ : Քաշուած էր Պալան մէկ կողմ լուռ եւ մը– ռայլ եւ նստած քարի մը վրայ: Ժամերով կը մնար այնտեղ անշարժ: Իրիկուն կ'ըլ– լար, Պալան դեռ կը մնար այդ բարձր քա– րին վրայ: Մինչ Գայան կը հաւաքէր կենդանիները, կը պատրաստուէր որ դիւղ դառնան: Կը զարմանար, որ Պալան տե–

ղէն չէր ըլլար, չի պատրաստուիր, ծուլացեր է: — Պալա, կը կանչէր Գայան, եկ, եր – թանք, ժամանակ չկայ, ինչ նստեր, մը– նացեր ես, անաչէն :

Պալան թոյլ ու դանդաղ քայլերով կը յառաջանար դէպի նախիրը: Չէր կրնար քալել: Գայան, վերցուց գինքը եւ դրաւ նախիրի իշուկին վրայ: Ինքն հետաւ պա – տակին, բռնեց Պալայի կռնակէն, որ վար չիյնայ :

Տուն կը հասնին նախիրը իրենց առջեւ: Պալան անկողին կ'իյնայ: Մանր ուղեղա – տապէ բռնուած, քառասուն օր կը մնայ անկողին, բարձր ջերմի մը մէջ: Աչքերը արիւնով լեցուած, կը զառանցէր: Իր այդ զառանցանքին մէջ կը խօսէր կիներու, աղջիկներու մասին, ամուսնութեան եւ զուկի մասին: Ու կ'անիծէր իր դժբախտ վիճակը: Ցեղոյ կը թմրէր եւ ժամերով չէր սթափեր: Գայիանէ յաճախ կուգար կը նստէր անոր մնարին, ականջ կուտար անոր խօսքերուն ու կը հասկնար անոր տառապանքին , հիւանդութեան պատճա– ռը: Անոր ցաւը, ուրիշ էր: Սիրոյ կարօտն էր որ գինքը կը տանէր մահուան դուռը : Կը մեղքնար անոր վիճակին, կ'ուզէր բան մը ընել անոր ցաւը մեղմելու համար, բայց, ինչ կուզար ձեռքէն: Կը բարկա – նար, չենք գիտեր որու եւ կը հայհոյէր կ'անցնէր: Բայց օրերը կ'անցնէին: Ու Գայան հետզհետէ կը սկսէր խորհիլ : Երբեմն մաքէն կ'ըսէր.— Պալան եթէ ա– ռողջանայ.. Գիւղի հին կնիկները կապոյտ քուրջի կտոր ծխեցին անոր քթին, կըռ – նակէն եւ ճակատէն, տղրուկ փակցուցին արիւն առին, ծոծրակը տաղեցին: Բայց անօգուտ: Տ. Կղեմէս, բժշկութեան եօթն Աւետարան կարդաց Պալայի գլխուն: Ա– ւետարանը թօթուեց անոր երեսին եւ ը – սաւ «փարատեա զցաւս » : Բայց բժիշկ չկար գիւղը: Երկու ամիս վերջ Պալան սկսաւ կամաց կամաց դէպի լաւը դառ – նալ: Առողջացաւ, սակայն աչքերը ծռած էին եւ լեզուն ալ քիչ մը կը կակազէր : — Հասկցայ ըսաւ Գայիանէ օր մը անոր, խենդ տղայ հասկցայ թէ ինչու հիւան – դացած էիր: Կ'արժէ՞ր որ աչքերդ ու լե– զուդ ալ այդպէս վրայ տայիր: Պալան սակայն իր այդ խօսքերէն ոչինչ կը հաս– կնար, որովհետեւ չէր յիշեր թէ իր հի – ւանդութեան օրերուն ինչեր դառնցեր էր :

Պալան հետզհետէ կը լաւնար, սակայն աչքերը կը մնային չիլ եւ լեզուն թոթով, կարկամ վիճակի մը մէջ:

Այս անգամ, նորէն կը սկսէր մտածել, թէ, ալ աւելի դժուար, եւ նոյնիսկ ան – կարելի էր որ իրեն աղջիկ դար: Ցուսա – հատ էր, որովհետեւ իր կակաղ լեզուին եւ չիլ աչքերուն ո՞ր անհելքը պիտի յո – ժարէր եւ սիրէր գինքը: Գայիանէ կը զգար անոր հոգեկան վիճակը, յուսահա– տութիւնը,եւ օր մը մէկէն սրտազեղումով մը,— Պալա, ըսաւ ես քեզ պիտի առնեմ, քեզ պիտի սիրեմ, չատեր դիս ուղեցին, ես դանոնք բոլորն ալ փախցուցի: Կ'ուզե՞ս դիս:

Գայիանէի այս դեղումը կարեկցութեան եւ սիրոյ մէկ խառն վիճակ էր: Պալա , չուարեցաւ, ոչ մէկ բառ կրցաւ խօսիլ , մոդցաւ թէ ձայն ունէր, չյիշեց թէ ինքը խօսիլ գիտէ: Ժամանակին ալ երբ Գա – յիանէի հետ նախիրը արածելու կ'երթա – յին, մաքէն չէր անցըներ թէԳայիանէն ի– գական սեռին կը պատկանէր: Իսկ օր մը երբ մաքէն բաներ մը անցան , Գայիանէի մասին, վախցաւ, յանցաւոր դգաց ինք – գինքը: Իր ազգային աղջիկը, որ քանիները մերժեր փախցուցեր էր, կարելի՞ բան էր, որ իրեն տային: Այդպիսի միտք մը կըր– նար պատճառ ըլլալ որ գինքը վռնտէին: Իսկ հիմա... երեք մը կը թուէր Պալային համար Գայիանէին խօսքերը :

×

Գեղեցիկ, պայծառ օր մըն էր: Գայիա– նէին ծնողքը Պալային նշանեցին իրենց աղջիկը: Եւ մեծ Զաուիկէն եաք, Համ – բարձման ասնին տեղի պիտի ունենար ա – մուսնութիւնը :

Մեծ պատերազմը պայթեցաւ : Բանակ եկաւ գեղին վրայ, ապստամբները հետա– պնդելու: Պալան դաշտը նախիր կ'արա – ծէը: Թշնամի զինուորներ իրրեւ թէ թիւ– րիմացութեամբ որպէս հրոսակ տարին նաեւ Պալան եւ չատերուն հետ ա – ռանց դատի, դատաստանի կախեցին , գիւղէն մէկ օր հեռու քաղաքի մը մէջ :

Գայիանէ իր ծնողքին հետ տարագիր – ներու առաջին կարաւանին մէջ էր, կը քալէր ան կոտրած սրտով ու կը հասնէր մեծ կարաւանը, մեծ անապատը: Մեծ գետի ափին, կամաւորի մը գլխուն, ժանտար –

մաներ կ'ուզէին փախցնել Գայիանէն : Գայիանէ սակայն վիրաւոր էդ վագրի մը նման կը կռուէր երկու անհաւատաներուն հետ իր ձեռքերովը, իր եղունդներովը : Կարելի էր ազատիլ անոնց ձեռքէն, վեր– ջին ճիգով մը, ամուր բռնած անոնց եր– կուքին թեւերէն, անոնք ալ հետը առած գետը կը նետուի :

Գայիանէի եւ երկու հեթանոսներու դիակները ջուրը եկերքը հանած էր, ու– ռած, այլանդակուած :

ՄԻՍԱՔ ՄԻՍԵՌԵԱՆ

ՊԱՏԿԵՐ
Ի ՊԷՏՍ ԶՐՊԱՐՏԻԶՆԵՐՈՒ
ԵՒ ՄԱՏՆԻԶՆԵՐՈՒ

●

1946 փրկչական թուական:

Տեսարանը կը ներկայացնէ Հալէպի *մուհաֆըզութեան պաշտօնատունին :*

Դերակատարները են.—

Հալէպի մուհաֆըզ Մուսթաֆա Շեհա– պի պէյ :

Մուհաֆազայի բոլոր դիւանապետները:

Մուհաֆազայի բարձրաստիճան պաշ – տօնատարներ :

Քրիստոնեայ համայնքներու պետեր եւ Հալէպի թեմի առաջնորդ Զարեհ Սրբ· Եպիսկոպոս (այն ատեն վարդապետ) եւ իր ժողովականները:

Հաւաքոյթը կազմակերպուած է Մու – հաֆըզ Մուսթաֆա Շեհապի պէյի հրա – էրով, ի պատիւ հայ համայնքին եւ անոր արժանընտիր առաջնորդին :

Առի՛թը :

Սուրիան արժանացած էր քաղաքական ազատութեան եւ տիրացած իր վերջա – տական լիակատար իրաւունքներուն: Գը– բաւող օտար վերջին զօրամասերը հեռա– ցած են Սուրիոյ հողամասէն, եւ երկիրը կ'ապրի խանդավառութեան եւ երա – ջանքի մթնոլորտի մը մէջ:

Սուրիոյ հայութիւնը, Միջերկրականի ափերէն մինչեւ իրաքեան սահմանադը – լուխ, դլխաւորութեամբ Հալէպի Ազգա – յին իշխանութեան եւ անոր Սրբազան Նա– խադահին, հաւատարմօրէն կատարած է սուրիական քաղաքացիութեան իր պար – տականութիւնը եւ արժանացած է ընդհա– նուր դնահատանքի :

Այժմ պահն է արդար հատուցումի :

Մուհաֆըզ Մուսթաֆա Շեհապի պէյ յայտնի յուզումով խօսք կ'առնէ : Դեր – ուատիքը կը հիւսէ Հալէպի թեմի հայ ազգաբնակչութեան հայրենանուէր ուղ – ղութեան եւ գործունէութեան, զոր կը նկատէ արդիւնք՝ Սրբազան Առաջնորդի եւ անոր գլխաւորած ազգային մարմին – ներուն ուղիղ դատումին եւ հայրենա – նուէր ջանքերուն, ի նպաստ Սուրիոյ ա – զատագրութեան դատին: Գնահատական բարձրագոյն արտայայտութեամբ, ե – րախտագիտական խօսքեր կը բանաձեւէ յանուն սուրիական կեդրոնական իշխա –

նութեան եւ Սրբազան Առաջնորդին կուրծքը կը զարդարէ սուրիական ար – ժանեաց Ա· կարգի չքանչանով ու կ'ա – ւելցնէ .

« Այս չքանչանը ձեր անձին վրայէն ձեր գլխաւորած համայնքին կուրծքին է, որ կը կախեմ , առ ի պնահատութիւն եւ վարձատրութիւն անոր պարկեշտ ու հա– տատարիմ կեցուածքին եւ անկեղծ յա – րումին՝ Սուրիոյ ազատագրական պայ – քարին, սուրիական ազգին ու պետու – թեան անցուցած տաղնապալի շրջանին ի խնդիր ազատութեան եւ լիակատար ան – կախութեան :

« Հայ ժողովուրդը, իր շինարարական ոգիով եւ յատկութիւններով, արդէն իսկ մեծապէս նպաստած է սուրիական հայ – րենիքի յառաջդիմութեան եւ անտեսական բարգաւաճումին, ընդամէնը 25 տարինե՛ րու ժամանակամիջոցի մը ընթացքին · իսկ անոր վերջին կեցուածքը արդէն գը– լեց անցաւ դնահատութեան ամէն չափ ու սահման: Այս չքանչանը արդար հատու – ցում մըն է, որուն կատարելագէս ար – ժանի ըլլալ ինքզինք Սուրիոյ հայութիւ– նը » :

Արդ՝ ին՞չ կը մտածեն քսութեան եւ դրպարտութեան հերոսները այս իրողու – թեան առջեւ: Հալէպի ազգ· իշխանու – թիւնը, իր Սրբազան նախագահին հետ միասին, դաւաճանա՞ծ է Սուրիոյ ազա – տագրական պայքարին, թէ իրրեւ պար – կեշտ ու հաւատարիմ քաղաքացի իր ծա – ռայութիւնը բերած անոր :

Զոր խօսք եւ լրագրական ամէնօրեայ քարոզչութիւն չէ այս, որպէսզի մոռնալ եւ անտեսել փորձեն ամէնօրեայ ուրա – յութեան վատանուն հերոսները: Գործ է, փաստ: Եւ արժանեաց չքանչանը, պաշտօ– նական ամէն առթիւ, կը փայլի Զարեհ Ե– պիսկոպոսի կուրծքին վրայ: Այդ չքա – նչանէն ճառագայթող ալաքները, վստահ ենք, կը խոցեն սեւ սիրտերը եւ կը կուր– ցնեն կուրնալիք աչքերը բոլոր իսկական դաւաճաններուն, որոնք, այդ նոյն օրե – րու իրադարձութեանց մէջ, իրենց զոր – ծած անքաւելի մեղքերը այսօր կը ջանան վերագրել Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայու – թեան ազնիւ եւ առաքինի այն զանգուա – ծին որուն միակ մտահոգութիւնն է այս ժողովուրդի բարօրութիւնն ու քաղաքա – կան ապահովութիւնը :

Եթէ մենք ալ ունենայինք քսու եւ մատ– նիչ նոյն ոգին, ըսելիք չատ բաներ կ'ու – նենայինք նոյն այդ օրերուն իրենց որդե– գրած ուղղութեան եւ կատարած ապտա – վնաս եւ հայրենադաւ գործերուն մասին : Բախտաւոր ենք, որ բնութիւնը մեզ գերծ պահած է այդ ոգիէն եւ խմորէն: Այնպէս որ չենք կրնար մտնել իրենց մտածագի – տական մարդին մէջ եւ իրենց կը թողունք « սուտով, զրպարտութեամբ եւ անբա – րոյական միջոցներով » հանրութիւնը մո– լորեցնելու առաքելութիւնը :

Հայութեան տուաւ զանգուածը բը – նազդօրէն դիտէ զանազանել լաւն ու վա– տը, ուղիղն ու անուղիղը, ճշմարիտն ու սուտը, ազգանուէրն ու ազգադաւը , եւ

ՕՏԱՐ ԻՋԵՐ

ՁԿՆՈՐՍԸ ԵՒ ԻՐ ՀՈԳԻՆ

●

Ըրէ ինչ որ կը խնդրեմ քեզմէ: Եւ թոյլ տուր որ հանդիստ սրտով մեկնիմ :

— Եա, եա, աղաղակեց քահանան, քեզ սիրող կինը մոլորեալ է եւ քեզ ալ կո – րստեան պիտի մատնէ իրեն հետ :

Եւ այսպէս չօրհնեց պայն երբեք ու նոյն իսկ վտարեց իր սեմէն :

Եւ երիտասարդ ձկնորսը փողոց իջաւ , քալեց փողոցն ի վար մինչեւ վաճառատե– ղին, դլխահակ ու դանդաղաքայլ կը յա – ռաջանար ան, նեղ դրութեան մատնուած մարդու մը պէս :

Եւ երբ վաճառորդները նշմարեցին պայն, սկսան ցած ձայնով իրարու հետ խօսիլ, իսկ անոնցմէ մէկը նշմարեց, իր դէմը ելաւ եւ անուռնով կանչելով բաւ անոր.

— Ծախու ի՞նչ ունիս :

— Հոգիս ծախել կ'ուզեմ, պատասխա– նեց ան, գնէ զայն ինձմէ, կ'աղաչեմ, ո – րովհետեւ ալ ձանձրացեր եմ անկէ : Ես – կապէս պէտք չեմ դործ անոր : Ի՞նչ փոյթ է ինծի հոգիս: Չեմ կրնար տեսնել, չեմ կրնար չօշափել, եւ դաղափար անդամ չունիմ իր մասին :

Բայց վաճառորդները ծաղրելով ըսին անոր.

— Ինչի՞ պիտի ծառայէ մարդկային հո– գի մը, ասիկա մաշած դրամի մը չափ ալ արժէք չունի: Գերի եղիր, ու մարմինդ մեզի ծախէ, եւ մենք ծիրանի պիտի հագցնենք քեզի, մատանի մը պիտի դը – նենք մատիդ եւ դուն մեծ թագուհիին սիրեցեալը պիտի ըլլաս: Բայց հոգիի մա– սին մի խօսիր մեզի, որովհետեւ մեզի համար արժէք չունի, նոյնիսկ օգտակար չի կրնար ըլլալ :

Եւ երիտասարդ ձկնորսը ըսաւ ինքնի – րեն. «Ինչ զարմանալի բան, քահանան ըսաւ ինծի որ հոգին բոլոր աշխարհի ոս– կիները կ'արժէ եւ վաճառորդները կը պն– դեն թէ մաշած դրամի կտորի մը չափ ալ արժէք չունի »:

Հեռացաւ չուկայէն եւ իջաւ մինչեւ ծո– վուն ափը եւ սկսաւ մտմտալ իր ընելիքին վրայ :

★

Կէսօրին յիշեց կտէմ հնձող բարեկամ– ներէն մին: Ան չատ կարող, վարժ կա – խարդուհի մը մասին խօսած էր, որ ծո– վախորշին ծայրը կը բնակէր: Իր հոգիէն ազատելու փափաքէն տարուած, սկսաւ արագօրէն դէպի հոն վազել: Մինչ ատա – կուան ծովախորշը կը դառնար, ահագին փոչիի ամպ մը կը բարձրանար իր հան – դէն:

ՕՍԿԱՐ ՈՒՍՏԱՅԼՏ

(4) (Շար·)

ՀԱՅՈՑ ՏՈՀՈՄԸ

— Ես ոչ մի հանցանք չունեմ, որ ինձ բանտ նստեցնեք, — ասաց Հայկը ոստիկանին, երբ վերջինս ձերբակալեց նրան։

— Ես էլ չեմ ասում, որ հանցանք ունես, — պատասխանեց ոստիկանը, — բայց ես հրաման ունեմ քեզ բանտ նստեցնելու, ուրեմն պետք է նստես։

— Ես ինչ հրաման ունեմ, որ ինձ բանտ նստեցնեք, — հարցրեց Հայկը, — ասեք, ես էլ գիտենամ։

— Ես հրամանը չեմ կարդացել, — պատասխանեց ոստիկանը, — ինձ ասել են, որ քեզ բանտ նստեցնեմ, ես էլ նստեցնում եմ

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐՁԱՊԵՏԸ անթելին վրայ նոր ճառ մը խօսելով պարզեց իր առաջադրութիւնները՝ երկրին անտեսական վերականգնումին նկատմամբ։ Պ. Մինաէս Ֆրանս յի – չեց մանաւանդ Ֆրանսայի ժժուարութիւնները, — 1) Ֆրանսայի երկրագործական եւ ճարտարարուեստի անբաւարար արտադրութիւնը։ 2) Ֆրանսայի ապրանքները բարձր գիներով վաճառումը արտասահմանի մէջ։ 3) Արտածումի յաւելման խնդիրը, եւն.։

ԳԱՀԻՐԷի Ղալինեան Ապգ. խորհուրդին անդամները առեւանդեցին իրենց 84 տարեկան պատրիարքը, ստիպելով որ հրաժարի պաշտօնէն եւ կամ ընդունի ժողովին վերագոյն իշխանութիւնը, էկեղեցապատական կալուածներու մասնակարարութեան մէջ։

ԹՈՒՆՈՒԶի մէջ կը շարունակուին խաղաղարար ձեռնարկները։ Անցեալ օր ցերեկ առնն սպանուեցաւ Պէյին անձնասպան գունդին Ֆրանսացի հրամանատարը, կառքը նստած մէջոցին։ Ոճրագործը փախաւ։ Կիրակի Սֆաքսի մէջ ալ ծայրայեղ ազգայնականներու դնդակներուն զոհ գնաց Ֆրանսացի դինուոր մը։ Ուրիշ քաղաքներու մէջ եւս կը կատարուին նմանօրինակ դէպքեր։ Տեղական կառավարութիւնը հրամայեց փակել արաբական բոլոր սրճարանները՝ մինչեւ այս երեկոյ։

ՀԱՊԻՊ ՊՈՒՐԿԻՊԱ, ազգայնականներուն դեկավարը անդրադառնալով Թունուզի դէպքերուն, ամերիկեան գործակալութեան մը թղթակցին յայտարարեց թէ խռովութիւններուն վերջ մը տալու միակ միջոցն է բանակցիլ երեն հետ եւ երկրին տալ Թունուզեան կառավարութիւն մը։ Հակառակ պարապային պիտի չարունակեն պայքարը, որուն հետեւանքները ա – ւելի դէշ պիտի ըլլան քան Հնդկաչինինը։

ԱՐԱԲ – ԱՍԻԱԿԱՆ պետութեանց պատուիրակութիւնները որոշեցին խնդրագիր մը ներկայացնել, որպէսզի ՄԱԿի յատուկ նիստ ընդ. ժողովի օրակարգին մէջ արձանագրուին Մարոքի եւ Թունուզի խնդիրները։ «Իսթիքլալ» կուսակցութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց, որով յայտնի կը յայտնէ թէ «Հնդկաչինի փորձը պիտի բանայ բոլորին աչքերը, ճանչնալու համար Մարոքի ազատութեան եւ անկախութեան իրաւունքը»։

ԵԳԻՊՏՈՍ մեծ քանակութեամբ զէնք եւ ռազմանիւթ կը ստանար Սպանիայէն։ Անգլիոյ բողոքին վրայ, սպանիական կառավարութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեց թէ այսուհետեւ զէնք պիտի չղրկէ այն երկիրներուն որոնք անդամ չեն Ատլանտեան դաշինքին։

ԴԱՆՈՒԲի յորդումին հետեւանքով, ոզոգուած է Փելթայի եւ Զեխոսլովաքիայ ահմանագլուխին մէջեւ եղած դաշտերուն կէսը։ (Ամբողջութիւնը 70·000 հեկտար է)։ Աւտարիա չատ աւելի ծանր վնասներ կրած է։

ՌՄԲԱՐՇԱՒ.— Մաուչալ Բուլկանին, Մ. Միութեան ապգ. պաշտպանութեան նախարարը, որ վերջերս Վարշաւա գացած էր, յայտարարեց թէ Մ. Միութիւնը պէտք է չարունակէ հիւլէական եւ ջրածին ռումբեր չինել, ցորչափ Մ. Նահանգները եւս կեցած չեն այդ գործէն։ «Մենք չենք կրնար անպաշտպան մնալ»։ Այս առթիւ մաուչալը բացատրեց թէ Մ. Նահանգները եւ Անգլիա կը սպառնան Լենհասատանի ապահովութեան, քայլերելով արեւմտեան Գերմանիոյ ռազմապաշտները։ «Ինչ հարիւր միլիոն քաղաքացիներ միացեալ ճակատ կազմած են բոլոր նախայարձակներուն դէմ»։

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴ ԱՆԳԼԻՈՑ ՄԷՋ

ԼՈՆՏՈՆ.— Տիկին Մ. Ե. Ամատունի այս ամրան չրջանին պիտի կարենայ հայ ուսանողներ եւ ուսանողուհիներ ընդունել իրենց հաճելի արուարձանի տան մէջ, Լոնտոնի մօտ։ Մարզանքներու եւ անգլերէն լեզուի խնամք պիտի տրուի։

Պայմաններու համար դիմել՝

Mrs. M. E. AMADOUNY,
67, Sherwood Park Road, Sutton,
Surrey, England

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՓԲ. ԿԱՊ. ՅԱԶԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ Հոկտեմբեր 24ին։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 8ին ամբողջ օրը, Վալօն տը Սբրիճիէ, (Սէքթիէմ լը Վալօն)

Շրջանային կոմիտէն կը թելադրէ բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, այժմէն միջոցներ ձեռք առնել դաշտավայրը երթալու համար։

Մանրամասնութիւնները յաջորդիվ։

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՀԱՅԿ. ՖՈՒԼՔԼՈՐԸ ԿԻԹԱՌՈՎ

Պ. Ֆերնանտօ Լաւի, ամբողջ երեք ամիս մեր երգերը խորապէս ուսումնասիրելով, — Օր. Մ. Բարայեանի թանկագին աջակցութեամբ.— մօտ օրէն կը մեկնի Սպանիա, Իտալիա եւ Հիւս. Ափրիկէ, հայկ. ժողովրդ. երաժշտութիւնը ծանօթացնելու համար Եւրոպացի գեղարուեստասէր հասարակութեան։

Փարիզէն մեկնելէն առաջ, Պ. Լաւի դեղչեալ պիներով երաժշտական երեք ունկնդրութիւններ կուտայ, 27, 28 եւ 29 Յուլիսին, երեկոյեան ժամը 10ին, Քլիւպ տը լա Կիթառի մէջ, 42ուիս Տէֆարք մէթրօ Մոնժ։ Նկատի ունենալով որ գեղջկական երաժշտութիւնը համայք մը կը առանայ կիթառի պէս նուագի մը օգտագործումով, կը յուսանք որ Փարիզի հայ գաղութը պիտի քաջալերէ մեր սպանիացի տաղանդաւոր բարեկամը։

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Եօթնեղբայրեանները ափարակին մէջ, Սէն Լուի, Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ը կազմակերպած է, ի պատիւ իր մարզիկներու դաշտահանդէս մը։ Կը հրաւիրուին ծնողները եւ մարզասէր հասարակութիւնը։

Պիտի մրցի Հ. Մ. Ը. Մ.ի չհասած ոչխարը Սիէպի մրցումէն։ Հայկական եւ եւրոպական պարեր։ Զանազան անակդներ։ Մուտքը ազատ է

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն արձակուրդէն առաջ փակել իրենց հաշիւները։

Այս առթիւ կը յիշեցնենք նաեւ թէ արձակուրդի առթիւ հասցէի փոփոխութեան համար անհրաժեշտ է նշանակել ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ կցել 100 ֆրանք։

Ընթերցողներու համար արձակուրդի բաժանորդագրութիւններ կ'ընդունինք։ Մէկ ամսուան բաժնեգին՝ 300 ֆր.։

ՆՈՒԻՐԻՐՆԵՐ

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Մ. Կ. Երգչախումբը զաշտային պատրաստի կը հրաւիրէ իր անդամները Իլ Ատանի դեռեզերքը, 1 Օգոստ. կիրակի օր։

Ժամադրութիւն կատ. Նօտ. ժամը 9·30ին։ Ա. չոգեկառքը ժամը 9·30ին, յաջորդը կը մեկնի 10·30ին։

Կը հրաւիրուին միութեան անդամներ – ուն ընտանիքները եւ համակիրները։

Տուս Պօճ Տիմանշ 290 ֆրանք, երթ ու դարձ։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ֆը – բանասիրական չրջանի մասնաճիւղերուն, տեղի կ'ունենայ փիւռա նահանգին Պէլ Ֆօնթէն բարձունքին վրայ Օգոստ. 5էն մինչեւ Օգոստոս 31։

Այն բոլոր երիտասարդ – երիտասարդուհիները որ մաս չեն կազմեր Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ կազմակերպութեան եւ կ'ուզեն մասնակցիլ այս բանակումին, պէտք է դիմեն իրենց քաղաքի կամ շրջանի Նոր Սերունդի վարչութեանց։

Պայմաններ՝ ա) Ամէն մասնակցող իր հետ կը բերէ սաւան, վերմակ եւ բարձ։

բ) Մասնակցողները առնուազն մէկ չաբթուան ապրուստի կանխավճարը կ'ընեն, իրենց բանակավայր ժամանումին առեն։

գ) Ամէն մէկ բանակողի ապրուստին համար կը պահանջուի օրական 550 ֆր., այս գինին մէջ հաշուուած է նաեւ սենեակին վարձքը։

Աբձանագրութեանց եւ տեղեկութեանց համար գիմել Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու վարչութեանց եւ

Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆի
262, Rue Saint-Denis, Paris

Հեռ. Սաբրթալ 28–34 ժամը 10էն 12 կամ 15էն 18ը։

Շոգեկառքի ժամերը
- Gare de Lyon -
descendre Mortier.
23h.05, voiture direct Paris Belgarde.
8h. 20 train rapide Paris Suisse.
changer à Audelot.
corresp. Micheline direction Morez.
descendre Mortier.
Plein tarif 2905frs.

OCÉANIA

ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂիի ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Քանատա, Թուրքիա, Լիբանան։ Ամէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

M. Baronian

38, Rue de la Republique. Marseille
Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Adresse telegraphique PACATLAN

Bureaux à Paris
4, Rue de Castellane.

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

× Դպրոցասէրի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտուհիներու ընդունելութեան արձանագրութիւնները բացուած են արդէն։ Ծնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ չաբաթ օրերը, մինչեւ կէս օր։

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլվ. տիւ Նօտ, էկլիզ Փանթէնէն 146 թիւ հանրակառք առնելով։

Օր. ՍՕՆԱ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
Պ. ՅԱԿՈԲ ԴԱՒԻԹԵԱՆ
Ամուսնացած
Սէն Շամոն, 25 Յուլիս 1954 *Փարիզ*

Օր. ՆՈՒԱՐԴ–ԺԱՆԻՆ ՄԱՏՈՅԵԱՆ
Պ. ՏԻԳՐԱՆ–ՌՈԼԱՆ ՆԱՋԱՐԵԱՆ
Նշանուած
Քոլմար, 25 Յուլիս 1954 *Պուա Քոլմար*

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԻՄիի Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս չաբաթ, ժամը ճիշդ 9ին, սովորական վայրը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ԿՈՄԱՅԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Քոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Ցուչերը» արտադրելի են տակաւին։

Դիմել Գավէզեանի՝
Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ԺԱՆԹԻՑԻի ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ առացանք, փոխանակ Ս. Ս. Տէր Յովհաննէսեանէ հազար Ֆրանք, ողբացեալ Սահակ Սարգիսեանի, Պ. Մ. Պալեանէ հազար Ֆրանք ողբացեալ Յովհաննէս Զաւէեանի մահուան առթիւ եւ Մաշէկ Թորոսեանէ 500 Ֆրանք։ — Դպրոցի կրթ. մարմին

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆ-Ի ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կիրակի, 23 Յունուար, 1955
ՍԱԼ ՌԻՇԵԼԻԷՕ

Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւներէն նկատի ունենալ այս թուականը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի եկեղեցաչէն Տիկնանց Ճանճնա – խումբը Լիոնի եկեղեցւոյ չինութեան համար շնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները.—

Լիոնէն.— Պ. Սեդրակ Պաղտասարեան իր զաւկին ամուսնութեան առթիւ 3000։

Սէն Շամոնէն.— Պ. Սահակ Նաճար – եանի ձեռամբ հարանիքի մը առթիւ 1200։

Տիւինէն.— Պ. Շահիկեանի ձեռամբ Պ. կարապետ Թէրզեանի աղջկան ամուսնութեան առթիւ Պ. Արսէն Թէրզեանէ եւ իր զաւակին կողմէ հինգ հազար հինգ հարիւր ֆրանք եւ ուրիշ ներկաներէ 750 ֆրանք։

Լիոնէն.— Պ. Մարտիրոս Յովհաննէսեան իր զաւկին ամուսնութեան առթիւ հազար ֆրանք։

ՅՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻԻՆ

Օթոքարով դէպի Թրէփօր, կիրակի 1 Օգոստոս։

Կազմակերպուած Առնուվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Կաւավարենց» մասնաճիւղի կողմէ։

Հաճելի անակնկալներ օթօքարին մէջ։

Ճամբորդութեան ընթացքին պիտի այցելենք նաեւ Պովէի ծանօթ մայր եկեղեցին։

Մասնակցութեան ծախս 1000 ֆրանք։

Արձանագրուիլ Պ. Նիկողոս Նիկողոսեանի մօտ։

121 Av. Henri-Barbusse
Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)
Tél.: 446 à Gonesse.

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ձեռքին ձերմակեղէններ, ԱՆԴԵՆԱՊԱՏՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ։

Ցոյց գրեք

Articles polichinelles-ի համար։

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՑՈՒԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԻՒՆԷՆ

Éts. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻԻՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւոճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ։

- Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
28
ՅՈՒԼԻՍ
★
MERCREDI
28 JUILLET
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7430 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2841

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԵՐՆ ՈՒ ՔԻՒՐՏԵՐԸ

Խանասորի արշաւանքի տարեդարձը եւ Սասունի դէպքի յիշատակը առիթ կ'ընծայեն համառօտ ակնարկ մը նետելու հայեւքիւրա յարաբերութեանց վրայ :

Շատ հին ժամանակներէ ի վեր Հայերն ու Քիւրտերը ապրած են՝ երբեմն զրոյցի – ներ՝ նոյն հողամասին վրայ, հայաստա – նի, Պարսկաստանի եւ Կիլիկիոյ մէջ :

Եթէ մարերը ընդունինք երբեմն Քիւր – տերու նախահայրերը, պէտք է ետ եր – թանք մինչեւ Տիգրան Ա. Երուանդեան եւ Աժդահակ, զանելու համար զրացնու – թեան ու նաեւ խնամութեան հետքերը, ըստ Մովսէս Խորենացիի :

Հայոց պատմութեան մէջ քիւրտ անու – նին կը հանդիպինք առաջին անգամ կի – լիկիոյ Թագաւոր Հեթում Ա.ի օրով : Երբ այս վերջինը Մոնկոլներու Մանգու Խա – նին մօտ կ'երթայ զաշինք կնքելու նպա – տակով, ճամբուն վրայ՝ Ամասիոյ տատ – րակը, Աբայի լեռան դիմաց իջեւանած է Քիւրտ անուն իշխանի մը տունը : Կինը՝ Խորիշահ՝ ծագումով Հայ էր եւ քրիս – տոնեայ, Մամիկոնեան ցեղէն, մարզպա – նի աղջիկ, զաւակները՝ Վաչէ եւ Հասան :

Ժդ. դարու կէսերուն, Մոնկոլական կայսրութեան աւերակներուն վրայ կազ – մուեցան մեծ ու փոքր զանազան անկախ իշխանութիւններ : Թիւրքմէնները հաս – տատեցան Հայաստանի արեւմտեան կողմը : Իսկ հարաւային մասը գրաւեցին քիւրտ պէկերը՝ Սասունի գլխաւոր ամի – րայի գլխավարութեամբ՝ մինչեւ Լէնկ – Թիմուր :

1387ին Լէնկթիմուրի արշաւանքին դի – մադրեցին Հայերն ու Քիւրտերը միաց – եալ ճակատով, Սասունի տէր Դաւթ Եու – սուֆի առաջնորդութեամբ :

Դաւթ Եուսուֆ պարտուելով հեռացաւ Հայաստանէն եւ գնաց Ասորիք : Սակայն Լէնկթիմուրի մահէն վերջ 1408ին դար – ձեց Ամրպատականն ու Հայաստանը : Իրեն յաջորդեց որդին Իսկէնտէր, որ կոչուեցաւ Շահի Արմէն :

Քիւրտերն ու Հայերը, երբեմն արիա – կան, բարի դրացնութեան յարաբերու – թիւններ ունեցան մինչեւ օսմանեան տի – րապետութիւնը : Նոյնիսկ Պօհտանի եւ Շերվանի կոմսերը պատմուած դիցավէպի մը համաձայն՝ «Հայերն ու Քիւրտերը եղ – բայրներ էին ու կ'ապրէին միասին հաւա – սար կեանքով. անոնց կենցաղի երկու գլխաւոր ուժերն էին սուրն ու գութանը : Այնպէս եղաւ, որ անոնք փոփոխեցան բաժնել իրենց գործերը. Հայերն ընտրե – ցին գութանը, իսկ Քիւրտերը՝ սուրը, այսօր ամէն մէկը կը վայելէ իր ընտրու – թեան արդիւնքը» :

1603ին Օսմանեան տէրապետութիւնը ակսաւ օրէ օր տկարանալ երկու ազգերուն միջեւ :

Քիւրտերը օգտուելով իրենց մահմեդա – կանի հանդամանքէն, երկար տարի յաջո – ղեցան պահել իրենց կիսանկախ վիճակը : Մասնաւորապէս Տէրսիմի եւ Սասունի շրջանին մէջ : Քիւրտ անհամար ցեղա – խումբերը կը կառավարուէին աւատապե – տական վարչաձեւով : Ցամաք ատրպէկ – յինները իրարու դէմ կը կուռէին եւ զօրա – ւորը յաղթելով տարածներուն՝ իր իշխա – նութեան շրջանակը կ'ընդարձակէր :

Այսպէս էր պարագան Պօհտանի իշխան Պէրթան պէյի, որ 1842 – 1846 դար – ձան աշխատանքներէ վերջ, որոնց ընթաց – քին մեծ վնասներու ենթարկուեցան Հա – յերը, ծաւալեցաւ մինչեւ Վան եւ Նպա – տակ ունէր կազմելու քրտական անկախ տակ մը : Իր պինուռներուն մէջ իշխանութիւն մը : Իր պինուռներուն մէջ կային նաեւ բազմաթիւ Հայեր եւ կարգ մը հայ իշխաններ կ'աջակցէին իրեն :

Թուրք կառավարութիւնը Օսման փա – շան զրկեց իրեն դէմ մեծ բանակով մը եւ զսպեց ապստամբութիւնը :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՅՈՒՇԱԳՐԷՆ ՎԵՐՋ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՍԿՍԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԻԼ

Ի Մխութեան ծանօթ ծանուցագիրը՝ որ կը թելադրէր պատմել ժողով մը մաս – նակցութեամբ չահակից երկիրներուն, դանելու միջոցներ Եւրոպայի հաւաք – կան պաշտպանութեան համար, սկսաւ յուրջ քննութեան ենթարկուիլ արեւմտ – եան մայրաքաղաքներուն մէջ : Այս առ – թիւ երեք մեծերը՝ Անգլիա, Մ. Նահանգ – ները եւ Ֆրանսա, կ'աշխատին ընդհանուր ուղղութիւն մը որոշել եւ խորհրդային յարձագրին տալ նոյնիմաստ պատասխան : Այս պարագան պիտի հաղորդուի նաեւ Տքթ. Ադենաուերի՝ խնդրելով յայտնել իր կարծիքը :

Երկուշաբթի վարչապետը այս կապ – ակ որ խնդրին չուրջ տեսակցութիւն մը ու – նեցաւ Մ. Նահանգներու Փարիզի դեսպա – նին հետ : Լոնտոնի Ֆրանսական դեսպանն ալ այցելեց Պ. Իսրնի :

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ մէջ կը կարծեն թէ մերժողական պատասխան մը տալէ առաջ, ուշադրութեամբ պէտք է քննել յարձագիրին պարունակութիւնը : Պ. Էթլի ալ թելադրեց արտաքին նախարար Իսը – նին՝ ըլլալ չատ խոհեմ իրենց յայտարա – րութեան մէջ, եւ չտալ կանխահաս որո – շումներ, ինչպէս պատահեցաւ Մ. Նա – հանգներուն մէջ, երբ Պ. Տըլլըս կը թե – լադրէր պարզապէս մերժել Ներկայաց – ուած առաջարկը : Մոսկուայի առաջար – կին մէջ թերեւս գտնուին կէտեր՝ որոնց չուրջ կարելի ըլլայ բանակցել, եղրակա – ցուց Պ. Էթլին :

Անգլիական շրջանակներու մէջ կը խոր – հին թէ Ֆրանսայի վարչապետը մօտերս երեսի. ժողովին պիտի ներկայացնէ եւ – րոպայի պաշտպանութեան դաշնագիրը՝ իր այժմու վիճակին մէջ :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ ԽՆԴԻՐԸ

Թունուզի մէջ կատարուած ահաբե – կութիւնն եւ անոր յղի վիճակին կ'ուզէ չուտ վերջ մը տալ վարչապետը : Այս առ – թիւ չաբթուան ընթացքին դահլիճը պիտի քննէ ծրագիր մը, որ պատրաստուած է Թունուզի և Մարոքի գործերու նախարար Պ. Ֆաուչէի կողմէ : Նախարարը բազմաթիւ տեսակցութիւններ ունեցաւ տեղացի, հր – եայ եւ Ֆրանսացի ազդեցիկ անձերու հետ, անդորրութիւնը վերահաստատելու համար երկրին մէջ, ուր չարունակ կը հոսի անմեղներու արիւնը : Կառավարու – թիւնը պաշտօնապէս պիտի յայտարարէ Ֆրանսայի ծրագրած բարենորոգումները, որոնցմով կը յուսայ վերջ տալ արիւնա – հեղութիւններուն եւ ձգտուած վիճակին : Պիտի կազմուի դահլիճ մը որ վայելէ Պէյին եւ դանագան հոսանքներուն վստա – հութիւնը եւ զօրացնէ մարզպանին հեղի – նակութիւնը, վերջ տալ անտեսական տագնապին եւ ուրիշ բարենորոգումներ :

Պէյրութի ծրագիրն էր կազմել քիւրա – եւհայ անկախ պետութիւն մը, որուն մաս պիտի կազմէին Վան, Պիթլիս, Մուշ, Տիգրանակերտ՝ մինչեւ Ուրմիոյ չրջանը : Բուն նպատակն էր Հայերը ձուլել Քրտու – թեան մէջ : Երբ Օսմ. բանակը Հայաստան մտաւ, Հայերը կալանաւորեցին Պէյր – ման պէյը եւ յանձնեցին հրամանատա – րին :

Զալտըրանի ճակատամարտէն (1514) վերջ, Սուլթան Սէլիմ Ա.ի նախարարը Իդրիս, Պիթլիսցի Քիւրտ մը, քիւրտ վաչկատուն ցեղերը նոտակեաց պարձնե – լու համար զանոնք տեղաւորեց Պարսկաս – տանէն նոր գրաւուած Հողամասերուն վրայ : Տուրքէ զերծ կացուցուեցան ա – նոնք՝ պայմանաւ որ սահմանապահ պին – ուորներ տան : Այս ձեւով կիսանկախ վի – ճակ մը ունեցան :

Օսմանեան սուլթանները չկրցան բաւ – նալ քիւրտ աւատապետական իշխանու – թիւնը : Սուլթան Մահմուտ Բ. տեսաւեւ – ցաւ Իէլիմանէրէ բաղկացած մարմին մը ղրկել Հայաստան ու Քիւրտիստան, ճչդե – լու համար իւրաքանչիւր աւատապետի իշխանութեան սահմանը, յատուկ Փէր – մաններով :

Քիւրտ ափրէպէյինները օսմ. կառավա – րութենէն պաշտօնական վաւերացում բա – տանալով, չարունակեցին անձրպտակ ու անպատիժ ոտպատակութիւններ ընել հա – յարնակ չրջաններու մէջ :

Երկար է «հարատեւարութեանց» պատ – մութիւնը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ԱՆԳԱՏԻՒ ՆԱՀԱՆՋ

Անցեալ Մայիս 20ին բաց նամակ մը ուղղեցինք միլիպանեանի ամկավար պաշտօ – նաթերթին՝ «Զարթօնք»ի եւ մասնաւոր – ապէս վարչութեան, բացատրութիւն պա – հանջելով Ապրիլ 22ին հրատարակուած գրգռիչ լեզուագարութեան մը մասին :

Երկուքն ալ կծկուելով խուսափեցան :

Ուրեմն, փաստօրէն կը դառնան մեղ – սակից լպրծուն օձի մը, որ տարիներէ ի վեր կը գալարուի Մարսէյլի մէջ :

Ուրեմն, կը ստանձնեն պատասխանա – տուութիւնը հետեւեալ գարշահոտութեան եւ մնացեալին.

— « *Հայերէն բոլոր թերթերուն խա – փանումը եւ հրապարակի վրայ դաշնակ Ցառաջի մնալը, կը հաստատէ ինքնին ար – դէն թէ Ցառաջ մութ կապեր ունի, եւ յարաբերութիւններ : ԱՅԼԱՊԷՍ, ԻՆ – ՉՈ՞Ւ, ԻՐ Ո՞Ր ՄԷԿ ԱՐԺԱՆԻՒԻՒՆ ՀԱՄԱՐ ՅԱՌԱՋԸ ՉԻ ԽԱՓԱՆՈՒԻՐ* : (Զարթօնք, 22 Ապրիլ 1954) :

Նախ ,ո՞վ ըսաւ թէ հայերէն բոլոր թեր – թերը խափանուած են Ֆրանսայի մէջ :

Քանի մը տող վերը այս լրբութիւնը տպել եւ էջ անդին գութ հայցել «փը – րանսական ազնիւ կառավարութենէն, որ – պէս զի արդարութիւնը տեղը բերէ», կը նշանակէ ապուշի դեր կատարել :

Երեսուն տարուան ընթացքին աւելի քան երեսուն հայերէն թերթեր լոյս տե – սան մեր գաղութին մէջ, ամենօրեայ թէ պարբերական :

Չորսնհաս իշխանութեան կողմէ խա – փանուած են միայն քանի մը թերթեր, ինչպէս ռուսերէն, լեհերէն եւ սպաներէն հրատարակութիւններ :

Պատճառները բոլոր իրարու հարցնեն :

Երբ, 1925 Օգոստ. 2ին լոյս կը տեսնէր Ցառաջը, հրապարակին տէրն էր ռամ – կավար «Ազատ»ն, կոնակը տուած փա – րիզի ջոջերուն :

Այն ատեն ուրիշ թերթեր ալ կային : Իսկ 1927ին կը հրատարակուէր օրաթերթ մը եւս, *Երեւան*, տակուն եւ հոսուն աղ – բիւրներով :

Ինչո՞ւ դադրեցաւ : Ո՞վ դադրեցուց :

Ռամկավար *Ազատ*ի օրաթերթի վե – րածուեցաւ 1933 – 34ին, խմբագրու – թեամբ Հրաչ Երուանդի եւ աշխատակ – ցութեամբ այլազան երեւելիներու :

Ինչո՞ւ դադրեցաւ : Ո՞վ դադրեցուց :

Կար նաեւ ուրիշ օրաթերթ մը, «Նոր Երկիր», որ ունէր սեփական տպարան եւ խմբագրատուն :

Ինչո՞ւ դադրեցաւ : Ո՞վ դադրեցուց :

Նոյն շրջանին յաջորդաբար լոյս տեսան ուրիշ օրաթերթեր եւ պարբերականներ, այլազան անուններով : Միշտ ի հեռուէս *Ցառաջի* եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան :

Ինչո՞ւ կէս նամբան մնացին :

Ստորնութիւն, խաբէութիւն, մատնու – թիւն, խուժանավարութիւն մնա՞ց որ չփորձեին *Ցառաջի* դէմ :

Զեռնարկներ ալ չկատարեցի՞ն զայն խափանելու համար : Մանաւանդ Ազատա – գրութենէն ետք, բնդ հովանեաւ «Ազգ. Ճակատ»ի :

Իրենց չար բախտէն, *Ցառաջը* մնաց կանգուն : Դաւադիրները խեղդուեցան ի – րենց արձակած մուրին եւ մուխին մէջ :

Ցառաջը մնաց եւ պիտի մնայ կանգուն ՃԻՇՏ ԱՆՈՐ ՀԱՄԱՐ ՈՐ ՈՉ «ՄՈՒԽ ԿԱ – ՊԵՐ ՈՒՆԻ, ՈՉ ԱԼ ՅԱՐՈՒԵՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ » :

Պայծառ է իր դիմագիծը : Պայծառ են իր դաւանանքը, առաջադրութիւնները եւ բովանդակութիւնը :

Այս ազատ երկրին մէջ թերթ չեն խա – փաներ ըսի – ըսաւներով :

Դիմակաւոր քշուառականներ ի գուր արիւն կը պղտորեն, իրենց բթամտութի – ւնը, նենգամտութիւնը, անկարողութիւնը եւ անբարոյականութիւնը պարտկելու համար :

Այս երկրին մէջ թերթ հրատարակելու եւ յաջողելու համար տարրական պայման է ունենալ նկարագիր, կամք եւ դատ – ողութիւն : Ուժ՝ տակալու աշխատանքի եւ ա – մէն տեսակ տառապանքի :

Ո՛վ որ լողալ գիտէ պարկեշտօրէն, Սէնը կ'անցնի անարգել : ՎԱՀԷ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ հասաւ հարաւ. Քո – լոմբիայի նախագահը Սիկման Ռիւ : Խորհր – դակցութիւններ պիտի ունենայ Այզընհա – ուըրի եւ ուրիշ բարձրաստիճան անձերու հետ : Ամերիկա հասաւ նաեւ Տիէն Պիէն Ֆուի հերոսուհին՝ Ժընէվիէվ Կալաո, արժանանալով անոախընթաց ցոյցերու եւ մեծ պատիւներու : «Ինձ հանդէպ ցոյց տրուած այս պատիւը կը վերաբերի Տիէն Պիէն Ֆուի պինուռներուն, որոնց՝ հր. պարտ եմ ըսելու՝ կեանքը բաժնեցի եր – բեւ հիւանդապահուհի » :

Թիպէթի ձիանոց քաղաքին մէջ 1800 ան – ձեր մեռան Իամչունկ գետի յորդումնե – րուն հետեւանքով :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՔ ԿՐԱԿԵՑԻՆ ՁԻՆ ՕԴԱՆԱՒԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

«*Ցառաջ*»ի մէջ երէկ գրած էինք անդ – լիական օդանաւին վրայ գործուած յար – ձակումը չինացի օդանաւորներուն կող – մէ : Օդանաւը բոցավառ ինկաւ Հենէն կղզիին մէջ, գոհուելոն տասը ճամբորդ – ներէ : Անգլիական կառավարութեան ինդ – րանքին վրայ Մ. Նահանգներու օդատար – միջոցն խումբ մը՝ ախաւ հետազօտու – թիւններ կատարել ոտպատելու համար ար – կածեալները : Ամերիկեան գեկոյցը կ'ըսէ թէ մինչ այս գործողութիւնները տեղի կ'ունենային, յանկարծ երեւցան երկու չինական օդանաւեր որոնք կրակ բացին ամերիկեան օդանաւերուն վրայ : Ամերի – կացիները փոխադարձեցին՝ վար առնելով երկու չինական օդանաւերը :

Անգլիական օդանաւին գործուելէն ան – միջապէս վերջ՝ կառավարութեան բազո – քին վրայ, Փէքին կը խոստովանէր գոր – ծուած յանցանքը, իր ցասկացութիւնները կը յայտնէր գոհերու ընտանիքներուն եւ պատրաստակամութիւն նիւթական հա – տուցում տնելու : Բայց Չինացիներուն այս երկրորդ յարձակումը չատ դէշ տպաւո – րութիւն գործեց Մ. Նահանգ – ներուն մէջ, ուր դէպքը կ'որակէն բար – բարոսական եւ ծովահէններու յատուկ ա – րարք :

Կը վախցուի թէ այս միջադէպը քայ – քայման բարդութիւններ առիթէ : Չինաս – տանի եւ Մ. Նահանգներու յարաբերու –

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ, ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ԵՒ ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

★

Ռուբէնի «Հայ Յեղափոխականի մը յուշեր»ուն Գ. հատորին՝ «Ձմեռորդու – թիւն դէպի Ժընեւ» գլուխին մէջ, Ռուբէն եւ Մխիթար Թէրլէմէզեան վճռաբանու – թիւն կ՚ունենան, երբ Հունգարիոյ մէջ կը հանդիպին Լազարովիչ անուն հայ առեւ – տրականի մը: Իր վերաբերումէն դա – տելով՝ Ռուբէն կը պնդէր թէ տարիներ առաջ հայրենիքէն մեկնած, հանդրուանէ հանդրուան, նախ Պրիմ, Պօսէլ եւ յետոյ մինչեւ Լեհաստան – Կալիցիա, Պուքո – վինա, Հունգարիա հասած Հայերէն այլ – եւս մեզ բնաւ օգուտ չհայ-անոնք ի սպառ կորսուած եւ ապազգայնացած են: Լե – զուն, կրօնքը, դաւանութիւնը կորնչուց – ցած, նոյնիսկ իրենց ծագումը մոռցած են:

Մխիթար Թէրլէմէզեան աւելի լաւատես էր, կը պնդէր որ՝ որեւէ առեն եթէ ազատ հայութիւն — Հայաստան ըլլայ, այս հե – ռացած Հայերէն մեծ զանգուած մը պիտի արթննայ, պիտի յիշէ իր ծագումը, եւ օգտակար տարր մը պիտի դառնայ իր ազ – գին:

Հաստատելու համար ողբացեալ Թէրլէ – մէզեանի խմաստուն կարծիքները եւ դու – շակութիւնները, գրի կ՚առնեմ այսօր այն՝ ինչ որ ես տեսայ, տաս – նեակ տարիներ առաջ եւ յաճախ առիթ – ներ ունեցայ չփում ունենալու Լեհաստա – նի հին հայ գաղթականներու հետ, որոնք թէեւ ցրուած էին Լեհաստանի զանազան քաղաքներու մէջ, սակայն զանգուածօրէն հաստատուած էին Կալիցիայի այլեւայլ շրջանները, մասնաւորապէս Լէմպէրկ – Լվով քաղաքը՝ ուր ունէին գատ եկեղե – ցական, եկեղեցի, ազգային հաստա – տութիւններ եւն.:

1918ի Մայիս 28ի Հայաստանի անկա – խութեան մէ ծդէպքը տեղի ունեցած էր: Այս աւետարեր լուրը երկրագունդի ա – մէն կողմը, ուր որ հայ անհատ մը կամ խմբակ մը կար՝ լսած, ոգեւորուած ազ – գային հպարտանքով յայտնած էր իր ազ – գակիցին կամ օտարին եւ բարեկամին: Սկսած Ճավա, Սումատրա, Գուպա, Հնդկաստան հեռաւոր Արեւելքէն: Ար – ժանթին, Պրազիլիա հեռաւոր Հարաւէն: Լեհաստան, Պուքովինա, Հունգարիա կեդրոնական Եւրոպայէն, հին հայ գա – դութիներու մէջ, իրարու ձայն կուտային, ձայն կ՚առնէին թէ գարեր առաջ իրենց նախնեաց հայրենիքը, Ծիրակի եւ Արա – բատեան դաշտի ժողովուրդը ազատա – գրուած՝ անկախ հայկական տէրութիւն դարձած էր:

Զէ՞ որ իրենք ալ այդ ազատագրուած հայ ազգին պատկանող հեռաւոր ազգա – կիցներն էին Հայ էիճ:

Լեհաստանի մէջ ու Լվով սկը – սան արթննալ: Իրենց մէջ ազգային մե – ռած կամ թմրած կարծուած զգացումնե – րը արթնցան, հետզհետէ զօրաւոր կեր – պով ծաւալելով հայաշատշրջաններուն մէջ, ամէնքի բերանը ազատ հայրենիքի խօսքը կը դառնար:

Հետզհետէ զօրացաւ, խմբուեցաւ այս ազգասիրական ոգին, մինչեւ որ խումբ մը գիտակիցներ՝ տարեց եւ երիտասարդ խառն, կազմեցին մարմին մը, (որուն ինչ անուն դրին չեմ գիտեր), բայց Լվովի Հայոց մայր եկեղեցւոյ կից՝ ազգասպաս – կան ընդարձակ կալուածներու մէջ, սը – բահ մը յատկացուցին իրենց հա – կումբ – հաւաքատեղի: Հիմնեցին լեհերէն լեզուով պարբերաթերթ մը « Պասլանից Սվէնթի Գրիդոր » (Ս. Գրիգոր Լուսաւո – րիչ) ,ուր լոյս կը տեսնէին հայրենասէր – բական, պատմական յօդուածներ: Հոն կը գրէր նաեւ հռչակաւոր հեռաւոր եւ մեծա – տաղանդ հայազգի Թէոտորովիչ Ցովսէփ արքեպիսկոպոսը՝ ճշմարիտ ազգասէր մը:

Լեհերը մեծ յարգանք կ՚ընծայէին անոր եւ « Վէլկի Բաթրիօթ » (մեծ հայրենա – սէր) տիտղոսը տուած էին:

Լեհաստանի ազատագրութեան 1910–20 թուականներուն, հայազգի արքեպիսկո – պոսի խօսած հայրենասիրական ճառերը – քրոնները դինք պաշտելի դարձուցած էին: Ան ընդհանուրի քուէով ընտրուած էր· Կալիցիոյ ժողովուրդին կողմէ Լեհաստա – նի առաջին Մորհրդարանին՝ « Սէյմ »ի անդամ ուր իր կուսակցութեան «Ազգա – յին ընկերվարական» դեկավարն էր:

Հայաստանը իր անկախութիւնը կոր – ծանեցած եւ համայնավար կառավարու – թիւն հաստատած: Լեհաստանի սահ – մանամերձ քաղաքներու մէջ Քիւվ, Խար – քով եւ Օտեսա լեցուած էին առաւելապէս Թրքահայ գաղթականներ: Հայրենասէր եպիսկոպոսը ուզեց իր դիրքը եւ առիթը օգտագործել ի նպաստ այդ դժբախտ գաղթականներուն (այդ օրերուն սովէտ – ները կ՚արտօնէին երկրէն դանդուածօրէն մեկնիլ փափաքողները): Առաջարկը տա – րաւ Սէյմէն, յուսալով թէ իր հակա – հրէական կուսակցութիւնը իր առաջարկը պիտի պաշտպանէր: Թէոտորովիչ եպիս·ը կ՚առաջարկէր որպէս միակ միջոց՝ հրէա – կան անտեսական տիրապետութիւնը կա – սեցնել եւ Լեհաստանի վերոյիշեալ քաղաքներէն ազրութեան ծախքով տասը հազար հայ գաղթականներ Լեհաստան բերել եւ հաստատել կարեւոր քաղաքնե – րու մէջ, հնչելով թէ միայն Հայեր կը – նային հրէական անտեսական այս արշաւը կասեցնել:

Ժխոր եւ աղմուկ լսուեցաւ Սէյմի մէջ ամէն կողմէ հարցեր կը կանչէին թէ այդ Հայերը ալ աւելի մեծ փորձանք պիտի դառնային իրենց, 10000 Հայ պիտի նշա – նակէը հարիւ հազար նոր Հրէաներ ա – ւելցնել···: Թէոտորովիչի առաջարկը մե – ծամասնութիւն չունեցաւ:

Հայաստանի անկախութիւնը թէեւ կար – ճատեւ եղաւ սակայն ազգասիրական կայծը բռնկած էր Լեհաստանի Հայոց մէջ: (Կալիցիոյ շրջանին մէջ կը հաշուէին մօտ ութ տասը հազար Հայ հին գաղթականութիւն): Հազիւ մատի վրայ համրուող հզօրականներու մէջ հայե – րէն կարզալ գրել գիտցողներ կային, սակայն ուզեցին ունենալ իրենց գրա – դարանը, հայերէն գրքեր, թերթեր: Վե – նետիկէն եւ Վիէննայի Մխիթարեաններէն ստացան գիրքեր, ազգային պատկերներ, Հայաստանի քարտէսը, եւ գարդարեցին իրենց ակումբին պատերը: 1936ին Պոս – տընէն կը ստանային «Հայրենիք» օրա – թերթը եւ ամսագիր: Շատ ցանցառ կարզացողներէն մէկն ալ ես էի՝ երբ տա – րին մէկ երկու անգամ գործով Լվով եր – թայի:

Կալիցիոյ մէջ Քութի փոքր քաղաքը կարելի է համարել հայ գաղթականներու մայրաքաղաքը, որու բնակիչները նախա – պէս բոլորը, յետոյ մինչեւ 39 թուականը մեծամասնութեամբ Հայեր էին, գեռ ա – ռաջին հայ գաղթականութեան շրջանին 6–700 տարի առաջ եկած եւ հոն հաստատ – ուած էին: Ոմանք կը պահէին իրենց հա – յերէն լեզուն:
Կը հաւաստեն որ մեր հին հայերէնն է այդ ազատագրուած՝ թրքերէն, թաթարերէն, գրաբառ, աշխարհաբար մեզ անհասկնալի կամ հազիւ հասկնալի լեզուն, գոր իրենք իրենց մէջ սահուն կը խօսէին եւ կը հասկնային:

Մինչեւ 39 թուականը Լվով հաստատուած Հայոց ակումբը կը գործէր եւ կը պահէր իր գոյութիւնը: Հայերու համար ազգա – յին կեդրոնատեղի մը, հաւաքավայր մը դարձած էր: Եպիսկոպոսարանի օհական – պաշտօնաթերթը իր գո – յութիւնը կը պահէր: Ակումբին մէջ տա – րին քանի մը անգամ հանդէսներ, ներ – կայացումներ կը սարքէին:

Կալիցիոյ Հայերու գաւակներէն անոնք որոնք քահանայ գառնա – լու կոչում ունէին, փոխանակ լեհական Սէմինար երթալու, կ՚երթային Հռոմ Լեւոնեան գպրեվանքը, հոն հայերէն կը սորվէին եւ քահանայ գառնալով Լվով կամ այլ շրջաններու մէջ կը քահանա – յագործէին: Այս երիտասարդ հայախօս քահանաները շատ աւելի գործ կուտային եւ կը հրահրէին ազգային գեռ չմարած կայծերը հայ ժողովուրդին մէջ:

1936ին Քիշմիշեան (անունը չեմ յի – շեր) Վարչապետ ապատանած էր, Հա – յատանէն եկած, Հայաստանի կա – ռավարութեան շրջանին գործօն դերեր ունեցած էր՝ մանաւանդ Ալիքսանդրապօ – լի Թուրքիա հայդ· դաշնագրի բանակ – ցութեան օրերուն, ըստ իր պատմա – ծին:
Պ. Քիշմիշեան գեղեցիկ գաղափարը յղա – ցաւ Լվով գալու եւ հայ շրջանակի մէջ Հայաստանի ազատագրութեան օրերու դրուագներէն դասախօսութիւններ տալու: Լուրը օրեր առաջ դրուեցաւ Կալիցիոյ լեհական թերթերու մէջ: Ժողովուրդը մեծ անհամբերութեամբ կը սպասէր լսե – լու այդ դասախօսութիւնը: Լուրը հասած էր Կալիցիոյ մինչեւ հեռաւոր այն գա – ղաքները ուր Հայեր կային, Թարնոպօ – լէն, Ստանիսլավովէն, Քութիէն, Սինիա – րինէն, Պօրիսլաւէն, Տրոհօպիկէն, Հայեր եկած եւ Լվով լեցուած էին: Մինչեւ իսկ շրջաններէն դուրս ապրող հայ հարուստ հողատէրներու լուր տրուած էր, որոնք փութացած էին Լվով: Բարե – կեցիկ դասակարգէն, հողատէր, կալուա – ծատէր, գործարանատէր, առեւտրական, աշխարհական, կղերական լեցուած էին Հայոց ակումբի մեծ սրահը, քովնտի սենեակները, մինչեւ սանդուխները:

Քիշմիշեանի՝ ականատեսի վկայու – թիւնները, Հայաստանի ազատագրման օ – րերու մասին, կը վաէր մարած կայծը այդ ղգայուն սրտերու մէջ: Պատէն կախած Հայաստանի քարտէսին վրայ կը ցուցնէր եւ կը բացատրէր հերոսական ճակատամարտներու դրուագներէն եւ հայ բանակի հերոսական յաղթանակէն: Տես – նելու բան էր այդ «օտարացած եւ ապազ – գայնացած» Հայերու աչքերէն արիւրի պէս հոսած արցունքները:

Կը խօսէր բանախօսը եւ իր ամէն մէկ խօսքը ներկաներու փոթորկած զգացում – ներուն ազդելով, ապագայ Հայաստանին ծառայելու ուխտը լսելեան իրենք իրենց մէջ կ՚ընէին ···:

Սխալ էր Ռուբէնը իր կարծիքին մէջ, ազատ եւ անկախ Հայաստան մը իր մէջ պիտի քաշէր՝ ամենահեռա – ւոր հայ հին գաղութներէն հոծ զան – գուածներ Լեհաստանէն, Պուքովինայէն, Հունգարիայէն և ւսլբիչ շրջաններէ: Պի – տի երթային անոնցմէ շատ շատեր հաս – տատելու Հայաստանի մէջ, իրենց դրա – մագլուխով, իրենց մասնագիտութեամբ և ճարտարարուեստական մեծ ձեռնարկ – ներով օգտակար տարր մը պիտի դառնա – յին մայր հայրենիքին:

Պ. Այրէս

ԱՐԱՄ ՏԱՊԱՂԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԻՆՉ ԱՐԺԵՑ ՖՐԱՆՍԱՅԻ

●

Վերջ գտան Ծայր· Արեւելքի երկու պատերազմները, Քորէայի եւ Հնդկաչի – նի, որոնք Բ· Աշխարհամարտի վերջանա – լէն ի վեր կը շարունակէին տակաւին խլել բազմաթիւ կեանքեր:

1946 Դեկտեմբերին էր որ վճռական փուլի մը մէջ մտաւ Հնդկաչինի պատե – րազմը: Անկէ առաջ պարզապէս հրոսա – կային կռիւներ էին, ինչպէս յարձակում չոզեկառքերու վրայ, խանգարում ֆը – րանսական նամակներու ցրումի եւն.: 1948ին եւ 1949ին երբ ֆրանսական զօրքը հոն հասաւ, կշիռքը հակեցաւ Ֆրանսայի կողմը:

1949 Դեկտեմբեր 30ին սակայն փոխ – ուեցաւ կացութիւնը երբ Մաօ Ցէ Թունկ ամբողջովին գրաւեց Չինաստանը: Երեք ամիս ետք Փեքին պաշտօնապէս ճանչցաւ Վիէթմինի կառավարութիւնը, եւ 1950 Յունուարին Մոսկուա հետեւեցաւ Փեքի – նի: Հօ Շի Մին այլեւս առանձին չէր: Շնորհիւ չինական օգնութեան, ան կրցաւ պինդ քառասուն ընտրեալ վաշտ: Մաօ Ցէ Թունկ անոր տուաւ զինամթերք, թնդա – նօթ եւայլն: 1950 Դեկտեմբերին էր որ Ֆրանսական դիրքերը, որ Թոնքինը կը պաշտպանէին, Թափեցան Թղթէ դղեակ – ներու պէս կը գրէ Ֆրանսական թերթը:

Բաց Պանկի դժբախտ իրադարձութեան հետեւանքով էր որ պատերազմը նոր փու – լի մը մէջ մտաւ եւ կռիւը սաստկաւ մի – ջազգային հանգամանք: Հնդկաչինի պա – տերազմն ալ նկատուելով Ասիոյ մէջ հա – հաղնավարութեան դէմ պայքար, ինչպէս Քորէայի պատերազմը, Ուոշինկթըն օգ – նութեան հասաւ Ֆրանսայի եւ Պաո Տա – յին: Օգնութիւն մը որ մինչեւ վերջն ալ չարունակուեցաւ:

Ժրնեւի համաձայնութեամբ կարմիր դեմին աջ ափը հիւսիսային Վիէթնամի մայրաքաղաք Հանոյ, որ կ՚անցնի Վիէթ – ներու ձեռքը, Հնդկաչինի ամէնէն հին քաղաքներէն մէկն է: Տասն անգամ քան – դուած է պատերազմներու հետեւանքով դարերու ընթացքին եւ տասն անգամ ա նուն փոխած: 1831էն ի վեր է որ իր ներ – կայ անունը առած է:

1882ին հրամանատար Ռիվիէռի պահա – կազօրքը հաստատուեցաւ Հանոյի մէջ:

Թոնքինի այս մայրաքաղաքը այսօր 274 հազար բնակչութիւն կը հաշուէ իր մէջ:

ՋԿՆՈՐՍԸ ԵՒ ԻՐ ՀՈԳԻՆ

●

Կախարդուհին իր ձեռքի քերուբտուքէն հասկցաւ որ անցորդ մը կուգայ: Ան – դալով քակեց իր չէկ մազերը որոնք ու – սերուն վրայ ինկան, իր ձեռքին մէջ մո – լեխինդի փունջ մը բռնելով քարայրին դրան բացուելը զգաց:

— Ի՞նչ է փափաքդ, ի՞նչ է փափաքդ, բացականչեց ան երբ տեսաւ թէ չնչաս – պառ զաւթիափը կը բարձրանար ծունկի գալու համար իրեն առջեւ:

Կուգե՞ս ճուկեր ուտկանիդ համար երբ հովը հակառակէն փչէ: Եղկդ չենուած փոքրիկ արինդ մը ունիմ որ երբ նուագեմ բոլոր ճուկերը ծովախորշ կը հաւաքուին: Սիրելի բարեկամս, ասիկա քեզ կը գոհա – ցընէ՞: Ի՞նչ է փափաքդ: Կ՚ուգե՞ս փո – թորիկ մը նաւեր ընկղմելու համար, որ – պէսզի հարստութիւնով լեցուն արկղերը ծովերը քշուին:

Ես մաղով եւ ջուրի դոյլով մը չատ ա – ւելի զօրաւոր փոթորիկներ ունիմ քան՝ հովը: Կրնամ ցանկացեր ծովուն յատա – կը ղրկել: Բայց այս քեզի գոհացում կը – նա՞յ տալ, սիրելի բարեկամս: Ի՞նչ է փափաքդ, ի՞նչ է փափաքդ: Ես պիտեմ հովիտին մէջ բուսնող ծաղիկ մը որ ինձ – մէ զատ ոչ ոք պիտի անոր վայրը: Կար – մրագոյն թերթիկներ՝ ասոր մը սրտին վրայ, աւիշ մը կաթի նման սպիտակ: Ե – թէ այս ծաղիկէն հատ մը թագուհիի մը չրթներուն քսես, մինչեւ աշխարհի միւս ծայրը քեզի պիտի հետեւի: Թագաւորին հետ կենակցած անկողինն իսկ պիտի ձգէ քեզ ընկերանալու համար:

Սիրելի բարեկամ, այս քեզի պիտի կր – նա՞յ գոհացնել: Ի՞նչ է փափաքդ, ի՞նչ է փափաքդ: Կրնամ գորտ մը ճգմել սանդի մը մէջ այլակ մը չենելու համար եւ մե – ռած մարդու մը ձեռքովը հրել տալ: Ե – թէ քու թշնամիդ քնացած առեն ցնցես, անմիջապէս սեւ իժի մը կը փոխուի եւ իր սիրելի մայրը կրնայ մեռցնել:

Կրնամ նոյնիսկ անլուայ մը գառել լու – սինը երկինքէն եւ բլուրեղայ սրուակի մը մէջ ցուցնել մահը: Ինչ է փափաքդ, ըսէ ինծի, ի՞նչ է փափաքդ, ինչ որ ուզես պիտի ընեմ քեզի համար եւ դուն անոր փոխարէնը պիտի վճարես ինծի:

— Շատ ոչինչ բան մըն է փափաքածս, ըսաւ երիտասարդ ձկնորսը, եւ ասոր համար քահանան բարկացաւ ու վռնտեց պիս: Երբ վաճառորդները խմացան փա – փաքս հեռացան ինձմէ ծաղրելով պիս: Թէպետեւ մարդիկ կը մեղադրեն քեզ որ ամենադոյն մեռաքսին համար իսկ չար դիւթանքիդ իրր աշխատութեան վարձք կ՚առնես, դիտնալով հանդերձ քեզի ե – կայ:

— Ազէկ, ի՞նչ կ՚ուզես, հարցուց կա – խարդուհին անոր մօտենալով:

— Կ՚ուզեմ որ հոգիէս ազատես զիս, ըսաւ երիտասարդ ձկնորսը:

Կախարդուհին զունատեցաւ, սարսռաց եւ իր զէմքը կրկնոցին մէջ պահեց:

— Սիրելի բարեկամս, սիրելի բարեկա – մըս, ասիկա ընելը սարսափելի բան մըն է, մրմնջեց:

— Հոգիս ի՞նչ օգուտ կրնայ ունենալ ինծի, ոչ կրնամ տեսնել ,ոչ կրնամ չօ – շափել, ոչ մէկ առեն ճանչցած եմ զայն, ու այնքան ուժով կը խնդար որ իր գորշ մազերը կը ցնցուէին գլխուն վրայ:

— Ի՞նչ զիտես ինծի, եթէ ըսեմ ինչ որ պէտք է ընես, հարցուց կախար – դուհին իր գեղեցիկ աչքերը անոր յառե – լով:

— Հինգ հատ ասկի, ուտկաններս, և – զէզ հիւսուած հիւզակս, ուր կը բնա – կիմ, ներկուած նաւակս որով կը թիա – վարեմ: Միայն ըսէ ինծի, ի՞նչպէս կըր – նամ ազատիլ իմ հոգիէս եւ դեռ պիտի տամ բոլոր ունեցածներս:

Ձեռքի մոլեխինդի փունջը ձկնորսին գարնելով ծաղրական խնդուքով մը ը – սաւ:

ՕՍԿԱՐ ՈՒԱՑԻՏ

(Շար.)

ՎԱՅՍ ՏՈՇՈՅՈՂ

— Ինչպե՞ս կարող է պատահել, որ մարդ ոչ մի հանցանք չունենա իր խղճի առաջ, բայց ամբողջ կյանքում ինքն իրեն դատապարտի ինչ-որ մեղքի համար, որ ոչ ոք չգիտի, որ ինքն է գործել։ Ինչպե՞ս կարող է մարդ ամբողջ կյանքում ինքն իրեն դատապարտել

թիւններըը արդէն բաւեկամական չէին , այս դէպքն ալ իւղ կը լեցնէ կրակին վը – բայ , հրահրելով կիրքերը :

Անգլիոյ պետական շրջանակներ խոր – հուրդ տուին Պ . Էթլիի առժամաբար չե – տաձգել աշխատաւորական երեսփոխան – ներու ծրագրած այցելութիւնը դէպի Փե – քին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԸ , Պ . Պերնառ Լաֆէյ , անցեալ շաբթու հիմնարկէքը կա – տարելով 1050 բնակարաններու չինու – թեան , յայտարարեց թէ առաջին շաբթն է այս , շրջս հազար բնակարաններու ո – րոնք պիտի կառուցուին Փարիզի շրջա – կաններէ , Փորթ տէ Լիլայէն մինչեւ Փորթ տը Վերսայլ : Այս առթիւ ցաւով յայտնեց թէ Փարիզ Ֆրանսայի այն քաղաքն է ուր մարդիկ ամէնէն աւելի կը նեղուին բնա – կարանի տագնապէն : «Առ նուազն 150 000 նոր բնակարաններու պէտք ունինք մայ – րաքաղաքին մէջ եւ կարելի է երեսուն հազար չէնքեր չինել ամէն տարի : Բայց կառավարութիւնն ալ պէտք է դիւրու – թիւններ ընծայէ գանազան ընկերու – թիւններ , որպէսզի փոխառութիւններ կն – քեն եւ 12 000 – 15 000 բնակարաններ չինեն ամէն տարի» : Վերաշինութեան նա – խարարը , որ ներկայ էր արարողութեան , շնորհաւորելով նոր ձեռնարկը , բա – ցատրեց թէ հարկ է բնակարաններ չինել նաեւ Փարիզի ներքին թաղերուն մէջ :

ՀԱՆՐ . ՆԱԽԱԳԱՀ Պ . ՔՕՓԻ եւ տիկինը որ քանի մը օր Ամերիկայի հիւր եղած էին Թագուհիին եւ իշխանուհուն , անց – եալ օր վերադարձան Փարիզ : Վարչա – պետը եւ բազմաթիւ կառավարական անձ – նաւորութիւններ հանդիպեցան նա – խագահը դիմաւորելու Վիլլաքուպլէյի օ – դակայանը : Օգոստոսին Ռընէ Քօթի պան – հօլ տը Լոան կը մեկնի , ինչպէս իրեն յանձնարարած է բժիշկը :

ԿՌԻՒՆԵՐԸ դադրեցան երէկ հիւսիսա – յին Վիէթնամի մէջ : Հարաւային Վիէթ – նամի մէջ ալ հրադադարութիւնները պի – տի վերջանան յառաջիկայ կիրակի : Լաո – սի մէջ՝ Օգոստոս վեցին , Քամպոճի մէջ Օգոստոս 7ին :

Պ . Էռիօ անգլիական թերթի մը մէջ յօդուածով մը կը բացատրէ իր ընդդի – մութիւնը միացեալ բանակի ծրագրին : Երեսփ . ժողովի նախագահը մանաւոր – բար կը քննադատէ Պոնի համաձայնու – թիւնները եւ կը կարծէ թէ ազատ ձգուած է Գերմանիան՝ ուզած տեսնը հակելու դաշնակիցներուն կամ Խ . Միութեան կող – մը :

Մ . ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ արուեցին վճարել 300 հազար տարի արեւմտեան Գերմանիոյ , իբրեւ վարձք զեսպանատան , որ գրաւած էին պատերազմին մէջոցին :

ԻՐԱՔի թագաւորը առջի օր պաշտօնա – պէս բացումը կատարեց նոր խորհրդա – րանին :

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ երկու հարիւր հազար ե – բանաներ զանազան շրջաններ արձակուր – դի գացին այս ամառ , չնորհիւ կառավա – րութեան եւ բարենպաստակ միութիւննե – րու օժանդակութեան :

ԱԻԱՋԱԿՆԵՐՈՒ խումբ մը կողոպտեց Մարսէյլի թաղապետական անուանկին պա – րունակութիւնը՝ ինը միլիոն ֆրանք :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն ար – ձակուրդէն առաջ փակել իրենց հաշիւ – ները :

Այս առթիւ կը յիշեցնենք նաեւ թէ ար – ձակուրդի առթիւ հասցէի փոփոխութեան համար անհրաժեշտ է նշանակել ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ կցել 100 ֆրանք :

Ընթերցողներու համար արձակուրդի **բաժանորդագրութիւններ** կ'ընդունինք : Մէկ ամսուան բաժնեգին՝ 300 ֆր . :

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ

Տարեկան պարահանդէսը , Հոկտեմբեր 31ին :

★

Կիրակի 17 Հոկտեմբեր , հանդէս ի պա – տիւ ԴԵՐԱՍԱՆ Ա . ԳԱՐԷԹԵԱՆի :

ԽԱՆԱՍՈՒՐ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՍՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 8ին ամբողջ օրը , Վալօն տը Սըրիժիէ , (Սէփթիէմ լէ Վալօն)

Շրջանային կոմիտէն կը թելադրէ բո – լոր հնչակեամիտներուն եւ խումբերուն , այժմէն միջոցներ ձեռք առնել դաշտա – վայր երթալու համար :

Մանրամասնութիւնները յայտնուին :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԴԻՐՔԵՐԸ .— ՌՈՒԲԵՆԻ ՅՈՒՇԵՐԸ , 7 հատոր : Գինն 6000 ֆրանք :

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն . Ադոնց) , գինն 1000 ֆրանք :

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ , (Ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Անառէ Մարսէլ , ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններ – րով) : Գինն 1000 ֆրանք :

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ :

Հ . Մ . Ը . Մ Ի ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ամբողջ օրը , Եօթնեղ – բայրեաններ ազատակին մէջ , Սէն Լու , Մարսէյլի Հ . Մ . Ը . Մ . ը կազմակերպած է , ի պատիւ իր մարզիկներու դաշտահան – դէս մը : Կը հրաւիրուին ծնողները եւ մարզասէր հասարակութիւնը :

Պիտի մրցին Հ . Մ . Ը . Մ . ի չահած ոչխարը Սիէպի մրցումէն : Հայկական եւ եւրոպական պարեր : Զանազան անակնկալ – կալներ : Մուտքը ազատ է

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ադմանադրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար : Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն , ո – րոնք կը փափաքին ազգային այս դպրա – ւոր հաստատութեան մէջ ապահովել ի – րենց զաւակներուն տոհմային եւ ֆրան – սական կրթութիւնը , օր առաջ , դիմել տեսչութեան , ադմանադրութեան համար :

Մուրատեան վարժարանի այցելու – թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ :

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ՎՐԻՊԱԿ .— Կիրակի ի թիւին առաջին յօդուածը «Ճանապարհ Խաչի» վերնագրեալ էր մեր վաղեմի աշխատակից՝ Նիկողոս Սա – րաֆեան : Տպագրական սխալի մը հետե – ւանքով քանի մը թիւերու մէջ լոյս չէ տե – սած սոյն յօդուածը :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վարժարանի խնամակալութիւնը 1954 – 1955 դպրոցական տարեշրջանին համար կը փնտռէ :—

Ա) Ուսուցչուհի մը , հայերէն եւ Ֆր – րանսերէն լեզուներուն քաջ տեղեակ , որ միեւնոյն ատեն , իբրեւ դիշերօթիկ , հըս – կողի պաշտօն պիտի կատարէ :

Բ) Երկու ուսուցչուհի հայերէնի լաւա – պէս տեղեակ , Ֆրանսերէնի եւ ձեռական աշխատանքներու բաւականաչափ ծանօթ , դարձեալ դիշերօթիկ եւ հսկողի պաշտօ – նով :

Թեկնածուները պէտք է դիմեն մինչեւ Յունիսի վերջը , վարժարանի խնամակա – լութեան , 1 Պուլվ . տիւ Նոռ , Լը Ռէնսի , Սէն է Ուազ :

Հաղորդակց . միջոց .— Էկլիզ տը Փան – թէնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը : Իջ – նել Փավիյօն սու Պուա :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Երէ կ'ուզէք մեծամասնական գինով լաւագոյն գնում մը կատարել ա – րեւելեան գորգերու

Դիմեցէք

35, RUE DE TRÉVISE

Tél. PRO. 07 - 25

(Ազգ . Տան դիմաց)

Ուր՝ պիտի գտնէք դիւրամատչելի դիներով ճոխ մթերք մը : Կը առանձնենք ամէն տեսակ նորո – դութիւններ : Փոխա – նակութիւններ եւս կը կատարուի :

ՀԱՑՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

Հովանաւորութեամբ Հ . Ց . Դ . Նոր Սերունդի կեդր . վարչութեան մասնակ – ցութեամբ Հ . Ց . Դ . Նոր Սերունդի Ֆը – րանսայի շրջանի մասնաճիւղերուն , տեղի կ'ունենայ ժիւռա նահանգին Պէլ Ֆօնթէն բարձունքին վրայ Օգոստ . 5էն մինչեւ Օ – գոստոս 31 :

Այն բոլոր երիտասարդ – երիտասար – դուհիները որ մաս չեն կազմեր Հ . Ց . Դ . Նոր Սերունդ կազմակերպութեան եւ կ'ուզեն մասնակցիլ այս բանակումին , պէտք է դիմեն իրենց քաղաքի կամ ա – ւարձանի Նոր Սերունդի վարչութենց :

Պայմանները՝ ա) Ամէն մասնակցող իր հետ կը բերէ սաւան , վերմակ եւ բարձ :

բ) Մասնակցողները առնուազն մէկ շաբթուան ապրուստի կանխավճարը կ'ը – նեն , իրենց բանակավայր ժամանումին ա – ւանն :

գ) Ամէն մէկ բանակողի ապրուստին համար կը պահանջուի օրական 550 ֆր . , այս գինին մէջ հաշուուած է նաեւ սենեա – կին վարձքը :

Ադմանապրութեանց եւ տեղեկութեանց համար դիմել Հ . Ց . Դ . Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու վարչութենց եւ

Գ . ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ
226 Rue Saint-Denis, Paris

Հեռ . Սաինթ-փալ 28–34 ժամը 10էն 12 կամ 15էն 18ը :

Շոգեկառքի ժամերը
- Gare de Lyon -
descendre Mortier.
23h.05, voiture direct Paris Belgarde.
8h. 20 train rapide Paris Suisse.
changer à Audelot.
corresp. Micheline direction Morez.
descendre Mortier.
Plein tarif 2905frs.

×

ՍՏԻՊՈՂԱՔԱՐ ԿՈՒԶՈՒԻ խոհարարու – հի մը , բանակումին համար : Դիմել Պ . Գ . Փափազեանի , նոյն հասցէին :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Լիոնի Հայ Կաթողիկէ Առաքելութիւնը դէպի Լուրտ ուխտագնացութիւն մը կազ – մակերպած է Օգոստոս 26էն Սեպտեմբեր 2 : Մասնակցիլ ուզողները կրնան արձա – նագրուիլ մինչեւ ամսոյս վերջը , 78 ռիւ Ռապլէ , Լիոն :

Ցուլիս 31էն վերջ արձանագրութիւն չընդունուիր : Մանրամասնութիւններու համար դիմել նոյն հասցէին :

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Օր Լուառի մէջ այրի տիկին մը սե – նեակները կը տրամադրէ արձակուրդի հա – մար , ուտելիքով միասին (փանսիօն) : Մատչելի պայմաններ : Դիմել թերթիս վարչութեան :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Հայ Աղքատախնամ Ընկերու – թեան վարչութիւնս խորին շնորհակալու – թեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները :

1.— Պ . Ց . Յովակիմեանէ (էքս լէ Պէն , Սաւոա) , ոգեշնչեալ Արմենակ Սանտալ – եանի մահուան առթիւ 5000 ֆրանք :

2.— Էլմասեան եւ Գ . Պահրի ընտանիք – ներու կողմէ , Տիկին Զապել Սարգիսեանի տխուր մահուան առթիւ , փոխան ծաղկե – պսակի հազարական ֆրանք :

Օր . ԱՆԱՀԻՏ ՇԱՀԻՆԵԱՆ
Պ . ՎԱԶՐԻԿ ՇԸՏԻԿԵԱՆ
Ամուսնացած
24 Ցուլիս , 1954 Փարիզ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Իմիի Հ . Ց . Դ . «Զաւարեան» կոմիտէի ընկերական ընդհ . ժողովը այս շաբաթ , ժամը ճիշդ 9ին , սովորական վայրը : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերնե – րու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԿՈՄԻՏԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Մոռացո հերոսները» եւ «Իմ Ցուշերը» տրամադրելի են տեղւոյն :

Դիմել Գավէզեանի՝
Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ԿԱՄ ՈՒՍՈՒՑՈՒՀԻ ԿՈՒԶՈՒԻ

Ֆ . Կապ . Խաչէ Տէսլինի զպրոցին հա – մար : Նախընտրութիւն կը տրուի այր եւ կնոջ : Գոհացուցիչ պայմաններ (բնակա – րանը ապահովուած) : Մանրամասնու – թեանց համար դիմել՝ Ս . ԱՒԱԳԵԼԵԱՆի , 12 Ռիւ Նանսէն , Տէսին (Իզէռ) :

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Ս . Կ . Երգչախումբը զաշտային պտոյ – տի կը հրաւիրէ իր անդամները իւ Ատանի դեռեզերքը , 1 Օգոստ . կիրակի օր :

Ժամադրութիւն կատ ալ Նօռ ժամը 9·30ին : Ա . չոգեկառքը ժամը 9·30ին , յաջորդը կը մեկնի 10·30ին :

Կը հրաւիրուին միութեան անդամնե – րուն ընտանիքները եւ համակիրները :

Տոմս Պօճ Տիմանշ 290 ֆրանք , երք ու դարձ :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

× Դպրոցասէրի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս , որ աշակերտու – հիներու ընդունելութեան արձանագրու – թիւնները բացուած են արդէն : Ծնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի , հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը , մինչեւ կէս օր :

Դիմել վարժարանը , Ռէնսի , 1 Պուլվ . տիւ Նօռ , էկլիզ փանթէնէն 146 թիւ հան – րակառք առնելով :

URIAGE - LES- BAINS (Isère)

ԿՐՆՈՊԼԷՆ 10 ՔՄԲ . 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ , ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ , ՋԵՐՄՈՒԿ - ԿԱՅԱՆ

Անզուգական հանիւային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային , յօդացաւի , ցնցղատապի եւ այլ ախ – տերու :

Շրջագայութեան կեդրոն , զբօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք , անտառ , լճանագնացութիւն , քաղի – ճօ , թէնիս , սիմեւմա , նուագախում – բէս , եւայլն :

ԲԱՑ Է ՄԱՅԻՍ 25 - ՍԵՊՏ . 25

Դարմանում , հիւրանոց , ճաշ , քա – ղինոյի մուտք , կառքով լեռնագնա – ցութիւն , հաւանագրով (Փրիզ ան շարժ) , ասիւրանսի անդամներուն միանուագ դինն է 22000 ֆրանք :

Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

ԾՈՎԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ

Օթոքարով դէպի Թրէփօր , կիրակի 1 Օգոստոս :

Կազմակերպուած Առնուվիլի Հ . Ց . Դ . Նոր Սերունդի «Կաւվարենց» մասնաճիւ – ղի կողմէ :

Հաճելի անակնկալներ օթօքարին մէջ :

Ճամբորդութեան ընթացքին պիտի այ – ցելենք նաեւ Պովէի ծանօթ մայր եկե – ղեցին :

Մասնակցութեան ծախս 1000 ֆրանք :

Ադմանագրուիլ Պ . Նիկողոս Նիկողոս – եանի մօտ :

121 Av. Henri-Barbusse
Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)
Tél. : 446 à Gonesse.

- Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 29 ՅՈՒԼԻՍ ★ JEUDI 29 JUILLET 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7431 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2842

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՄԻՏԻԷ ՀԵԾԵԼԱԳՈՒՆԴԵՐԸ

★

Սուլթան Մահմուտ Բ.ի օրով սեղմ ուշադրութեան առարկայ եղած ազգամատնութիւնը, որուն յաջորդեցին Մէհմէտ Ալի փաշայի եւ որդւոյն Իպրահիմ փաշայի արշաւանքները եգիպտոսէն դէպի Սուրիա ու Կիլիկիա :

1839 Յունիս 24ին Մծբինի ճակատամարտին մէջ Իպրահիմ փաշա յաղթանակ մը տարաւ Օսմ. բանակին դէմ : Զորս օր վերջ կը մեռնէր Սուլթան Մահմուտ :

Իրեն յաջորդեց 16 տարեկան տղան Ապտիւլ Մէճիտ, որ 1839 Նոյեմբեր 3ին, մեծ պետութիւններու ճնշումին տակ, հանդիսաւորապէս հրատարակեց Կիւլհանէի խաթը՝ որով կը խոստանար ջնջել խարութիւնը իսլամի եւ քրիստոնեայի միջեւ : Օրէնքին առջեւ հաւասար պիտի բլլային բոլորը, կառավարութիւնը կ'ենթաշարժէր իր բոլոր հպատակներուն կեանքի, ինչքի եւ պատուի ապահովութիւնը, տուրքերը հաւասարապէս պիտի բաշխուէին բոլորին միջեւ, իսլամ, քրիստոնեայ ու հրեայ պիտի նկատուէին իբրեւ մէկ հօր զաւակներ :

Այս առթիւ ձեռնարկներ եղան վերջ տալու Քիւրտերու աւազակութեանց եւ վարժեցնելու զանոնք նոտակեաց կեանքի : Տեղ տեղ դաշտարանակները սկսան երկրագործութեամբ պարապիլ, իսկ ցեղապետներն ու լեռնականները չարունակեցին զբաղիլ խաչնարածութեամբ :

Եւ սակայն երբեք չդադրեցան աւազակութիւն ընելէ :

Խրիմի պատերազմէն (1854 – 55) վերջ, 1856ին Փարիզի մէջ դումարուած վեհաժողովին ընդունուեցան նաեւ թուրք պատուիրակները, որոնք յայտնեցին թէ յուրջ բարենորոգումներ պիտի մտցուին Օսմ. կայսրութեան մէջ : Փաստը այն՝ որ 1856 Փետրուար 18ին Ապտիւլ Մէճիտ հրատարակած էր երկրորդ խաթը Հիւմայուն մը, որով կը խոստանար ոչխս լամներուն առջեւ բանալ պետական ու զինուորական բոլոր ասպարէզները, վերջ տալ անարդարութեանց եւ զեղծումներուն, պատժել աւազակութիւնները եւն. :

Եւ սակայն հայկական նահանգներուն մէջ չարունակուեցան քրտական հարստահարութիւնները, թուրք իշխանութեանց քաջալերութեամբ :

1877 – 78ի ռուսեւթուրք պատերազմէն վերջ, Պերլինի մէջ Հայերուն չնորհուեցաւ հռչակաւոր 61րդ յօդուածը, որ պիտի ստիպէր Բարձր Դուռը «Քիւրտերու եւ Չէրքէզներու » ասպատակութիւններէն :

Սուլթան Համիտ իր «բարենորոգում – ներ»ուն սկսաւ պատմական Հայաստանի անունը «Քիւրտիստան»ի փոխելով : Ու հրաւիրեց քիւրտ ցեղապետ Կէյլանիզատէ Շէյխ Ուպէյտուլլահը — որ 50·000 քիւրտ զինուորներով մասնակցած էր ռուսեւթուրք պատերազմին — արշաւել Հայաստանի վրայ եւ աւերել զայն :

Բարեբախտաբար Շէյխը փոխանակ Հայաստանի վրայ քալելու իր զինուորները ուղղեց Պարսկաստան : Իրեն միացաւ զաւակը Ապտիւլգատէր 55000 զինուորներով : Ուրմիան գրաւելէ վերջ, հայր ու որդի կը քալէին Թաւրիզի վրայ, երբ արտաքին միջամտութեամբ ետ քաշուեցան :

Համիտ չյաջողեցաւ իր ծրագրին մէջ, սակայն դիմեց աւելի հիմնական միջոցի մը : Մասնաւոր ֆէրմաններով հրահանգեց քիւրտ ցեղապետներուն, որ կազմեն Համիտիէ հեծելազունդեր :

1883ին դերման զօրավարներ հրաւիրած էր՝ օսմանեան բանակը վերակազմելու համար : Կը կարծուի թէ Ֆոն Տէր Կոլց փաշան խորհուրդ տուած էր Սուլթան Համիտին կանոնաւոր բանակէն դուրս կազմելու Համիտիէ հեծելազունդերը : Ասոնք սահմանուած չէին երկիրը պաշտպանելու արտաքին թշնամիներու դէմ :

Մեծ թիւով քիւրտ եւ ալպանացի զինուորներ Երզրումի պատառին մէջ կարմիր սուլթանին պահակի դերը կը կատարէին : Իսկ հայաբնակ նահանգներու մէջ Համիտիէ զօրագունդերու պաշտօնն էր ահու սարսափի մէջ պահել հայ խաղաղ բնակչութիւնը :

Համիտիէները զարձան նոր Ենիչէրի – ներ : Կը վայելէին լայն առանձնաշնորհներ՝ ասպատակելու եւ կողոպտելու համար անպատիժ, տեղական իշխանութեանց մեղսակցութեամբ : Զերծ էին ամէն տուրքէ :

Անգլիացի ճանապարհորդ Լինչ, որ երկու հոյակապ հատորներ գրած է Հայաստանի մասին, կ'ըսէ թէ՝ «Համիտիէները, որոնց գլխաւոր կեդրոնն է Մանազկերտ, կը բաղկանան երեսուն գունդերէ, իւրաքանչիւրը անուանապէս վեց հարիւր հոգինոց, բայց երբեք միտքին մարդանք չեն կատարած : Երբ 1892ին զօրահանդէս մը ապահովուած են մօտ հարիւր հոգի, վերակազմուած՝ 140 հոգի, Ֆրանսացի եւ ուրիշ մը : Կացութիւնը հետզհետէ կը ծանրանայ : Կառավարութիւնը որոշած է խիստ միջոցներ ձեռք առնել յանուն ապահովութեան եւ փութացնել բարենորոգումները :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

★

ՀԷՆԱՆԻ ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ԴԷՊՔԸ

★

ԲՈՂՈՔՆԵՐ ԵՒ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Զինաստանի սահմաններուն մէջ գըտնուող Հէնան կղզիին վրայ տեղի ունեցած օդանաւային վերջին դէպքերը մեծ յուզում պատճառեցին չահակից երկիրներուն մէջ : Անգլիա եւ Մ. Նահանգները առանձին բողոքագիրներով կ'ամբաստանեն Զինաստանը՝ իբրեւ պատասխանատու գործուած «ամարդի» արարքին համար : Կը պահանջեն որ Զինաստան անհրաժեշտ բոլոր միջոցները գործադրէ, որպէսզի նման յարձակումները ամերիկեան եւ անգլիական օդանաւերուն վրայ՝ Հարաւային Զինաստանի ջուրերուն մէջ : Ամերիկայի բողոքագիրը կը դատապարտէ «Զինաստանի այս բարբարոսային եւ անօրէն յարձակումը» անզլիական օդանաւին վրայ, ուր կորսուեցան տասը անձեր, որոնց երեքը Ամերիկացիներ : Կը պահանջէ հատուցում ամերիկացի զոհերուն համար եւ խիստ պատժի ենթարկել պատասխանատուները :

Անգլիական կառավարութիւնն ալ նմանօրինակ բողոքագրով մը կը ծանրանայ մանաւանդ Փեքինի բողոքին այն կէտին վրայ, ուր կ'ըսուի թէ «առանց զգուշացման պիտի կրակէն այն բոլոր օդանաւերուն վրայ որոնք կը մտնեն մեր ջուրերը անգլիական կորսուած օդանաւին վրայ հետազօտութիւններ կատարելու նպատակով» : Լոնտոն բողոքի այս ձեւը կը գտնէ հակառակ բոլոր միջազգային սովորութիւններուն :

Միւս կողմէ Զինաստան կը բողոքէ ամերիկացիներուն կողմէ վար առնուած չինական երկու օդանաւերուն համար : Բողոգագիրը կ'աւելցնէ նաեւ թէ զանազան թուականներուն ամերիկեան օդանաւեր անցած են Զինաստանի օդային սահմանները եւ ռմբակոծած չին եւ լեհ նաւեր : Այս պատճառներով Զինաստան «յատուցում, հետեւանքներու ամբողջ պատասխանատուութիւնը կը ձգէ Մ. Նահանգներուն վրայ» կ'եզրակացնէ բողոքագիրը :

ԳՐԱՆՍԱՑԻ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ ԹՈՒՆՈՒՋԻ ՄԷՋ

Պաշտօնական զեկոյցի մը համաձայն, 1954 Մարտ 19էն մինչեւ Յուլիս 23 կատարուած են 301 մահափորձեր : Սպանուած են 74 Ֆրանսացիներ, վիրաւորուած՝ 87 հոգի : Բնիկներէն սպաննուած են 21, վիրաւորուած՝ 52, անհետացած՝ հինգ հոգի : Ուրեմն չորս ամսուան մէջ

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

« ՕՀԱՆՆԷՍ ԱՂԲԱՐ »

Նոր տխրութի՞ւն մը :

Աւնոր պէս բան մը :

Ամերիկացիները նոր հրթիռ մը փորձեր են վերջերս, հիւլէական ծայրամասով մը : Եւ, իբրեւ ինքնատիպ գիւտ, անոնք ալ դրեր են *Պարկէշտ կամ Համեստ ձօն* :

Հայերէնի թարգմանելով, կը դառնայ *« Օհաննէս աղբար»* :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, այս հրթիռը ունի ութ մեթր երկայնութիւն եւ կրնայ 32 ֆիլոմեթր բարձրութեան մը հասնիլ, դէպի երկինք, անհետանալով ամպերուն կամ կապոյտին մէջ :

Երեք հոգի բաւական են եղեր, արձակելու համար այս նոր զէնքը :

Կոճակ մը կը սեղմեն եւ չարաշուք հիւլէն իր դերը կը կատարէ :

Անշուշտ ձեռնարկը վարչական պաշտօնէութիւն մը եւս պիտի ունենայ :

Ինչպէս կը տեսնէք, ռազմատենչ գրքոյկները տակաւին արտասանած չեն վերջին խօսքը, կարելի եղածին չափ դիւային, մահացու զէնքեր հնարելու համար :

Միեւնոյն ատեն կը շարունակուի մրցակցութիւնը, Ազատ եւ Անազատ պետութեանց միջեւ :

Դեռ անցեալ շաբթու, Խ. Միութեան ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, մարեշալ Բուլկանին, բարձրաձայն կը յայտարարէր, Վարշաւայի մէջ.

— Քանի որ Ամերիկացիները չեն դադրեցներ հիւլէական եւ ջրածին ռումբերու շինութիւնը, մենք ալ պիտի շինենք, որպէսզի անպաշտպան չմնայ մեր երկիրը :

Պիտի չզարմանամ, եթէ վաղը Մոսկուայի թերթերը ծանուցանեն թէ խորհրդային գիտնականներն ալ նոր եւ աւելի ահարկու, երկնասլաց հրթիռ մը հնարած են, կոչելով զայն «Իւան Աղբար» :

Ռուսերը Իւան Ահեղ մը ունին արդէն, որ բոլշեւիկներուն ալ համարումը կը վայելէ այսօր :

Այս նոր հրթիռն ալ կրնայ պատմական դառնալ, եթէ մանաւանդ ամերիկեանը գերազանցէ, դէպի երկինք պայթելով 50 ֆիլոմեթր բարձրութեամբ :

Խե՜ղճ Օհաննէս կամ Իւան աղբարներ ի սփիւռս աշխարհի :

Ձեր անունը միայն աշխատանք եւ բարութիւն կը նշանակէր բոլոր ազգերուն մէջ :

Գիւղացի կամ բանուոր, դուք ցարդ սահմանուած էիք վարելու, ցանելու, կառուցանելու : Ամէն տեսակ բարիքներ պարգեւելու մարդկութեան :

Մինչդեռ ահա կը փորձեն մահազդի մր հոմանիշ դարձնել ձեր անունը : Տրխուրի՜ ...

Եթէ աշխարհի բոլոր Օհաննէսները, Ձօները, Ժաները եւ Իւաննները միացեալ ճակատ կազմէին յանուն ազատութեան եւ արդարութեան, հիւլէական եւ ջրածին ուժերը պիտի դառնային ոչ թէ պատուհաս, այլ գործիք խաղաղութեան եւ բարօրութեան :

Պիտի դառնային իրապէս Օհաննէս աղբարներ,— խորհրդանշան շինարար գործունէութեան : Պարկեշտ, համեստ եւ իմաստուն, ինչպէս եղած են դարերու ընթացքին :

ՎԱՀԷ

ՏԽՐՈՒՆԻ

Յաւով կ'իմանանք վերաստին Սարիմ Մաքսուտեանի մահը որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 28ին, չորեքշաբթի առտու յետ երկարատեւ հիւանդութեան : Մաքսուտեան քանի մը օրառաջհիւանդանոց փոխադրուած էր եւ ենթարկուած վիրաբուժական գործողութեան : Հանգուցեալը ուսուցչական պաշտօն վարած է Սկիւտարի Կարապետեան վարժարանին մէջ : Ցուղարկաւորութեան մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Մեր ցաւակցութիւնները իր եղբօրը Գրիգոր Վահանի :

ԱՆԳԼԵՒԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՎԵՐՋԱՑԱՆ

●

Զորեքշաբթի պիշեր վերջացան անգլեւեգիպտական բանակցութիւնները՝ Սուէզի պարպումի պայմաններու շուրջ : Բանակցութիւններ որոնք տարիներէ ի վեր կը ձգձգուէին իբրեւ հետեւանք երկու երկիրներուն իրենց պահանջներուն վրայ անդրդուելի մնալուն :

Համաձայն նոր պայմանագրութեան անգլ. զինուորները Սուէզը պիտի պարպեն քսան ամսուան ընթացքին : Կեդրոնի տարբաւորումներուն քաղաքային մասնակէսները պիտի մեկնին զօրքը հետեւանքով թուականէն եօթը տարի վերջ : Անգլ. զօրքը պիտի վերադրաւ Սուէզի տարբաւորումները, տարեկան պահուներն եւ կամ Թուրքիոյ դէմ յարձակման մը պարագային : Պայմանագրին մէջ չէ յիշուած Իրանը, որ առաջարկուած էր Մ. Նահանգներուն կողմէ :

Համաձայնագրին ամրագրութիւնը պատրաստ պիտի ըլլայ մինչեւ մէկ ամիս, երբ պիտի լրանան այլեւ այլ մանրամասնութիւններ : Ինչպէս կը յիշուի Անգլիա Սուէզի մէջ կը պահէ 80 հազար զինուոր : Հրատարակուած զեկոյցին մէջ երկու երկիրներու ներկայացուցիչները կը յայտարարեն հաւաքարար թէ «այս համաձայնութեամբ վերջ պիտի դնեն թիւրիմացութիւններուն ու անհամակարգութիւնները, եւ պիտի նպաստեն 2 երկիրներու յարաբերութիւններու բարելաւման : »

Պահպանողական քառասուն երեսփոխաններ բացարձակապէս կը հակառակին անգլ. զինուորներու Սուէզը պարպումի այս ձեւին եւ որոշած են չքուէարկել նոր դաշնագիրը, ինչ որ պիտի խախտէ Զրիչիլի դահլիճին դիրքը, գրած էինք նախապէս : Սակայն կառավարութիւնը ապահոված է աշխատաւորականներուն համաձայնութիւնը :

(Յուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ՄԷՋ

•

Մեր մէջ կաթողիկոսներու ընտրութիւնը եղած է այլազան ձեւերով: Սկզբնա – կան շրջանին, Լուսաւորիչէն սկսեալ, Լուսաւորչի սերունդի անդամներէն մին կ'ընտրուէր կաթողիկոս, եւ օրուան թա – գաւորն ու նախարարները կը վաւերա – յնէին այդ ընտրութիւնը :

Եղած է ատեն մը, երբ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ եպիսկոպոսներն ու վանահայ – րերը միայն ընտրած են կաթողիկոսը: Նոյնպէս, արաբ էմիրներն ու Շահերը եւ երեւանի խանը ճնշումի բանեցնելով ընտ – րել տուած են իրենց ուզած կաթողիկոսը:

Գագիկ Աբբասեանի հրահանգով եւ ճնշումին տակ Գրիգոր վկայասէր ընտր – ուած է կաթողիկոս: Գրիգոր Վկայասէր ինք ընտրել տուած է իրեն աթոռակից Բարսեղ Անեցին, իսկ Բարսեղի հաւանու – թեամբ եւ ցուցմունքին վրայ՝ կաթողի – կոս եղած է Գրիգոր Պահլաւունին, որ իր վախճանումէն քիչ առաջ կաթողիկոս ըն – արբել եւ օծել տուած է իր եղբայրը՝ Շնորհալին :

Նոյնպէս, մօտիկ անցեալին, Կիլիկիոյ գահին վրայ նստած են Աշապահեան ըն – տանիքէն եօթը կաթողիկոսներ, առանց ժողովրդական ընտրութեան: Բայց, անց – եալ դարու վախճունական թուականնե – րուն, երբ Պոլսոյ մէջ Ազգային Սահմա – նադրութիւնը հռչակուեցաւ, եւ այդ թուականէն ալ առաջ դուս պետութիւնը իր Պոլժենեան հրատարակեց էջմիածնի կաթողիկոսի ընտրութեան ձեւի մասին, այնուհետեւ նոր ու օրինաւոր հունի մէջ դրու երկու աթոռներու դահակալներուն ընտ – րութիւնը: Պոլժենեան ունէր խիստ էր կաթողիկոսի ընտրութեան հարցին մէջ, քանի որ երկու առաւելագոյն քուէ առա – ջողներէն ցարը իր ուզածը կը վաւերա – յնէր, ինչպէս որ պատահեցաւ Մելքիսե – դեկի եւ Մակարի ընտրութեան առեն : Մելքիսեդեկ Մուրատեան աւելի քուէ առացած էր, քան Մակարը, բայց ցարը Մակարի ընտրութիւնը վաւերացուց, ո – րով Մակար ցարբնտիր կաթողիկոս անուա – նը առաւ :

Թէեւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսներու ընտ – րութեան համար մասնաւոր օրէնք մը գոյութիւն չունէր, բայց Պոլսոյ Կեդրո – նական Վարչութեան հրահանգով եւ Ազգ. Սահմանադրութեան ոգիով՝ առաջին անգամ 1871ին, Կիլիկիոյ Թեմերէն ընտր – ուած Պատգամաւորական ժողովին մէջ բացարձակ մեծամասնութեամբ Կիլիկիոյ կաթողիկոս կ'ընտրուի Մկրտիչ Քէֆթխի – եան եւ կը վաւերացուի թուրք կառավա – րութեան կողմէ :

Քէֆթխեանէն եաք՝ Սահակ Խապայ – եան կ'ընտրուի 1902ին: Եւ այսպէս կը շարունակուի մինչեւ հիմա, Ազգ. Սահ – մանադրութեան դծած ուղղութեամբ :

Բարսէն աթոռակից կաթողիկոսի ընտ – րութեան առեն՝ ոչ Հալէպի, ոչ ալ Պէյ – րութի մէջ, Գաւառական ժողով գոյու – թիւն չունէր, ուստի՝ պատգամաւորները կիլիկեան թեմերու թիւին համեմատ ընտրուած էին Սահակ կաթողիկոսի կողմէ, միշտ պահելով եկեղեցականներու եւ աշխարհականներու թուական համե – մատութիւնը, այսինքն պատգամաւորնե – րու մէկ երրորդը եկեղեցական, իսկ եր – կու երրորդը աշխարհական :

Այժմ, Կիլիկիոյ աթոռակալը ոչ միայն կաթողիկոս է, այլեւ պատրիարք՝ իր վարչական գործունէութեամբ. այնպէս որ հարկ տեսնուեցաւ նոր կանոնագիր մը ունենալ վարչական գործերը կանոնաւո – րելու համար: Այդ կանոնագիրը պատ – րաստուեցաւ 1941ին եւ վաւերացուեցաւ տեղապահ Կարոյեան սրբազանին կողմէ: Դժբախտաբար, կանոնագիրը տակաւ – ուած է ինչ ինչ նկատումներով եւ տարա – կարծութեանց ու ըսի ըսաներու տեղի տալու պատճառ դարձած է :

Անուրանալի ճշմարտութիւն է, որ Կի – լիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութիւնը պէտք է կատարուի ժողովուրդի փափա – քին համաձայն, արժանաւորագոյն անձի մը վրայ: Յարգ ընտրուած կաթողիկոս – ները — Սահակ կաթողիկոսէն եաք — այդ ձեւով ընտրուած են: Բարսէն աթո – ռակից կաթողիկոսը Խապայեան կաթողի – կոսի փափաքին համաձայն ընտրուեցաւ: Պետրոս կաթողիկոս Սարաճեանի ընտ – րութիւնը նոյնպէս կատարուեցաւ փոք – րամասնութեան փափաքին ընդառաջելով, մինչ մեծամասնութեան ընտրելին էր Գա – բրիէլ արք. Խաչատուրեանը :

Նոյնը պատահեցաւ Հոգեւոյս Գարեգին կաթողիկոսի ընտրութեան առեն, երբ պատգամաւորներու բացարձակ մեծա – մասնութեան թեկնածուն էր դարձեալ Գարեգին արքեպիսկոպոս Խաչատուրեան: Բայց, համերաշխութեան համար, տեղի տուին պատգամաւորները եւ ջերմ եռան – դով միաձայնութեամբ ընտրեցին Գարե – գին կաթողիկոսը :

Գարեգին կաթողիկոսի վախճանումէն եաք՝ կիլիկեան թեմի ժողովուրդին սր – տեռանդն փափաքն էր,—մանաւանդ «Ցա – ռաջդիմական » պլոքին, որ այս անգամ Գարեգին արքեպիսկոպոս Խաչատուրեան, իրրեւ արժանաւորագոյն, դիտական ու վարչագէտ եւ անբասիր բարձրաստիճան հղերական, բազմի կիլիկիոյ աթոռին վը – րայ: Բայց, վերջին եկած հրամանի մը վրայ, նահանջ մը ըրաւ «Ցառաջդիմա – կան» պլոքը, մանաւանդ «Էջմիածին » թերթին մէջ լոյս տեսած յայտնի խմբագրականէն եաք, ուր որոշապէս էջ – միածնի թեկնածուին անունը տրուած չէ:

Այսքան անկայուն մտայնութեան տէր անձերու հետ գործ ունենալ, իրաւ որ սրտացաւ ազգայիններու համար անտա – նելի վիճակ մըն է :

Կիլիկեան աթոռի պաշտօնաթերթի վերջին թիւին մէջ խմբագիրը կը ջատա – գովէ, որ պատգամաւորները երբ կաթո – ղիկոսի ընտրութիւն կատարեն՝ լսեն ժո – ղովուրդին — դուն ըսէ՝ Ցառաջդիմա – կաններու — փափաքը եւ ընտրեն այնպէ – սի մէկը, որ բոլորէն սիրուած ըլլայ, եւ համերաշխութիւն դոյանայ ժողովուրդին մէջ :

Դիւրաւ հասկնալի է «Հասկ»ի բառը, եւ արդէն իր թեկնածուն ալ ծանօթ է ...

Մենք « Ցառաջդիմական »ներու թեկ – նածուին մասին առ այժմ բան չունինք ը – սելիք· բայց, սա կէտը որոշ պէտք է ըլ – լայ, որ Կիլիկիոյ կաթողիկոսի ընտրու – թեան համար պատգամաւորներու մեծա – մասնութեան թեկնածուն յայտնի չէ, այդ մեծամասնութիւնը կը փափաքի նախ տեսնել Անթիլիասի մէջ Ազգային ընդհա – նուր ժողովը եւ անկէ բխած կեդրոնական վարչական ժողովները, որոնք պէտք է լծուին աշխատանքի, կանոնաւորելու հա – մար վանքին ներքին գործերը, դիւրա – ցնելու համար ընտրուելիք կաթողիկոսին գործը:

Եւ որովհետեւ «Հասկ»ի խմբագրականը (որ ենթադրաբար պէտք է ցոլացնէ Կի – լիկիոյ կաթողիկոսութեան պաշտօնական տեսակէտը ազգային թէ եկեղեցական որ եւ է խնդրի առթիւ) կ'ընդունի Ազգ. Ընդհ. Ժողով գումարելու եւ օրէնքի ճամբով քաղելու սկզբունքը, ըստ իս այլ – եւս տարակարծութիւն չի մնար կաթո – ղիկոսարանի եւ թեմերու միջեւ եւ Ազգ. Ընդհանուր Ժողովի գումարման չուտով կը յաջորդէ կաթողիկոսի ընտրութեան պատգամաւորական ժողովը, որ կ'ընտրէ Կիլիկիոյ ապագայ կաթողիկոսը, ըստ ըն – կալեալ օրէնքի :

Հալէպ ՏՕՔԹ. Ե. ՏԻՐ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

ՕՏԱՐ ԽՕՍԵՐ

ՋԿՆՈՐՍԸ ԵՒ ԻՐ ՀՕԳԻՆ

•

— Կրնամ աչեան դեղնած բոլոր տե – րեւները ոսկիի վերածել, կրնամ իմ փա – փաքովս լուսնին գունատ շողերը հիւսել եւ արծաթի վերածել, եւ այս բոլոր ու – նեցածովս չատ աւելի հարուստ եմ քան Թագաւորները՝ իրենց ճոխութիւններո – վը:

— Այդ ի՞նչպէս պիտի վճարեմ պարտ – քըս ,քանի որ փոխարժէքը ոչ ոսկի է եւ ոչ ալ դրամ :

Կախարդուհին իր նիհար ու ձերմակ ձեռքերով չոյելով անոր մազերը :

— Գեղեցիկ բարեկամս, պէտք է որ ինծի հետ պարես, մրմնջեց ժպտելով :

— Միայն այսքա՞ն, բացագանչեց ձըկ – նորսը ուրախութենէն վեր ցատկելով :

— Միայն այսքան, պատասխանեց ան կրկին ժպտելով :

— Ուրեմն երեկոյեան մայրամուտին գաղտնի միջավայր մը միասին պիտի պա – րենք եւ երբ պարը աւարտի, պիտի հար – ցընես ինծի թէ ի՞նչ է փափաքս :

Կախարդուհին դլուխովը հաստատա – կան նշան տուաւ:

— Երբ լուսինը լրանայ, երբ լուսինը ամբողջութեամբ երեւնայ, մրմնջեց ան :

ՃԱՄԲՈՒ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԾՐԱԳՐՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱՐԻՔԸ

★

Պարբերական ճամբորդութիւնները ին – ծի ընդհանուր գաղափար մը կուտան , կպմելու մեր մշակութային կարիքնե – րուն, կարելի միջոցներուն եւ կատար – ուած գործին մասին :

Տարակոյս չկայ որ Սփիւռքի մէջ մեծ կարիք կայ աշխատանքները կազմակեր – պելու, ընդհ. եւ արդիւնաւոր ծրագիր մը ունենալու եւ զայն մշակելու, Պատգա – կան ձեռնարկները, անհատական ձեռնե – րէ դուրս եթէ երբեմն օգուտ ունին յաճախ իրենց ժամանակաւոր բնոյթով , անձրապիր, անհատական եւ անկապ, ա – ւելի սուղի կը նստին ձեռնարկին եւ գան – կալի եւ կարելի արդիւնքէն կը վրնպին եւ մանաւանդ երբ դիմովութիւնը անցնի, անոր յաջորդող շրջանը աւելի մտալլկիչ կ'ըլլայ, եւ յուսախաբութեան ձեւ մը կ'առնէ :

Պէտք է զգուշութեամբ ուսումնասիրել մեր կարիքները, վճռականութեամբ ձեռք զարնել գործին, յարատեւութեամբ հե – տապնդել ձեռնարկը, եւ խնայողութեամբ գործածել մեր սուղ միջոցները :

Օրինակ, տարիներ առաջ բարի մտայ – նութեամբ հայ հարուստներ նոյնքան բա – րի մտայնութեամբ օտար հեղինակի մը թոյլ կուտային իրենց հայթայթած նիւ – թական միջոցներով հրատարակել Հայ Մանրանկարչական արուեստին մասին գործեր: Նախ խմբագրողին նիւթին մա – սին նախնական ծանօթութեան պակասը այնքան ակներեւ է իր իսկ պատրաստած գործերուն մէջ որ բնաւ ներելի չէր հրա – պարակ հանել գործը , իրրեւ Հայ Մանրանկարչութեան օրինակ : Ցետոյ հրատարակութեան խճողուած ձեւը, ան – կապ նիւթերու խառնիխուռն կուտակու – մը, անձրապիր, և անոնց ներկայացումը, ոչ գոհացուցիչ տպագրութիւնը աւելի վր – նաս է հայ մանրանկարչութեան ուսում – նասիրութեան քան օգուտ : Բացատ – րեմ թէ ինչու :

Օրինակ, ենթադրենք թէ օտար պիտան – կան մը, հաստատութիւն մը, թանգարան մը, յաճախ լսելով հայ մանրանկարչու – թեան մասին, ուզէ գաղափար մը կազմել: Քանի որ ներկայանալի հաստատութիւն – ները, ուր հայ մանրանկարչական ձեռա – գիրները կան իրարմէ այնքան հեռու են , յետոյ երկար ժամանակի կը կարօտի բազմաթիւ ձեռագիրներ թղթատել, ման – րանկարներ ուսումնասիրելու համար, մանաւանդ հայերէնի ծանօթութեան դժ – ուարութիւնը, պիտի ստիպուէ ինդիմիէյր – բապարակին վրայ դտնուած մատչելի հրատարակութեանց, ուր նիւթ կայ հայ մանրանկարչութեան մասին , եւ ահա կը դիմէ հայ մանրանկարչութեան վրայ այդ օտարին պատրաստած խճողակին ... եւ անշուշտ յուսախաբ կ'ըլլայ, դանելով անկապ եւ ոչ պատշաճօրէն համադրուած «մանրանկարներու» ողբալի արտադա – նութեանց: Արդարեւ կարելի է սովորա – կան աշխատութեանց մէջ սեւ ու ճերմակ ներկայացուած քիչ կամ շատ ճանաչելի նկարներ տալ, սակայն Հայ Մանրանկար – չութեան նուիրուած գործի մը մէջ գոնէ կ'ակնկալուի որ երբեմն գունաւոր եւ մէյա խիստ բծախնդիր արտադանու – թեամբ սեւ ու ճերմակ նկարներով ներ – կայացուի նիւթը: Անդարմանելի կորուստ մը կ'ըլլայ անոր յուսախաբութիւնը Հայ Մանրանկարչութեան ներկայացման եւ մշակման համար :

Աւելի լաւ է նիւթին մասին որեւէ բան չունենալ, քան վնասակար կերպով ներ – կայացուած գանել գայն :

Բնական է, այսպէս է նաեւ մեր կեր – պարուեստներուն, մանր արուեստներուն կամ արհեստ – արուեստներուն մասին :

Ուրեմն պէտք է ջանալ որ մեր սուղ միջոցները չէյնան այնպիսիներուն ձեռ – քը, որոնք ոչ նիւթէն կը հասկնան եւ ոչ ալ ի վիճակի են ներկայացնելու: Եթէ նման աշխատանք հրատարակուի պէտք է անխնայ քննադատել, որպէսզի այլեւս չկրկնուի: Պէտք է ամէն տեղ կազմակեր – պել հայ մշակոյթի նուիրուած խմբակ – ցութիւններ, որոնք իրենց անդամներուն մասնագիտութեան համաձայն բաժնեն աշխատանքը եւ հսկեն աչալուրջ: Նման կազմակերպութիւն ունենալու առտգած չի պակսիր մեր դրեթէ բոլոր գաղութներուն մէջ: Դիւրութեամբ դրեթէ բոլոր հայ կեդրոններու մէջ կարելի է գտնել եւ հր – ատիրել մշակութային կազմակերպու – թեան մը համար տեղացի Հայեր: Գահի – րէի մշակութային ընկերակցութիւնը , «Հայ Մշակոյթի Բարեկամներ» համեստ կոչումով իր մէջ ունի Գահիրէի հայ ար – ուեստի ընտրանին, թէեւ չատեր ալ կան որ կրնան իրաւամբ մտնել այդ կազմա – կերպութեան մէջ: Սակայն ինչ որ ան – հրաժեշտ է արդէն կայ, այժմ իսկ կազ – մակերպութեան կորիղին մէջ :

Գահիրէի Հայ Մշակոյթի Բարեկամնե – րը երբ հայ ճարտարապետութեան մասին դասախօսութիւն մը, ցուցահանդէս մը, հրատարակութիւն մը ունենան, կը վրա – տահին իրենց փորձուած եւ կարող ճար – պարդէտ անդամին, Եռանդուն եւ վաս – տակաւոր Արտաշէս Օրադեանին, նոյն ա – տեն իրենք դիրենք ալ տրամադրելով ի – րենց փորձագէտ բարեկամին իրր աչխա – տակից :

Ըսեմ թէ դրեթէ ամէն տեղ կարող մաս – նագէտներ ունինք, եւ չօգտուիլ անոնց կարողութենէն մեր հրատարակութեանց համար այլասնելի անփութութիւն է: Ի – դիւ թէ օր մը մեր լուսադոյն պարբերա – կանները փոխանակ միայն խմբագրին կողմէ հրատարակուելու, հրատարակու – ին խմբագր· կազմի մը կողմէ, ուր գոնը – ւէին գեղագէտ, պատմագէտ, լեզուագէտ մասնագէտներ, որոնց բովէն անցնէր եւն. պարբերականին մէջ հրատարակուե – լիք նիւթը, խնամքով պատրաստուած : Սուղելու համար արժէքը եւ հաստատա – հավը անոր վարսերուն հետ կը խաղար :

— Գլխիվայր գամ, կ'երդնում քեզ :

— Կախարդուհիներուն ամէնէն կարողն ես, բացագանչեց ձկնորսը, եւ ի հարկ է որ քեզ հետ պիտի պահեմ լերան կատա – րը: Որքան որ դրամ եւ ոսկի չպահանջե – ցիր, ինչ պին որ ուզես պիտի առանաս , որովհետեւ չատ ոչինչ բան մը պիտի պա – հանջես :

Գլխարկը հանելով երկար խոնարհու – թիւն մը ըրաւ ու դէպի քաղաքին կողմը սկսաւ վազել սիրտը ուրախութեամբ լեց – ուած :

Կախարդուհին այնպէս մնաց մինչեւ ա – նոր աներեւութանալը: Ցետոյ մտաւ իր քարայրը եւ արկղիկէն հայելի մը հանեց, որուն հետեւի կողմը չատ զգեցկօրէն փո – րագրուած էր: Դրաւ յենարանին վրա. յետոյ կրակին վրայ վառեց ազաւնաբոյր եւ մուխի ոլորտներուն մէջէն սկսաւ ինք – գինքը դիտել: Հազիւ թէ վայրկեան մը անցած էր, յանկարծ բարկացաւ եւ բր – ունցքները սեղմելով ըսաւ .

— Ան պէտք է խմս ըլլայ, ես ալ ծովա – կուչին չափ զգեցիկ եմ :

×

Երբ երեկոյեան լուսինը երեւցաւ, երի – տասարդ ձկնորսը մագլցեցաւ լերան կա – տարը եւ սպասեց դիմաչ աերեւոյթին տակը :

ՕՍԿԱՐ ՈՒԱՁԼՏ

(6) (Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՕՐԵՐԸ

— Ինչո՞ւ համար էիք դիմադրում, որ ձեզ ձերբակալեն, եթե իսկապես անմեղ էիք, ինչպես պնդում եք հիմա։

— Ես ինձ չէի պատկերացնում ոչ մի կուսակցության մեջ, որովհետև ինձ համար ամենամեծ ուրախությունը ազատությունն է։ Ես ինձ չեմ

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

★

Հնդկաչինի գինադադարին առթագրերը – ուելէն անմիջապէս վերջ, Պ. Մենդէս Ֆրանս այժմ կը զբաղի երկրին անտեսական վերականգնումի խնդրով: Արդէն պատրաստած է 13 կէտերէ բաղկացած ծրագիր մը, որ պիտի քննուէր եւ վաւերացուէր երկի դահլիճի նիստին մէջ: Ծրագիրը յետոյ պիտի յղուի տնտեսական խորհուրդին, ուր բացատրութիւններ պիտի տայ վարչապետը: Տնտեսական խորհուրդին հաւանութիւնը ստանալէ վերջ ծրագիրը պիտի ներկայացուի երեսփոխանական ժողովի յառաջիկայ երեքշաբթի օրուան նիստին՝ քուէարկելու համար: Վարչապետը պիտի ծրագրին կարգ մը կէտերու դրած ծանրութեան համար բացառիկ արտօնութիւն պիտի խնդրէ երեսփոխանական ժողովէն: Պ. Մենդէս Ֆրանսի ծրագրին մէջ կը գտնուին հետեւեալ խնդիրները.— 1) Հաւասարակշռել ներածումներու եւ արտածումներու դրամարները: 2) Բանուորներու վերադասումը ճարտարութեան ճիւղերուն մէջ: 3) Բնակարան: 4) Աշխատավարձ: 5) Երկրագործութիւն: 6) Արդիւնաբերութիւն: 7) փոխադրութիւններու համագործակցութիւն: 8) Ընկ. Ապահովագրութիւն եւ նման խնդիրներ:

Վարչապետը առջի օր ունկնդրութեան ընդունեցաւ ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը Պ. Կի Մոլէ: Կը կարծուի թէ վարչապետը առաջարկած է որ կուսակցութիւնը դահլիճին մէջ նախարարական պաշտօն մը ստանձնէ: Պ. Մոլէ թղթակիցներուն յայտարարեց թէ իրենց դահլիճին մասնակցելու հարցը կախում ունի կառավարութեան ԵւրոպայՊայմանագրութեան դաշինքին խնդիրին մէջ բռնելիք դիրքէն: Ակկէց վերջ միայն ընկերվարական ապդ. խորհուրդը իրաւասու պիտի ըլլայ որոշում մը տալ այդ մասին:

× Շրջան ըրած գրոյցներու համաձայն վարչապետը Մ. Նահանգները պիտի մեկնի Սեպտեմբերի վերջերը, մասնակցելու համար դրամական հարցերու չուրջ տեղի ունենալիք միջազգային համաժողովին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՆԹԵՆԵԿՐՈՑի (Եուկոսլաւիա) կաթոլիկ պատրիարքը չորեքշաբթի օր սկսաւ դասաւանդել Զիթինէի դասարանին առջեւ, հակապետական գործունէութիւններ ունեցած ըլլալու ամբաստանութեամբ:

ՌՈՒՄԱՆԻԱ պաշտօնապէս ընդունուեցաւ իբրեւ անդամ Ինէնքուի կազմակերպութեան մէջ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆի վարչապետը՝ Նեհրու հնդկական համագումարին մէջ առաջարկեց ճանչնալ կարմիր Զինաստանը իբրեւ պերիչխան պետութեան: «Վտանգաւոր բան է իրականութիւնը չճանչնալը» բսաւ Նեհրու:

ԱՋԳ. ձայնասփիւռի բանուորները մասնակի գործադուլներ կը կատարեն քանի մը օրէ ի վեր, ընդհատելով հաղորդումները: Բանուորները կը պահանջեն աշխատավարձի յաւելում:

ՖՐԱՆՔԸ սեւ չուկային մէջ անկում մը ունեցաւ: Տոլարը երկուշաբթի օր 365 Ֆրանքէն բարձրացաւ 376ի: Ոսկի քիլօն 418 հազարէն բարձրացաւ 431 հազար Ֆրանքի:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Մալաթիոյ Կրթ. ընկերութեան Լիոնի մասնաճիւղի, մասնակցութեամբ վիէնաբնակ Մալաթիացի – ներու: Այս կիրակի կէսօրէ վերջ Վիէն Լվոյ քարայրի պաղ ջուրին քով:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Տարօնի վարդավառի առթիւ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Տէսինի մասնաճիւղի:

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Քաֆէ Լամարկի մօտ, ծառաստաններուն մէջ:

Կը խօսի հայրենակից Պ. Կ. ՏԵՐՄՈՑԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին, երգ, արտասանութիւն, եւ Տարօնի աւանդական պարեր:

Առատ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

- Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris

ԽԱՆԱՍՈՒՐ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 8ին ամբողջ օրը, Վալօն տը Սբրիժիէ, (Սէփքիէմ լէ Վալօն)

Շրջանային կոմիտէն կը թելադրէ բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, այժմէն միջոցներ ձեռք առնել դաշտավայր երթալու համար:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԴԻՐՔԵՐԸ.— ՌՈՒԲԷՆԻ ՑՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր: Գինը 6000 Ֆրանք:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն. Ադոնց), գինը 1000 Ֆրանք:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (Ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Անտռէ Մաթսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով): Գինը 1000 Ֆրանք:

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ամբողջ օրը, եօթնեղբայրեանններու ագարակին մէջ, Սէն Լու, Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.Ը կազմակերպած է, ի պատիւ իր մարզիկներու դաշտահանդէս մը: Կը հրաւիրուին ծնողները եւ մարզասէր հասարակութիւնը:

Պիտի մրցուին Հ. Մ. Ը. Մ.ի չհաած ոչխարը Սիէպի մրցումէն: Հայկական եւ եւրոպական պարեր: Զանազան անակնկալներ – կալներ: Մուտքը ազատ է

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար: Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, որոնք կը փափաքին աղգային այս դարաւոր հաստատութեան մէջ ապահովել իրենց զաւակներուն տոհմային եւ ֆրանսական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար:

Մուրատեան վարժարանի այցելութիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ:

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի տիկին Սրբուհի Գէորգճանեան, Տէր եւ Տիկին Էմրան Մինէճիեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Օգոստոս 1ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ (15 ռիւ ածի Կուժօն), իրենց սիրելի ամուսնոյն եւ քեռայրին Կարապետ Գէորգճանեանի մահուան տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ԾՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Օթոքարով դէպի Թրէփօր, կիրակի 1 Օգոստոս:

Կազմակերպուած Առնուվիլի Հ. Մ. Ը. Մ. Նոր Սերունդի «Կռաւարէնց» մասնաճիւղի կողմէ:

Հաճելի անակնկալներ օթօքարին մէջ:

Ճամբորդութեան ընթացքին պիտի այցելենք նաեւ Պովէի ծանօթ մայր եկեղեցին:

Մասնակցութեան ծախս 1000 Ֆրանք:

Արձանագրուիլ Պ. Նիկողոս Նիկողոսեանի մօտ:

121 Av. Henri-Barbusse
Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)
Tél.: 446 à Gonesse.

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՕՐՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros. Demi-Gros
Դուրպայ, մի - պա. ձերբին ձերմա - կեղէններ, ԱՍԵՆՆԱՊԱՍՏԻՈՐ Գի - ՆԵՐՈՎ:
Տոյ. գրիներ
Articles polichinelles ի համար:
Միակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin. PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

Հովանաւորութեամբ Հ. Մ. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան մասնակցութեամբ Հ. Մ. Դ. Նոր Սերունդի Ֆրանսայի շրջանի մասնաճիւղերուն, տեղի կ'ունենայ Փիւռա Նահանգին Պէլ Ֆօնթէն բարձունքին վրայ Օգոստ. 5էն մինչեւ Օգոստոս 31:

Այն բոլոր երիտասարդ – երիտասարդուհիները որ մաս չեն կազմեր Հ. Մ. Դ. Նոր Սերունդ կազմակերպութեան եւ կ'ուզեն մասնակցիլ այս բանակումին, պէտք է դիմեն իրենց քաղաքի կամ արուարձանի Նոր Սերունդի վարչութեանց:

Պայմաններ՝ ա) Ամէն մասնակցող իր հետ կը բերէ սաւան, վերմակ եւ բարձ:

բ) Մասնակցողները առնուազն մէկ շաբթուան ապրուստի կանխավճարը կ'ընեն, իրենց բանակավայր ժամանումին առեն:

գ) Ամէն մէկ բանակողի ապրուստին համար կը պահանջուի օրական 550 Ֆր., այս գինին մէջ հաշուուած է նաեւ սենեակին վարձքը:

Արձանագրութեանց եւ տեղեկութեանց համար դիմել Հ. Մ. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու վարչութեանց եւ

Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆի
226 Rue Saint-Denis, Paris

Հեռ. Սաներթալ 28–34 ժամը 10էն 12 կամ 15էն 18ը:

Շոգեկառքի ժամերը
- Gare de Lyon -
descendre Mortier.
23h.05, voiture direct Paris Belgarde.
8h. 20 train rapide Paris Suisse.
changer à Audelot.
corresp. Micheline direction Morez.
descendre Mortier.
Plein tarif 2905frs.

×

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ խոհարարուհի մը, բանակումին համար: Դիմել Պ.Գ. Փափազեանի, նոյն հասցէին:

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Օր Լուառի մէջ այրի տիկին մը սեն – եակներ կը տրամադրէ արձակուրդի համար, ուտելիքով միասին (փանսիօն): Մատչելի պայմաններ: Դիմել Թերթիս վարչութեան:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ առաց Ֆր. Վարդան Մանուկեանէ փոխան ծաղկեպատկի Սահակ Սարգիսեանի մահուան առթիւ:

ԱՌ ՈՐ ԱՆԿ Ի

«Ցառաջ միշտ ուրախութեամբ եւ հրապարտութեամբ կ'արձանագրէ բոլոր հայ երիտասարդներուն յաջողութիւնները համալսարանական կամ այլ բարձրագոյն դպրոցներու մէջ: Այս առթիւ կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն եւ բարեկամներէն չզրկել նաեւ Սէրթիֆիֆա տ'Էթիւտ փրիմէրի, պրեվէի, ֆոնթասիլիթէի, տամֆիլոյի յաջողած թիւնները, որոնք թէեւ դնահատելի՝ սակայն սովորական բաներ են եւ բաւմաթիւ՝ կարենալ բոլորն ալ արձանագրելու համար թերթիս մէջ:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Իմիի Հ. Մ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս չաբաթ, ժամը ճիշդ 9ին, սովորական վայրը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Համախարը. Միութեան մասնաճիւղի վարչութեան ընդհ. անդամական տարեվերջի ժողովը այս կիրակի առաւօտ 7 Պուլվ. տ'Ալբէճ, Պար տիւ Կոպի սրահը:

Օրակարգ՝ Ա) Դաշտահան. հաշուետուութիւն: Բ) Կեդրոն. վարչութեան չրջաբերականի ընթերցում: Գ) Պատգամաւորներու ընտրութիւն:

Միութեանս կազմակերպած վիճակախաղէն 18 Յուլիսի չահող թիւերը իրենց առարկաները կրնան ստանալ միութեանս վարչութենէն: Շահող թիւերն են.— 117 247 708 636 14 166 382 663 553 949 158:

Վարչութիւնս կը փափաքի որ բոլոր անդամները ներկայ գտնուին սոյն կարեւոր ժողովին:

ԿՈՄՈՒԻ

(ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ)

«Խոնարհ հերոսները» եւ «Իմ Յուշերը» տրամադրելի են տակաւին:

Դիմել Գավէզեանի՝
Cavezian, 37 Rue de Trevise
Paris (9e)

ÉVIDENCES

Revue Mensuelle

Ամսաթերթ, թիւ 41 Յունիս–Յուլիս:
30, Rue la Boëtie, Paris.

Տարեկան բաժնեգին 700 Ֆրանք (10 թիւ), արտասահման 850 Ֆրանք: Հատը՝ 75 Ֆրանք:

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ԿԱՄ ՈՒՍՈՒՑՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ֆ. Կապ. Խաչի Տէսինի դպրոցին համար: Նախընտրութիւն կը տրուի այր եւ կնոջ: Գոհացուցիչ պայմաններ (բնակարանը ապահովուած): Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Ս. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի, 12 Ռիւ Նանսէն, Տէսին (Իզէո):

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Ս. Կ. Երգչախումբը դաշտային պատարտի կը հրաւիրէ իր անդամները իւ Ատանի գեեզերքը, 1 Օգոստ. կիրակի օր:

Ժամադրութիւն կառ տիւ Նօտ ժամը 9·30ին: Ա. չուգկառքը ժամը 9·30ին, յաջորդը կը մեկնի 10·30ին:

Կը հրաւիրուին միութեան անդամներ – րուն ընտանիքները եւ համակիրները:

Տոմս Պօն Տիմանշ 290 ֆրանք, երք ու դարձ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

× *Դպրոցասէրի խնամակալութիւնը կը յայտնէ պաշտօնապէս, որ աշակերտուհի – հիներու ընդունելութեան արձանագրութիւնները բացուած են արդէն: Ծնողները կ'ընդունուին երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ չաբաթ օրերը, մինչեւ կէս օր:*

Դիմել վարժարանը, Ռէնսի, 1 Պուլվ. տիւ Նօտ, էկլիզ Փանթէնէն 146 թիւ հանրակառք առնելով:

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՔԱՅՔՈՒԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԻՒՆԷՆ
Éts. THOMLAC
16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE
ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
THOMLAC
Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
30
ՅՈՒԼԻՍ
★
VENDREDI
30 JUILLET
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7432 Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇԱՐԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2843

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐՁԵՑՈՒՄԻ ՋՈՒՐ ՓՈՐՁԵՐ

★

Քանիցս փորձեր եղած են մերձեցում առաջ բերելու Հայերուն եւ Քիւրտերուն միջեւ :

Առանց երթալու մինչեւ ԺԲ. դարու սկիզբը, երբ Իսպայէլ Օրբէլ Հայաստանը ազատագրելու իր ծրագրին մէջ Քիւրտերը կը նկատէր բնական դաշնակից մը Հայերուն յիշենք Արմենան Հայրիկը , որ մինչեւ վերջ ջատագով եղած է բարեկամ – րդուժիներուն մասնակից զարձնելու նաեւ Քիւրտերը :

Ե. Դրան ներկայացուցած իր «Հարց – տահարութեանց Տեղեկագրին» մէջ ատ – պակութեանց վերջ տալու միակ միջոցը կը նկատէր ազիտութեան բարձումը եւ կը պահանջէր դպրոցներ բանալ Քիւրտերուն համար :

Արմենան Հայրիկ նոյնպէս Սովետոց յանձնաժողովին միջոցաւ ցոյներն ու դրամ բաշխել կուտար նաեւ սոսկ էնթարկուած Քիւրտերուն :

Մկրտիչ Փորթուգալեան Վանի իր դպ – րոցին մէջ կ'ընդունէր քիւրտ ե եզիտի ա – շակերտներ :

Հայ յեղափոխականները իրենց գործու – նէութեան սկիզբէն իսկ Ջանացած են դի – տակցութեան հրաւիրել Քիւրտերը եւ հասկցնել անոնց թէ բուն թշնամին Հա – յը չէ :

Դժբախտաբար ազիտութիւնը եւ կրօ – նական մոլեռանդութիւնը կուրցուցած է – ին անոնց աչքերը եւ բոլոր փորձերը ի դուբ անցան :

Երկար բանակցութիւններ կատարուե – ցան նշանաւոր Պէրթիանի զաւակներէն Ապտիւրրահման պէյի հետ, որ Ժրնեւ կը բնակէր 1895 – 96ի շրջանին : Հ. Ց. Դաշ – նակցութեան Արեւմտեան Բիւրօն առա – ջարկեց իրեն երկիր մտնել իրրեւ քարո – զիչ եւ յորդորել իր ազգակիցները , որ գործիք չդառնան Թուրք կառավարու – թեան եւ հաշտ ու համերաշխ ապրին ես – ղակից Հայերուն հետ :

Ապտիւրրահման պէյ մերժեց երթալ , պատճառ մխայն «Դրօշակ»ի մէջ հրատա – րակելով կոչեր՝ ուղղուած իր հայրենա – կիցներուն, զորս կը հրաւիրէր ըմբոստա – նալ Օսմանեան կառավարութեան դէմ եւ չմասնակցիլ Հայերու կոտորածին : Այս կոչերը քիւրտերէն լեզուով ապուած կը դրկուէին երկիր՝ ցրուելու համար Քիւր – տերուն մէջ :

Երդնակոչ Ռուբէն Շիշմանեան (Քեռի) 1896ին Հ. Ց. Դաշնակցութեան կողմէ դրկուեցաւ Տէրսիմ՝ Քիւրտերը սիրա – շահելու եւ Հայերէն միացնել ճակատ կազմելու համար Թուրք բռնակալ վար – չութեան դէմ : Քեռին 1899ին Թուրքերու հաճելի դէմ ձերբակալուելով տարուեցաւ Եր – զընկայի բանտը, ուր չորս տարի չդիա – յակապ մնալէ վերջ 1903 Յունիս 10ին կա – խաղան հանուեցաւ :

Սասունի 1904ի կռիւներուն առեն Անդ – րանիկ քիւրտ պիւղի մը առաջնորդած էր իրեն հետ միանալ :

Անդրանիկ, Հրայր, Գէորգ Զաւուշ , Վարդան Վարդապետ, Ռուբէն, Աբամ, Իշխան ,Վռամեան, Կոմս, Մալխաս եւ ուրիշներ տարիներով փորձեցին Տարօնի, Վասպուրականի ու Տիգրանակերտի շրջ – ջանի քիւրտ ցեղապետներուն հետ լեզու դանել : Կապեր հաստատուեցան Տիար – պէքիրի քիւրտ Իպրահիմ փաշային, Տա – պէքիրի քիւրտ Իպրահիմ փաշային, Տա – րօնի Գասըմ պէյին, Սլիվանի եւ Փէն – ճանարցիներու կիսանկախ ցեղերուն, Դրմիկի ցեղի աշիրէթապետ Զէյնալի, Հանանոցի, Ճիպրանցի, Հայոտրանցի եւ այլ ցեղապետներու հետ, մասնաւորապէս 1907 – 1908 շրջանին :

Օսմանեան Սահմանադրութենէն վերջ , Դաշնակցութիւնը մեծ աշխատանք տա – րաւ քրատրնակ շրջաններուն մէջ, փոր – ձելով արթնցնել զանոնք : Տեղ տեղ փոր – ձեր եղան կազմակերպելու քիւրտ պիւղա – մաձներով՝ թնդանօթ, օդանաւ եւն. : Նախագահը բաւ թէ կարելի չէ տեւական խաղաղութիւն վերահաստատել երկրի մը մէջ, որուն կէսը համայնավար է , միւս կէսը ժողովրդական : Մ. Նահանդներու նման որոշումի մը չնորհիւ Ասիան պիտի վերստանայ իր ազատութիւնը , ինքնա – բերաբար լուծելով համայնավարութեան խնդիրը Եւրոպայի , Ափրիկէի եւ Ա. – մերիկայի մէջ :

Սորհրդարանը սառնօրէն ունկնդրեց Սիկման Ռիի այս ճառը :

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

Վարչապետը լրացուց երկրին անտեսա – կան վերակազմութեան համար կազմած ծրագրին մանրամասնութիւնները՝ որոնց մասին երկկ զրած էինք : Ծրագրին ամ – բողջութիւնը տակաւին քննութեան են – թարկուած չըլլալով դահլիճին նիստին մէջ, այսօր միայն պիտի յղուի Ազգա – կան ժողովին : Սակայն նախ քան այդ վարչապետն ու ելեւէջատար նախա – րները ծրագրին կարգ մը յօդուածներու մասին բացատրութիւններ պիտի տան յանձնախումբին նախագահ Պ. Փոլ Ռէյ – նոյին : Երեսփ. ժողովին մէջ ալ վիճա – բանութիւնները պիտի սկսին Օգոստոս 3ի եւ 4ի նիստերուն մէջ :

Նախատեսուած ծրագրին մէջ գլխաւոր երկու յօդուածներ կան որոնք դժուարու – թիւններու կը բախին.— Ընկերային Ա – պահովագրութեան եւ օրավարձքի խըն – դիր : Կառավարութիւնը կը մտածէ օրա – վարձքի որոշ յաւելումներ կատարել , ա – ռանց սակայն ծանրացնելու ելեւմուտքին բացը : Այդ մասին վարչապետ ու ելեւ – մտական նախարարը խորհրդակցութիւն – ներ ունեցան բոլոր արհեստակցական ըն – կերութիւններու ներկայացուցիչներուն հետ : Նախարարները վստահեցուցին թէ աշխատանքի ժամերուն մէջ փոփոխու – թիւններ տեղի պիտի չունենան : Յաւե – լումները պիտի կատարուին նուէրի ձե – ւով , (փոխի) , անցեալ տարուան նման :

Այս առթիւ Պ. Մենդէս Ֆրանս ըսաւ թէ՝ կառավարութիւնը որեւէ փոփոխու – թիւն չի նախատեսեր դրամական այժմու դրութեան մէջ :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՅՋԸՆՀԱՈՒԸՐ Կ'ԸՍԷ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ Կ'ՈՒԶԵՆ ՄԵԶ ԻՐԱՐՄԷ ԲԱԺՆԵԼ

★

Հայնանի օդանաւային դէպքերը օրուան նիւթ դարձան համաշխարհային մամու – լին մէջ : Իւրաքանչիւր պետութիւն դէպ – քը կը վերլուծէ համաձայն իր հայեցո – ղութեան, պատասխանատուութիւնը վե – րադրելով այս կամ այն կողմին : Նախա – դահ Այզընհաուըր չորեքշաբթի օր՝ մա – մուլի չաբաթական ասուլիսին մէջ, ան – դրադառնալով այդ միջադէպերուն յայ – տարարեց . — «Փաստը այն է որ մինչ Զի – նաստան ներողութիւն կը խնդրէր Անգ – լիային՝ զարնուած օդանաւին համար , անմիջապէս վերջ չինական որսորդ օդա – նաւը կը յարձակէին ամերիկեան օդա – նաւերուն վրայ : Այս պարագան ցոյց կուտայ արդէն թէ Փեքինի կառավարու – թիւնը նպատակ դրած է իրարմէ բաժնել արեւմտեան դաշնակիցները » :

Նախագահը անդրադառնալով Ֆրանսա – յի քաղ. շրջանակներու մտահոգութիւն – ներուն՝ որոնց համաձայն իրը թէ Մ. Նա – հանդները չատ յանկարծական եւ կոպիտ կերպով փոխարինած են չինացի օդանա – ւերու յարձակումներուն՝ հերքեց նման կասկածները : «Շատ բնական է որ Մ. Նահանդներու պինուորները մանակին ազատարարական որեւէ ձեռնարկի, որ – չափ առեն որ յոյս կայ հաւաքելու վե – րապրողները : Սակայն իրենք պիտի պի – տի պաշտպանեն անհրաժեշտ պարագա – յին : Մ. Նահանդները այդ տեղերը կը մնան ոչ թէ միջադէպ ստեղծելու, այլ պաշտպանելու համար Ամերիկայի շա – հերը » :

ՍԻԿՄԱՆ ՌԻ ԵՒ ՋԻՆԱՍՏԱՆ

Հարաւային Քորէայի նախագահ Սիկ – ման Ռի Մ. Նահանդները հասնելով, խոր – հրդարանին մէջ առաջարկեց կազմել եր – կու միլիոններոց ասիական բանակ մը եւ հակայարձակում մը ձեռնարկել կարմիր Զինաստանի ղէմ : Ցիշեալ բանակը օժ – տուած պիտի ըլլայ ամերիկեան կազ – մակերպութեան աշխատանքներու, քաղաքներու մէջ ալ՝ բանուորութիւնը, ըստ ընկեր – վարական սկզբունքներու :

Հայեցքիւրա բարեկամութիւնը կարելի չեղաւ իրագործել : Գանուեցաւ նոյնիսկ վատահելի նկատուած բարեկամ ու դաշ – նակից քիւրտ ցեղապետ մը, որ իր մօտ հիւրընկալուած յայտնի հայդուկ Զնդօն եւ ընկերները դաւադրաբար սպաննեց :

1914 – 18ի պատերազմը ճակատագրա – կան եղաւ նաեւ Քիւրտերուն համար :

Իթթիհատի քարոզիչները համաթրքա – կան եւ համաթուրանական երազներէ տարուած , հալածանքի ենթարկեցին նա – եւ Օսմանեան կայսրութեան ոչ – թուրք իսլամ ազգերը, արաբ եւ քիւրտ :

Զուտ Թուրքերէ բաղկացած հայրենիք մը կազմելու իրենց ծրագրին յաջողու – թեան համար կանգ չառին ոեւէ արգելքի առջեւ :

Տեղ տեղ Քիւրտերը զործակցած էին ռուս զրաւման բանակին հետ :

Զինադադարին, Քիւրտերն ալ իրրեւ պահանջատէր ներկայացան Փարիզի հաշ – տութեան ժողովին : Իրենց ներկայացու – ցիչն էր Շէրիֆ փաշա , նախկին օսմ. պեսպան Սթոքհոլմի, որ տարիներով Փա – րիզի մէջ Մէշրութիյէթ անուն ֆրանսե – րէն ամսաթերթ մը հրատարակած էր Իթ – թիհատի դէմ :

Շէրիֆ փաշայի քրտական պատուիրա – կութիւնը սերտ յարաբերութիւններ մը – ստեղծեց Հայկական զոյգ Պատուիրակու – թեանց հետ :

1920 Օգոստոս 10ի Սէվրի դաշնագիրը ինքնավարութիւն չնորհեց Քիւրտերուն : Լօզանի դաշնագիրը վերիվայր չշշեց ա – մէն բան :

Վերջապէս ազգային պիտակութեան հասած Քիւրտերը կազմակերպուած ա – պըստամբութիւն մը սարքեցին քէմալա – կան իշխանութեան դէմ : Ծագումով քիւրտ Մալաթիացի Իսմէթ Ինէօնիւ ար – ած մէջ խեղդեց Շէյխ Սայիտի չարժու – մը :

Մոսկուա քաջալերեց Թուրքերը իրենց ձեռնարկին մէջ, Սորհրդային Միութեան սահմանները փակելով՝ ընդհանուր կո – տորածէն սարսափահար փախչող Քիւր – տերուն դէմ :

Նոյն ճակատագրին ենթարկուեցաւ 1930ի երկրորդ չարժումը :

Հայկական Ջարդերէն վերջ տեղի ունե – ցան « քրտական Ջարդեր» Թուրքիոյ մէջ : Ֆրանսերէն լեզուով դրքեր հրատարակ – ուեցան այդ Ջարդերու մասին, Հօյոլունի կողմէ , ինչպէս ժամանակին կը հրատա – րակուէին հայկականներուն համար :

1937ին Տէրսիմի միջնարերդը քանդուե – ցաւ : Քիւրտերը տեղահանուեցան, դրը – կուելով մինչեւ Թրակիա :

Զարդերէն ողջ մնացող Քիւրտերը այժմ ենթարկուած են ձուլման քաղաքականու – թեան :

Գիտակցութեան եկած Քիւրտերը այսօր արտասահմանի մէջ կ'ափսոսան անցեալի սխալներուն վրայ :

Շատ ուշ է դժբախտաբար :

ՀՐԱՆՏ ԱԱՄՈՒԼ

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

ԿՈՁԱԿ ԿԱՐԵԼ ԳԻՏԷ՞ . . .

«Փիկասօ» նոր հարցարան մը բացած է, — խօսքը կիներուն տալով :

Կ'ուզէ ստուգել թէ ի՛նչ կը մտածեն քաղաքական գործունէութեան մասին : կը սիրե՞ն այդ ասպարէզը : Կ'ուզե՞ն դեր մը կատարել իրապէս :

Աչքի առջեւ ունիմ առաջին երկու պա – տասխանները :

Երկուքն ալ այն տպաւորութիւնը կը ձգեն թէ Ֆրանսուհիները նուազ չունին քաղաքական գործունէութեան համար , եւ ընդհանրապէս կը խուսափին այս տաղտուկէն :

Առաջին պատասխանողը, տիկին մը որ գրասենեակի պաշտօնեայ է, պարզապէս իր յուսախաբութիւնը կը յայտնէ քաղա – քական ասպարէզի մասին :

Ահա թէ ի՛նչ կը պատմէ :

— « Անցեալ տարուան քաղաքական կուսակցութեան մը : Նոյն իսկ մտանակ – ցեալ յանձնաժողովի մը որ ընկերային խնդիրներով կը զբաղէր : Մեր ժողովները տեղի կ'ունենային երեկուան ժամը 6·15–ին : Հաւաքատեղին հեռու ըլլալով, ըս – տիպուած էի կէս ժամ առաջ ձգել գոր – ծը : Եւ երբ հաւաքատեղին կը հասնէի, մա՛րդ չկար , սրահը պարապ էր : Ուրեմն խարեբ էի պաշտօնակիցներս , կէս ժամ առաջ մեկնելով , այն ալ պարապ տեղը : Մնաց որ, մեր ժողովներն ալ պարզ չա – զակրատութիւններ էին, եւ երեք լրջո – ւէն չէին քններ խնդիր մը, այլ մակերե – սային կարծիքներ կը յայտնէին : Այն ա – տեն որոշեցի հրաժարիլ եւ բոլորովին քաշուիլ քաղաքական կեանքէ : Չեմ սիրեր այդ ասպարէզը : Ամէն բան կ'ապականէ » :

Անշուշտ կիները րնտրելու եւ ընտրուե – լու իրաւունք ունին :

Բայց, իրագեկներ դիտել կուտան թէ երբ հանգամանք մը ստանան, աւելի շատ այրերու, այս կամ այն քաղաքական հոս – անքին ուղղութեան կը հետեւին, քան թե – րեց կ'ըսուին :

Ուրիշ խօսքով, չեն համարձակիր վճ – ռական դիրք բռնել, այս կամ այն ճակա – տագրական հարցին մէջ, իրրեւ մայր եւ կոյր :

Տարբեր տեսակէտէ մը մեկնելով, գրե – թէ նոյն եզրակացութեան կը յանգի երկ – րորդ տիկին մը :

Այս վերջինը 19 տարեկան աղջիկ մը ունի որ Քաղաքական Գիտութիւններ , փիլիսոփայութիւն եւն. կ'ուսանի Փարիզի մէջ :

Համով – հոտով խմորեղէն մը հրամ – ցուած ատեն, թերթին աշխատակիցը կը հարցնէ թէ օրիորդն ալ կրնա՞յ այսքան լաւ խմորեղէն պատրաստել :

— Ախո՛ր , կը պատասխանէ մայրիկը , ոչ հաւկիթ մը խաշել, ոչ ալ կոճակ մը կարելի գիտէ . . .

Տարակոյս չկայ թէ դեռ ուրիշ զարմա – նազան յայտնութիւններ երեւան պիտի ել – լեն, երբ շարունակուի հարց–պատասխա – նին :

Եթէ Ցառաջն ալ հարցարան մը բանար տարբեր ուղղութեամբ, ի՛նչ ծալքեր պի – տի բացուէին մեր ընտանեկան եւ ընկե – րային բարքերուն մէջ . . .

Այն ատեն պիտի հաստատուէր թէ՝ Մեծ Պատերազմէն անմիջապէս վերջ, հազա – րաւոր հայ մայրեր եւ հոյրեր սերունդ պահեցին·ապեղին ծայրով , — կար կա – րելով :

Իրենց զաւակներն ալ սորվեցան ոչ մի – այն կարել եւ հիւսել , այլ եւ ձեռակոն եւ մտաւոր ամէն տեսակ աշխատութիւն կա – տարել , մնալով միշտ ճակատաբաց :

Իսկ մեր պարոնիներէն շատեր նախընտ – րեցին մորթի տեսակ փնտռել, երբ կար – գր կուգար ամուսնութեան . . . ՎԱՀԷ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դահլիճը վերակազմուե – ցաւ երկու նախարարներու փոփոխու – թեամբ :

ՎԵՐՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐ

•

Գրական եւ մտաւորական հարստու-թիւն մը ունինք, անձանօթ ոչ միայն նոր սերունդին, այլ շատերէն անոնց որ հրա-պարակի վրայ համբաւ ունին իրրեւ ըլ-լող։

Այդ հարստութիւնը արդէն իսկ սպա-ռած կամ 1915ի տարագրութեան փճաց-ուած՝ հայ մտքի գրաւոր առեղծագործ-ծութիւնն է։

Զենք խօսիր անգիր միւս հարստութեան մասին, որ ձեռագիր վիճակի մէջ գտնը-ւելով շարունակ մնաց մեր վանքերուն կամ ե-կեղեցիներուն անկիւնները, ու չխօսի՛ր-ուեցաւ բնաւ տպագրութեան ճամբով գայն կորուստէ փրկելու մասին։

Այս կորուստին համաձայնէք կարելի է նկատել (դէթ նոր սերունդին համար) այն միւսը, որ թէպէտ տեղ մը հրատարակ-ուած, բայց այսօր անպատճելի է, սպա-ռած կամ աչնչացած ըլլալուն համար։

Շատեր լսած են, օրինակ, Հ. Ա. Բազ-բատուհիի «Հայերէն քերականութիւն ի պէտս Զարըպացլոց»ի, Հ. Արսէն Այճե-եանի «Քննական քերականութիւն արդի Հայերէնի», Հ. Աճառեանի «Գաւառական բառարան»ի, Վենետիկի «Առձեռն բառա-րան Հայերէն լեզուի»ի, Մ. Գալպագաշ-եանի «Քննական պատմութիւն Հայոց»ի մասին, բայց մասի վրայ կը հաչուուին գտնողներ չօշափողները։

Նոյնը կարելի է ըսել աւելի մօտ ժա-մանակներու հեղինակներու գործերուն մասին։

Այսպէս դրեթէ անկարելի է հրապարա-կի վրայ գտնել Որբերեանի «Փիլոքսենե-րը», Աբովեանի «Վէրք Հայաստանին», Պ. Դուրեանի «Ամբողջական գործը», Ինտրայի «Ներաչխարհը», Հրանդ Ասա-տուրի «Պատանեկան Ներշնչումները», Օննիկ Զիֆթէ – Սարաֆի «Միամիտի մը Արկածները», Մամուրեանի «Հայկական եւ Անգլիական Նամականիները», Ռ. Պէրպէրեանի «Առաջին Տերեւը», Վահան վրդ. Տ. Մինասեանի «Անդը դպրութիւն եւ առակք», «Արեգաճապը», Եարճան-եանի «Ամբողջական գործը», յիշելով մի-այն մէկ մասը արդէն սպառած գրական երկերուն։

Այս տեսակէտէն ուրախառիթ պարա-գայ մըն է հաստատել երկրին մէջ վերա-հրատարակութիւնը շատ մը սպառած եր-կերու, առանձնապէս անոնց, որոնց ո-գին խոտոր չի համեմատիր իրաւակար-գին ոգիին հետ։

Սփիւռքի մէջ անցնող քառորդ դարուն, այս մարզին վրայ գեղեցիկ գեր մը կա-տարեց Փարիզի «Հայ Գրողներու Ընկե-րակցութիւնը», լոյս ընծայելով մօտ քսանի չափ գործեր, մեծ մասը նահատակ գրագէտներէ։ Այդ վաստակէն ալ գրե-կուած պիտի մնար Սփիւռքը, եթէ իրա-րու մօտ չգային քանի մը գրողներ ու չընծուէին աշխատանքի։

*Գնահատութեան արժանի կը դանենք նոյնպէս Պոսթընի «Հայրենիք»ի վարչու-թիւնը, որ իր մատենաշարին մէջ մտցուց ու յաջորդաբար տուաւ մեզի Շիրինցի-ի-ի-

ՀԱՅՈՑ ՏՈՒՆԸ ՕԳՆԻ

Սեմոն Ձեռ տասնհնգամյա տղան էր, տասը տարեկան էր իր քույրը: Եվ մայրը, կին մը, որ իր ամբողջ կյանքը նվիրել էր իր զավակներուն: Ամբողջ գիշեր մայրը չէր քնացած, հոգ կը տանէր հիվանդ աղջկան, որ կարծես թէ ամէն վայրկեան կը մեռնէր:

Ամբողջ գիշեր Սեմոն ալ չէր քնացած: Ան կը նստէր մահճակալին մօտ, ուր պառկած էր իր քոյրը, ու կը նայէր անոր դէմքին: Ան կը տեսնէր, որ քոյրը կը տանջուի, կը տառապի, ու ինքն ալ կը տառապէր անոր հետ միասին:

Ան գիտէր, որ քոյրը պիտի մեռնի, ինչպէս որ գիտէր, որ ամէն մարդ մեռնելու է: Ան գիտէր, որ մահը ամէն մարդու կը գայ, ինչպէս որ ամէն մարդ կը ծնի

ԱՐՎԵՍՏԱՀՈՒՍ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկահայ Միութիւն Կիլիկիոյ Հայրենակցաց Ընդհանուր Ժողովը տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, 7 Հոկտեմբեր 1934, ժամը 10 ա. կ. Նորին Սրբազնութեան Գարեգին Արքեպիսկոպոս Յովսէփեանի նախագահութեամբ, Ս. Խաչ Մայր Եկեղեցւոյ Սրահին մէջ, Նիւ Եորք։

Ընդհանուր Ժողովին պիտի քննարկուին Միութեան Կանոնադրութեան Փոփոխութիւնները։

Ներկայ պիտի գտնուին Միութեան Կեդրոնական Վարչութեան Անդամները։

Ներկայ պիտի գտնուին նաեւ Միութեան Մասնաճիւղերու Պատուիրակ

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
31
ՅՈՒԼԻՍ
★
SAMEDI
31 JUILLET
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7433 — խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2844

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԵՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

★

1922 Սեպտեմբերի Իզմիրի ապէտը մէկ կողմէն, յաղթական զաւնակիցներու Պոլսոյ հեռացումը (1923) միւս կողմէն՝ ինչ հեռացումը Ֆրանսայի ափերը նետած էին հազարաւոր հայ գաղթականները, որոնք լեզուապատառ առն – տեղ ու ամէն ինչ լքած՝ եւ – կած էին ապաստան ու բախտ փնտռելու այս հիւրընկալ երկրին մէջ։

Ֆրանսան եւ Ցունաստան պլխաւոր նկրներն էին այն առեն, որ առանց սա – կարկութեան լայն բացին իրենց դուռները մեր հայրենակիցներուն առջեւ։ Դաշ – նակիցներու քաղաքականութիւնը ձախո – ղած էր։ Հայերը սոսկացած էին արմա – տախիլ ըլլալ՝ նոր կեանք ու նոր տնտե – սութիւն ստեղծելու համար օտար ասա – ղերու տակ։

Անկէ տարի մը առաջ ալ Կիլիկիոյ պարպումը նոյն վիճակին ենթարկած էր այդ շրջանի հարիւր հազարաւոր հայու – թիւնը։ Սուրիա ու Լիբանան եղբայրա – կան ձեռք կարկառեցին հայրենազուրկ հայութեան, որ դժնդակ պայմաններու մէջ տեղաւորուեցաւ այդ բարեկամ եր – կիրներուն մէջ։

1923ի սկիզբէն մինչեւ 1925ի ամառը՝ երեսուն ամսուան ընթացքին հիմնովին փոխուած էր հայկական Փարիզի դիմա – գիծը։

Հին Փարիզը կը բաղկանար քանի մը հազար Հայերէ, մեծ մասամբ առեւտրա – կաններ, որոնք Ֆրանսայի մայրաքաղա – քը հաստատուած էին ժԹ. դարու վեր – ջերը, մանաւանդ Համիտեան ջարդերէն ետք։ Շատեր կարեւոր դիրքեր ղրաւած էին զօրքի, ազամանդի, զոհարեղէնի եւ հնութեանց հրապարակին վրայ։

Աւտոյ կազքին կարեւոր թիւ մը կը կազմէին համեստ արհեստաւորները, ու մանր առեւտրականները, ցիրուցան գա – նուան թաղերու մէջ։

Կային նոյնպէս մտաւորականներ, ար – ուեստագէտներ ու բժիշկներ։

Ուշագրաւ ասոր մը կը կազմէին հին ու նոր ուսանողները։ Պակաս չէին նաեւ «յափրենական ուսանող»ները։

Այդ շրջանին Փարիզի մէջ գործող կազմակերպութիւններէն ամէնէն հինն էր Հայ Ուսանողական Միութիւնը, որ հիմ – նուած էր 1888ին։ Ցետոյ կուգար Հ. Ց. Դաշնակցութեան տեղական կոմիտէն։ Ազքատախնամը, Տիկնանց Միութիւնը եւ Հայ Կարմիր Խաչը՝ համախմբուած փան Կուժոնի եկեղեցիին շուրջ՝ ասոնք կը գործէին ամէնամեսակ շրջանակի մէջ, օժանդակելով ուսանողներու, զա – քատներու եւ որբերու։

1921ին պաշտօնապէս կազմակերպուե – ցաւ Ֆրանս. Բանակի Հայ Նախկին Կա – մաւորներու Միութիւնը, որուն մէջ մը – տան նաեւ Կիլիկիոյ Հայկական Լեգէոնին կամաւորները։

Վերջապէս՝ Փարիզ հաստատուած էին Հայաստանի Հանրապետութեան Պատուիրակութիւնը եւ Պօղոս Նուպարի Ազգային Պատուիրակութիւնը, որոնք Հայկական Դատ կը հետապնդէին։

Այսպէս էր հին Փարիզը մինչեւ 1922ի վերջը, երբ զպթականական ընդհանուր հոսանքը թարմ տարրեր բերաւ Ֆրան – սա։

Շատ չանցած 50·000ի բարձրացաւ հա – յութեան համրանքը այս երկրին մէջ։ Նահանգիստ Մարսիլիան զարձաւ դէպ – թատար կեդրոնը, ուսկից հայութիւնը տասիճանաբար տարածուեցաւ Ֆրանսայի ամէն կողմը, ուր որ տպրուստ ճարելու հնարաւորութիւն կար։ Հայկական կո – րիւններ կազմուեցան մանաւանդ ճարտարարուեստական կեդրոններու շուրջ։

Հայը՝ որ կեանքին մէջ գործարանի է – րեք չէր տեսած՝ զարձաւ բանուոր։ Փա – րիսի մէջ Ռընօն ու Սիթրոէնը զարձան

լոստաթիւրեր, որոնց կը կուչէին չորս բլլիոնոց ովկիանոսին մէջ կորսուած մեր հայրենակիցները։

Որբերը կ'աշխատէին զանազան ար – հեստներու մէջ, կորսած իրարմէ։

Հայ կիներն ալ կը զառնային բանուո – րուհի եւ գործ կը փնտռէին փամփուշտի գործարանին մէջ եւ այլուր։

Մարսիլիա, ուր նախապէս Հայութեան թիւը քանի մը հարիւրը չէր անցներ, 1925ին իր շրջականերով 13–15·000 Հայեր կը համրէր։ Նոյնքան, թերեւս աւելի Հա – յեր հաստատուեցան փարիզեան շրջանին մէջ։ Հին Լիոնի տասնեակ մը Հայերուն փոխարէն՝ 1925ին քաղաքին մէջ 3000, իսկ Հովուական շրջանակին մէջ (Միջին Ֆրանսա) 9000 Հայեր կ'ապրէին, ըստ 15 Սեպտ. 1925 թուակիր պաշտօնական տե – ղեկագրի մը։

1923 – 24 Սուրիայէն Ֆրանսա բերուե – ցան վեց հարիւր որբեր՝ Ամերիկեան Նպաստամատոյցի կարզադրութեամբ՝ հողագործութեան մէջ աշխատելու հա – մար (1926 Յունիսին եւ Օգոստոսին 300 որբեր եւս պիտի դային)։

Հայկական Փարիզը սկսաւ հետզհետէ կազմակերպուիլ։ 1923 Ապրիլին հիմ – նուեցաւ Սիփան երգչախումբը։ Իրարու հետէ սկսան մարմին առնել զանազան Հայրենակցական Միութիւններ։

1925ի ամառը կազմուեցաւ Հ. Ց. Դ. Ուսանողական Միութիւնը։ Միեւնոյն ա – տեն Հ. Ց. Դ. Փարիզի կոմիտէութիւնը վերածուեցաւ արեւմտեան Եւրոպայի Կեդրոնական կոմիտէութեան։

Փարիզի հոգեւոր հովիւ Վռամշապուհ Եպիսկ. չէր կրնար հասնիլ Ֆրանսայի կրօնական – եկեղեցական զործերուն։

1925 Փետրուար 20 թուակիր կոնդա – կով, Ամենայն Հայոց Հայրապետը Եւ – րոպայի Հայոց կաթողիկոսական պատ – ուիրակ կը նշանակէր Գրիգորիս եպիսկ. Պալաքեանը, պաշտօն տալով անոր կազ – մակերպելու Եւրոպայի թեմը Ֆրանսայէն մինչեւ Հունգարիա, Անգլիայէն մինչեւ Լեհաստան։ Այս զործերը չյաջողեցաւ։

Սակայն Պալաքեան եպիսկ. յետագային մեծ գործունէութիւն ցոյց տուաւ Հարա – ւային Ֆրանսայի մէջ, զրեթէ ոչինչէն բարմաթիւ եկեղեցիներով ու զպրոցներով օժտուց Մարսիլիոյ շրջանը։

1925ի ամառը՝ երբ այսպէս հաստա – տուն հիմերու վրայ կը զրուէր Ֆրանսա – հայ գաղութը, այլեւս ստիպողական պա – հանջ զարձած էր թերթ մը, որ կապ հաստիսանար չորս հովերուն ցիրուցան Հայ բեկորներուն միջեւ, եւ առաջնորդ ըլլար լեզուին, միջավայրին ու տեղական բարքերուն անծանօթ մեր հայրենակից – ներուն։

ՀՐԱՆՏ · ՍԱՄՈՒԷԼ

ԱԼՊԱՆԻՈՑ նախկին դիկտատորը էնվէր Հոճա ձերբակալուեցաւ։ Ցատուկ առեա – նի մը առջեւ պիտի դատուի իբրեւ զա – ւաճան։ Իրեն վերագրուած յանցանքներն են, ա). կը զործէր կուսակցութեան չա – հերուն հակառակ։ բ) Որոշ հակում ցոյց կուտար, արեւմտեան հակայեղափոխա – կան քաղաքականութեան հանդէպ։ գ) Պարտուողական զգացումներ կը ներչն – չէր ժողովուրդին մէջ։ Իրազեկներ կը կարծեն թէ՝ Ա. Միութիւնը այս քայլը առնելով կ'ուզէ հաստատուն կուսան մը ապահովել Ալպանիոյ մէջ եւ զառնալ մը – նայուն ապառնիքի՝ Պալքաններուն մէջ։

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ կուսակցութեան տարե – կան համաժողովը պիտի գումարուի 14 Հոկտեմբերին, Մարսէյլի մէջ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ համաձայ – նեցան կամուրջ մը չինել Մարիցա գետին վրայ, երկու երկիրներու սահմաններուն միջեւ։ Շինութիւնները պիտի սկսին Օ – գոստոս 20ին՝ եւ պիտի ըլլայ Պալքաննե – րու ամենաերկար կամուրջը։ Շոսէքերուն պիտի մասնակցին երկու երկիրներն ալ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

★

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ
ԹՈՒՆՈՒԶԻ ՆԱՆԴԻՐ

Նախընթաց օր վարչապետը վերջապէս դահլիճին քննութեան յանձնեց իր ծրա – գիրը, որ ընդհանուր կերպով առնուած կը նախատեսէ ելեւմուտքի հաւասարա – կշռութեան, անհետացման եւ ընկերային յառաջդիմութեան նման կէտ – ական խնդիրներ, որոնց մասին քանիցս դրեցինք «Յառաջ»ի մէջ։ Զորս ժամ տե – ւող նիստի ընթացքին դահլիճը լսելէ վերջ ելեւմտական նախարարին բացատ – րութիւնները՝ իր հաւանութիւնը յայտնեց ներկայացուած ծրագրին գործադրու – թեանը համար։ Տնտեսական յանձնա – խումբին ալ քննութեանը ենթարկուելէ վերջ, ծրագիրը պիտի յղուի ապր. ժողո – վին երեքշաբթի օրուան նիստին, վաւե – րացուելու համար իբրեւ օրէնք։

Նախարարական խորհուրդը երէկ, կէս օրէ վերջ ալ նիստ պիտի գումարէր, զրաղելու համար Թունուզի մէջ գործա – զրուելիք ստիպողական միջոցներու քըն – նութեամբ։ Վարչապետը անընդհատ կը բանակցի պետական կարգ մը անձերու հետ՝ այս մտահոգիչ խնդրին մասին։ Տեղական թէ Ֆրանսական պատգամաւո – րութիւններ յաճախ կ'այցելեն վարչա – պետին՝ խնդրելով բացատրութիւններ զործադրուելիք միջոցներու շուրջ։ Հա – մաձայն շրջան ընդ զրոյցներու, կառա – վարութիւնը որոշած է զոհացում տալ Թունուզի ժողովուրդի քաղաքական պա – հանջներուն, պայմանով որ անոնք չվնա – սեն Ֆրանսայի հեղինակութեան եւ իր շահերուն։ Հազիպ Պուրկիպան ալ հաւա – նութիւն յայտնած է իր բոլոր ալկոյու – թիւնը ընծայել Ֆրանս. կառավարութեան զրաղրած բարենորոգումներուն։ «Նոր Տեսքուր կուսակցութիւնը միշտ յայտա – րարած է թէ կ'ընդունի Ֆրանսայի վին – ուորական ներկայութիւնը Թունուզի մէջ» կ'ըսէ Պուրկիպա։

Վարչական պաշտօնեաները բնիկներուն պիտի փոխանցուին ժամանակի ընթաց – քին։ Պիտի կազմուի վարչական խառն առեան մը, որուն պարտականութիւնը պիտի ըլլայ հսկել Ֆրանսական քաղաք – ացիներուն եւ առացուած քներու ապահո – վութեան վրայ, անմիջապէս որ երկրին իշխանութիւնը յանձնուի տեղացիներուն, եւն.։

ԱՆԳԼԻԱ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՑ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Անգլիոյ երեսփ. ժողովը հինգշաբթի օրուան նիստին մէջ 26ի դէմ 257 ձայնով վաւերացուց անգլ.եգիպտական դաշին – քը, որուն մանրամասնութիւնները ար – ուած ենք ժամանակին։ Պահպանողական քառասուն «ըմբոստ» երեսփոխաններէն ոմանք վերջին պահուն եա առին իրենց բողոքը եւ քուէարկեցին ի նպաստ դաշ – նագրին։ Աշխատաւորականները մնացին ձեռնպահ։ Այս նիստին մէջ վարչապետ Զըրչիլ հասցէին կծու բառեր արտասա – նեցին ըմբոստ պահպանողականներուն ներկայացուցիչը եւ աշխատաւորներուն պեսը՝ Պ. Էթլի։

Էթլի ուժգնօրէն քննադատեց Զըրչիլը որ հակառակած էր նմանօրինակ դաշնա – գրի մը ստորագրութեան՝ աշխատաւորա – կան դահլիճին օրով։ Աշխատաւորական կառավարութիւնը անպ. պինուորներու Սուէզէն պարպումէն վերջ կր փնտռէր միջոցներ Մէջ. Արեւելքի մէջ տեղ գելու համար հաւաքական ապահովութեան դրութիւն մը՝ մասնակցութեամբ Մ. Նահանգներուն, Ֆրանսայի, Թուրքիոյ ինչպէս եւ Անգլիոյ։ Մինչդեռ նեղիոյ դաշնագրով պարապութիւն մը կը մնայ Մէջ. Արեւելքի մէջ եւ առանց պաշտպա – նութեան։ Պ. Էթլի աւելցուց թէ ուրախ են որ, «պահպանողականները վերջապէս ըմբռնեցին աշխատաւորական կառավա – րութեան քաղաքականութեան ճշդութիւ – նը»։

ՀԱՅՆԱՆԻ ՄԻՋԱԴԷՊԸ

Զինաստան մեկնեց Մ. Նահանգնե – րուն բողոքագիրը զոր ուղղած էր Անգլ. օգնաւատին խորտակման առթիւ եւ ո – րուն դոհ զացին նաեւ երեք Ամերիկացի – ներ։ Բողոքագիրը չին արտաքին նախա – րարութեան յանձնեց անգլիական գործա – կատարը։ Նախարարը կարգալէ վերջ բո – ղոքագիրը եւս վերադարձուցեր է զայն կոպտօրէն։ Մեկնումի այս ձեւը զայրոյթ յառացուցած է ամերիկեան պետական չր – ջանակներուն մէջ։ Արտաքին նախարա – րութիւնը կ'ըսէ թէ պիտի չարունակէն բողոքել, սակայն մանրամասնութիւն չի տար թէ ի՛նչ կերպով պիտի կատարուին նոր բողոքները։

Զինաստան միշտ կը պնդէ թէ Մ. Նա – հանգները յաճախ բանարարկուով Զինաս – տանի օդային սահմանները, բարբարոս – կան յարձակումներ կը գործեն։ Մ. Նա – հանգներն ալ իրենց կողմէ կ'ազդարարեն թէ ամերիկեան նաւերը չինական ծովուն մէջ պիտի մնան՝ դիմազրաւելու համար ամէն պատահականութիւն։

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕՐԼԻԻ օդակայանին նոր եւ աւելի ըն – դարձակ սրահը պիտի բացուի կիրակի օր։ Երկրորդ աշխարհամարտէն առաջ այս օդակայանը արօտավայր մըն էր կովերու համար։ Ապատպրութենէն ետքն էր որ չէնցաւ։ 1947ին 484·000 ուղեւորներ ան – ցած են այս օդակայանէն։ Այս տարի կը հաշուեն քառասուներիկը, 1·700·000 հոգի։ Նոր ծրագրի մը համաձայն, օդակայանը պիտի դառնայ ամենամեծը եւ ամէնէն արդիականը ոչ միայն Փարիզի, այլ եւ ամբողջ Եւրոպայի մէջ։ Այն առեն ու – զեւորներուն թիւը պիտի բարձրանայ տարեկան հինգ միլիոնի։ Շարք մը նոր եւ վիթխարի հանգարներուն գառաջինը կը լրանայ մինչեւ տարեվերջ։ Այս հանգարը նեբքին զերաններ չունենալով, ամէնէն մեծ օդանաւերն ալ կրնայ ներս առնել։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Աբգեսատկական Մի – թեանց պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», խստօրէն քննադատելով կրօնական նա – խապաշարումները, կը պահանջէ փակել Կլինքոմօ կոչուած աղբիւրը, որուն ջու – րերը բուժիչ յատկութիւններ ունին եղեր։ Հազարաւոր հաւատացեալներ կ'երթան այս աղբիւրը, զարման զանելու համար զանազան ցաւերու։ Կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», նոր խմ – բագրականով մը կը ձաղկէ կրօնը երբեւ «կպչուն եւ վնասակար մնացուկ մը զրա – մատիրութեան»։ «Գրական Թերթ»ը կը զանգատի թէ նահանգի մը հոգագործնե – րը կը չարունակեն կրօնական ծեսերը, լքելով իրենց աշխատանքը։ Միեւնոյն ա – տեն զիտել կուտան թէ բազմաթիւ երի – տասարդներ, նոյնիսկ մտաւորականներ եւ մասնագէտներ կը հետեւին կրօնական արարողութեանց։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ժողովրդային կուսակ – ցութիւնը որոշեց չմասնակցիլ յառաջիկայ հայ խորհրդարանական ընտրութիւննե – րուն։ Սուրիոյ զատաւորները գործադուլ յայտարարեցին։ Կը պահանջեն ամսա – կանութեան յաւելում։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ թեթեւ ցնցումներ տեղի ունեցան ուրբաթ առաւ Լիոնի, Քլէռման Ֆէռանի եւ Փուասի նահանգին մէջ։ Ցնցումներ զգացուեցան նաեւ Զուրիխ – բիոյ, Իտալիոյ եւ Ալժէրի մէջ։

ՉԻՆԱԴԱՌԱՐԻ յանձնախումբը իր առա – ջին նիստը պիտի գումարէ յառաջիկայ կիրակի՝ Նիս Տէլէֆի մէջ։

Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ստորագրէն հինգ տող –

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱԻԵԼԻ ՔԱՆ ԳԱՐՇԵԼԻ

Ա.

Յուսաթերը Յունիս 4ի եւ 5ի խմբագրականներով «հանրային դատաստանին» կը յանձնէր Եգիպտոսի ոամկավար – ապատական կուսակցութիւնը, «անպատիւ ապրքի մը առիթով »:

Յառաջ, Յունիս 11, 12 եւ 13ին, «Գարշելի» «ժուռնալ» մը Հ· Յ· Դաշնակցութեան դէմ Մայիս 28ի առիթով» խորագրին տակ արտատպեց «Յուսաթեր»ի այդ խմբագրականները, ծանօթացնելով իր ընթերցողները «անպատիւ պայքարի» մը բոլոր մանրամասնութիւններուն:

Գաղթաշխարհի մեր բոլոր մամուլի օրգանները իրենց կարգին արտատպեցին ինդրոյ առարկայ խմբագրականները: Այս իրողութիւնը միայն բաւական է հաստատել, որ Գահիրէի Ռամկավար Ազատական կուսակցութեան վարիչներու դարչելի արարքը դուրս եկած տեղական նեղ շրջանակէն, դրուած է բովանդակ հայութեան դատաստանին առջեւ:

Նկատի ունենալով հարցի արտակարգ կարեւորութիւնը եւ ապա, իր չուրջ ըստեղուած ծաւալուն հետաքրքրութիւնը, արդարօրէն կը սպասէր, որ Գահիրէի Ռամկավար վարիչները, քաջարար եւ առանց նոր ու անիմաստ վարանումներու, պատասխանէին «Յուսաբեր»ի յստակօրէն ձեւակերպած մեղադրանքներուն:

Դժբախտաբար, մեր անարի, եւ ան – պարկեշտ հակառակորդները, ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս, փոխանակ հերքելու իրենց դէմ օր ցերեկով ձեւակերպուած մեղադրանքները, դիմեցին ծուռ ու մուռ ճամբաներու:

Ընդհանուր խօսքերու չրջագծին մէջ չմնալու համար, թարմացնենք յիշողութիւնները՝ խտացնելով հիմնական մեղադրանքները:

Ըսենք անմիջապէս, որ «չկայ զազրութ մը, ուր ամէնաբուռն պայքարները տեղի ունեցած չըլլային Մայիս 28ի չուրջ» :

« Այդ պայքարները, կը չարունակէ « Յուսաբեր », տեղի ունեցան նաեւ ե – րիպատոսի մէջ, միշտ այս կամ այն չափով փոթորկելով մեր հանրային կեանքը եւ երկրի իշխանութեանց ուշադրութիւնը մեր ներքին վէճերու վրայ հրաւիրելով» (ընդգծումը մերն է, Ա· Տ· Թ·):

Մայիս 28ի դէմ մղուած պայքարը յաջողութեամբ պսակելու համար, Եգիպտոսի մեր հակառակորդները դիմեցին պատգան մեքենայութիւններու :

Որպէս «ազգային ոճ» ուղեցին պարտադրել Նոյեմբեր 29ը: Այս առաջարկութեան դէմ բուռն ընդդիմութեան հանդիպելով, հրապարակ դրին նոր առաջարկութիւն մը :

Մայիս 28ը ոճնակատարելու համար, պահանջեցին ոճնակատարել նաեւ Նոյեմբեր 29ը :

Երբ այս խաղը չանցաւ, առաջարկուեցաւ այս անգամ չոճնակատարել ոչ Մայիս 28 եւ ոչ ալ Նոյեմբեր 29:

Այս առաջարկն ալ ընդդիմութեան հանդիպելով, մեր հակառակորդները կրկին եւ նոր ուժգնութեամբ դէմ կեցան Մայիս 28ին:

« Այլանդակ ձեւով այս պայքարը տեղի ունեցաւ մանաւանդ անցեալ տարի. ժուռնալներ արուեցան Իշխանութեանց, հարցաքննութիւններ եղան, գաղութը խռովքի օրեր ապրեցաւ, բայց ի վերջոյ կարելի եղաւ պարզել ամէն բան եւ արժանահաւատ կերպով Հայաստանի անկախութեան տարեդարձը ոճնակատարելու (Յուսաբեր):

Արդարօրէն կ'ակնկալուէր, որ Մայիս 28ի չուրջ տեղի ունեցած անտեղի եւ վտանգաւոր վէճերը վերջ դրած էին, առնուազն Եգիպտոսի գաղութին մէջ :

Այդպէս չեղաւ դժբախտաբար : «Բացառիկ սասակութեամբ եւ ամէնէն սուր ձեւերով պայքարը Մայիս 28ի դէմ վերսկսաւ մանաւանդ այս տարի »:

Գահիրէի քաղաքական ժողովի 1954 Փետրուար 23ի նիստին, Քաղաքականի Դաշնակցական անդամը՝ ընկեր Լ· Տէր Ասատուրեան կ'առաջարկէր անհրաժեշտ կարգադրութիւններն ընել, խափանելու համար Մայիս 28ի ոճնակատարութեան չուրջ նոր վէճերն ու թիւրիմացութիւնները : Եւ արդարեւ, սովորաբար Հայաստանի անկախութեան տարեդարձի օրը փակ կը մնային ազգային հիմնարկութիւններն ու վարժարանները, մեր ընկերը կ'առաջարկէր, որպէսզի Քաղաքական ժողովը իր հրահանգները տայ թեմի առաջնորդ Մամբրէ արք· Սիրունեանին, նախօրօք համապատասխան կարգադրութիւններ ընելու համար :

Մեր ընկերոջ այս առաջարկութիւնը, առիթ կուտայ նոր վիճաբանութեան մը : Հարց, անգամ մը եւս «այն մխրքը կ'արծարծուի, թէ Մայիս 28ը քաղաքական բնոյթ ըլլալով, իսկ մենք կրօնական համայնք ըլլալով՝ այդ օրը Ազգ· Իշխանութեանց կողմէ եւ մեր վարժարաններուն մէջ պէտք չէ որ ոճնուի »:

Ընկեր Լ· Տէր Ասատուրեանը բուռն կերպով կ'ընդդիմանայ յայտնուած այդ տեսակէտին:

Չժխտելով անոր քաղաքական բնոյթը, մեր ընկերը կը դնէ, որ Մայիս 28ը որպէս համազգային ոճն, «իր մէջ կը խոր – հրդաւորէ մեր պատմութեան վեց խաւար ու սարսափական դարերու ազատութեան անհչը» պէտք է որ ոճնակատարուի հայութեան կողմէ եւ համայն գաղթաշխարհի մէջ»: Ընկեր Տէր Ասատուրեանը կը յիշէ միաժամանակ, որ երկրի իշխանութիւնները լաւատեղեակ ըլլալով հանդերձ Մայիս 28ի գերազանցապէս քաղաքական բնոյթին, «ցարդ արգիլած չեն այդ թուականին ոճնակատարումը, այլ արտօնած են դայն»: Ակնարկները ընելով անցեալին գազանի ուժերու կողմէ Մայիս 28ի չուրջ իշխանութեան տրուած ժուռնալներու մասին, առիթ կուտայ երկխօսութեան մը մեր ընկերոջ եւ Քաղաքական Ռամկավար անդամ Պ· Մ· Գուլումճեանի միջեւ :

Հոս է, որ երեւան կուգայ Ռամկավար Ազատական կուսակցութեան գարչելի կերպարանքը: Պ· Մ· Գուլումճեանը կ'ընէ մէկէ աւելի չատ պարզ եւ յստակ խոստովանութիւններ :

Ան կ'ընդունի, որ Մայիս 28ին եւ Գաղնակցութեան դէմ արուած են «ժուռնալ»ները, եւ որ այդ արարքի հեղինակները « անպատասխանատու մարդիկ չէին », այլ « մեծ », ենթադրաբար իր ընկերներն ու գործակիցները :

«Ես էի դիմողը, մեծ էիմ» քաջարար կը խոստովանի Պ· Գուլումճեանը, ընդլով նաեւ հետեւեալ սպառնականքը — «եթէ այսօր հոս չորոշուի Մայիս 28ը չոճնակատարել, այս տարի եւս պիտի դի – մեծ, անցեալ տարի չյաջողեցանք, ուրուվհետեւ ուշ դիմեցինք, այս տարի աւելի շուտ պիտի դիմեն»:

Ոճնքը գործի կը վերածուի, իսկապէս աւելի չուտ :

Գաղթական ժողովը կ'անտեսէ եւ ոամկավար Քալ Նազարի սպառնալիքները եւ կ'որոշէ Մայիս 28ը ոճնել պատշաճօրէն: Կարգադրութիւններ կ'ըլլան Անկախութեան տարեդարձի օրը փակ պահել ազգային հաստատութիւններն ու վարժարանները: Կ'որոշուի պաշտամունքի յատուկ արարողութիւն Անկախութեան պայքարի մէջ ինկած բոլոր նահատակներու յիչատակին: Ազգային ճակատին վրայ չարաչար պարտութիւն կրելով, Ռամկավար կուսակցութիւնը կը դիմէ իր երկրորդ զէնքին՝ «ժուռնալ»ներու :

Ս· ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

JEAN JAURÈSԻ

ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

●

1914 Յուլիս 31ին, իրիկուան ժամը 10ին կը սպաննուէր Ժան Ժօռէս: Ան որ կը մարմնացնէր Ֆրանսական հայրենասիրութեան ամէնէն ազնիւ խորհուրդը եւ ուրուն համայիչ խօսքը կը վերացնէր բազմութիւնները: Ան ինկաւ հարուածէն թշուառական չիմարի մը՝ Պ· Վիլէնի, որ ծիքը մութ եւ ցած ապրումներ կիրքերու :

Ժօռէս կը վերապատնար Պրիւքսէլէն, ուր խօսած էր միջազգային բանուորութեան ներկայացուցիչներուն առջեւ, ուրոնք անձկութեամբ կը հետեւէին զէպքերու ընթացքին, եւ վերջին եւ սրտայոյզ կոչով մը երդում կ'առնէր որ բոլորը միանան, որպէսզի անոնց սրտին զարկերը հետացնէ ահաւոր մղձաւանջը :

Ամբողջ օրը խօսած եւ համոզած էր որ ձեռք ամուռած միջոցներու մասին սխալ մեկնութիւն չարուէին Պերլինի Վիլհելմսթրասսէի մէջ: Արտաքին գործերու նախարար Արէլ Ֆէրրիի հետ տեսակցութենէն ետք, տեսնուած էր «Իւմանիթէ»ի իր աշխատակիցներուն հետ, գրելու համար իր վերջին յօդուածը: Բոլորին մէջ գրեթէ միակն էր

դամ Պ· Մ· Գուլումճեանի միջեւ :

Հոս է, որ երեւան կուգայ Ռամկավար Ազատական կուսակցութեան գարչելի կերպարանքը: Պ· Մ· Գուլումճեանը կ'ընէ մէկէ աւելի չատ պարզ եւ յստակ խոստովանութիւններ :

Ան կ'ընդունի, որ Մայիս 28ին եւ Գաղնակցութեան դէմ արուած են «ժուռնալ»ները, եւ որ այդ արարքի հեղինակները « անպատասխանատու մարդիկ չէին », այլ « մեծ », ենթադրաբար իր ընկերներն ու գործակիցները :

«Ես էի դիմողը, մեծ էիմ» քաջարար կը խոստովանի Պ· Գուլումճեանը, ընդլով նաեւ հետեւեալ սպառնականքը — «եթէ այսօր հոս չորոշուի Մայիս 28ը չոճնակատարել, այս տարի եւս պիտի դիմեն, անցեալ տարի չյաջողեցանք, ուրուվհետեւ ուշ դիմեցինք, այս տարի աւելի շուտ պիտի դիմեն»:

Ոճնքը գործի կը վերածուի, իսկապէս աւելի չուտ :

Գաղթական ժողովը կ'անտեսէ եւ ոամկավար Քալ Նազարի սպառնալիքները եւ կ'որոշէ Մայիս 28ը ոճնել պատշաճօրէն: Կարգադրութիւններ կ'ըլլան Անկախութեան տարեդարձի օրը փակ պահել ազգային հաստատութիւններն ու վարժարանները: Կ'որոշուի պաշտամունքի յատուկ արարողութիւն Անկախութեան պայքարի մէջ ինկած բոլոր նահատակներու յիչատակին: Ազգային ճակատին վրայ չարաչար պարտութիւն կրելով, Ռամկավար կուսակցութիւնը կը դիմէ իր երկրորդ զէնքին՝ «ժուռնալ»ներու :

Ս· ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

որ չէր ուզեր հաւատալ թէ այնքան մօտ էր ազէտը :

Ու երբ քանի մը մաերիմ բարեկամներու հետ կը ճաչէր «Քուուատան» փոքրիկ ճաչարանին մէջ, որբապիզծ ձեռք մը կը պատրաստուէր խզել անոր կեանքի թելը: Անոր որ կոչուած էր մեծ դեր կատարելու մարդկութեան օգտին :

Այն պահուն երբ կը դիտէր փոքր աղջիկան մը նկարը զոր հայրը ցոյց կուտար իրեն եւ Ժօռէս կը զովէր զայն քաղցրժպիտով մը, եւեւէն ատրճանակի 2հարուածներ վզին, վար կը գլորէին գինքը : Առանց բառ արտասանելու, առանց ճիչի կ'իյնար տրիբունը իր արիւնով թրջելով նստարանը, ուր երկնցուցին իր բարեկամները: Դուրսը ամառնային աստղազարդ երկինք մը Փարիզի վրայ, միակ անմոռանալի դեղեցիկ տեսարանը արժանի մեծ հոգեվարքին :

Լուրը հասիւ տարածուած, յուսահատութեան եւ զայրոյթի ալիք մը կը բարձրանար: Հազարաւոր բանուորներ, այր թէ կին, կը կարեն ոամիկանութեան չրջաթան, կը վազեն դէպի Մոնմարթրի պողոտան : Երբ քաղաքապետական հիւանդանոց փոխադրող կառքը կը տանէր տրիբունի մարմինը դէպի Թուռ փողոցի այն փոքր յարկաբաժինը ուր պիտի ցուցադրուէր , ծաղիկներու տեղատարափ մը թափեցաւ վրան «կեցցէ Ժօռէս» բացականչութիւնով :

Քառասուն տարիներ տահէն անկէ ի վեր, տակաւ հայրենասէրներ եւ միջազգայնականներ, մենք կը յիշենք Ժօռէսի հանդիսաւոր եւ տեղ յատարարութիւնը , անոնց որ կ'ուզէին չղթայազերծել պատերազմը, «եթէ առաջին ճակատամարտներու դինուորութեան մէջ, մեր վարիչները չյաղողին իրենց եռեւէն քաչել զանգուածները , երբ ժանտասենդը լրացնէ հրացանին պակասը, երբ թշուառութիւնը եւ մահը պիտի հարուածեն , դինուորութենէ սթափած մտաւոր մարդիկ պիտի դիմեն դերման, Ֆրանսայի, ռուս, իտալացի վարիչներուն եւ հարցնեն թէ ինչ պատճառաբանութիւն կրնան տալ զրոյց դիակներուն: Այն ատեն չղթայազերծ յեղափոխութիւնը պիտի ըսէ « կորսուէ, եւ ներողութիւն խնդրէ Աստուծմէ եւ ոճիրը յղացող մարդոցմէ, որ ի գործ դրին չարիքը մարդկութեան հանդէպ» :

Թող անմար մնայ Ժօռէսի յիչատակը :

ՕՏԻԹ ՄԻՒԱՅԵԼԵԱՆ

---

35 ՏԱՐԵԿԱՆ ԿԻՆ ՄԸ Յուլիս 26ին մօտենալով կաթոլիկ ժողովրդապետին, դանակը խրեց վզին, երբ ան ծնրադիր կ'աղօթէր Սան Ֆրանչիսկոյի եկեղեցին, պատարագի պահուն: Քահանան գետին փռուեցաւ ուչաթափ: Անմիջապէս հիւանդանոց փոխադրեցին, բայց վիճակը վտանգաւոր չէ: Յարձակումէն վերջ սրիկան քահանային քով ձգեց դանակը, եւ անկիւն մը քաչուելով սկսաւ ազօթել, մինչեւ որ ոստիկանները եկան ձերբակալեցին: Քահանան կ'ըսէ թէ չէր ճանչնար սրիկային :

ՕՏԱՐ ԼՋԵՐ

ՁԿՆՈՐՍԸ ԵՒ ԻՐ ՀՕԳԻՆ

●

— Ինչ որ կ'ուզես հարցուր ինծի, բայց այս հարցին մասին ոչ մէկ առեն :

Ձկնորսը խնդաց եւ աւելի ուժով բռնեց դասակը :

Կախարդուհին երբ հասկցաւ որ ալ պիտի չկարենայ ազատիլ, ըսաւ .

— Ես աւելի դեղեցիկ եմ, քան թէ ծովու աղջիկները, աւելի վայելուչ անոնցմէ, որոնք կ'ապրին կապոյտ ջուրերուն մէջ:

Ան իրեն մօտ քաչեց ձկնորսը եւ իր դէմքը միացուց անոր :

— Եթէ խոստումդ չկատարես, քեզ պիտի սպաննեմ, դիս խաբած ըլլալուդ համար :

Կախարդուհին սարսռաց եւ գորչա – դունեցաւ, ինչպէս՝ Յուդայի ծառին տերեւները :

— Ուրեմն թող այդպէս ըլլայ, ըսաւ ան, ի՞նչ փոյթ ինծի, քու հոգիդ է ոչ թէ իմս: Ինչպէս որ կ'ուզես այնպէս թող ըլլայ: Եւ գօտիէն իժի մորթէ չինուած կոթով պզտիկ դանակ մը հանեց ու ձկնորսին տուաւ :

— Ատիկա ինչի՞ պիտի ծառայէ, ըսաւ ձկնորսը գարմացած :

Ան վայրկեան մը լուռ մնաց, դէմքին վրայ տոկունի արտայայտութիւնը ունար: Յետոյ իր ճակտին վրայի մազերը վեր առնելով եւ տարօրինակ ժպիտով մը պատասխանեց .

— Մարդկի հոգիին համար մարմնին չուքն է կ'ըսեն , մինչդեռ մարմնին չուքը չէ այլ հոգին է: Հոն ծովափը ոտքի կեցած, կռնակդ դէպի լուսնին պիտի գարձնես եւ ոտքերուդ չուրջ դանուող այս չուքը որ մարմնիդ հոգին է, պիտի կարես եւ անոր պիտի հրամայես որ քեզմէ հեռանայ ու ան պիտի հնազանդի :

Երիտասարդ ձկնորսը գոչաց :

— Սատ՞յդ է որ կ'ըսես, ըսաւ ան :

— Այո, իրականութիւն, միայն թէ պիտի խնդրեմ որ մէկուն բնաւ գան մը չըսես, բացագանչեց եւ ձկնորսին ոտքերուն փարելով սկսաւ լալ:

Ձկնորսը կախարդուհին մինակ թողուց Թանձրաթիթ խոտերուն մէջ, եւ գաչոյնը գօտիին մէջ դնելով լերան քովէն սկսաւ վար իջնել:

Հոգին, որ իրեն կ'ընկերանար, ըսաւ.

— Աւաղ, այսքան տարիներ քեզի հետ միասին ապրեցայ եւ ծառաղ էի: Ձիս քովդ մի հեռացներ: Քեզի ի՞նչ ցաւ պատճառեմ :

Երիտասարդ ձկնորսը սկսաւ խնդալ :

— Դուն ինծի ոչ մէկ զէշութիւն ըրիր, բայց քեզի պէտք չունիմ, աշխարհ ընդարձակ է, երկինքը կայ, գժոխքը, ինչպէս նաեւ մինչազգային անջրպետը, որ ջեր ուզեր հաւատալ թէ այնքան մօտ էր ազէտը :

Ու երբ քանի մը մաերիմ բարեկամներու հետ կը ճաչէր «Քուուատան» փոքրիկ ճաչարանին մէջ, որբապիզծ ձեռք մը կը պատրաստուէր խզել անոր կեանքի թելը: Անոր որ կոչուած էր մեծ դեր կատարելու մարդկութեան օգտին :

Այն պահուն երբ կը դիտէր փոքր աղջիկան մը նկարը զոր հայրը ցոյց կուտար իրեն եւ Ժօռէս կը զովէր զայն քաղցրժպիտով մը, եւեւէն ատրճանակի 2հարուածներ վզին, վար կը գլորէին գինքը : Առանց բառ արտասանելու, առանց ճիչի կ'իյնար տրիբունը իր արիւնով թրջելով նստարանը, ուր երկնցուցին իր բարեկամները: Դուրսը ամառնային աստղազարդ երկինք մը Փարիզի վրայ, միակ անմոռանալի դեղեցիկ տեսարանը արժանի մեծ հոգեվարքին :

Լուրը հասիւ տարածուած, յուսահատութեան եւ զայրոյթի ալիք մը կը բարձրանար: Հազարաւոր բանուորներ, այր թէ կին, կը կարեն ոամիկանութեան չրջաթան, կը վազեն դէպի Մոնմարթրի պողոտան : Երբ քաղաքապետական հիւանդանոց փոխադրող կառքը կը տանէր տրիբունի մարմինը դէպի Թուռ փողոցի այն փոքր յարկաբաժինը ուր պիտի ցուցադրուէր , ծաղիկներու տեղատարափ մը թափեցաւ վրան «կեցցէ Ժօռէս» բացականչութիւնով :

Քառասուն տարիներ տահէն անկէ ի վեր, տակաւ հայրենասէրներ եւ միջազգայնականներ, մենք կը յիշենք Ժօռէսի հանդիսաւոր եւ տեղ յատարարութիւնը , անոնց որ կ'ուզէին չղթայազերծել պատերազմը, «եթէ առաջին ճակատամարտներու դինուորութեան մէջ, մեր վարիչները չյաղողին իրենց եռեւէն քաչել զանգուածները , երբ ժանտասենդը լրացնէ հրացանին պակասը, երբ թշուառութիւնը եւ մահը պիտի հարուածեն , դինուորութենէ սթափած մտաւոր մարդիկ պիտի դիմեն դերման, Ֆրանսայի, ռուս, իտալացի վարիչներուն եւ հարցնեն թէ ինչ պատճառաբանութիւն կրնան տալ զրոյց դիակներուն: Այն ատեն չղթայազերծ յեղափոխութիւնը պիտի ըսէ « կորսուէ, եւ ներողութիւն խնդրէ Աստուծմէ եւ ոճիրը յղացող մարդոցմէ, որ ի գործ դրին չարիքը մարդկութեան հանդէպ» :

Թող անմար մնայ Ժօռէսի յիչատակը :

ՕՏԻԹ ՄԻՒԱՅԵԼԵԱՆ

---

35 ՏԱՐԵԿԱՆ ԿԻՆ ՄԸ Յուլիս 26ին մօտենալով կաթոլիկ ժողովրդապետին, դանակը խրեց վզին, երբ ան ծնրադիր կ'աղօթէր Սան Ֆրանչիսկոյի եկեղեցին, պատարագի պահուն: Քահանան գետին փռուեցաւ ուչաթափ: Անմիջապէս հիւանդանոց փոխադրեցին, բայց վիճակը վտանգաւոր չէ: Յարձակումէն վերջ սրիկան քահանային քով ձգեց դանակը, եւ անկիւն մը քաչուելով սկսաւ ազօթել, մինչեւ որ ոստիկանները եկան ձերբակալեցին: Քահանան կ'ըսէ թէ չէր ճանչնար սրիկային :

Ձկնորսը նետ ընկրկեցաւ եւ ուժգնօրէն դաչոյնը գօտիին մէջ դրաւ, վախը պատեց դինքը:

— Կորսուէ ասկէց, այլեւս բնաւ երեսդ չտեսնեմ, մրմնջեց :

— Բայց գիբար կրկին պիտի տեսնենք , ըսաւ հոգին: Իր ձայնը արծնգի ձայնին չափ թեթեւ էր, մինչ կը խօսէր հազիւ իր շրթները կը չարժէին :

— Ի՞նչպէս կրկին պիտի տեսնենք զիբար, հարցուց ձկնորսը, պիտի չկարենայ հետեւիլ ինծի մինչեւ ծովուն խորը :

— Տարին անգամ մը, այս վայրը պիտի գամ եւ քեզի պիտի ձայնեմ : Թերեւս պէտք ունենայ ինծի :

— Քեզի ի՞նչու պէտք ունենամ, պոռաց երիտասարդ ձկնորսը: Բայց քանի որ այդպէս կը փափաքիս, կամքդ թող ըլլայ :

Ձկնորսը խորասուզուեցաւ ծովուն մէջ, Տրիտոնները հնչեցուցին իրենց փողերը եւ պզտիկ ծովանուչը եկաւ ձկնորսին մօտ , իր թեւերը անոր վզին չուրջ պարուրելով համբուրեց չրթներէն :

ՕՍԿԱՐ ՈՒԱՅԼՏ

(Շար·)

ԿԱՐԵՒՈՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1953ի ԳԱՂԹԱՑԻՆ ԲԱՑԱՌԻԿ

ՕՐԷՆՔԻ ՄԱՍԻՆ

★

Պետական Բաժանմունքի Վիզայի Գրասենեակի պետին մասնաւոր օգնական Պ. Ճերէնք Լ. Օէրպէք քաղաքացիական ու դաղթականական հարցերով հետաքրքրը – ուղղ կազմակերպութեանց ներկայացու – ցիչներու մէկ խորհրդակցական ժողովին, որ տեղի ունեցաւ Աթլանթիկ Սիթիի մէջ, չափական տեղեկութիւններով լի ճառ մը խօսած է, որուն ամփոփումը կուտանք ստորեւ ։—

1953ի Տիր Ռէֆիւճի Ըզլիճ աֆքը, որ օրէնք դարձաւ 1953ի Օգոստոս 7ին, նախագահ Այզընհաուըրի առորագրու – թեամբ, ի գործու պիտի մնայ մինչեւ 1957ի Յունուար մկկը: Այս օրէնքին նպատակն է օգնել Կոմունիստ ոչխիմներու, բնական աղէտներու եւ պինուորական գործողու – թեանց զոհերուն գալու Ամերիկա իբր մնայուն գաղթականներ: Անոր նպատակն է նաեւ թեթեւցնել բեռը Իտալիոյ, Հո – լանտայի եւ Յունաստանի նման երկիրներու որոնք կը ճնշուին բազմա – բնակչութեամբ, դիւրացնելով գաղթը՝ դէպի Ամերիկա, Ամերիկեան քաղաքացիներու եւ մնայուն բնակիչներու պարա – գաներուն՝ որոնք ներկայիս կը գտնուին յիշեալ երկիրները եւ կ'ուզեն գալ Ամե – րիկա: Ապա այս ներգաղթը կը դիւրացնէ մուտքը որբերու ու կը հատուցանէ բնա – կութիւնը որոչ թուով օտարականներու, որոնք ժամանակ մը ի վեր կը գտնուին Ամերիկա: Առաւելագոյն թիւը այն ամէ – նուն որ պիտի կրնան օգտուիլ այս օրէնքէն՝ նշանակուած է 214·000:

Այս օրէնքի դլխաւոր արժէքը կը կայանայ այն իրողութեան մէջ որ այս 214·000 գաղթականները ենթակայ պիտի չըլլան ներգաղթի հիմնական օրէնքի սեղմումներուն. այլ խօսքով՝ անոնք պիտի չսպասեն գոթայի: Միւս կողմէ՝ այս օրէնքը ոչ մէկ կերպով պիտի ազդէ այն գաղթականներուն թուին վրայ, որոնք պիտի գան գոթայով: Երկու օրէնքները պիտի գործադրուին բոլորովին անկախաբար:

1953ի բացառիկ օրէնքէն պիտի կրնան օգտուիլ չորս կարգի օտարականներ.

Ա. 214·000ին 186·000ը պիտի բլլան այն մարդիկը, որոնք գոհերն են կոմունիզմի, բնական աղէտներու եւ պինուորական գործողութեանց, ուր ալ գտնուին անոնք, Եւրոպայի թէ Ասիոյ մէջ: Ասոնցմէ 90000 պիտի առնուին Արեւմտեան Գերմանիա – յէն, Պերլինի Արեւմտեան մասէն եւ Աւստրիայէն: Տասը հազարը Ազատեան դաշնագրութեան անդամ երկիրներէ եւ Թուրքիայէն, Շուէյտէն, Իրանէն ու Թրի – նիդատէն:

45·000ը Իտալիայէն
15·000ը Յունաստանէն
15·000ը Հոլանտայէն

երկու հազարը Մերձ· Արեւելքէն:
հինգ հազարը Հեռաւոր Արեւելքէն:
երկու հազարը Լեհ վեթերաններէն:

Երկու հազարը Զինացի փախստական – ներէն:

Բ. Գաղթականներու երկրորդ մեծ խումբը պիտի կազմեն 15·000 Իտալացի – ներ, երկու հազար Հոլանտացիներ եւ երկու հազար Ճոյներ, որոնք մօտիկ քաղաքացի պարագաներ ունին Ամերիկայի մէջ — ծնողք, զաւակ, եղբայր կամ քոյր: Ճիշդ է որ ասոնք նախապատուութիւն ունեն Գաղթային հիմնական օրէնքով, բայց այս բացառիկ օրէնքին չնորհիւ անոնք պէտք պիտի չունենան սպասելու իրենց գոթայի կարգին:

Գ. 1953ի բացառիկ գաղթային օրէնքէն օգտուողներու երրորդ խումբը պիտի կազմեն չորս հազար որբեր, որոնք պիտի որդեգրուին Ամերիկացիներէ: Որդեգրութեան գործողութիւնը կրնայ կատարուիլ Ամերիկայի մէջ կամ որբին գտնուած վայրը:

Դ. Զորրորդ եւ վերջին խումբը պիտի բլլան հինգ հազար անձեր, որոնք 1953ի Յուլիս մկկէն առաջ կը գտնուէին Ամերիկա իբր այցելուներ եւ չեն կրցած վերադառնալ իրենց երկիրները՝ վախնալով թէ քաղաքական կամ կրօնական պատճառներով հալածանքի պիտի ենթարկուին:

Այս չորս կարգերու խնդիրները պիտի կարգադրուին տարբեր գործողութիւններով:

1· Փախստական մը կամ տարագիր մը որպէսզի կարենայ օգտուիլ այս օրէնքէն՝ պէտք է որ Ամերիկեան քաղաքացիի մը կողմէ տրուած երաշխաւոր մը ունենայ, թէ անմիջապէս որ հասնի Ամերիկա՝ իրեն համար ապահովուած պիտի բլլայ բնակարան, աշխատանք եւ ընկերութեան կամ կառավարութեան վրայ բեռ պիտի չբլլայ:

Երաշխաւորը տարագրող քաղաքացին պէտք է գործատէրերէ, գրամատուններէ տրուած վկայագրերով, ինչպէս եւ իր վճարած տուրքերու տականներով (Ինքըմ Թէքս Բիթըրն) գոբացնէ իր երաշխաւորը: Եթէ տակայն կամաւոր կազմակերպութիւն մը հոգատէ անոր երաշխաւորը՝ այն ժամանակ ինք պէտք չունի այս մանրամասնութեանց մէջ մանելու:

2· Մօտիկ ազգականներ բերելու պարագային՝ Գաղթային պաշտօնեաները ամէն քննութիւն կը կատարեն ազգակցական կապը գաղթականին եւ Ամերիկա գտնուող քաղաքացիին միջեւ: Այս բանին հաստատումէն յետոյ տեղին ամերիկեան հիւպատոսին կը յանձնարարուի որ գաղթականին տուրք անհրաժեշտ վիզան: Նոյն ատեն Ամերիկայի մէջ գտնուող ազգական քաղաքացիէն կ'առնուի երաշխաւորը մը թէ իր ազգականը — ծնող, զաւակ, եղբայր, քոյր եւ այլն — երբ դայ Ամերիկա՝ բեռ պիտի չդառնայ ընկերութեան կամ կառավարութեան: Այս պարագային տակայն, գործի եւ բնակարանի ապահովութեան համար երաշխաւորը չի պահանջուիր Ամերիկեան քաղաքացիէն:

ԱՆԶԻ.

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅՐԸ.— Տղաս, ալ ես տարիքս առի եւ գործէ պիտի հաշուիմ: Պէտք է տեղս անցնիս եւ գործը չարունակես:

ՏՂԱՆ.— Քեզի բան մը ըսե՞մ, հայրիկ, քանի մը տարի եւս չարունակէ, երկուքս միասին կը քաշուինք ...

— *Ինչ որ երէկ հօրեղբայրս ըսած էր: Երկուքս ալ քաջառողջ ենք, անթերի ենք, դաւակ ունենալու ամէն յարմարութիւն – ներով օժտուած ենք, բայց թէ համբերելու եւ յուսալու ենք: Օր մը թերեւս կը – նանք դաւակ ունենալ: Գիտութիւնը բնութեան այս գաղտնիքին չէ թափանցած եւ – դեր տակաւին ... վերջապէս, տասնկ բաներ ...*

— *Աստուծով կ'ըլլայ մըմնջեց մայրը աչքերը երկինք դարձնելով պաղատագին:*

— *Աստուծով, կրկնեց հօրեղբայրը, համբիչը քաշելով դողդողալին:*

— *Աստուծով, արձագանգեց Մալվինէ ուսերը թօթուելով արհամարհանքով:*

Գ.

Մալվինէ իր սիրական ընթերցումնե – րուն մէջ թաղուեցաւ նորէն. Լօնկֆէլլօն ու Լամարթինը թղթատեց ամբողջ ձմե – ռը: Այդ տան մէջ կեանքը իր նոռմալ վիճակը վերստացած էր կարծես: Ալ ոչ բը – ժիշկի խօսք եղաւ, ով զաւկի, ոչ ալ ա – ռողջապահական ոեւէ: Հարցի: Ամէնուն վրայ համակերպութիւնը տիրած կը թուէր: Մալվինէ մինչեւ իսկ վերահաստատեց իր յարաբերութիւնները մէկ քանի վաղածանօթ բարեկամուհիներու հետ, որոնք ինքնաբերաբար դադրեցուցած էին իրենց պարբերական այցելութիւնները առնոր խժռոտ ախորժենէ ազդուելով:

Դաշնակի անուշ խաղերը տան տան հնչեցին նորէն տան մէջ, եւ Բենիամին որ ժամանակին ազդեցութեանը վրայ մեծ յոյս դրած էր, սիալած չըլլալը գործնականապէս հաստատեց:

Իրաւ է որ իրեն հետ կնոջր վարմունքին մէջ առաջուան անկեղծ մտերմութիւնը եւ խանդակաթ վերաբերմունքը չտա – տաւ ուզթոր Ոգորեանին արուած այցելութեան օրէն ի վեր մանաւանդ, բայց եւ այնպէս Մալվինէ քօռէքթ էր իրեն հան – դէպ սովորականին պէս մեծարալից եւ մինչեւ իսկ հոգածու: Կը զգար որ իրենց միջեւ խզուած եւ վերջնականապէս քայ – քայուած բան մը կար, բայց տիկա իրողութիւններով եւ դէպքերով հաստատելը դժուար բան մըն էր իրեն համար:

Ցետոյ փոփոխութիւն մըն ալ կար հիմա այդ տան մէջ՝ բաղդատմամբ առաջ – ուանին: Չտաչանք կար հոն, հօրեղբայրը, իր անվերջանալի ընթերցման մէջ միշտ ընկղմած, կը հատուցէր: Անոր սեն – եակին ղրան առջեւը կեցող մը պիտի լըսէր որ Սարգիս աղան իր մաշած կուրծքէն նուագուն հատուչներ կ'արձակէր երբեմն:

Մալվինէի մայրն ալ երկար հատուչներ կ'ունենար, որոնք կը լսուէին դիշերները իսկ, քունին մէջ, իր սենեակէն. Մալվինէ նմանապէս կը հատուչէր, ընթերցման միջոցին, երկար խոհանքներուն առնեը, ճաշած կամ նուագած պահուն:

Տանը միակ ծառան, որ միանգամայն խոհարարն էր, դիտած էր որ ժամանակէ մը ի վեր էֆէնտին, իրիկուններըը տուն վերադարձին, փողոցին դռնէն ներս մը – տած առնեը, երկար հատուչանք մը կ'արձակէր: Կամաց, կամաց կիրակուս ապրանքը դիտեց որ, ոչ միայն էֆէնտին, հապա բոլոր տնեցիները անխտիր հատուչելու վրայ են: Եւ դիշերները կամ առտուն չատ կանուխ արթննալուն, գետնայարկէն կը լսուէր ննջասենեակներէն արձակուած խորաթափանց հատուչանքներ, որոնք չատ դէշ կ'ազդէին իր գաւառացիի տեսուր հոգիին վրայ, որ արդէն հատուչելիս էր միշտ:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍԻՄԱՒԵՇԵԱՆԼԵԱՆ
(Շար.)

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

★

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պուլվ· Օտտոյի Ֆ· Կ· Պաչի եւ Թաղականութեան զպրոցի ամավերջի դաշտահանդէսը տեղի ունեցաւ Յուլիս 18ին:

Բեմը զարդարուած էր Ֆրանսական եւ հայկական դրօշակներով: Ժամանակէն առաջ բազմութիւն մը հաւաքուած էր հանդիսավայրը:

Ճիշդ ժամանակին հանդէսը բացուած յայտարարեց օրուան նախագահուհին՝ Ա· Սուքիասեան, որ ըսաւ.— «Մեր ժողովուրդը ընդունակ ժողովուրդ է, եւ մեծ դիրքերու տիրացած օտար երկիրներու մէջ, ինչպէս հոս: Բայց այսքանը չի բաւեր, կարեւորը՝ պահելն է մեր լեզուն եւ մշակոյթը: Ասոր ուղղելով երիտասարդներուն չեշտեց, հպարտ կեցուածքով կրնաք ըսել որ դուք ալ մեծ ազգի պատկանելէք»:

Ապա բեմ բարձրացան աշակերտ եւ աշակերտուհիներ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Սօնա Թորոսեանի: Եւ երգեցին «Հայ ապրինք եղբարք»: Տասնեակ մը փոքրիկներ հայկական եւ ֆրանսական եռագոյններով մարզանք ըրին, ընկերակցութեամբ Ա·Քէօսէեանի:

Կ'արժէ յիշել Օր· Ռէն Կաթեանը, (Օփեռա Միւնիսիփալէն), որ չատ յաջող կերպով պարեց երկու պարեր, Օր· Թ· Ա– լիքսանեանի դաշնակի ընկերակցութեամբ:

Աշակերտներու կողմէ առաջին անգամ ըլլալով յաջող կերպով ներկայացուեցաւ «Անառակ որդին», բոլորն ալ կարող էին իրենց դերերուն մէջ, բայց «Ճառաջի» սիւնակները խնայելու համար անունները զանց կ'առնենք: Ներկայացուեցաւ նաեւ «Սամաթիայի Աբիկ աղան», նոյն – պէս աշակերտներու կողմէ:

Այս յաջողութիւնը կը պարտինք ուսուցչուհիին, որ ջանք չխնայեց: Թաղականութիւնը եւ Կապոյտ Խաչը կոչ կ'ընեն բոլոր թաղեցիներուն անխտիր, որ յառաջիկայ տարեշրջանին աւելի չատ թիւով աշակերտ եւ աշակերտուհի ղրկեն ղպրոց:

Ներկայ մը

ՓԸԹԻԹ ԱՌՊՈՒԱՅԻ ԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Սիրելի «Ճառաջ», նախորդ դրութեամբ խոստացայ կարգ մը տեղեկութիւններ հաղորդել Փըթիթ Արպուայի նահանգային բուժարանին ու այնտեղ խնամուող հայ հիւանդներուն մասին:

Մարսէյլէն մօտաւորապէս երեսուն, իսկ էքս ան Փրովանսէն տասը քիլոմէթր հեռաւորութեամբ նոճիներու համանուն անտառին մէջ կառուցուած է բուժարանը որ կանաչուէտ, ընդարձակ ամայութիւն մը կը մեկուսացնէ դուրսի հաղորդակցութենէն:

Քոխի զոհերէն չորս հարիւրի մօտ հիւանդներ կը խնամուին այստեղ գիտուեթեան նորահնար դեղերով ու դրութիւններով: Բժշկական կարմը կը բաղկանայ մասնագէտ թոքախտաբոյժներէ, բոլորն ալ երիտասարդ: Վիրաբուժական գործողութիւնները կը կատարէ Ֆրանս· բժշկական արմեան ալդի պարծանքներէն՝ համբաւաւոր Մեթրասը, հիւանդներէն որակուած «անախտական», «հրաշագործ», «աստուածային» ու այլ պատուական մակդիրներով:

Անհամար են, արդարեւ, վիրաբուժական այս երիտասարդ հանճարին կատարած հրաշքները: Շրջանի բժշկական դասէն դատապարտուածներուն փրկութեան վերջին յոյսն է ան որ հիասթափ չէ ըրած երբեք մեծ հաւատքով իր ճարտարութեան ապաւինող այդ դժբախտները:

Այս տարուան ընթացքին, երկու հայ հիւանդներ եւս, յետպատ բարդութիւն – ներէ եւ անպատեհութիւններէ զերծ մնալու համար, դիմեցին Մեթրասի փրկաբար նշդրակին: Անոնք անվնաս անցան իրենց հիւանդութեան վտանգաւոր հանդրուանը ու այժմ կը գտնուին ապաքինման լաւագոյն պայմաններու մէջ:

Մահերու համեմատութիւնը, ըլլայ գործողութեանց ընթացքին եւ անոնցմէ վերջ, մէկ առ հարիւրի չէ հասած նոյնիսկ:

Այս ակնարկս փաստերը դիտութեան յառաջդիմութիւնը ապացուցանող պերճախօս վկայութիւններ են: Կ'ենթադրուի թէ մօտ ժամանակէն թոքերու վիրաբուժական գործողութիւնները պիտի կատարուին նոյնքան դիւրութեամբ որքան այժմ պարզ կուրպիւնը՝ առանց մտահոգիչ հետեւանքներու:

Վերջին տարիներու վիճակագրութիւնները ցոյց կուտան թէ տարեկան հինգ հարիւրի չափ հիւանդներ կը մեկնին բուժբարանէն ապաքինած:

Այստեղ տեսականօրէն խնամուող հայ հիւանդներուն թիւը կը տարուբերի տասնըհինգի միջեւ: Ներկայ թիւն է տասներկու, մէկը էքսէն, իսկ միւսները բոլորն ալ Մարսէյլէն են:

Ոչ մէկ մտահոգիչ պարագայ: Անոնք, բացի վերոյիշեալ երկուքէն, իրենց հիւանդութեան սկզբնաւորութեան ենթար – կուեցան նորագիւտ մանրէներու սպան – նիչներու անհրաժեշտ պատուաստին եւ յոյս կայ որ այսուհետեւ լոկ օգտագործութեամբ եւ հանդիստով կազդուրուին եւ մինչեւ տարեդլուխ մեկնին բոլորն ալ:

Դժբախտաբար գացողներուն տեղերը կը գրաւեն նոր հիւանդներ:

Ինչ որ չափազանց գովելի է, ապրային ու գաւառական ոչ մէկ խտրութիւն դրուած է այստեղ: Ամէն նկատումէ ա – ռաջ ի գործու է Փասթէօռեան հանրածանօթ կարգախօսը:

— *« Քեզ չեմ հարցներ՝ ինչ ազգի կամ կրօնքի կը պատկանիս: Կ'ուզեմ գիտնալ քու ցաւդ մխայն, ես պիտի բժշկեմ քեզ»:*

Այս անուշադիր վերաբերումը պատիւ կը բերէ անշուշտ բուժարանին պաշտօնէութեան ու մանաւանդ մարդկային իրաւունքներու պաշտպանութեան ախոյեան՝ այս ազնիւ երկրին:

Կիրակի օրերը, մասնաւոր հանդիսաւոր մը Մարսէյլէն կը փոխադրէ այցելուներ:

Մեր հանդային կազմակերպութիւնները լոկ Մարսէյլի Կապոյտ Խաչն է որ իրաւունք կը տեսանելու բուժարանին հայ հիւանդներով եւ իր կարելին կը գործադրէ անոնց մտահոգութիւնները մեղմացնելու համար:

Գ. ՔԻՆՏԻՐԵԱՆ

մանաւեր Ֆորմոզի նեղուցէն անցնելով՝ ուղղուեցան դէպի Հայնան :

ԵՒՈՎՊԻՈՑ արքան՝ Նեկիս Մ. Նա – հանդնեցէն վերադարձին, այցելեց Ճու – նասան, արժանանալով մեծ ընդունելու – թեան :

ԺՈՒԻՍի մահուան 40րդ տարելիցին առթիւ, ընկերվարական կուսակցութեան Սէնի մասնաճիւղը երկկ յարդանքի ցոյց մը կազմակերպած էր : Ծաղկեփունջեր դնեցին մեծ ճարտասանին արձան – նուած վայրին վրայ : Ասոնցմէ մեր բարե – կամը էառաւ Տնփրէս ողկոյզով Ժո – ռէսի յիշատակը :

ԴԱՀԼԻԱՔ քուէարկեց օրէնք մը, ընդհ. ներում չնորհելու համար պաղեստինա – րու անկարգութեանց հեղինակներուն :

ՄԱՐՈՔԷն խումբ մը Իւլէմաներ նամակ մը ուղղելով մարդպանին քար – տուղարութեան, կը խնդրեն կառավարու – թենէն ազատ արձակել նախորդ Մալ – թան Սիսի Մուհամմէտը, «Մխակ անձը որ կրնայ խաղաղութիւնը վերահաստա – տել երկրին մէջ » :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Մալաթիոյ Կրթ. ըն – կերութեան Լիոնի մասնաճիւղէ, մաս – նակցութեամբ վիէնաբնակ Մալաթիացի – ներու : Այս կիրակի կէսօրէ վերջ Վիէն Լըվոյ քարայրի պաղ ջուրին քով :

- Imp. Araxes 46, rue Richer. Paris

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Տարօնի Վարդավառի տոթիւ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն – Տուրու – բերանի Հայր. Միութեան Տէսինի մաս – նաճիւղի :

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Քաֆէ Լամարկի մօտ, ծառաստաններուն մէջ :

Կը խօսի հայրենակից Պ. Կ. ՏԵՐՄՈՑԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին, երգ, ար – տասանութիւն, եւ Տարօնի աւանդական դեղջկական պարեր :

Առատ պիւֆէ : Մուտքը ազատ է

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար : Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, ո – րոնք կը փափաքին ազգային այս դարա – ւոր հաստատութեան մէջ ապահովել ի – րենց զաւակներուն առհասարակ եւ Ֆրան – սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար :

Մուրատեան վարժարանի այցելու – թիւնները՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը եւ ժամադրութեամբ :

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

երաժշտապետ Լ. ՃԷՐԱՀԵԱՆԻ
«ԱՌՋԵՒՆ ՏՕՆԱԿԱՐԳ »Ը

Որ կը պարունակէ պէշերային, առա – ւօտեան եւ Մ. Պատարագի երգեցողու – թիւնները, հինգ տպաւարներու, Տեառն – ընդառաջի, Մեծ Պահոց կիրակիներու, Շաբաթ երեկոներու, Յաղագականի և – կեսգիի եւ հանդիսաւոր չարականները՝ հանդերձ ծանօթութեամբ : Անհրաժեշտ առաջնորդ մը եկեղեցականներու եւ աչ – խարհականներու : Իր տեսակին մէջ ան – նախընթաց մատեան :

Գինն՝ 500 ֆր. Թղթատարի ծախքով 550 ֆրանք : Ցանձնարարութիւնք կանխիկ վճ – ճարումով : Դիմել՝

Levon Djérahian
32 bis, Bld. des Fauvettes
Beaumont-Marseille.

«ՅԱՌԱՋ »Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.—

ՌՈՒԲԵՆԻ ԳՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր : Գին 3000 ֆրանք :

ԳԱՂՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – Ն.Ի.Ր (Ն. Ագանց) , գին 1000 ֆրանք :

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնի թարգմանիչ Լիւք Առաուէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններ – ի մօտ) : Գին 1000 ֆրանք :

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ :

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԽԱՆԱՍՈՐԻ

ԵՒ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սասնոյ ապստամբութեան 50ամեակին առթիւ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մար – սէյլի Երջ. կոմիտէին, մասնակցութեամբ Հրջանիս ենթակոմիտէներուն եւ խումբե – րուն : Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Երջ. վար – չութեան եւ իր մասնաճիւղերուն, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Աչի մասնաճիւղերուն :

8 Օգոստոս, կիրակի ամբողջ օրը, Լէ Քայօլ Սէվտէմի ծառախիտ անտառին մէջ :

Կը նախագահէ ընկ. Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Պ. ՋՈՒԻՒՔՃԵԱՆ

Այս ոճնակատարութեան ներկայ պիտի ըլլայ Սէվթէմի քաղաքապետը իր խոր – հրդականներով :

Գեղարուեստական բաժին

Երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ զա – նազան անակնկալներ, բարձրախօսով կը նուագուին հայկական եւ եւրոպական ըն – տիր եղանակներ :

Երջանիկ ենթակոմիտէները եւ անհատ հայրենակիցները որոնք օթօբար չեն վար – ձած, կրնան առնելէքս տանող թրօլէյբու – սը եւ իջնել Սէվթէմէն մէկ կայարան յե – տոյ, Լէ Քայօլ ոստիկանական չէնքին առջեւ :

Հայ ազատագրութեան նախանձախնդիր մեր բոլոր հայրենակիցները սիրով կը հր – աւիրուին ներկայ ըլլալու այս բացառիկ ոճնակատարութեան :

Մուտքը ազատ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ կը ոճնու – ի յառաջիկայ Հոկտեմբեր 30ի դիւերը, «Միւթիւալիթէի» մեծ սրահին մէջ :

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Եօթնեղ – բայրեաններու ազարակին մէջ, Սէն Լու, Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ը կազմակերպած է, ի պատիւ իր մարզիկներու դաշտահան – դէս մը : Կը հրաւիրուին ծնողները եւ մարզասէր հասարակութիւնը :

Պիտի մրցուի Հ. Մ. Ը. Մ.ի չահած ոչխարը Սիւէպի մրցումէն : Հայկական եւ եւրոպական պաերը : Զանազան անակն – կալներ : Մուտքը ազատ է

Այրի Տիկին Սիւզան Սարիմ Մաքսուա – եան, Տէր եւ Տիկին Մաքսուա Մաքսուա – եան եւ զաւակները (Պոլիս), Գրիգոր – Վահան, ինչպէս նաեւ Մաքսուաեան եւ Փրկվօ ընտանիքները յաւով կը ծանուցա – նեն մահը իրենց ամուսնոյն, եղբօր, հօ – րեղբօր՝

ՍԱՐԻՄ ՄԱՔՍՈՒԱԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ, յետ երկարատեւ հի – ւանդութեան, Զորեքշաբթի առաւօտ, 28 Յուլիս, 1954 :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատար – ուի այս երկուշաբթի առաւօտ, ժամը 10·45ին, Փարիզի Հայոց Եկեղեցւոյն մէջ, 15 ռիւ ժան Կուժօն, ուրկէ հանդուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Իվրիի գե – րեզմանատունը ամփոփուելու համար ըն – տանեկան դամբարանին մէջ :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն, կը խնդրուի ընդունիլ ներկայս իբր այդ :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան մասնակ – ցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ֆը – րանսայի Հրջանի մասնաճիւղերուն, տեղի կ'ունենայ Փիւռա նահանդին Պէլ Ֆօնթէն բարձունքին վրայ Օգոստ. 5էն մինչեւ Օ – գոստոս 31 :

Այն բոլոր երիտասարդ – երիտասար – դուհիները որ մաս չեն կազմեր Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ կազմակերպութեան եւ կ'ուզեն մասնակցիլ այս բանակումին, պէտք է դիմեն իրենց քաղաքի կամ ա – ւարձանի Նոր Սերունդի վարչութեանց :

Պայմաններ՝ ա) Ամէն մասնակցող իր հետ կը բերէ սաւան, վերմակ եւ բարձ :

բ) Մասնակցողները առնուազն մէկ շաբթուան ապրուստի կանխավճարը կ'ը – նեն իրենց բանակավայր ժամանումին ա – ռեն :

գ) Ամէն մէկ բանակողի ապրուստին համար կը պահանջուի օրական 550 ֆր., այս գինին մէջ հաշուուած է նաեւ սենեա – կին վարձքը :

Արձանագրութեանց եւ տեղեկութեանց համար դիմել Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու վարչութեանց եւ

Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ
226 Rue Saint-Denis, Paris
Հեռ. Սանթրալ 28–34 ժամը 10էն 12 կամ 15էն 18ը :

Շոգեկառքի ժամերը
- GARE DE LYON -
Descendre MORBIER
23h. 05, Voiture Directe
PARIS - BELLEGARDE
8h. 20, Train rapide
PARIS - SUISSE
Changer à ANDELOT Corresp. Mi-
cheline Direction MOREZ
Descendre MORBIER.

×

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԿՈՒԶՈՒԻ խոհարարու – հի մը, բանակումին համար : Դիմել Պ.Գ. Փափազեանի, նոյն հասցէին :

ԾՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Օթոքարով ղէպի Թրէփօր, կիրակի 1 Օգոստոս :

Կազմակերպուած Առնուվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Կռավարնոց» մասնաճիւ – ղի կողմէ :

Հաճելի անակնկալներ օթօքարին մէջ :

Ճամբորդութեան ընթացքին պիտի այ – ցելենք նաեւ Պօվէի ծանօթ մայր եկե – ղեցին :

Մասնակցութեան ծախս 1000 ֆրանք :

Արձանագրուիլ Պ. Նիկողոս Նիկողոս – եանի մօտ :

121 Av. Henri-Barbusse
Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)
Tél.: 446 à Gonesse.

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Նոյեմի Զաքէեան կը ծա – նուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ. Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղե – ցին իր ամուսնոյն՝

ՕՆՆԻԿ ԶԱՔԷԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ : Կը հրա – ւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող – ները :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Իսիի Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը ճիշդ 9ին, սովորական վայրը : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերնե – րու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախմբում. Միութեան մասնաճիւղի վարչութեան ընդհ. անգա – մական տարեվերջի ժողովը այս կիրակի առաւօտ 7 Պուլվ. տ'Ազէն, Պար տիւ Կլո – պի սրահը :

Օրակարգ՝ Ա) Դաշտահան. հաշուե – տուութիւն : Բ) Կեդրոն. վարչութեան շրջաբերականի ընթերցում : Գ) Պատգա – մաւորներու ընտրութիւն :

Վարչութիւնս կը փափաքի որ բոլոր անդամները ներկայ գտնուին սոյն կարե – ւոր ժողովին :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԷՕՏՕՆԻ

ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Ալֆորվիլի Ֆ. Կ. Խաչը կազմակերպած է դաշտահանդէս մը, այս կիրակի Մէօ – տոնի պաղ աղբիւրին քով : Մատչելի պիւ – ֆէ : Բարձրախօս եւ անակնկալներ, տեղ – ւոյն վրայ :

Օթօքարները կը մեկնին առաւօտուն ժամը 8·30ին, Պուլ. Քառնոյէն, իսկ միւս – սը Փլաս տիւ Քըթի փոնէն : :

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ԿԱՄ ՈՒՍՈՒՑՈՒՀԻ ԿՈՒԶՈՒԻ

Ֆ. Կապ. Խաչի Էէսինի դպրոցին հա – մար : Նախընտրութիւն կը տրուի այր եւ կնոջ : Գոհացուցիչ պայմաններ (բնակա – րանը ապահովուած) : Մանրամասնու – թեանց համար դիմել՝ Ս. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի, 12 Ռիւ Նանսէն, Տէսին (Իզէռ) :

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Մ. Կ. Երգչախումբը դաշտային պատ – ոի կը հրաւիրէ իր անդամները իր Ատանի դեռեզերքը, 1 Օգոստ. կիրակի օր :

Ժամադրութիւն կառ տիւ Նօռ ժամը 9·30ին : Ա. չոգեկառքը ժամը 9·30ին, յաջորդը կը մեկնի 10·30ին :

Կը հրաւիրուին միութեան անդամնե – րուն ընտանիքները եւ համակիրները :

Տոմս Պօճ Տիմանշ 290 ֆրանք, երթ ու դարձ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՑԸ ԿԸ ՓՆՏՒԷ

Երկրորդ, սան Մը Սեւռի Մխիթարեան գոլէժը ուսանելու, 1954 Հոկտեմբերի վերամուտէն սկսեալ :

Թեկնածուն պէտք է լրացնէ հետեւեալ պայմանները :

Ա.— Պատանին պէտք է ծագումով Սե – բաստիոյ նահանգի գիւղերէն կամ քա – ղաքներէն ըլլայ :

Բ.— 11–12 տարեկան, գիտնայ հայե – րէն խօսիլ :

Գ.— Ունենայ բժշկական վկայագիր եւ իր յաճախած դպրոցի տեսուչէն վկայա – կան, իրրեւ յառաջադէմ եւ ապագայ խոստացող :

Դ.— Գէտք է որ կամ չքաւոր ընտանի – քի զաւակը ըլլայ :

Մէկէ աւելի թեկնածուներու պարագա – յին Մխիթարեան հայրերու հովանաւո – րութեան տակ, մուտքի քննութիւն պիտի անցրնեն եւ յառաջադոյնը պիտի որդեգր – ուի ուսումնասիրացի կոդմէ, վեց տար – ւան համար, մինչեւ պաճալորիա :

Կը հրաւիրենք Ֆրանսայի բոլոր վայ – րերու հայրենակիցներէն եւ մեր մասնա – ճիւղերէն որ կարելի եղածին չափ չուտ ներկայացնեն ընդունակ պատանի մը :

Եթէ թեկնածուն Մարսէյլի շրջանէն է, դիմել՝ Պ. Մ. Մեսրիեանի՝

20 Rue Thubaneau, Marseille.

Եթէ Տեսինէն է, գրել Պ. Մ. Պարատ – ճեանի՝

28 Rue Arago, Decines (Isère)

Այլ վայրերէ գրել Ց. Յակոբեանի՝

60, Av. A. Briand (Bagneux (Seine)

Փարիզի կեդր. վարչութեան հասցէով :

Թեկնածուներուն մասին տեղեկացնել Փարիզի Կ. վարչութեան, ամէնէն ուշը մինչեւ 20 Օգոստոս :

Սեր. Մուրատ Ուսումնասիրացի
կեդր. վարչութիւն

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՑՈՒԻՆ

ՀՑԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԻՒՆԷՆ

Éts. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ԳԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կատար գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ :